

**T.C.
MARAMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TASAVVUF ANA BİLİM DALI**

**1287 TARİHLİ MATBU "SEYYİD AHMED ER-RİFÂÎ MENÂKİBİ" -
METİN VE İNCELEME-**

Yüksek Lisans Tezi

AHMET KAYA

İstanbul, 2010

**T.C.
MARAMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TASAVVUF ANA BİLİM DALI**

**1287 TARİHLİ MATBU "SEYYİD AHMED ER-RİFÂÎ MENÂKIBI" -METİN
VE İNCELEME-**

Yüksek Lisans Tezi

AHMET KAYA

Danışman: Prof. Dr. MUSTAFA TAHRALI

İstanbul, 2010

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

İLAHIYAT Anabilim Dalı TASAVVUF Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi
AHMET KAYA nın 1287 TARİHLİ MATBU "SEYYİD AHMED ER-RİFAİ MENAKİBİ" -
METİN VE İNCELEME- adlı tez çalışması ,Enstitümüz Yönetim Kurulunun 18.06.2010
tarih ve 2010/11-12 sayılı kararıyla ile oluşturulan jüri tarafından ~~oy birliği~~ oy çokluğu
ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

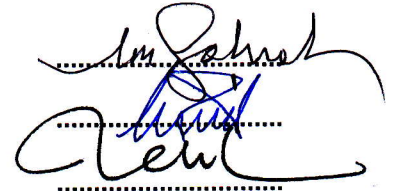
İmzası

Tez Savunma Tarihi : 22.10.2010

1) Tez Danışmanı : PROF. DR. MUSTAFA TAHRALI

2) Jüri Üyesi : DOÇ. DR. NECDET TOSUN

3) Jüri Üyesi : YRD. DOÇ.DR. MELİHA YILDIRAN SARIKAYA

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	: Ahmet Kaya
Anabilim Dalı	: İlahiyat
Program	: Tasavvuf
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Mustafa Tahralı
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans –Ekim 2010
Anahtar Kelimeler	: Seyyid Ahmed er-Rifâî, Menâkıbnâme, Tevâzu', Kerâmet, Ümmü'l-berâhîn,

ÖZET

1287 TARİHLİ MATBU "SEYYİD AHMED ER-RİFÂÎ MENÂKIBI" -METİN VE İNCELEME-

“*Menâkıbu Men Etâallâhe [etâ'a] Lehu'l-üsdü ve'l-efâî*” adlı menâkıbnâme 1287/1870 târihinde, Sultan Abdülazîz Han döneminde Ahmed Efendi Matbaasında 64 sayfa olarak basılmıştır. Eserin müellifi bilinmemektedir. Bu eser, Ahmed er-Rifâî'nin (1118/1182) doğumundan ölümüne kadar ki hayat safhasını içeren ve toplam 59 menkıbe ihtivâ eden otobiyografik bir türdür. Genellikle Ahmed er-Rifâî'nin kerâmetlerinden ziyâde ahlâkından bahsetmektedir. Eserin dili anlaşılır ve akıcıdır. Menâkıbnâme içerisinde o dönemin coğrafi, târihî ve kültürel özelliklerini aktaran birtakım bilgilerde bulunmaktadır. Eseri, Ahmed er-Rifâî hakkında 13. asırda yazılan ilk dönem kaynaklarla karşılaştırıldığımızda Arapça yazılmış *Ümmü'l-berâhîn* adlı eserle aynı ve eserin muhtasar Osmanlıca tercümesi olduğu anlaşılmıştır.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname	: Ahmet Kaya
Field	: Theology
Programme	: Sufism
Supervisor	: Professor Mustafa Tahralı
Degree awarded and Date	: Master – October 2010
Keywords	: Seyyid Ahmed er-Rifâi, Menâqıbnâme, Modesty (tevâzu'), Ümmü'l-berâhîn

ABSTRACT

“SEYYİD AHMED ER-RİFÂÎ MENÂKİBİ” (1287h.): TEXT AND ANALYSIS

A book or menaqıbnâme called as a “*Menâkıbu Men Etâallâhe [etâ'a] Lehu'l-üsdü ve'l-efâi*” published in 1287/1870, age of Soultan Abdülaziz Khan, at the Ahmed Efendi publishing house as 64 pages. Its author is unknown. This book (or menâqıbnâme) is a kind of autobiographical wrting which includes totally 59 menqıbes about Ahmed er-Rifai's life from his birth up to his death. It contains not only Ahmed Rifâi's oracles but also his moral values. Its language is understandable and fluently. It also includes some historical, geographical and cultural knowledge about its age. When we compare this book with other books which are about Ahmed Rifai, we can reach this conclusion: It is similar with a book of *Ümmü'l-berâhîn* which is written in XIII. Age and in Arabic and which also has a brief Ottoman Turkish translation.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa no
KISALTMALAR	III
ÖNSÖZ	1
GİRİŞ	5
1. HAYÂTI	
a.) İsim ve Künyesi.....	5
b.) Soy Ağacı.....	7
c.) Ceddinin İşbiliyye'ye Hicreti.....	8
d.) İşbiliyye'den Hicâz'a Geri Dönüş.....	9
e.) Hz. Pîr'in Doğumundan Önce Vukû' Bulan Hâdiseler.....	10
f.) Hz. Pîr'in Babasının Vefâtı ve Gençlik Dönemi.....	11
g.) İcâzet Alması ve Tarîkat Hırkasını Giymesi.....	14
h.) Hırka Silsilesi.....	16
i.) Halîfe Kâim Bi-Emrillah İle Münâsebeti.....	17
j.) Takbîlü Yedi'n-Nebiy Hâdisesi.....	18
k.) Halîfe Müstencid Billah ile Münâsebeti.....	21
l.) Hz. Pîr'in Vefâtı.....	21
m.) Hz. Pîr'in Nesli.....	22
2. ESERLERİ.....	23
3. TASAVVUFÎ GÖRÜŞLERİ	
a) Tevhîde Dâir Görüşleri	27
b) Ma'rifetullah.....	40
c) Fakr ve Tevâzu' Anlayışı.....	43
d) Semâ' Hakkındaki Görüşleri.....	54

BİRİNCİ BÖLÜM

TASAVVUFTA MENKABE KAVRAMI VE BU KAVRAM IŞIĞINDA 1287

TÂRIHLİ MATBÛ'

AHMED ER-RİFÂÎ ADLI MENÂKİBNÂMENİN İNCELENMESİ

1. TASAVVUFTA MENKABE KAVRAMI.....	58
2. MENKABE KAVRAMI ISIĞINDA “ <i>Menâkıbu men etâallâhe [etâ'a] lehü'l-üsdü ve'l-efâî Hazret-i Sultân Seyyyid Ahmed er-Rifâî</i> ” Adlı Menâkıbnâmenin İncelenmesi..	
a) Menâkıbnâmenin Yazarı.....	60
b) Menâkıbnâmenin Yazılış Amacı.....	61
c) Menâkıbnâmenin Kaynağı.....	61
d) Menâkıbnâmenin Muhtevâsı.....	63

İKİNCİ BÖLÜM

MENÂKIBU MEN ETÂALLÂHU [ETÂ'A] LEHÜ'L-ÜSDÜ VE'L-EFÂÎ HAZRET-İ SULTÂN SEYYİD AHMED ER-RİFÂÎ” ADLI MENÂKİBNÂMENİN METİN VE İNCELEMESİ

Metin ve İnceleme.....	66
SONUÇ.....	149
KAYNAKÇA.....	151
EKLER.....	156

KISALTMALAR

age.	Adı geçen eser
agm.	Aynı geçen madde
a.s.	Aleyhi's-selâm
a.s.m.	Aleyhi's-salâtü ve's-selâm
bkz.	Bakınız
c.	Cild
DİA	Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Haz:	Hazırlayan
h.	Hicrî
k.s	kuddise sırrarû
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
m.	mîlâdî
nü:	Nüsha
no	Numara
ö.	Ölümü
s.	Sayfa
trc:	Tercüme eden
v.	Varak

ÖNSÖZ

Bizleri dâire-i ilimden dâire-i kudrete irsâl ve levlâke hitâbına mazhar habîbine ümmet eyleyen Allâhu Teâlâ'ya hamd ü senâlar olsun ve denizlerin dalgaları, ağaçların yaprakları, bulutların damlaları adedince salât ü selâmlar; gönüllerin sultânı, kalblerin ilâcı Hz. Muhammed (a.s.m)ın azîz, latîf, pak rûh-i mukaddeselerine vâsıl olsun.

Enâniyetini bir buz parçası yapıp tevâzu' havuzunda eritmiş, mürîdânına “Eğer size şeyh olmaklığım hatırıma bir an dahi gelmişse; yarın mahşer gününde Firavn, Hâmân ve Kârûn ile haşrolayım” diyebilecek kadar kâmil bir mürşit, uyuz hastalığına mübtelâ olmuş herkesin bakmaktan bile iğrendiği bir köpeğin, yarın huzûr-i İlâhî'de Allah bunun hesâbını bana sorar diyerek tedâvisini yapacak kadar şefkatli ve düşünceli, nerde ağlayan bir yetimi görsem içim tir tir titrer diyen ve O sevgili ceddinin ya'ni Rasûl-i müctebâ'nın yolundan bir an dahi olsun ayrılmayan ve kabr-i Peygamberî (a.s.m)de “es-selâmu aleyke yâ ceddî” dediğinde dünyada hiçbir insana nasib olmamış “ve aleykum selâm yâ veledî” hitâbına mazhâr olup mukâbilinde Allah Rasûlüne okuduğu şiir akabinde yedi'n- nebîyi takbîl etme lütfuna erişen büyük Allah dostu, tevâzu' timsâli, şefkat kahramânı Seyyid Ahmed er-Rifâî hakkında “*menâkıbu men etâallâhe [etâ'a] lehü'l-üsdü ve'l-efâî Seyyid Ahmed er-Rifâî*” adıyla 1287/1870 târihinde tab' edilmiş bu eseri, inceleme şerefine nâil olduğumuz için kendimizi bahtiyâr addediyoruz. Eseri incelerken de şu metodu kullanmaya çalıştık.

Öncelikle tezimizin giriş bölümünde, Hz. Pîr'in hayâtı ve tasavvufî görüşleri üzerinde kısa bir inceleme yaptık. Hayâtı ve görüşleri üzerinde bizden önce Abdullah Çakır'ın hazırladığı “*El Yazması İki Menâkıb-ı Seyyid Ahmed er-Rifâî*” adlı yüksek lisans tezinde de Seyyid Ahmed er-Rifâî'in hayatını ve görüşlerini çalıştığı için bu bölüm üzerinde bizim çalışma yapmamız oldukça zor oldu. Çünkü hayâtı gibi belli bir kronolojisi ve net bir yapısı olan husûsda tekrar bir çalışma yapmak zor; zîrâ farklı bir şey ortaya koyamıyorsunuz. Bizde ancak aynı bilgilerin kaynaklarını daha farklı eserlere de bakmak sûretiyle zenginleştirmeye çalıştık. Ayrıca çalıştığımız menkıbelerden hayatıyla alâkalı gördüğümüz kısımları da bu bölümde özetlemek sûretiyle naklettik. Görüşleri üzerinde de tevâz, ma'rifet, fakr, tevâzu' ve semâ' gibi

konular dikkatimizi çektiği için bu konuları işlemeyi münâsip gördük. Fakat Hz. Pîr'in görüşlerini bir nebze arz edebildik.

Birinci bölümde ise; menâkıbnâme kavramı ışığında menâkıbnâmemizi inceledik ve menâkıbnâmemizin istifâde ettiği ilk kaynağı ortaya koyduk. Bu kaynak eser ki *Ümmü'l-berâhîn fi ba'zi menâkıbı sultâni'l-ârifîn eş-şeyhi'l-kebîr es-seyyid Ahmed er-Rifâî*'dir. (Süleymâniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1123). Mustafa Tahralı hocamız, Diyânet İslâm Ansiklopedisinin “Ahmed er-Rifâî” maddesinde verdiği bilgiye göre; Süleymâniye Kütüphânesi'nin Şehit Ali Paşa bölümünde bulunan bu eserin 678 /1279 tarihlerinde veya daha önce yazılmış olabileceğini ve Rifâî hakkındaki rivâyetleri ve bazı sözlerini ihtivâ eden geniş bir menâkıbnâme olduğunu, müellifinin bu nüshasında adı verilmeyen ve Brockelmann tarafından başka bir isimle zikredilen müellifini, Rifâî kaynaklarına dayanarak Kâsım b. Muhammed b. Haccâc şeklinde tesbit ettiğini ifâde eder. Menâkıbnâmemiz âdetâ bu eserin Osmanlıca'ya çevrilmiş bir muhtasârı gibidir. Ayrıca Kâzerûnî'nin *Şifâü'l-eskâm* adlı eseri ki Kâzerûnî bu eserini, adını ve yazarını zikretmediği Hz. Pîr hakkında yazılmış Arapça sîret kitabından istifâde ederek Farsça'ya tercüme ettiğini ve Takıyyüddîn Muhammed b. Abdülmuhsin el-Vâsitî'nin yazdığı *Tiryâku'l-muhibbîn* ve Abdullah Yâfiî'nin te'lîf ettiği *Hülâsatü'l-mefâhir* adlı eserlerdende nakiller yaparak vücûda getirdiğini ifâde eder. Bu çalışmamız vesîlesi ile *Şifâü'l-eskâm* adlı eserin istifâde ettiği adı bilinmeyen arapça sîret kitabının da *Ümmü'l-berâhîn fi ba'zi menâkıbı sultâni'l-ârifîn eş-şeyhi'l-kebîr es-seyyid Ahmed er-Rifâî* adlı eser olduğunu anladık. Eseri incelediğimiz ikinci bölümde de kaynaklarını dipnotta sayfa numaraları ile göstererek bu tezimizi delillendirmeye ve ispat etmeye çalıştık. Ayrıca bu bölümde, menâkıbnâmemizde geçen ve o asırdaki târihi ve kültürel bir takım bilgilere ulaşmamızı sağlayacak ma'lûmâta da ulaştık. Menâkıbnâmemizde her menkıbenin muhtevâsını kısaca yazıp yazılış amacını ve dil uslûbunu vermeye çalıştık.

İkinci bölümde ise; yeni harflere aktardığımız menâkıbnâmemizi, Hz. Pîr hakkında yazılan birçok kitapla kıyâs ederek menâkıbnâmemizin asıl kaynağını ortaya çıkardık; her menkıbenin başına bir numara koyduk ve her menkıbenin sonunda da dipnotlarla bu menkıbenin geçtiği kaynakları ve Kâzerûnî'nin Farsça yazdığı “*Şifâü'l-*

eskām fî sîret-i gavsi'l-enâm” adlı eserin Necdet Tosun ve Nûrettin Bayburtluğil’in yaptığı tercümeden direkt alıntılar yaparak okuyucunun menkıbeyi daha rahat anlamasını ve aradaki farkları daha rahat görmesini amaç edindik. Eserimiz matbû’ olduğu için bir çok matbaa hatâsı bulduk ve bu hatâları dipnotlarda kaynaklar göstererek düzeltmeye çalıştık.

Osmanlıca metinlerin günümüz harfleriyle imlâsında kullanılan şu husûslara dikkat ettik.

- 1.) Sâkin hemze ve sâkin ayn harflerini apostrof (‘) ile gösterdik. Örn: melce’, te’yid, ta’rif, ta’yin gibi.
- 2.) Uzun okunan (a), (i) ve (u) seslerini göstermek için (^) işâretini kullandık.
- 3.) Kâf ve gayn herflerinden sonra gelen med harflerinden vâv ve elif seslerini (uzun a ve u sesleri) ā ve ū şeklinde yazdık. Örn: Kârî, gâfil, meşgûl, gâib gibi.

Metinde geçen âyetlerin sûre adlarını ve âyet numaralarını parantez () içinde, âyetlerin meâllerini de köseli parantez [] içinde verdik.

Müellif tarafından anlamı verilmemiş Arapça ibârelerin köseli parantez [] içinde anlamlarını verdik.

Çalışmada kullanılan Osmanlıca nüshadaki sayfa numaralarını da köseli parantez içinde kalın olarak yazdık. Eser isimlerini ise *italik* yazdık.

Bu eserin ortaya çıkmasında her zaman desteğini yanımda hissettiğim sevgilim eşim Aslıhan Kaya’ya ve pederâne şefkatini gördüğüm değerli hocam Mustafa Tahralı’ya teşekkürlerimi bir borç bilirim.

AHMED ER-RIFÂÎ HAYÂTI VE TASAVVUFÎ GÖRÜŞLERİ

GİRİŞ

1.) HAYÂTI

a.) İsim ve Künyesi

Ahmed er-Rifâî¹ (k.s) Bağdat ile Basra arasında Vâsıt² bölgesine bağlı Betâih³ mıntıkasının Ümm-i Abîde⁴ köyünde ba'zı kaynaklarda ise Hasen köyünde⁵, anne

¹Şeyh Abdülkerîm bin Muhammed er-Râfîî, *Sevâdü'l-ayneyn fî menâkibi'l-Gavs ebi'l-alemeyn*, Mısır, 1301; İzzeddîn Ahmed es-Sayyâd, *el-Maârifü'l-Muhammediyye fî'l-vazâifi'l-Ahmediyye*, Kâhire, Matbaa-i Mehmed Efendi Mustafa, 1305; Ali b. Hasan el-Vâsîtî, *Hülâsatü'l-İksîr fî-nesebi'r-Rifâiyyi'l-Kebîr*, (trc: Hayri Kaplan), Ankara(tarihsiz); Takiyyüddin Abdurrahman Ebü'l-Ferec b. Abdülmuhsin el-Ensâr eş-Şâfîî el-Vâsîtî, *Tiryâku'l-muhibbîn fî-tabakâtu hırkatî'l-meşâyihî'l-ârifîn*, Kâhire, el-Matbaatü'l-Behiyye, 1305; Yûsuf Hâşim er-Rifâî- Mustafa er-Rifâî, *el-İmâm es-Seyyid Ahmed er-Rifâî*, 2002, I. Baskı, Dâru'l-Beşâir, Ebu'l-Kâsım ibnü's-Seyyid İbrâhim Bezencî Hüseyin, *İcâbetü'd-dât fî ba'di menâkibi'l-Kutbi'l-Kâmilî'l-Ârifîş-Şerîf Seyyidinâ es-Seyyid Ahmed er-Rifâî*, (tercüme: Hayri Kaplan), birinci baskı, Ankara, 2002, Ehl-i Beyt Vakfı Yayınları; Ken'ân Rifâî, *Ebu'l-alemeyn Seyyid Ahmed er-Rifâî*, (hız: Mustafa Tahralı), 2008, İstanbul, Cenân Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfı Neşriyatı; Yûsuf Hattâr Muhammed, *el-Bedrü'l-münîr fî-sîretis'-Seyyid Ahmedî'r-Rifâiyyi'l-Kebîr ve etbâihî ehli'l-ilmî ve't-tenvîr*, 1. baskı, 2005, Dımeşk, el-Künûz; İbn-i Hallikan, *Vefeyâtü'l-a'yân*, tahkîk: İhsân Abbâs, 1968, Beyrût, Dâr Sâdir, s. 171; Tâceddîn es-Sübki, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, haz. Abdurrahman Hasan Mahmûd, 1. Baskı, 1421, Kâhire, Mektetü'l-Âdâb, s. 313-322; Yûsuf b. İsmâîl en-Nebhânî, *Câmi'u kerâmâtî'l-evliyâ*, 1409, Beyrut, Dâru'l-fikr, 1. Cild, s. 490-495; Abdurraûf el-Münâvî, *el-Kevâkibü'd-dürriyye fî-terâcimi's-sâdatî's-süfiyye*, tah. Abdulhamîd Sâlih Himdân, (tarihsiz) Mektebetü'l-Ezher, Mısır, 1. Cild, s. 650- 659 ; Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ*, haz: Mehmed Akkuş, Ali Yılmaz, İstanbul, 2006, Kitabevi, 1. Cilt, s. 217-270; D.S.Margolouth, “*Ahmed Rifâî*”, MEB İslâm Ansiklopedisi, 1. Cild, 1950; Ahmed en-Nefîr, “*er-Rifâî*”, Mevsûatu a'lâmi'l-ulemâi ve'l-üdebâi'l-Arabi'l-müslimîn”, 10.cild, Beyrut,2006, 369-373

² “**Vâsıt ili** (Arapça, Irak_Cumhuriyeti'nde bir il. Ülkenin doğusunda yer alır. İlin adı Arapça'dan gelmektedir ve anlamı orta demektir. Bağdat ve Basra arasında Dicle boyunca uzandığından bu ismi almıştır. Başkenti ve en büyük kenti Kut şehridir. 1976 yılından önce ilin adı Kût ili iken daha sonra bu ismi almıştır.” http://tr.wikipedia.org/wiki/Vasit_ili

³Betâih bölgesi su etrafında toplanmış köylerden oluşmaktadır. (Ebü'l-Abbas Ahmed b. Ali b. Yahyâ el-Hüseyin Ahmed Rifâî, *el-Burhanü'l-müeyyed*, thk. Abdülganî Nekemi. Beyrut, Dâru'l-Kitâbi'n-Nefis, 1408, s.7.); Bu bilgiye ve yaptığımız çalışmaya dayanarak Ahmed er-Rifâî (k.s)nin sâhil veya bir nehir kenarına yakın bir yerde ikâmet ettiğini anlıyoruz. Zîrâ ba'zı menkıbelerin denizle alâkalı olması bu tesbîtimizi doğrulamaktadır, güçlendirmektedir. Fakat buranın çöl olması sebebiyle denizle alâkasının bulunmadığını düşündüğümüzde, sâhil kenarından ziyâde bir nehir kenarı; menkıbelerde de geçtiği üzere o nehrin Fırat nehri olduğunu; ancak şu andaki hacminden daha büyük olması lâzım ki şu andaki Betâih Bölgesi o zamanda sularla kaplı olsun. Ve deniz taşımacılığı yapılsın. Netîce şu ki Seyyid Ahmed er-Rifâî hz. Fırat Nehrinin yakınında bir yerde oturuyordu.

⁴ Ümm-i Abîde, Vâsıt şehrine yakın ve Ahmed er-Rifâî'nin kabrinin bulunduğu bir yerdir. Muhammed Murtezâ ez-Zebîdî, *Tâcu'l-arûs min cevâhiri'l-kâmûs*, (tahkîk: Abdulazîz Metar), II. Baskı, h. 1414, Kuveyt Hükümet Matbaası, 8. Cilt, s. 335

⁵ İzzeddîn Ahmed es-Sayyâd, *el-Maârifü'l-Muhammediyye fî'l-vazâifi'l-Ahmediyye*, Kâhire, Matbaa-i Mehmed Efendi Mustafa, 1305, s.31;Yûnus es-Seyh İbrâhîm es-Samarrâî, *es-Seyyid Ahmed er-Rifâî Hayâtü-Eserleri*, (trc. Münir Atalar), Ankara-1995, s. 12

tarafından dedesi Ebû Saîd en-Neccârî el-Ensârî'nin evinde⁶ doğdu. Doğum tarihi konusunda kimi müellifler 500/1107⁷ kimileri de 512/1118⁸ târihini verirler; fakat ilk kaynaklar 512 /1118 tarihi üzerinde ittifâk etmişlerdir.⁹

Hız. Pîr'in tam adı, es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed Ebu'l-Abbâs el-Kebîru'r-Rifâî Ebu'l-alemeyn el-Hüseynî el-Ensârî el-Betâihî'dir. Şa'rânî 1492/1565, Rifâî nisbesini bir Arab kabîlesinden aldığı görüşünü serdetmiştir.¹⁰ Fakat bu görüşten evvel Abdülazîz b. Ahmed ed-Dîrînî (ö. 694/ 1295) *Kitâbü Gâyeti't-tahrîr* adlı küçük risâlesinde, Hız. Pîr'in seyyid olduğunu izahlı bir biçimde anlatır.¹¹ Aynı zamanda onun hayatından bahseden ne ilk devir ne de son devir kaynaklarında bu görüşü kabûl edebileceğimiz sağlam deliller bulunmamaktadır.¹² Rifâî¹³ nisbesinin verilmesin asıl nedeni ise atalarından 7. cediti Rifâa el-Hasan el-Mekkî'den kaynaklanmaktadır.¹⁴ Ebu'l-Hüdâ, *Kılâdetü'l-Cevâhir* adlı eserinde “İmâmü'l-Kebîr ve Seyyidüş-şehîr Fahrüddîn Ebû Bekir el-Ayderûs nezîlü Adn ve Şeyhu Şuyûhi'l-Yemen İbnu Veliyyullah eş-Şehîr Şems-i Şümûsi's-seyyid el-Celîl Abdullah el-Ayderûs (r.anhümâ) kitabı *en-Necmü's-sâî*’de anlattı: “Muhakkak Kutb-ı rabbânî ve seyyidimiz Şeyh Abdülkâdir Geylânî (kaddesallâhu sırrahu), es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (r.a) ile birlikte iken hatırına bir suâl takılır ve sorar.

-“ Ya seyyidî! Siz Resûlullâh'ın soyundan Hâşimîsiniz; peki hangi sebepten dolayı Rifâî nisbesini aldınız? dedi.

⁶ Hasan b. Abdülhakîm Abdülbâsit, *er-Reşehâtü'l-haseniyye ale'n-nefehâtü'l-miskiyye*, Dımaşk, Dârü'l-Beşâir, 1999/1420., s.47-50

⁷ Tâceddîn es-Sübkî, *Tabakâtü'ş-Şâfiyyeti'l-Kübrâ*, Dâru İhyâi'l-kütübi'l-ilmî, VI. Cilt,s.24; Bezencî, 22

⁸ Şeyh Abdülkerîm bin Muhammed er-Râfîî, *Sevâdü'l-ayneyn fî menâkibi'l-Gavs ebi'l-alemeyn*, (ter: Hayri Kaplan), 1. Baskı, 2002, Ehl-i Beyt vakfı, s.46; El-Fârûsî, *age*, s.51; Ahmed İzzeddîn es-Sayyâd, *age*, s.31

⁹ Mustafa Tahralı, “*Ahmed er-Rifâî*”, DİA, c. II, s. 127

¹⁰ Şa'rânî, *age*, s. 312

¹¹ Tahralı, *agm*, s. 130

¹² Tahralı, *agm*, s. 127

¹³ Günümüzde Türkçe kaynaklarda “Rifâî” nisbesinin Rufâî diye kullanıldığını görmekteyiz. Halk dilinde de Rufâî olarak söylenmektedir; ama doğrusu “Rifâî”dir. İbn-i Hallikan eserinde bunun okunuşunu şu şekilde ifâde etmektedir: “ Râ kesreli, fe fethalı, elif-i medden sonraki sukûn” ifâdesiyle Rifâî olarak okumamız gerektiği anlaşılır. İbn-i Hallikan, *Vefeyâtü'l-a'yân*, s. 171

¹⁴ Tahralı, *agm*, s.127

Es-Seyyidü'l-Kebîr (r.a) : “İmâm Ali'nin soyundan gelen ceddim Ali Rifâa'ya nisbeten gelir. Hamd olsun ki; ceddim İmâm Ali (kerremellâhu vecchêhû)dur ve ben Ebu'l-Fevâris'in evinde yetiştim”¹⁵ der.

Ebu'l-alemeyn olarak iştihâr etmesine gelince; *Sevâdü'l-ayneyn* yazarı Abdülkerîm b. Muhammed er-Râfîf, Rükneddin b. Nebhân eş-Şeybânî'ye: “ Ahmed er-Rifâf'nin neden “Ebu'l-alemeyn” olarak müştehir olduğunu sorar.” O da: “Gavsîyet ve kutbiyet alemleri iki kez ona verilmiştir” şeklinde cevap verir.¹⁶ Bir diğer görüşe göre iki alemden maksat zâhir ve batın ilimlerini hâiz olmaktır, denilmiştir.¹⁷

El-Kebîr olarak lakablanması ise ilim ve dirâset husûsunda fevkalâde olup zor mevzû'ların inceliklerini hemencecik keşfetmesinden ve halli mümkün olmayan meseleleri sür'atle çözmesinden dolayıdır.¹⁸

b.) Soy Ağacı

Baba tarafından el-Hüseynî ve anne tarafından da el-Ensârî'dir. Baba tarafından soy ağacı şu şekildedir. Es-Seyyid Ahmed Muhyiddîn Ebu'l-Abbâs er-Rifâf (r.a.) Seyyid Ali Ebu'l-Hasan oğludur. O da İbn Seyyid Yahya b. Seyyid Sâbit b. Seyyid Ali el-Hâzım b. Seyyid Ahmed el-Murtazâ b. Seyyid Ali b. Seyyid Hasan Rifâa el-Mekkî b. Seyyid Mehdi b. Seyyid Muhammed Ebu'l- Kâsım b. Seyyid Hüseyin Abdurrahmân b. Seyyid Ahmed Sâlih b. Seyyid Mûsâ es-Sânî, İbnü'l-İmâm İbrahim el-Murtazâ İbnü'l-İmâm Mûsâ el-Kâzım, İbnü'l-İmâm Ca'fer es-Sâdık, İbnü'l-İmâm Muhammed el-Bâkır İbnü'l-İmâm Zeyne'l-Âbidîn İbnü'l-İmâm Hüseyin-i şehîd ve İbn el-İmâm Ali ibn Ebî Tâlib (kerremellâhu vecchêhû ve radiyallâhu anh ve anhüm ecmaîn) hazarâtıdır.¹⁹

Ahmed er-Rifâf'nin soyu annesinin annesi silsilesi ile de Hz. Hüseyin (r.a)a dayanmaktadır. Silsile şöyledir: Fâtıma binti es-Seyyide Râbia binti es-Seyyid Abdillâh

¹⁵ Ebu'l-Hüdâ es-Sayyâdî, *Kulâdetü'l-cevâhir fî zikri'l-Gavs er-Rifâf ve't-tibâihî'l-ekâbir*, Beyrut 1301, s.12

¹⁶ İzzeddîn Ahmed el-Fârûsî, *age*, s.34

¹⁷ Tahralı, *agm*, s.127

¹⁸ Yûsuf Hâşim er-Rifâf- Mustafa Rifâf, *age*, s. 35

¹⁹ Takiyyüddin el-Vâsıtî, *age*, s.3

et-Tâhir b. Es-Seyyid Ebî Ali Sâlim b. Seyyid Ebî Ya'î en-Nakîb b. Es-Seyyid Ebî Berekât Muhammed en-Nakîb b. Seyyid Ebi'l-Feth Muhammed b. Muhammed el-Eşter b. Abdillâh es-Sâlis b. Ali b. Seyyid Abdillâh es-Sâni b. Seyyid ali Sâlih b. Seyyid Abdillâh el-A'rac b. Seyyid Hüseyin el-Asgar b. İmâm Zeynelâbidîn b. İmâm Hüseyin b. Hz. Ali (r.a)²⁰ bu şecereye göre Hz. Hüseyin'in soyundan geldiği için de Seyyid kabûl edilir.

Değerli vâlideleri de Fâtıma el-Ensârî bintü's-Şeyh Yahya en-Neccârî'dir. Mansûr ez-Zâhidî'nin kızkardeşidir. İkisinin soyları da Ebâ Eyyûbe'l-Ensârî'ye dayanmaktadır. Soy ağacı şöyledir: Fâtıma el-Ensârî bintü's-Şeyh Yahya en-Neccârî b. Şeyh Mûsâ ebî Saîd b.eş-Şeyh Kâmil b. Şeyh Şeyh Yahyâ el-Kebîr b. El-İmâm Muhammed Ebî Bekr el-Vâsîtî b. Mûsâ b. Muhammed b. Mansûr b. Hâlid b. Zeyd. Eyyûb b. Hâlid ebî Eyyûb b Zeydi'l-Ensârî en-Neccârî (r.a). Bu silsile ile de Ensârî'dir. Ayrıca Ahmed er-Rifâî hazretlerinin ba'zı nineleri vâsıtasıyla soyunun Hz. Hasan'a ve Hz. Ebû Bekir'e de uzandığını görmekteyiz.²¹

c.) Ceddinin İşbîliye'ye Hicreti

Seyyid Rifâa Hasan el-Mekkî, 317/929 senesinde Mekke'den İşbîliye²² şehrine hicret etmiş ve 331/942 senesinde bu şehirde vefât etmiştir.²³ Seyyid Rifâa Hasan el-Mekkî'nin Mekke'den hicret etmesinin sebebine gelince; o sene Karmâtîler terviye günü ya'ni zi'l-hicce'nin 8. günü ansızın Mekke'ye girip birçok hacıyı katledip mallarını talan ederek akla gelmedik bütün kötülükleri yapmışlar; hattâ Ka'be örtüsünün parçalanmasına ve ka'benin kapısının çıkarılmasına varıncaya kadar türlü türlü zulümler icrâ etmişlerdi.²⁴ Bir çok kişi bu belâ yüzünden Mekke'den Yemen'e , Nîşabur'a,

²⁰Takiyyüddin el-Vâsîtî, *age*, s.3

²¹Takiyyüddin el-Vâsîtî, *age*, s.3

²²İşbîliye: İspanya'nın güneyinde Endülüs bölgesinde yaklaşık beş asır İslâm hâkimiyetinde kalan ve günümüzde Sevilla adıyla anılan şehir. Bkz. Câsim el-Ubûdî, "İşbîliye", DİA, 2001, İstanbul, cild 23, s. 428

²³Takiyyüddin el-Vasîti, *age*, 131

²⁴İbn-i Kesîr , *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, (çev: Mehmet Keskin),1995, İstanbul, Çağrı,11.cilt,218

Hindistan'a Seyyid Rifâa Hasan el-Mekkî' de âilesi ile birlikte İşbiliyye'ye hicret ettiler.²⁵

d.) İşbiliye'den Basra'ya Dönüş

Seyyid Rifâa Hasan el-Mekkî'nin torunlarından Seyyid Yahyâ, âilesi ile birlikte 450/1058'de İşbiliye'den tekrar Hicâz'a dönmüş, bir yıl sonra da Basra'ya gidip buraya yerleşmişti.²⁶ O yıllarda da hâl-i umûmî çok dağdağalı idi.

İbnü'l-Esîr 450/1058 senesini şöyle anlatır: Tuğrul Bey ile kardeşi İbrâhim Yinal arasındaki çekişme ve kovalamacadan dolayı Bağdat'ta asker kalmamış ve bu fırsatı elinden kaçırmamayı düşünen düşman Besâsirî, Arap emîri Kurayş b. Bedran ile anlaşıp Bağdat'a saldırmıştı. Halife'ye haber verilmesine rağmen halife kaçmayı başaramaz. Bu yüzden Halife son çâre Kurayş b. Bedran'dan emân alır ve Halife, Hâdisetü Âne'ye ikâmet etmesi için gönderilir. Halife burada tek başına aile efrâdından kimse bulunmadan kalır. Basâsirî, Mısır hükümdârı el-Fâtımî adına hutbe okumaya başlar ve bu esnâda Tuğrul Bey hâkimiyetini tekrar kurar ve Kurayş b. Bedran'a, Halife Kâim bi-Emrillâh'ın sarayına tekrar avdetini ister, bunu yapmadığı takdirde başına büyük belâlar getireceğini söyler. Daha sonra Tuğrul Bey 451/1059 senesinde Bağdat'a girer ve Halife'yi tekrar sarayına getirir.²⁷ Halife, İşbiliye'den Hicâz'a dönen Seyyid Yahyâ'ya burada Şiflerle Sünnîler arasındaki kavgaya son vermesi için Tâlibiyyûn'un nakiblik görevini verir ve Seyyid Yahyâ da bu bölgelerde huzûru sağlar.²⁸ Seyyid Yahyâ, zühd ve takvâsıyla meşhûr Şeyh Hasan en-Neccârî'nin kızı ve Şeyh Yahyâ en-Neccârî'nin kız kardeşi Alma' ile evlenir ve bu evlilikten Seyyid Ahmed er-Rifâî'nin babası Seyyid Ali 459/1068 senesinde²⁹ doğar. Seyyid Ali, henüz bir yaşındayken, babası Seyyid Yahyâ vefât eder. Seyyid Ali, dayısı Şeyh Yahyâ'nın yanında yetişir ve onun hizmetine devâm ederken 497/1103 senesinde Şeyh Mansûr'dan gelen bir emirle

²⁵ Fârûsî, *age*, s. 85-89

²⁶ Tahralı, *agm*, s.127

²⁷ İbn-i kesîr, *age*, 12.cilt, s. 182-193

²⁸ Tahralı, *agm*, s. 127; İzzüddîn Ahmed el-Fârûsî el-Vâsîtî, *İrşâdü'l-müslimîn li-Tarîkati Şeyhi'l-Müttakîn*, ter: Hayri Kaplan, Birinci Baskı, Ankara, s. 47-48

²⁹ Ali b. Hasan el-Vâsîtî, *age*, s. 52; Ahmed el-Fârûsî el-Vâsîtî, *age*, s.50

Basra'dan ayrılarak Betâih'e yerleşir. Aynı sene Seyyid Ali, Şeyh Mansûr el-Betâihî'nin kızkardeşi, dayısı şeyh Yahyâ en-Neccârî'nin kızı Fâtıma el-Ensârî ile evlenir.³⁰ Bu evlilikten Seyyid Ahmed er-Rifâî (512/1118), Seyyid Osman, Seyyide Sittü'n-Neseb dünyaya gelirler.³¹

e.) Ahmed Er-Rifâî'nin Doğumundan Önceki İşâretler

Ahmed er-Rifâî'nin doğumundan evvel ârif velîler, onun geleceğini müjdelemiş, onun çok yüksek makam sâhibi bir zât olacağına işâret etmişlerdir.³² Doğumundan önce vukû' bulan hâdiseler:

“Müşârünileyh Batâiyih'i teşrîflerinde cenâb-ı İmâm'ın dayısı imâm-ı samedânî ve ârif-i bî-müdânî Şeyh Mansûr el-Batâihî er-Rabbânî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretleri, Fahr-i kâinat (s.a.v.) hazretleriyle âlem-i menâmda müşerref oldukları sırada: "Yâ Mansûr, seni tebşîr ederim ki, Cenâb-ı Hak senin kız kardeşine kırk gün sonra bir çocuk ihsân buyuracak ve ismi Ahmed er-Rifâî olacaktır. Ben nasıl enbiyânın reîsi isem, o da evliyânın ser-kârı olacaktır. Büyüdüğü vakit, onu al, Şeyh Aliyyü'l-Kârî el-Vâsıtî'ye git ve onu terbiye etmek için ona ver! Çünkü bu zât ind-i ilâhîde azîzdir" hitâb-ı beşâret-meâbıyla mübeşşer olmuş ve şeyh Mansûru'l-Batâiyihî hazretleri de cevâben: "Emir ve fermân sizindir; aleyke's-salâtü ve's-selâm yâ Resûlallah!" demiştir. Müstağnî-i arz ve beyân olduğu üzere velâdet-i Hz. Pîr-i kebîr-i destgîr efendimiz de o sûretle olmuştur.”³³

Hz. Pîr daha mübârek vücûdları dünyaya teşrîf etmeden pekçok evliyâ tarafından müjdelenmiştir. Onlardan birisi de Şeyh Ebû Bekir'dir. Nakledilir ki: “Şeyhin kızkardeşinin kocası vefât ettiğinde kızkardeşi ve aynı zamanda kendi hanımı da hâmile idi. Birgün şeyhin hanımı ile kızkardeşi kendi aralarında konuşurlarken laf döndü dolaştı ve hâmilelik meselesine geldi. Şeyhin kızkardeşi, şeyhin hanımına: “Eğer

³⁰Ebu'l-hüdâ es-Sayyâdî, *Hizânetü'l-İmdâd fi-ahbâri'l-Gavsi'l-Kebîri's-Seccâd*, Mısır, 1326, Vâiz Matbaası, s. 10; Ahmed el-Fârûsî el-Vâsıtî, *age*, 50

³¹Ali b. Hasan el-Vâsıtî, *age*, s. 52

³²Ahmed el-Fârûsî el-Vâsıtî, *age*, 56

³³Ken'ân Rifâî, *age*, s. 16; Abdülkerîm er-Râfî, *Sevâdü'l-ayneyn*, s.67; İzzeddin Ahmed es-Sayyâdî, *age*, s. 31

benim bir kızım senin de bir oğlun olursa veya zıddı olursa bunları birbirleri ile evlendirelim” dedi. Şeyhin hanımı da: “Kesinlikle böyle birşeyi kabûl etmem” dedi. Bunu duyan şeyhin kızkardeşi, hüngür hüngür ağlamaya başladı ve bu esnâda şeyh hazretleri geldi, durumu anlayıp onlara şöyle dedi: “Hanımından bir erkek çocuk dünyâyâ gelecek, uzun ömürlü olup onun neslinden de Ahmed er-Rifâî adında büyük bir veli gelecek” dediler.³⁴

Şeyh Ebû Bekir b. Seyyid Yahyâ anlattılar ki: “Ahmed er-Rifâî’nin babası Seyyid Hasan, Şeyh Yahyâ en-Neccârî’nin kızı ile evliydi. Fakat kayın pederleri ile arasında bir soğukluk bulunmakta idi. Seyyid Hasan bir gün akraba ziyâretine gitti ve akşam namazı vakti gelince de akrabaları Seyyid Hasan’ı imâmete geçirdiler. Seyyid Hasan namazda hiçbir şey okuyamayıp bayıldılar. Ayıldıkları ânda hatâlarını anladılar ve Şeyh Yahyâ’nın elini öptüler. Şeyh Yahyâ’da onu, neslinden gelecek olan Ahmed er-Rifâî için bağışladığını söylediler.³⁵

f.) Hz. Pîr’in Babasının Vefâtı Ve Çocukluğu

Seyyid Ali Nehridaklî’de ikâmet ediyor her geçen gün talebeleri artıyordu. Artık buldukları yer kendilerine dar gelince Şeyh Mansûr’dan daha büyük bir yer tahsîs etmelerini istediler. Şeyh Mansûr’da Bağdad’da Hasen köyündeki büyük hankâhı işâret buyurdular. Bunun üzerine Seyyid Ali o muhîtte irşâdına devam ederler. 519/1125 senesinde bid’at ehlinin ve Bâtınîlerin bozgunculuğunun artması üzerine halk her zaman i’timât ettiği Seyyid Ali’den durumu Halîfe’ye arzetmesini ricâ ederler. Seyyid Ali de halkın ısrarları üzerine Bağdad’a yola koyulur ve Bağdad’da halîfe Müstersîd Billâh’ı bid’at ehli husûsunda uyarır. Fakat Halîfe başka bir ma’zeret beyân ederek bid’at ehlini ortadan kaldırmaya imkân bulamayacağını haber verince Seyyid Ali, Halîfe’ye hitâben:

³⁴ *Menâkıbu men etâallâhe lehu’l-üsdü ve’l-efâî*, Yazarı bilinmiyor, h.1287, İstanbul, Ahmed Efendi matbaası, s. 4

³⁵ *Menâkıbu men etâallâhe [etâ’a] lehu’l-üsdü ve’l-efâî*, 12-13

“Sizin hakkınızda endişeliyim ey Mü’minlerin Emîri! Çünkü eğer siz bid’atin burnunu şimdi koparmazsanız, her tarafa sirâyet eder. Bu bid’at nice burunlar koparır.” der. Halîfe hiçbir cevâb vermez, düşünceli bir şekilde sarayına girer. Bunun üzerine Seyyid Ali oradan döner ve bu geri dönerken de 519/1125’de vefât eder.³⁶ On sene sonra da Halife Müsterşid, Bâtınîler tarafından öldürülür.³⁷

Babası vefât ettiğinde Ahmed er-Rifâî 7 yaşındaydı, Hasen köyündeki Abdüssemi’ el-Harbûnî’den Kur’ânı tamamıyla hıfzeylemiş ve tecvîdiyle okumayı öğrenmiş bulunuyordu.³⁸ Ahmed er-Rifâî’yi devrin büyük sûfîlerinden dayısı Mansûr el-Betâihî, annesi ve kardeşleriyle birlikte himâyesine aldı.³⁹ Dayısının evinde yetişip güzel terbiye aldı ve dayısından tarikat ve ilm-i tasavvufu telakkî ve ahz-ı hırka eyleyip ulûm-i şer’iyye tahsîli yaptı. Fıkıh ilmini ise Vâsıt’ın büyük âlimlerinden İbnü’l-Kârî diye meşhûr Şeyh Ebu’l-Fazl Ali el-Vâsıtî ve mutasavvıf, şeyh ve âlim dayısı Şeyh Ebû Bekir el-Vâsıtî’den tahsîl eyledi.⁴⁰ Ebû İshak eş-Şîrâzî’nin Şafiî fıkıhı ile ilgili *Kitâbü’t-Tenbîhi*’ni okudu ve bu kitaba bir şerh yazdı; nitekim bu şerhi Moğol istilâsı sırasında kaybolmuştur.⁴¹ Şâfiî fıkıhında o kadar derinleşti ki Şâfiî mezhebi fâkîhî derecesini elde etti.⁴²

Şeyh Ali el-Vâsıtî, Ahmed er-Rifâî’nin eğitimi üzerinde çok i’tinâ göstermişti; çünkü Hz. Pîr şeriat ilimlerini ve hadîs-i şerîfleri ezberlemede ileri seviyede ve Arap dili ve edebiyatında da mâhir idi. Arkadaşları fikhî bir meseleyi çözemedikleri zaman ona gelir sorarlardı.⁴³

³⁶ Samerrâî, *age*, s. 12

³⁷ Tahralı, *agm*, s. 127

³⁸ Vâsıtî, *age*, s. 85

³⁹ Tahralı, *agm*, s. 127

⁴⁰ Abdülkerim er-Râfiî, *age*, s. 6.

⁴² Tâceddîn es-Sübkî, *age*, s.24

⁴²Tahralı, *agm*, s.127

⁴³ Vâsıtî, *age*, s. 86

Çocukluğundan beri kendisini kontrol etmiş, yaşlılarından farklı olmuş, zikri hiç bırakmamış, kalbini korumuş, nefisle mücâdelenin ne olduğunu bilmiş ve nefisini, geçici ve cüz'î bağlarından kurtarmıştı.⁴⁴

Bu üstadlarının yanında Hz. Pîr her sene Seyyid Adülmelik Hârbûnî'ye uğradığını ve ondan çokça istifâde ettiğini de şu menkıbeden anlıyoruz.⁴⁵

“Hazret-i Seyyid, sâlih insanları ziyârete gider, evlerine varır, onlara ve çocuklarına tevâzu' gösterir, onların fazîletini ve güzel ahlâkını halka anlatır, isimlerine hürmet ederdi. Halkı da onları ziyâret etmeye teşvîk ederdi. Onlardan birinin ismi zikredildiği zaman, “Efendim fûlan kişi” derdi. Seyyid Abdülmelik b. Hüseyin'e her sene çokça gider gelirdi. Ona ihtiyâcı olduğu zaman ondan duâ ve tavsiye isterdi. Bir sene ayrılacağı zaman yine âdeti veçhile ondan duâ ve tavsiye istedi. Seyyid Abdülmelik buyurdu ki: Ey Ahmed, birkaç söz söyleyeceğim, umarım ki onları muhâfaza edersin. Sonra şunları söyledi: Eğer bir kimse yaratıcı olan Allah'ın rızâsını istiyor, ancak ondan başkasına iltifât ediyorsa maksadına ulaşamaz. Ve eğer bir kişi Allah'a ibâdet ediyorsa, ne kadar çok ibâdet etse de nefsi o ibâdet ile sukûnet bulmamalı, o miktar ile yetinmemeli. Daha fazla sevap kazanmak için çalışmalı. Dâima kendisini kusurlu görmeli. Aslâ kemâle erdiğini düşünmemeli. Eğer kendisinde kusûr görmezse, bu kusur görmeme hâli, bütün zamanlarını kapsayan bizzat kusurdur. Seyyid Abdülmelik bu sözlerini tamamladı ve birbirlerinden ayrıldılar. Hazret-i seyid buyurdu ki: Bu sözleri bir sene nefsim'e söyledim. İkinci sene tekrâr onu ziyâret ettim, ayrılık vakti buyurdu ki: Ey Ahmed, doktorların hastalanması, akıllıların câhil olması ve dostların cefâ etmesi çok kötüdür. Bir sene de bu sözü nefsim'e söyledim. Üçüncü sene tekrâr onu ziyâret ettim ve ayrılacağım zaman buyurdu ki: Ey Ahmed, bundan sonra beni ziyârete gelme, çünkü senin bana ve hiç kimseye ihtiyâcın yoktur. Büyük, küçük bütün insanların ve henüz âlem-i adem'de zürriyetlerin irşâdı sana havale edilmiştir. Bütün mahlûkâtı hidâyete erdirmek için Rabbimizin râzı olacağı bir yol tut ki sana faydası olsun. Sonra Seyyid Ahmed'den, ölene kadar kendisini ziyâret etmeyeceğine dâir söz aldı.”

⁴⁴ Bezencî, age, s.22

⁴⁵ *Menâkıbu men etâallâhe lehu'l-üsdü ve'l-efâî*, s.10-11

Hız. Pîr, edeb ve ahlâk bakımından da diğerk talebelerden üstün idi. Velâyet mertebelerini kısa bir zamanda kat' etmişlerdi. Buna dâir bir hâdise şudur: Daha bülûğ çağına ermemişken bir gün hocası Ali el-Kârî ile bir dâvete icâbet etmişler. Yemekten sonra semâ' meclisi kurulmuş ve Hız. Pîr'de ayakkabılığın yanında bir yerde bu meclisi izlemekte idi. Kavvâl o güzel sesiyle nağmeleri okumaya başladı ama bu sırada Hız. Pîr birden ayağa kalktı ve kavvâlin defimii alıp yere çaldı ve kırdı. Mecliste bulunan herkes Hız. Pîr'i kınadı ve ne için böyle yaptığı sorulunca, Hız. Pîr de kavvâlin aklından ne geçirdiğini kavvâla sordu. O da dün geceki içki âleminin aklına geldiğini, bu meclis ile o meclisin birbirinden farklı olmadığını düşündüğüm esnâda bu çocuk defimi aldı ve kırdı" diye cevap verdi. Bunun üzerine orada bulunan herkes Hız. Pîr'in büyüklüğünü anladılar ve onu takdîr ettiler.⁴⁶ Bu hâdise Hız. Pîr'in küçüklüğünden i'tibâren seçkin vasıfları olduğunu göstermektedir.

g.) İcâzet Alması Ve Tarîkat Hırkasını Giymesi

Şeyh Aliyyü'l-Kârî el-Vâsîtî ona icâzet verdi ve hırkasını giydirdi. "Herkes üstâdıyla ben ise talebem Rifâî ile iftihâr ederim" diyen Vâsîtî, zâhir ve bâtın ilimlerine sâhip bir âlim ve sûfî olduğunu belirtmek üzere ona "ebü'l-alemeyn" ünvanını verdi. Ahmed er-Rifâî, Vâsîtî'nin ölümüne kadar Vâsît şehrinde ders verdi, sonra dayısı Mansûr el-Batâihî'nin terbiye ve irşâd halkasına girdi. Rifâî'ye hilâfet ve "şeyhü's-şüyûh" ünvanını vererek kendisine bağılı bütün tekkelerin şeyhliğini de tevdi' eden Batâihî, Ümmü Abîde'deki tekkeye yerleşip müridlerin irşad ve terbiyesiyle meşğûl olmasını istedi.⁴⁷ Aslında herkes kendisinden sonra oğlu Seyyid Ahmed'in geçmesini beklerken o yeğeni Ahmed er-Rifâî'yi geçirmişti. Bunula alâkalı menâkıb kitaplarında geçen bir kaç menkıbenin özeti şöyledir:

⁴⁶ *Menâkıbu men etâllâhe [etâ'a] lehu'l-üsdü ve'l-efât*, s.17-18, *Kılâdetü'l-cevâhir*, s. 36; bu menkıbe Ebü Abdullah b. Es'ad el-Yâfiî'nin *Ravdu'r-Reyâhîn* adlı eserinden alıntı yapılarak anlatılıyor. ; Ebü Abdullah b. Es'ad el-Yâfiî, *Ravdu'r-Reyâhîn fî hikâyâti's-sâlihîn* ; 2. Baskı, 1374, Mısır, Mustafa el-Babi el-Haleb i Matbaası, s. 437; *Ümmü'l-berâhîn*; 60a-60b

⁴⁷ Tahralı, *agm*, 127

Şeyh Mansûr ölüm döşeğinde iken müridler kendi aralarında Şeyh Mansûr'dan sonra kimin şeyh olacağı husûsunda konuşuyorlardı. İbn-i Meryem denilen bir zât onlara: “doğruya hiç yaklaşamadınız. Şeyh Mansûr'dan sonra Ahmed er-Rifâî şeyh olacaktır” dediler. Müridler bu söz üzerine onunla dalga geçtiler. Bunun üzerine İbn-i Meryem “buna şahidim, Şeyh Mansûrdur” dediler. Müridler Şeyh Mansûr'a gidip durumu anlattılar. Şeyh Mansûr'da “ İbn-i Meryem'in sözü hakır” dediler.⁴⁸

Şeyh Mansûr hazretleri ölüm döşeğinde Ahmed er-Rifâî'ye: “Cenâb-ı Hak tarafından Nebat vilâyetinde Ümmü Abîde'ye varman ve insanların sana bîat edeceği ilhâm olundu” der.⁴⁹

Şeyh Mansûr bir gün müridleriyle beraber yemek yerken münâsebetsiz bir şekilde ayağa kalkıp “buyrunuz, buyrunuz” deyip, bayılır. Kendisine geldiğinde müridleri bu halden sorduklarında o da: Allâhu Teâlâ Hazretleri benden sonra Ahmed'i seçip ben de Hak Teâlâ'nın emrine itaat edip ayağa kalkarak insanlara “buyurunuz, buyurunuz” dedim. Müridlerin ba'zısı Ahmed'den maksat oğlu Ahmed'i anladılar ve bu müjdeyi Şeyh Mansûr'un hanımına ulaştırdılar. Şeyhin hanımı bu duruma çok sevinmiş, Şeyh eve geldiğinde efendisinin elini öpüp onu kutladılar. Şeyh Hazretleri, hanımına: “Halîfe olan senin oğlun Ahmed değildir. Benim halam oğlu Ahmed'dir” deyince şeyhin hanımının aklı gider gibi oldu ve sitemkârâne: “Oğlun dururken neden halan oğlunu tercih ediyorsun?” diye sordu. bunun üzerine Şeyh: *قل اللهم مالك الملك توتي الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وترى من تشاء* [De ki: "Ey mülkün gerçek sahibi olan Allahım! Mülkü dilediğine verirsin, dilediğinden de çekip alırsın] (Âl-İmrân, 3/ 26) âyet-i kerîmesini okudu. Ben çok kere oğlumun halîfe olmasını istesemde bu defaatle reddedildi ve halamın oğlu Ahmed gösterildi.⁵⁰

⁴⁸Hacı Hüsâm İbrâhîm b. Muhammed el-Kâzerûnî, *Şifâü'l-eskâm fi sîreti Gavsi'l-enâm*, trc: Nurettin Bayburtlugil- Necdet Tosun, İstanbul 2008, Vefâ Yayınları, s. 22; Sayyâdî, *Kulâdetü'l-cevâhir*, s.39; Kâsım b. Muhammed el-Hâc, *Ümmü'l-berâhîn*, 25b-26b

⁴⁹ Kâzerûnî, age, s.22-23; Bkz. aynı menkıbe *Ümmü'l-berâhîn'de alıntı yapılarak Kulâdetü'l-cevâhir'de*, s.39-40; *Ümmü'l-berâhîn*, 27a-28a

⁵⁰ *Menâkibu men etâallâhe lehu'l-üsdü ve'l-efâî*, Kâzerûnî, age, 19; Ebü'l-Hüdâ es-Sayyâdî, *Ümmü'l-Berâhîn* adlı eserden aktarıyor. bkz: *Kulâdetü'l-cevâhir*, s.37 *Ümmü'l-berâhîn*; 18b-19b

27 yaşında icâzetini almış, 28 yaşında da dayısı Mansûr el-Betâihî'yi h.540'da Halîfe el-Muktefî Billah zamanında kaybetmişti.⁵¹

Hazret-i Pîr hayatı boyunca hem ilim hem de halkı irşâdla meşgûl oldu. Binlerce talebe ve mürîdân yetiştirdi.

h.) Hırka Silsilesi

“Hz. Pîr-i kebîr-i destgîr efendimiz hazretlerinin sûret-i ahz-i tarîkat ve terbiyeleri şöyledir:

Sâhib-i tarîkat seyyidinâ es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri hırka-i şerifi ve âdâb-ı tarîkat-i aliyyeyi imâm, şeyh Ali el-Vâsîtî el-Kureşî hazretlerinden iltibas ve ahz etmiş, o da şeyh Ebu'l-Fazl b. Kâmihi'den; Hz. Gulâm b. Türkân'dan, Hz. imâm Ali er-Ruzbâdî'den, Hz. Ali el-A'cemî'den, Hz. şeyh Ebû Bekr eş-Şiblî'den, Hz. imâm Cüneyd-i Bağdadî'den, Hz. Serî es-Sakatî'den, Hz. Ma'rûf Kerhî'den, Hz. Dâvud el-Mistânî'den, Hz. Habîb el-A'cemî'den, Hz. İmâm Hasan el-Basrî'den, o da zevc-i Betûl ve ibn ammi'r-Resûl mevlânâ Emîrû'l-mü'minîn el-İmâm Ali ibn Ebî Tâlib'den, kendileri de amm-i zâde-i a'zamları, mahlûkâtın seyyidi ve enbiyâ ve mürselînin imâmı Seyyidinâ Muhammed (s.a.v.) Efendimiz hazretlerindedir.”⁵²

⁵¹ Yûsuf Hattâr Muhammed, *el-Bedrî'l-münîr fî-sûretis'-Seyyid Ahmedü'r-Rifâîyyi'l-Kebîr ve etbâihî ehli'l-ilmi vet'tenvîr*, 1 baskı, 2005, Dımeşk, el-Künûz, s.85

⁵² Ken'ân Rifâî, age, s. 17

“Bir cihetten dahi bâzü'l-eşheb es-seyyid eş-şeyh Mansûr el-Batâyhî er-Rabbânî (r.a.)dan, o da şeyh Ebu'l-Mansûr et-Tayyib'den, amcazâdesi eş-şeyh Ebû Saîd Yahyâ en-Neccârî el-Vâsıtî'den, şeyh Ebû Alî et-Tirmizî'den, eş-şeyh Ebu'l-Kâsım es-Sündûsî el-Kebîr'den, şeyh Ebû Muhammed Rûveym el-Bağdâdî'den, şeyh Ebu'l-Kâsım el-Cüneyd Bağdâdî'den, şeyh Serî es-Sakatî'den, şeyh Ma'rûf el-Kerhî'den, İmâm Ali b. Mûsâ er-Rızâ'dan, pederleri İmâm Mûsâ Kâzım'dan, pederleri İmâm Ca'fer es-Sâdık'dan, pederleri İmâm Muhammed Bakır'dan, pederleri İmâm Zeyne'l-Âbidîn'den, pederleri es-sıbtî'ş-şehîd seyyidînâ İmâm Hüseyin hazretlerinden, kendileri de pederleri İmâm ve Emîrül-mü'minîn Esedullâh Ali b. Ebî Tâlib (kerremellâhü vechehû ve radiyallâhu anh ve anhüm ecmaîn) hazretlerinden, kendileri de, amm-i zâde-i a'zamları Habîbü'l-Hak ve illetü'l-halk (s.a.v.) Efendimiz hazretlerinden ahz etmişlerdir.”⁵³

i.) Halife İle Olan Münâsebeti

550/1155 senesinde Halife Muktefî li-Emrillah Muhammed'e; Seyyid Ahmed Rifâî (ra) hakkında iftiralarda bulunularak, onun zikir halkasında kadın ve erkeklerin aynı yerde biraraya geldiği haber verilir. Bunun üzerine Halife, kendi adamını olayı araştırmak için Ümmü Abîde'ye gönderir.

Görevli kişi Ümmü Abîde'ye vardığında zikir meclisini kurulmuş halde bulur ve burada çok büyük manevi haller gören görevli, kendi kendisine şöyle dedi : "Eğer bu büyük seyyid ve onun müridleri sünnet haricinde bir yolda iseler, asla *yeryüzünde* hiçbir topluluk sünnet üzere değildir!"

Zikir meclisi sona erdikten sonra, Seyyid Ahmed Rifâî (ra)"nin ellerinden öptü. Hayır duâlarını aldı ve Bağdat'a geri dönerek halifeye Seyyid Ahmed Rifâî (ra)'nin sünnet-i seniyyeye bağlı bir zât olduğunu, onun hakkında hasetçilerin verdikleri haberlerin yalan ve iftirâdan ibâret olduğunu anlatıp, onun ne kadar büyük bir Allah (cc) velîsi olduğundan sözetti. Bunları öğrenen halife ağladı ve özür diler mâhiyette bir mektup yazdı.⁵⁴

⁵³ Ken'ân Rifâî, age, s. 17

⁵⁴ Ahmed el-Fârûsî el-Vâsıtî, age, s. 61-62

j.) Takbîlu Yedi'n-Nebiy Hâdisesi

Mütevâtir derecesinde sağlam kaynaklardan gelen “takbîlü yed'in-Nebî” kerâmeti 555/1160 senesi perşembe günü ikindi namazından sonra doksan bin kişinin huzûrunda vukû' bulmuştur.⁵⁵ Bu hâdisi menâkıbnâmemizin 58. Menkıbesinde özetle şöyle anlatılmıştır:

Ömer el-Fârusî'den nakledilir ki; Ahmed er-Rifâî hazretleri Hayât b. Kays el-Harrânî, Şeyh Akîl el-Müncebî, Şeyh Adiy b. Misâfiri'ş-Şâmî, Şeyh Abdurrezzâk el-Vâsîtî ve Şeyh Abdulkâdir Geylânî ile birlikte sohbet ederken Hz. Pîr birden ayağa kalkarak “bize hacc-ı şerîf ve ravzâ-i Muhammedîyi ziyâret emredildi” dedi. Onlar da şu şekilde karşılık verdiler:

“Ne emredersen emret! Biz o emre karşı çıkmayız!

Nasıl belirlersen belirle! Belirlediğin sınırı aşmayız!”

Menâkıbnâmemizde buraya kadar anlatılan kısım hemen hemen Hz. Pîr'den bahseden kaynaklarda mevcûd fakat bundan sonraki kısımda Hz. Pîr'in müşârun ileyhim ile seyâhati esnâsında anlatılan hâdiseler sadece *Ümmü'l-berâhîn* adlı eserde geçmektedir. Bunun hakkında detaylı bilgiler bu menkıbemizin dip notunda verilmiştir.

Seyahatten son bulup ravza-i Şerîfeye dâhil olunca Hz. Pîr gözyaşları içinde şu şiiri okur. **Nazm:**

في حالة البعد روعي كنت ارسلها

تقبل الارض عني و هي نائبتي

و هذه دولة الاشباح قد حضرت

فامدد يمينك كي تخضي بها شفتي

Yâ Rasûlallâh cenâb-ı hazreteh;

⁵⁵ Ahmed es-Sayyâd, *age*, s. 34

Gönderirdim aşk ile dâim selâm;

Şimdi cismânî huzûr-i izzete;

Yüz sürüp çektim tahassür subh u şâm;

Dest pûsun eylerim şimdi ümîd;

Eyleme mahrûm ey hayru'l-enâm;

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem, Nebiy-yi Muhterem Efendimiz mübârek yed-i şerîflerini çıkarıp Hazret-i Pîr'e uzatırlar. Hz. Pîr'de dudaklarının susuzluğu o âb-ı hayât suyu ile giderir. Bu hâdiseye orada bulunan bütün hacılar şâhit olmuşlar ve bu kıssa celî hat ile yazılıp hücre-i şerîfe'de asılı durduğunu ifâde olunmuştur.

Ahmed er-Rifâî'den bahseden hemen hemen her kaynak bu kerâmetinden bahsetmiştir. Biz sâdece bunlar arasından meşhûr hadîs âlimi herkesin yakından tanıdığı Celâleddîn es-Suyûtî hazretlerinin bu hâdiseye hakkında yazmış olduğu *eş-Şerefü'l-muhattem fî-mâ Mennallâhu bi-hî 'alâ Veliyyihi's-Seyyyid Ahmed er-Rifâî min takbîli yedi'n-Nebiyy adli* eserdeki rivâyeti nakletmeyi uygun gördük. Celâleddîn es-Suyûtî, meseleye peygamber ve sâir Peygamberlerin “diri oldukları ehl-i sünnete göre kesin olarak bilinmektedir” diyerek başlar ve bundan sonra onların diri olduklarına dâir hadîs ve âyetleri açıklar. Neticede “Peygamber’in (sav) elinin, Seyyid Ahmed er-Rifâî'ye uzanması imkânsız değildir” der.. “Bu husûsta şüphe eden kişi **ya sapıktır yada Allah (cc) tarafından kalbi mühürlenmiş bir münâfıktır!** Zira, bu husûsu bu büyük saâdeti ve benzerlerini inkâr etmek sû-i hâtime'ye kötü âkıbet ve sona iletir. Çünkü inkârın içeriğinde, daimî mu'cizeyi ve apaçık kerâmeti inkâr etmek bulunmaktadır. Allah (cc) bizleri muhâfaza eylesin!” diyerek bitirir ve rivâyete geçer.

"Şimdi bu meşhûr ve büyük olayın bana ulaşan rivâyet senedini ve ifâdesini sunuyorum: Kâmiliyye İmâmı, Şeyhu'l İslâm: Şeyh Kemâlüddîn bize haber verdi; büyük âlim, şeyhlerimizin şeyhi: Şeyh Şemsuddîn Cezerî'den, o da: Şeyh: İmâm Şeyh Zeynüddîn Merâğî'den, o da: büyük şeyhler şeyhi, muhaddis, fâkih, vâiz, kıraat ve tefsir âlimi, örnek ve büyük imâm: Şeyh İzzüddîn Ahmed Fârûsî el-Vâsıtî'den, o da: Babası, asil üstâd, büyük âlim: Şeyh Ebû İshâk İbrâhim Fârûsî'den, o da: Babası,

fâkihler ve muhaddisler imâmı, büyük mutasavvıfların ve ilmiyle amel eden âlimlerin şeyhi: Şeyh İzzüddîn Ömer Ebu'l-Ferec Fârûsî Vâsıtî'den rivâyet ettiğine göre, şöyle demiştir: (Allah (cc) hepsine rahmet eylesin)

"Hicri 555 senesinde şeyhimiz, sığınağımız, seyyidimiz Seyyid Ahmed er-Rifâî el-Hüseynî (ra) hac farîzâsını edâ ederken ben de O'nunlaydım.

Rasûl'ün (sav) şehrine vâsıl olduğunda, Peygamber'in (sav) hücresi karşısında durdu. Daha sonra o muazzam kalabalığın huzurunda:

- **"es-Selâmu** aleyke **Yâ Ceddî!** (Selâm senin üzerine olsun ey Ceddim)!"

Rasûlullah da (sav);

- **"Ve aleyke's-selâm Yâ Veleđî!** (Senin de üzerine selâm olsun ey oğlum - evlâdım) dedi.

Peygamber mescidinde hâzır bulunanların hepsi de bunu işittiler. Seyyidimiz Seyyid Ahmed er-Rifâî (ra) bu büyük lütûf karşısında vecde geldi, titredi, rengi sarardı, dizleri üzerine çöktü. Sonra ayağa kalktı, ağladı ve uzunca inledi ve şu meâldeki şiiri söyledi:

"Ey Ceddim!

Uzakta iken senin yüce huzûruna rûhumu gönderiyordum!

Benim nâibim olarak yerime toprağını öpüyordu!....

İşte şimdi bedenimle senin saâdet huzûrundayım;

Mübârek elini uzat ki, dudaklarım elini öpmek ile şereflensin!"

Bu şiirin ardından Peygamber (sav) o parlak ve mükerrerrem kabrinden o mübârek ve şerefli elini O'na uzattı. Seyyid Ahmed er-Rifâî (ra) Hazretleri, 90.000

kişiyeye yaklaşan kalabalık huzûrunda o mübârek eli öptü. İnsanlar o şerefli ele bakıyorlardı...”⁵⁶

Sika bir râvî olan Şerîf Nemîle el-Hüseynî el-Kādî; Hz. Pîr'in yed-i şerîfeyi öperken Nebî (a.s.m)'in sesini işittiğini ve “Hz. Pîr'e siyah elbise giy, minbere çık ve insanlara va'z et; zîrâ Allah senin ile ehl-i semâvât ve ehl-i arzı bol bol faydalandırır ve sana bîat edenleri ve soyunu kıyâmete kadar devâm ettirir.” dediğini rivâyet eder.⁵⁷

k.) Halîfe Müstencid Billah ile Münâsebeti

557/1162 senesinde Abbasî Halifesi Müstencid, Ahmed er-Rifâî'ye bir mektup göndermiş ve kendisine nasihat ve tavsiyelerde bulunmasını istemişti. Ahmed er-Rifâî de ona bir mektup göndermiş; halîfe onun cevâbî mektubunu çok beğenip sarayına da'vet etmişti. Ahmed er-Rifâî bu da'vete icâbet etmek için Bağdat'a gitti. Burada babasının, ehl-i beytin ve hırka senedinde ne kadar şeyh varsa onların kabirlerini ziyâret etti ve halîfenin huzûruna çıktı. Halîfeye bir çok nasîhatlerde bulundu. 2. ve 3 gün halîfe ile başbaşa sohbet ettiler ve babasının kabri başında bir zikir halkası kurduktan sonra Bağdad'dan ayrıldılar.⁵⁸

l.) Vefâtı

Ahmed er-Rifâî, şiddetli bir ishal hastalığına yakalandı ve sonunda 22 Cemâziyelevvel 578'de (23 Eylül 1182) 66 yaşlarında iken vefât etti. Türbesi Bağdat'ın güneyinde Vâsıt yakınlarındadır.⁵⁹

Menâkıbnâmemizin son menkıbesi Hz. Pîr'in vefâtlarını beyân etmektedir. Bu menkıbede, Hz. Pîr'in yüz yirmi yaşlarında vefât edeceklerini fakat ümmet-i Muhammed'e gelecek belâlara sed olması için geri kalan ömürlerini fedâ ederek yüz on

⁵⁶ Celâleddîn es-Suyûtî; *eş-Şerîfî'l-muhattem fî-mâ Mennallâhu bi-hî 'alâ Velîyyihi's-Seyyid Ahmed er-Rifâî min takbîli yedi'n-Nebîyy*, ter: Hayri Kaplan, Ankara, birinci baskı, 2002, s. 5-11

⁵⁷ Ahmed es-Sayyâd, *age*, s. 34

⁵⁸ İzzüddîn Ahmed el-Vâsîtî, *age*, 68-74

⁵⁹ Tahralı, *agm*, s.128

beş yaşlarında vefât ettiğine dâir bir rivâyet varsa da Hz. Pîr hakkında yazılan diğer kaynak eserlerde de bu bilgi bulunmamaktadır⁶⁰

m.) Hz. Pîr'in Nesli:

İlk eşi dayısı Ebû Bekir el-Vâsîtî en-Neccârî'nin kızı Hatîce'den Fâtıma ve Zeyneb adlarında iki kızı olmuş, onun vefâtından sonra evlendiği Râbiâ'dan da Sâlih adlı bir oğlu olmuş, ancak Sâlih evlenmeden vefât etmiş ve dedesi Yahyâ en-Neccârî'nin türbesine defnedilmiştir. Hz. Pîr'in nesli de kızları ile devâm etmiştir. Hz. Pîr kızı Fâtıma'yı kızkardeşinin oğlu Ali b. Osmân ile evlendirip bu evlilikten İbrâhim el-A'zeb (ö. 609/ 1212) ve Necmeddîn Ahmed el-Ahdar (ö. 645/1247) adlarında devirlerinde meşhur iki sûfî, Zeyneb'den ise ikisi kız altısı erkek olmak üzere on torunu olmuştur. Bunlardan İzzeddin Ahmed es-Sayyâd (ö. 670/ 1271) Rifâiyye'nin Sayyâdiyye kolunun kurucusu olup tarikatın Irak, Hicaz, Yemen, Mısır ve Suriye'de yayılmasında tesiri olmuştur. Ahmed er-Rifâî'nin nesli günümüze kadar devam etmiştir. Rifâî aileler Suudi Arabistan, Irak, Suriye, Mısır, Lübnan gibi ülkelerde bulunmaktadır.⁶¹

⁶⁰ *Menâkıbu men etâ'allâhe lehü'l-üsdü ve'l-efâî*, 59.menkıbe

⁶¹ Tahralı, agm, s.128; Vâsîtî, age, s. 63-64

2.) ESERLERİ

1. “*el-Hikemü'r-Rifâiyye*. Kendisinin telif ettiği günümüze kadar intikâl etmiş tek eseri olup küçük bir risâlesidir. Müridlerinden Abdüssemi' el-Hâşimiyye ithâfen yazılan bu eseri, Ebü'l-Hüdâ es-Sayyâdî *Kalâidü'z-zeberced alâ Hikemi'r-Rifâî* adıyla şerhetmiş, Muallim Nâci bu eserden aldığı Rifâî'nin sekiz hikmetli cümlesini şerhederek *Hikemü'r-Rifâî* adıyla yayımlamıştır (İstanbul 1304). Geylânîzâde Seyyid Muhammed Seyfeddin, eseri *Terceme-i Hikem-i Rifâ'îyye* adıyla Farsça'ya tercüme etmiştir (İstanbul 1302). *el-Hikemü'r-Rifâiyye*, Türkçe'ye de birkaç defa çevrilmiş, son olarak *Hak Yolcusunun Düsturları* adı altında aşağıda verilen iki eseriyle birlikte yayımlanmıştır. (trc. Yaman Arıkan, İstanbul 1985, s. 39-100).”⁶²

2. *el-Bürhânül-müeyyed*. Hz.Pîr'in sohbetlerinden oluşturulmuş bir eserdir. Muhtelif baskıları olan eserin Türkçe'ye ilk tercümesi Kudsîzâde Kadri tarafından yapılmış (İstanbul 1313), Hasan Kâmil Yılmaz tarafından *Delilleriyle Ma'rifet Yolu* adıyla;⁶³ Nâim Erdoğan tarafından Osmanlıca aslından sâdeleştirilerek *Vaazlar* adıyla; Sıtkı Gülle tarafından *Kurtarıcı Öğütler* adıyla neşre sunulmuştur.

3. “*el-Mecâlisü's-seniyye*. Menâkıbnâmelerde nakledilen meclislerin sonradan Mustafa Reşîd er-Rifâî tarafından derlenmiş şekli olup yedi meclis ihtivâ eder. Meclisler tasav-vufî sohbet ve mev'izalardan ibarettir. Eser, Kudsîzâde Kadri tarafından *Mecâlis-i Hazret-i İmâm Rifâî* adıyla tercüme edilmiştir (İstanbul 1313)⁶⁴ Ali Can Tatlı tarafından *Sohbet Meclisleri* adıyla neşre sunulmuştur.

4. “*Erbaûne hadîsen*. Kırk hadisi kendisinden itibaren Hz. Peygamber'e kadar ulaşan bir senedle vermektedir. Risâledeki hadisler *Kütüb-i Sitte* ve meşhur hadis kitaplarında mevcuttur. Türkçe tercümesi *Hak Yolcusunun Düsturları* adlı kitabın içinde yer almaktadır (s. 9-36).”⁶⁵

⁶² Tahralı, agm, s. 129

⁶³ Tahralı, agm, s. 129

⁶⁴ Agm, s.129

⁶⁵ Agm, s.129

5. “*Hâletü ehli'l-hakîkati maallah*. Yukarıda geçen kırk hadîsin şerhidir. 549 (1154) yılı Receb ayından i'tibâren her perşembe günü bir hadîsin tasavvufî şerhini yaptığı sohbetlerinde tutulan notların, müridlerinden Ebû Şücâ' b. Menhec tarafından derlenmesinden meydana gelmiştir. Bu eser, *Onların Âlemi* adıyla Türkçe'ye tercüme edilmiştir (trc. Abdülkadir Akçiçek, İstanbul 1964).”⁶⁶

6. “*en-Nizâmü'l-hâs li-ehli'l-ihlisâs*. Kaynaklarda adı geçmeyen bu eserin üslûbundan Ahmed er-Rifâî'nin sohbetlerinden derlendiği anlaşılmaktadır. Tasavvufî mev'iza ve nasihatlardan meydana gelen eser *el-Hikem ve Erbaûne hadîsen* ile birlikte yayımlanmıştır. Türkçe'ye ilk tercümesi Mehmed Nâzım tarafından yapılan eserin (İstanbul 1328), yeni bir tercümesi *Hak Yolcusunun Düsturları* adıyla yayımlanan kitap içindedir.”⁶⁷

7. “*el-Eş'âr*. Bazı şiirleri Ebü'l-Hüdâ es-Sayyâdînin Ahmed er-Rifâî hakkında yazdığı *Kılâdetü'l-cevâhir* adlı geniş biyografide bir araya getirilmiştir. Bu şiirler Ken'ân Rifâî'nin *Ahmed er-Rifâî* (İstanbul 1340) isimli eserinde de bulunmaktadır.”⁶⁸

8. *el-Ahzâb ve'l-evrâd*. *İrşâdü'l-müslimîn'in* yazarı Fârûsî, Ahmed er-Rifâî'nin 662 hizbinin mevcut olduğunu söylüyorsa da, muhtelif eserler içinde (bk. İzzeddin Ahmed es-Şayyâdî, s. 91-112; Ebü'l-Hüdâ es-Sayyâdî, *Kılâdetü'l-cevâhir*, s. 246-274; Kenan Rifâî, ek, s. 1-103) bunların ancak bir kısmı bir araya getirilmiştir.⁶⁹

Ahmed er-Rifâî hakkında detaylı bilgi veren müstakil çalışmaların bir kısmı şunlardır:

1.) Abdülkerîm b. Muhammed er-Râfî el-Kazvîni (ö.623/1226), *Sevâdü'l-ayneyn fi-menâkibi Ebi'l-alemeyn*;

2.) Takıyyüddîn Ali İbnü'l-Mübârek el-Bercûnî (ö.632/1235), *Kurrâtü'l-Ayn fi Menâkibi Ebi'l-Alemeyn*;

⁶⁶ Agm, s. 129

⁶⁷ Agm, s. 129

⁶⁸ Agm, s. 129

⁶⁹ Agm, s. 129

- 3.) Ebu'l-Feth el-Vâsıtî (ö.635/ 1238 civarı), *İrşâdü's-Sâlikîn*;
- 4) Zekiyyüddîn Abdülazîm b. Abdülkavî el-Münzirî (ö.656/1258), *el-Mecâlisü 'l-Ahmediyye ve el-Behcetü'r-Rifâiyye*;
- 5.) İzzüddîn Ahmed b. Abdurrahîm es-Sayyâd (ö.670/1271), *el-Maârifü'l-Muhammediyye fî'l-vazâifi'l-Ahmediyye*
- 6.) İbnü'l-Hâc Kasım b. Muhammed el-Vâsıtî, *Ümmü'l-Berâhîn bi-Tashîhi'l-Yakîn fî-İşârâti's-Sâlihîn* (telif tarihi 678/1279, *Behcetü'r-Rifâ'î*, *el-Behcetü'l-Kübrâ* veya kısaca *el-Berâhîn* diye de anılır)
- 7.) Muhyiddîn Ahmed b. Süleyman el-Hemmâmî (ö.691/1292), *Menâkibü's-Seyyid Ahmed er-Rifâî*;
- 8.) Abdülazîz b. Ahmed ed-Demîrî ed-Dîrînî(ö.694/1295), *Gâyetü't-Tahrîr fî-Nesebi's-Seyyid Ahmed er-Rifâiyyi'l-Kebîr*;
9.) İzzüddîn Ahmed b. İbrahim el-Fârûsî el-Kâzerûnî el-Vâsıtî (ö.694/1294), *İrşâdü'l-Müslimîn li-Tarîkati Şeyhi'l-Müttakîn ve en-Nefhatü'l-Miskiyye fî's-Sülâleti'r-Rifâ'iyye*;
- 10.) Ebu'l-Hasan Ali b. Hasan b. Ahmed el-Vâsıtî (ö.733/1333), *Hülâsatü'l-İksâr fî-Nesebi Seyyidinâ el-Gavsi'r-Rifâiyyi'l-Kebîr ve Rûhu'l-İksâr*;
- 11.) Takıyyüddîn Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Abdülmuhsin el-Vâsıtî (ö.744/1343), *Tiryâku'l-muhibbîn fî tabakâti'l-meşâyihî'l- Ârifîn ve Tiryâku'l-muhibbîn fî sîreti sultâni'l-ârifîn*;
- 12.) İbn Hammâd Muhammed b. Ebu Bekr el-Mevsilî (ö.750/1349), *Ravdatü'l-A'yân fî ahbâri meşâhîri'z-zemân*;
- 13.) İbrahim b. Muhammed el-Kâzerûnî (9./15. yy), *Şifâü'l-eskâm fî-sîreti Gavsi'l-enâm*;

14.) Ahmed b. Celâl el-Lârî el-Mısrî (ö.9./15. yy.) *Celâü's-sadâ fî sîreti İmâmi'l-Hüdâ*;

15.) Ebu Bekr b. Abdullah el- Ayderûsî el- Adenî (ö.914/1508), *en-Necmü's-sâ'î fî menâkıbi'l-Kutbi'l-Kebîr er-Rifâî*;

16.) Ebu'l-Kâsım Ca'fer b. Hasan el-Berzencî (ö.1179/1766), *İcâbetü'd-dâî fî menâkıbi'r-Rifâî*;

17.) Ebu'l-Hüdâ Muhammed es-Sayyâdî (ö.1328/1909), *Kılâdetü'l-Cevâhir fî zikri'l-Gavsi'r-Rifâî ve etbâ'ihî'l-ekâbir* ve ilgili diğerk eserleri;

18.) Kenan Rifai (ö.1950), *Ahmed er-Rifâî*; bu kitap Prof. Dr. Mustafa Tahralı tarafından Osmanlıca'dan günümüz harfelerine aktarılmış olup *Ebu'l-alemeyn Seyyid Ahmed er-Rifâî* adıyla neşre sunulmuştur.

19.) Yunus es-Semârrâî, *es-Seyyid Ahmed er-Rifâî*;

20.) Mustafa Tahralı'nın doktora tezi *Ahmad al-Rifâî(1973)*.⁷⁰

⁷⁰ Tahralı, *age*; 129, Hayri Kaplan, İsmail Şık, "Ahmed Rifâî'nin i'tikâdî ve Kelâmî Görüşleri", *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, yıl: 7 [2006], sayı: 16, ss. 89-90

3.) TASAVVUFÎ GÖRÜŞLERİ

a.) Tevhîd Anlayışı

Tevhîd; Allah Teâlâ'nın zâtında, sıfâtında, ef'âlinde bir olmasıdır. Tevhîdin hakikati şerîkin yokluğunu i'tikâd etmektir. İslâmın ve diğer hak dinlerin getirdiği tevhîd Allahın birliğidir. ⁷¹Bu sebeble İslam ve diğer dinler bir adıyla tevhîd dini olarak da tanımlanır. İslâm dışındaki diğer hak dinlerin de bozulmadan önceki hâli tevhîd temelindeydi. İslâm dininde böyle tanımlanmasının bir hikmeti doğduğu coğrafyada yaygın olan puta tapıcılığı ortadan kaldırmaktı. Çünkü Kur'ân bütün insanlara hitap ettiği için hem o toplumun yanlış akîdesini düzeltmek hem de bütün insanlığa doğru akîdeyi aşlamak için tevhîd inancını vurgulamaktadır. Kur'ân "Allah'a ortak tanıma! Şüphesiz O'na ortak tanımak büyük bir zulümdür" (Lokmân;31/13) Tevhîdin zıddı olan şirki, zulüm olarak nitelemiştir ve Başka bir âyette "Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını, (günahları) dilediği kimse için bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse büyük bir günah (ile) iftira etmiş olur." (Nisâ, 4/48) Kur'ân'da Allah'ın birliğine dâir âyetler varlığına dâir âyetlerden daha çoktur. Allah'ın birliğine ulaşmak, O'nun varlığını benimsemekten daha zordur. Genellikle tevhîdî âyetler Mekke döneminde nâzil olmuştur. ⁷²

Yüce Rabbimiz "Ben insi ve cinni yalnız bana ibâdet etsin diye yarattım" bir hadîs-i kudsîde de "Ben bilinmez bir hazine idim, bilinmekliği diledim, mahlûkâtı yarattım" buyurmuşlardır. Abdullah ibn-i Abbas, "liya'budûn" âyetini "li-ya'rifûn" diye tefsîr etmiş. ya'ni "beni tanısnlar" biz bu ilme "ma'rifetullah ilmi" diyoruz. Bütün ehllullâhın meşgûl olduğu ve insanlara rehberlik yaptıkları ilim dalıdır. Buna tevhîd ilmi de denilir. ⁷³

Tevhîdde, Selefîyenin ⁷⁴ tarîki, tarîk-i Kur'ân'dır. Tarîk-i Kur'ân ta'zîm-i Bâri husûsunda mübâlağa edip tafsîlâta dalmamak; ya'ni nizâ'ı mûcib halli müşkil olan

⁷¹ İsmâil Hakkı İzmirli, *Yeni İlm-i Kelâm*, (hazırlayan: Sabri Hizmetli), 1981, Ankara, Umran Yayınları. S. 259

⁷² Bekir Topaloğlu, *Allah İnanç*, 2006, İstanbul, İsam, s.47-48

⁷³ Hucvîrî, *Keşfu'l mahcûb*, hazırlayan: Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, 1982, İstanbul, s. 397-398

⁷⁴ Dîni islâmî bir ta'rîf olarak selef; sahabe, tâbiin ve tebe-i tâbiin ilk dönem müminler ve müslümanlar ma'nâsına geliyor; fakat genel olarak IV /X. Asırda Eş'ârî ve Matürîdî gibi sünnî mezhepler ortaya

bir takım mesâil ile uğraşmamak, edille-i akliyye ve akâid-i îmâniyyeyi isbât eylemek tarîkidir. Selefiyye tarîki 7 esâsa müsteniddir.

Takdis: Allah Teâlâyı celâl ve azametine lâyük olmayan şeyden tenzîh etmek.

Tasdik: Kur'ân'da ve hadislerde Allah Teâlâ ile alakalı isim ve sıfatları Allahın şânına yakışır bir vaziyette kabul etmek.

İ'tirâf-ı acz: Müteşâbihatta murâd ve maksûd-ı ilâhiyye'ye vusûlde aczini i'tirâf etmektir.,

Sükût: Câhilin müteşâbihâtı sormaması, âliminde cevâb vermemesidir.

İmsâk: Te'vilden kaçınmaktır.

Keff: Kalbi, zihni bozacak şeyleri düşünmemektir.

Ehl-i ma'rifeti teslim: Ma'nâyı maksûdu ancak Allah bilir.⁷⁵

Tasavvuf zâviyesinden bakıldığında ikinci asırda Hasan Basrî tilmiz ve sâliklerinden Habib Acemî 120/702; Dâvud-ı Tâî 160/742; Ma'ruf-i Kerhî 200/782; Şakîk-i Belhî 153/735; Süfyân-i Sevrî 161/743 gibi zevâta göre tevhîd; vahdeti irâde ya'ni abdin irâdesini hakkın irâdesine terketmesi, mürid-i hakikî Allah olup kulda hakikî irâde tasavvur edilemeyeceği, herşeyde müessir-i mutlak Allah olup abdin hiç bir şeyde hakikî tesiri olmadığı idi. Bu zevât aynı zamanda Sûfiyenin umdeleri olduklarından bu tevhit akîdesi o zamandaki Sûfiyenin akîdesi oldu. Bu ilme de ilm-i tevhîd; sahibine ehli tevhid⁷⁶ denilir.

çıkmadan evvel islâm dininin ilk ve sâde şeklini benimseyen buna inanan ve daha sonra islâmı ilgili olarak yapılan yorumları uydurma sayarak bunlara karşı çıkan müslüman kitesine de selef denilmiştir. Süleyman Uludağ, *Dört Kapı kırk Eşik*, Dergah Yayınları, 1. Baskı, 2009, s.210

⁷⁵ İsmâil Hakkı İzmirli, 61-63

⁷⁶ Abdülbâkî Baykara; "*Tevhit Kelimesinin Tarihi Safhaları*", Dârü'l-Fünûn İlahiyat Fakültesi Mecmuası, 1930, cilt: IV, sayı: 14, s. 61-72

Bağdad tasavvuf mektebinde tevhîdden ilk bahseden sûfi Serî es-Sakatî (öl.256/870) olmuştur. Aynı asırda yaşayan Beyâzîd-ı Bistâmî’de bu anlayışı geliştiren kişidir. Bistâmî tevhîdî 3 merhâle olarak anlar. “Birinci merhâlede dünyâyâ ve içindekilere üçüncü merhâlede ise Allah’dan başka her şeye ilgisiz kalmak.”⁷⁷

Cüneyd der ki: “Tevhîd, Kulun Allah’ın huzûrunda bir karaltı, bir gölge gibi olmasıdır. Kulun üzerinde Allah’ın tedbîr ve idârî tasarrufları, kudretinin hükümleri ve icâbları mecrâsında cereyân eder. Bu durmda kul, kendinden, halkın kendisini çağırmasından ve bu da’vete icâbetten fânî olarak tevhîd deryâsının derinliklerine garkolmuştur. Kul, Allah’ın vahdâniyetinde mevcûd hakikatlerle yine Allah’ın kurbunun ve O’na yakın olma hâlinin hakîkati içinde his, hareket ve irâdesinden soyulmuştur. Hakk’ın kulundan irâde ve taleb ettiği şeyi bizzat Hak yerine getirmektedir. Bu ise kulun son hâlinin ilk hâline dönmesi, böylece olmadan evvelki gibi olmasıdır.” Cüneyd başka bir sözünde: “Kadîm’i muhdesden ayırmaktır.”⁷⁸

Annemarie Schimmel, *Tasavvufun Boyutları adlı kitabında gelişim dönemindeki sûfizmi ya’ni tasavvufu şu şekilde anlatıyor: Gelişim döneminde, sûfliğin ana anlamı İslâmın derûnleştirilmesi idi, İslâmın temel sırrı olan tevhîdin yaşanmasıydı.*⁷⁹

Kuşeyrî Risâlesi’nde; “Sûfî dostalarım iyi biliniz ki; Bu tâifenin şeyhleri, işlerinin ve tasavvufî telakkilerinin tevhid konusunda çok sağlam esaslar üzerine binâ kılmışlar, böylece akîdelerini bid’atlerden korumuşlar, selefin ve sünnet ehlinin benimsediğine inandıklarını, teşbîh ve ta’tilden uzak, tevhîd anlayışını kendi dinleri olarak kabûl etmişler, kıdem sıfatına hâiz olan Allah’ın hakkını tanımışlar, yokluktan var olanın sıfatı olan fakr, züill, ihtiyaç gibi şeyleri kendi vasıfları hâline getirmeyi gerçekleştirmişlerdir.”⁸⁰

⁷⁷ Mustafa Kara, *Dervişin Hayatı Sûfinin Kelâmı*, birinci baskı, 2005, İstanbul, Dergâh Yayınları, s.86

⁷⁸ Hasan Kâmil Yılmaz, *Tasavvuf Meseleleri*, 1997, İstanbul, Erkâm Yayınları, s.191

⁷⁹ Annemarie Schimmel, *Tasavvufun Boyutları*, Mart 1982, Adam yayıncılık, s.27

⁸⁰ Abdülkerim Kuşeyrî, *Kuşeyrî Risâlesi*, haz: Süleyman Uludağ, 2. Baskı, 1981, Dergâh Yayınları, s.97

Ebû Ali el-Ruzbârî'ye tevhîdin ne olduğu sorulmuş o da şu cevâbı verdi: “tevhîd, teşbîhi red ve ta'tîli terk ettiğini ispat eden kalbin istikâmet üzere bulunmasıdır.”⁸¹

“Tevhîd üç kısımdır: Biri, hakk'ın hakk için olan tevhîdi ki; Allah'ın kendi vahdâniyetini ve bir olmasını bilmesinden ibârettir. Diğeri Hakk'ın halk için olan tevhîdidir, bu da kulun tevhîdi hakkında Allah'ın hüküm vermesinden ve onun kalbinde tevhîdi yaratmasından ibârettir. Üçüncüsü halkın hakk için olan tevhîdi ki, bu da kulların Ulu ve Yüce Allah'ın vahdâniyeti hakkındaki bilgilerinden ibârettir.”⁸²

Şihâbüddîn es-Sühreverdi, *Avârifü'l-maârif*'de: “İman ettikten sonra islam sadece tasdike bakar. Fakat islâmın tahakkukundan sonra îmânın kısımları vardır. Bunlar da ilmelyakîn kısmına tevhid; aynelyakîn kısmına marifet; hakkalyakîn kısmına da müşâhede denir.”⁸³

H. Pîr'in tevhîd anlayışına gelince; kendisinin tarîkat silsilesinde bulunan Hz. Cüneyd'in akâidinden farklı bir akâidi olmadığını görüyoruz. Hz. Pîr ve Cüneyd-i Bağdâdî; Kuşeyrî'nin “selefin ve sünnet ehlinin benimsediğine inandıklarını, teşbîh ve ta'tilden uzak, tevhîd anlayışını kendi dinleri olarak kabûl etmişler” ifâde ettiği gibi selef-i sâlihînin metodunu benimsemişlerdi. Hz. Pîr'in temel anlayışında tevhîd, kalbde bulunan bir duygu veya vicdân olup kişiyi ta'til ve teşbihe düşmekten korumaktadır.

“Tevhîd; insan aklının kesin olarak inandığı bir “sırr duygusu”dur. Bu duygu insanın ta'til ve teşbîhe düşmesine engel olur.”⁸⁴

“Tevhîd kalbde bir vicdândır ki; ta'tile de teşbîhe de mâni'dir.”⁸⁵

“Tevhid, ta'til ve teşbihten men' eden bir ta'zimin gönülde bulunmasıdır!”⁸⁶

⁸¹ Kuşeyrî, 102

⁸² Ebû Ali Cüllâbi Hücvîrî, *Keşfu'l-mahcûb* (hakikat bilgisi), haz: Süleyman Uludağ, dergah yayınları, İstanbul, 1982, s.411

⁸³ Ebû Hafs Şihâbüddin Ömer es-Sühreverdi; *Avârifü'l-maârif*, haz.:H. Kâmil Yılmaz, İrfan Gündüz., İstanbul , Uygun matbaası, 1990, s.48

⁸⁴ Ahmed er-Rifâî, *Sohbet Meclisleri*, tercüme : Ali Can Tatlı, İstanbul, 2003, Erkâm Yayınları, s.16

⁸⁵ Ebû'l-Abbas Ahmed b. Ali b. Yahya Hüseyin Ahmed Rifâî, *Mecâlis-i Hazret-i İmam Rifâî*, mütercim Kadri Efendi, İstanbul : Ma'lûmât Matbaası, 1313, s.46

“Cenâb-ı Hakkı tenzîh etmeden önce, bütün tevhidin şirkidir. Zîrâ, tevhid kalbde bir bulgudur ki: Muattal kalıp oturmaya ve teşbîh yoluna sapmaya engel olur..⁸⁷”

Ahmed er-Rifâî'ye tevhîd nedir? diye sorulduğunda cevâbı şöyle olmuştur:

“Kalbin, Cenâb-ı Hakk'ın azametiyle titremesi, O'nu noksan olmayan sıfatlardan tenzîh etmesi, O'nun ezelî ve ebedî olduğunu bilmesi, yaratıklarına benzemediğini bilmesi, başlangıç ve sonunun olmadığını bilmesi, kudret ve azametiyle herşeyi kulattığını bilmesi,sıfatlarının kendi zâtına mahsûs olduğunu bilmesi ve O'na dâima hamd-i senâda bulunmasıdır.”⁸⁸

Hz. Pîr'de mutasavvife gibi kelâmcıların aksine Cenâb-ı Allah'ın künhüne vâkıf olunamayacağını şu şekilde ifâde eder.

“Bir kimsenin tevhid maddesinden tam manasıyla hakikati (Allah'ın künhünü) idrâk edeceğini sanma! Bu, ancak onun tevhididir! Yani mükâşefeden ona verilen bir hazdır. Sonu olan bir varlık sonsuz olan bir varlığı idrâk edemez. Kezâ sonradan yaratılmış olan bir varlık, varlığının evveli olmayan Cenab-ı Vacibul-Vücûdu idrâk edemez.. O olsa olsa ona bahşedilen mükâşefe mevhibeleridir.”⁸⁹

Şu mükevvenâtta herşeyin onun vahdâniyetine delil olduğunu, o delillerden en büyüğünde Hz. Peygamber (sav) olduğunu da şu ifâdelerle açıklar:

“Ey insanoğlu! Allah'ın vahdâniyeti ve birliği husûsunda hangi deliller senin aklını çeler. Vücûdun, Allah'ın vahdâniyeti husûsunda delil olarak sana yeterde artar bile.”⁹⁰

⁸⁶ Ahmed er-Rifâî, *el-Bürhânü'l-müeyyed*, çev: Nâim Erdoğan, 2005, İstanbul, Pamuk Yayıncılık, s.136

⁸⁷ Ahmed er-Rifâî, *el-Hikemü'r-Rifâiyye*, trc: Abdülkâdir Akçiçek, İstanbul, 1970, Rahmet Yayınları,s.55

⁸⁸ Ebü'l-Hüdâ es-Sayyâdî, *Rifâî Yolunun Esâsları*, tr: Mahmud Nedim Aysay, İstanbul,(tarihsiz), Sultan Yayınevi, s.26

⁸⁹ Ahmed er-Rifâî, *el-Bürhânü'l-müeyyed*, s. 155

⁹⁰ Ahmed er-Rifâî, *Sohbet Meclisleri*, s.61

“İşte bu mükevvenâtın hepsi Cenâb-ı Hakkın vahdâniyyetine delâlet etmektedir. İnsan doğru yola girmeyip kalb-i selîm sâhibi olmasa bile, sadece Fahr-i kâinat Efendimiz (s.a.v), izzet ve celâl sahibi cenâb-ı Allah’a bizzat rehber ve O’nun vahdâniyyetine en büyük delilidir.”⁹¹

“Dikkat edin, işlerin varacağı yer Allah’adır. Kastedtiğim kişi Efendimiz Muhammed’dir (s.a.v). bize hikmeti öğretene ve güzel öğütler veren, bizi tezkiye eden, lâ ilâhe illallah deyinceye kadar insanlarla savaşmamızı emreden O’dur. İnsanlar eğer bu kelimeyi derlerse mallarını ve nefislerini teminat altına almış olurlar. Bu kelime tevhidin minberi, hakk ve hakîkatin dönüp dolaştığı yer ve şeriatin kandilidir.”⁹²

Hz. Pîr, *Hâletü ehli’l-hakîkati maallah* adlı eserinde tevhîd’i ma’rifet ağacının birinci dalı olduğunu söyler.

“Ma’rifet üç dallı bir ağaç gibidir. Tevhîd, tecrîd, tefrîd.

Tevhîd, ikrâr ma’nâsınadır. Tecrîd ihlâs demektir. tefrîd herhalde ona bağlanmaktır. Ondan başkasını bırakmaktır.

Tevhîdin ilk basamağı; Hakka yapılacağı vehmedilen her çeşit şirki bırakmaktır.”⁹³

Hz. Pîr, müteşâbih âyetleriyle ilgili beyânlarından tamamen selef-i sâlihîn’in anlayışıyla 7 esâsıyla örtüştüğünü görüyoruz. Müteşâbih âyetlerin zâhirine uymanın küfür, bu âyetlerinin te’viline bile kalkışılmamasını, ma’nâlarının Allah’a havâle edilmesi gerektiğini savunur.

“Kur’an-ı Kerim ve Hadis-i Şerifte bulunan müteşâbihlerin zâhirine uymak küfürdür. Onun için müteşâbihlerde zâhiri anlam üzere inançlara sapmamalıdır. Cenab-ı Hak şöyle buyurmuştur:

⁹¹ Age, 73

⁹² Age, 58

⁹³ Ahmed er-Rifâi, *Hâletü ehli’l-hakîkati maallah*, 1972, 3. Baskı, İstanbul, Bahar Yayınları, s.77-78

"Sana Kitab'ı indiren O'dur. Onun (Kur'an'ın) bazı âyetleri muhkemdir ki, bunlar Kitab'ın esasıdır. Diğerleri de müteşâbihdir⁹⁴. Kalplerinde eğrilik olanlar, fitne çıkarmak ve onu tevil etmek için ondaki müteşâbih âyetlerin peşine düşerler.(Al-i İmrân, 3/7) *Öyle ise, size ve her mükellefe, müteşâbihler hakkında vâcip olan, bunların Allah tarafından, kulu ve Resulü Muhammed (s.a.v.)'e nazil olduğuna inanmaktır. Çünkü Cenab-ı Hak bize bunların tafsil ve tevilini teklif etmemiştir.*

Azameti yüce olan Allah şöyle buyurmuştur: "Halbuki Onun tevilini ancak Allah bilir. İlimde yüksek pâyeye erişenler ise: Ona inandık; hepsi Rabbimiz tarafındandır, derler. (Bu inceliği) ancak akılselim sahipleri düşünüp anlar".(Al-i İmrân, 3/7) derler. Bunları salim akıllılardan başkası düşünmez."

"Selef âlimlerinden olan takva ehli, bu gibi müteşâbihlerin zâhiren ifâde ettiği anlamlardan Zat-ı Ecelli Ala'yı tenzih edip, manasını Allah'ın ilmine havale ederlerdi. İşte dinin selameti ancak böyle yapmakla mümkündür!"⁹⁵

Gerek Kur'ân ve gerekse hadislerde geçen müteşâbihler husûsuna gelince, bu bâbta yapacağımız tek şey, çok şerefli selef âlimlerinin beyânlarına uymak ve takip ettikleri yoldan gitmektir. Selâmet yolu ancak budur. Selef âlimleri bu gibi müteşâbihler hakkında, "Hepsi Allah tarafından indirilmiştir" deyip iman etmişler, tefsir edip manalarını açıklamışlar, ilmimi Allah ve Resulüne havale etmişlerdir. Vacip tealayı keyif (şekil) ve yaratıkların hal ve davranışlarından tamamen tenzih edip, Kur'an'ı Kerim'de Zat-ı Ecelli A'lâs'ını nasıl anlatmış ise, öylece okuyup tefsir etmezlerdi. Çünkü müteşâbih olan sıfatları kendi yüce zâtından ve Peygamber-i Zîşân Efendimiz'den başka hiç kimse açıklayamaz. Bu husûsta izlenecek en çıkar yol, müteşâbihleri muhkemlere hâmi etmektir. Şurası da kesinlikle bilinmeli ve teslim edilmelidir ki, müteşâbih âyetlerle muhkem âyetler arasında hiçbir çelişme bahis konusu olamaz.⁹⁶

⁹⁴ Muhkem ve müteşâbih, birer terim olup, "muhkem ayet", manası açık seçik anlaşılabilir ve tereddüde yol açmayan ayet demektir. "Müteşâbih" ise, muhkemin zıddıdır ve manası tam olarak anlaşılması mümkün görülmemeyen ayeti ifade eder.

⁹⁵ Ahmed er-Rifâî, *el-Bürhânü'l-müeyyed*, çev: Nâim Erdoğan, s. 10-11

⁹⁶ *Age*, 13

Hız. Pîr, Allah'ın zâtını anlama husûsunda âriflerden birine sorulan suâl ve buna verdiği cevâbı kendi fikriyle aynı olduğu için ârifin fikrini serdediyor. Allah'ın zâtını anlamada insanın âciz olduğunu beyân ediyor.

Âriflerden biri, Zât-ı Ecellî A'lâ hakkında, kendisinden bilgi isteyenlere şöyle demiştir:

"Eğer Allah'ın zâtından suâl ediyorsanız şunu iyi bilin ki O, hiçbir şeye benzemez. Eğer Ulûhiyet sıfatlarından suâl ediyorsanız, bu husûs İhlâs sûresinde anlatılmıştır: " De ki O Allah, birdir. Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur." (İhlâs Sûresi, 112/1-4)

Eğer ism-i celîli mevlâdan soruyorsanız O, öyle Allah'tır ki, ondan başka ilâh yoktur! Gaybi bilen de O, meydandakini de.. Rahman da O.. Rahim de O!..

Eğer Allah'ın işlerinden soruyorsanız: " O, her an yaratma halindedir." (Rahmân, 55/29) meâlindeki âyet bu husûsu açıklamaya kâfidir..

İmâmımız Şâfiî hazretleri: Tevhîd husûsunda ne denilmiş ise hepsini bir sözde toplamıştır. Şöyle ki:

"Eğer fikrinin yetişebileceği bir şeye kadar tefekkür edip de kalırsa teşbihtir ki, böyle düşünen kişiye müşebbih denir. (Kalbi) mücerret yokluğa yatırırsa bu takdirde o muattıl olur. Bir varlığa inanıp da o varlığın bütünü anlamaktan âciz olduğunu i'tirâf ederse, işte bu takdirde muvahhid olur."⁹⁷

Cüneyd-i Bağdâdî'nin tevhîd için "Kadîm'i muhdesden ayırmaktır" tanımını Hz. Pîr'de de görüyoruz.

"Cenab-ı Hakk'ı, (noksan sıfatlardan) tenzih etmelidir. Hâdis (sonradan yaratılmış)ların sıfatından ve bütün yaratıkların benzerinden onu tenzîh etmek kutsal bilmek gerekir."⁹⁸

⁹⁷ Age, 11-12

⁹⁸ Age, 12

Hz. Pîr "İstivâ" bahsine detaylı bir şekilde değinmiş; gerçek ma'nâsıyla anlamanın hulûl anlamına geleceğini söylemişlerdir ve bu konuda da örnekleri İmâm Şâfiî, İmâm Mâlik, Ebû Hanîfe, İmâm Ahmed ve İmâm Ca'fer'den getirdiğini görmekteyiz. Başka bir yerde de Hz. Pîr Bürhânü'l-Müeyyed adlı eserinde; tasavvuf büyüklerinden önce, mezheb liderlerinin sözlerine iltifât etmenin gereğini şöyle açıklar:

"Hâris buyurdu, Ebû Yezid buyurdu, Hallâc dediki gibi lakırdılar ediyorsunuz. Bu ne haldir! Sizler bu sözlerden önce, Şâfiî dedi, Ahmed dedi, Nu'mân dedi ki gibi sözler söyleyiniz. Önce kesin ve sarîh olan kulluk muâmelelerinizi sıhhate kavuşturunuz. Sonra da zâid sözlerle faydalanmağa çalışınız. "Hâris dedi ki, Ebû Yezid dedi ki" gibi laflar ne noksanlık getirir ne de fazlalık. ..tarîkat şeyhleri ve hakikat meydanlarının süvârîleri sizlere diyolar ki; âlimlerin eteklerine sarılız."⁹⁹

"İstivâ" bahsinde inançlarınızı tertemiz tutmalısınız! "İstevâ alel arşı" (arşın üzerine yerleşmek) ile yorumlamamalıdır..

Çünkü bu türlü "yerleşmekte" hulûl ma'nâsı vardır, oysa Cenâb-ı Hak bundan münezzehtir ve müberrâdır.. Cenâb-ı Hakka "yukarıdadır, aşağıdadır" da denilemez. Bu gibi sözlerden kaçılmalıdır. Cenâb-ı Hakk'ı mekân, el ve göz gibi organ, inip çıkmak gibi hareket ve davranışlardan tenzîh etmek gerekir.

İmam-ı Mâlik Hazretlerine birisi:

"İstivâ" âyet-i celîlesinin tefsirini sormuş, İmam Mâlik: "Her ne kadar "İstivânın" ma'nâsı ma'lûm ise de keyfiyet, Hak Teâlâ hakkında düşünülemediği için, bizce vazife ancak buna îmân etmekten ibârettir. Böyle şeyleri soruşturmak bid'atten sayılacağı veçhiyle siz ehli bid'atten olsanız gerektir" demiş, ve kendisine bu suâli soranı huzurundan (kibarca) kovmuştur.

⁹⁹ Ahmed er-Rifâi *Bürhânü'l-müeyyed*, (Kurtarıcı Öğütler), , ter: Sıdkı Gülle, 1997, Bedir Yayınevi, İstanbul, s. 124-125

İmam Şâfiî Hazretleri de böyle bir suâl üzerine: "Benzetmeyerek îmân ettim, örnek istemeden inandım, idrakta kusurumu anladım, böyle mevzû'lara dokunmaktan çekindim" demiştir.." ¹⁰⁰

Ahmed er-Rifâî'nin, vahdet-i vücûd ve Hallâc-ı Mansûr'la ilgili sözleri dikkat çekmektedir. İbâdetleri yerine getirmekle uğraşmak yerine zât ve sıfatlar hakkında konuşmaya dalan sözde sûfîleri zındıklığa en yakın insanlar diye niteler ve yaşlı kadınların imanı gibi tereddütsüz, şüphesiz ve teslimiyete dayalı bir imanı tavsiye eder.

“Seyyid Ahmed er-Rifâî dedi ki: zındıklara en yakın sûfîler ibâdât u tââtı yapmak yerine Cenâb-ı Allah'ın zâtı ve sıfâtı hakkında konuşanlardır. Allahım! Bize koca karı îmânı nasib et!”¹⁰¹

“Aklında kalsın: Şu iki kelime, bu dinde uçuruma yuvarlanmak tehlikesi arz eder:

Vahdet üzerine söz etmek.. Özellikle hâle geçmeden., câhiller arasında olursa., daha fenâ.”¹⁰²

“Bir insân Zât ve sıfât hakkında söz söylemekten ise, sükûtu efdaldir.”¹⁰³

Mutlak anlamda vahdet iddiasında olanları, şatahat söyleyenleri yerer. Hallâc'ı vehm içinde ve vuslata erişmemiş birisi olarak görür.

“Zebân-zed ba'zı mutasavvıfa olan vahdet-i vücûd sözünden dem vurmak ve şütühât ve tâmât gibi şeylere bulaşmaktan hazer ediniz”¹⁰⁴

¹⁰⁰ Ahmed er-Rifâî, *el-Bürhânü'l-müeyyed*, çev: Nâim Erdoğan, s. 13-14

¹⁰¹ İzzeddîn Ahmed es-Sayyâdî, *age*, s.2

¹⁰² Ahmed er-Rifâî, *el-Hikemü'r-Rifâiyye*, trc: Abdülkâdir Akçiçek,, s.53

¹⁰³ Ken'ân Rifâî, *Ebu'l-alemeyn Seyyid Ahmed er-Rifâî*,(hzr: Mustafa Tahralı; sadeleştiren: Müjgan Cumbul), 2008, İstanbul, Cenân Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfı Neşriyatı, s.50

¹⁰⁴ Ebü'l-Abbas Ahmed b. Ali b. Yahya Hüseyin Ahmed Rifâî, *Mecâlis-i Hazret-i İmam Rifâî*; mütercim Kadri Efendi. -- İstanbul : Malumat Matbaası, 1313, s 44

Hallâc'ın “Ene'l-Hak” dediği söyleniyor. Hallâcı bu cihetten ricâl-i vâsılînden göremem. Bâde-i hakîkatten içmiş olaydı, böyle demezdi. Bir ufak sadâ işiterek dûcâr-ı vehm olduğunu zannediyorum. Zümre-i mukarrebîne dâhil olup da kalbinde havfullah ziyâdeleşmeyen kimse mekr-i ilâhî'ye uğramıştır. Amân bu misilli tehevühâtan ihtirâz ediniz. Bunlar bâtıl şeylerdir. Eslâf-ı kirâm hudûdu gözeterek giderler idi. Kuyuya körlerden başka ayak atar mı? Hudûd-ı ilâhiyyeyi câhilden başka kimse tecâvüz eder mi? Bir kere düşünseniz. İnsan bir kere aç kalsa biter! Bir ağrıya tutulsa bîcâre kalır! İhtiyarlıkla tâb u tâkatdan düşer! Bir yorgunluk ile halsiz olur! O halde bu tecâvüz nedir?¹⁰⁵

Bir gün seyyidinâ Abdülkâdir Geylânî (r.a)ın meclislerinde Şeyh Ali b. İdris el-Ya'kûbî dahi hâzır idiler. Betâyih ahâlisinden bir adam gelerek selâm verip oturmuş, Hz. Pîr İmâm-ı Geylânî (r.a) kendisinden Ahmed er-Rifâî (r.a)ın hâl ve sıhhatinden haber sormuş olduğundan, arz-ı cevâb eylemiş idi. Bu adam Hz. Abdülkâdir Geylânî (r.a) efendimizden Mansûr-ı Hallâc hakkında ma'lumat sormuş olmasıyla, müşârünileyh cevâben: “Hallâc bir ârif idi. Mürğ-i aklı, beden yuvasından mele-i a'lâ'ya uçup, melâike saflarını geçtikten sonra, aradığı nûra orada dahi nâil olamadığından, yere inmiş hayret-ender-hayrete giriftâr olarak lisân-ı mestânesinden çıkan sözleriyle ağyârı şaşırtmıştır.” buyurmuş olmasıyla suâli soran: “Öyle ise şeyhlerin ikisi ihtilâf üzere bulundular, zîrâ Hz. Rifâî: Hallâc'ın irfânı olduğuna, hakîkate vâsıl olduğuna hükmetmeyip, belki görmediğini ve bulmadığını ve meğer ki kulağına bir vızılı gelerek aldığı vehim ile hâlden hâle düşüp kaldığını, zîrâ Hakk'a kurbiyet şerefine nâil olanların her yaklaştıkça korkuları ziyadeleşip ve korkmayanlar için mekr-i ilâhîden korkulduğunu; ve hakîkaten ermiş olaydı, “Ene'l-Hak” diyemeyeceğini ve binâenaleyh Hallâc'ın vehmen hata ettiğini söylemişlerdir,” demiştir.¹⁰⁶

Hakk'a kurbiyet arttıkça havfullâhın ziyâdeleşmesi gerektiğini zîrâ havfullahın artmaması mekr-i ilâhîye sebep ollacağı için Hz. Pîr talebelerine şöyle nasîhat eder.

¹⁰⁵ Age, 110

¹⁰⁶ Ken'ân Rifâî, age, 111

“Size gereken Allah’tan korkmanız ve tevhid dâiresinden çıkmamanızdır”.¹⁰⁷

Bununla berâber Hz. Pîr ba’zı velî zâtların sözlerinin te’vîl edilmesini uygun görür.

“Ba’zı ma’nâlı kelâm eden velîlerin sözlerini te’vîl yoluna git, zararın olmaz ve senin için şer’î hudûd şüpheli işlerde bitsin. İşte sana te’vîl yolu:

Kendini Hallâc’ın devrinde bil.. Onun katline fetvâ verenlerle birlikte ol..

Hâliyle bu fetva ulaşan haberin sıhhatına göre verilmektedir.”¹⁰⁸

Vahdet ilmi, felsefe ilmi denilen türden bilgileri ayak kaydırıcı bilgiler olarak niteler.

“felsefeye dalınız demiyorum, fıkıhın derinliklerine dalın diyorum.”¹⁰⁹

Hz. Pîr’in kerâmetin velîye âit olamayacağı, Allah’dan bilmek gerektiği aksi takdirde şirke düşüleceğini şu beyânlarla açıklar:

“Hak Teâlâ’nın kulları olan Evliyâ’dan istimdâd ederseniz ya’ni yardım isterseniz, sakın görülecek yardımı onların verdiğiine inanmayınız! Çünkü böyle bir i’tikâd şirke girer.. Ne var ki evliyâlar Cenâb-ı Hakk’ın muhabbetine mazhâr olduklarından, istenilecek her şey onların yüzü suyu hürmetine, Cenab-ı Hak’dan istenir. Çünkü verecek olan O’dur başkası değil...

Hadis-i Şerifte:

"Nice tozlu topraklı kapılardan kovulan pejmürde insanlar var ki, duaları kabul edilir. Ettikleri yeminlerde Allah onları muvaffak kılar.."

İşte Allah bunları sevdiği için dilediklerini, onların yüzü suyu hürmetine kabul eder.

¹⁰⁷ Ahmed er-Rifâî, *Sohbet Meclisleri*, tercüme : Ali Can Tatlı, s. 111

¹⁰⁸ Ahmed er-Rifâî, *el-Hikemü’r-Rifâiyye*, trc: Abdülkâdir Akççek, s.78

¹⁰⁹ Ahmed er-Rifâî, *Bürhânü’l-müeyyed*, (Kurtarıcı Öğütler), Ahmed er-Rifâî, ter: Sıdkı Güllü, s.125

Bütün bunlara rağmen, onların Hakk'ın izniyle bazı tasarruflarda bulunmaları mümkündür. Yaradılışta bazı tasarruflarda yine Allah'ın iznine bağlı olmak sûretiyle bulunabilirler, (Kün fe yekun) sırrına mazhâr olarak (Kün) derlerse izn-i ilâhiyle olur!

Görmüyor musun, İsâ Aleyhisselam Allah'ın izniyle çamurdan kuş yarattı, ölüleri diriltti. Peygamber Efendimiz için hurma kütükleri bile ağladılar, ayrılığına dayanamayarak... Cansız maddelerden birçokları ona selâm verdi.

Cenâb-ı Hak, birçok Peygamberlerde ayrı ayrı icrâ ettiği mu'cizeleri, peygamberimizde toplu halde birleştirdi, ya'ni peygamber (sallellahu aleyhi ve sellem) birçok Peygamberlerin gösterdiği mu'cizeleri göstermişlerdir.. Onun mu'cizesinin sırları, ümmetinin evliyâlarında bile câri oldu. Bunlar, evliyâ hakkında gelip geçici birer kerâmet olmakla beraber, peygamberler hakkında sürekli mucizelerdir!

Oğlum! "Ya Rabbi! Senin merhametinle tevessül ederim" dediğin zaman, sanki Şeyh Mansur kulunun velâyetiyle senden suâl ederim demişsin! Diğer evliyâ-ı kirâm da böyledir. Çünkü velâyet bir ihtisâstır, Allah onu dilediğine verir...

Öyleyse merhamet edicinin (Allah'ın) kudretini merhamet edilene (kulak) vermek ve isnat etmekten sakın! Çünkü fiil, kuvvet ve kudret yalnız Allah'a mahsustur. Vesile ise, O'nun veli kuluna özgü kıldığı rahmetidir. Binaenaleyh gerektiği zamanlarda, has kullarına ihsân ettiği rahmet ve muhabbetiyle O'na yaklaşmaya çalış! Her fiilde O'nu birle! O'nun vahdâniyyet-i ilâhiyyesini terennüm eyle! Aksi halde gayret-i sübhâniyeden korkulmalıdır."¹¹⁰

Hız. Pîr mürîdânına ölümünden sonra avlumu harem, kabrimi sanem ittihâz etmeyin ¹¹¹diyerek tevhîd konusunda ne kadar hassas olduğunu vurgular.

¹¹⁰ Ahmed er-Rifâî, *el-Bürhânü'l-müeyyed*, çev: Nâim Erdoğan, s.125-126

¹¹¹ Abdülkerîm b. Muhammed Râfî, *Sevâdü'l-ayneyn*, ter: Hayri Kaplan, s. 69

b.) Ma'rifet Görüşü

Ma'rifet, Allah'ı ve O'nun sıfatları, fiilleri, isimleri ve tecellileri hakkında manevî tecrübeyle doğrudan elde edilen bilgi anlamında kullanılan bir tasavvuf terimidir; sözlükte masdar olarak "bilmek, tanımak, ikrâr etmek", isim olarak "bilgi" anlamına gelmektedir. ¹¹²Özet olarak da bilinen bir şeyi ayrıntılı olarak tanımaktan ibârettir. ¹¹³

Hz. Pîr, bütün ilimlerin esâsının ma'rifetullâh ilmi olduğu ve hepsinin bu ilim üzerine ikâme edilebileceğini ve ancak bu ilimle saâdet-i dâreyne ulaşılacağını söyler. Ma'rifetullâh (Allah'ı bilme) ilminin Allâh (c.c)ın nûrundan bir nûr ve en yüce hasletlerden biri olduğunu ve bunu da ancak akıllı kullarının kalbine vererek o kalbleri tezyîn ettiğini; insanların çoğunun ise bu şerefli ilimden gâfil ve derin ma'nâlarından uzak olduğunu bildirir:

“Ey kardeşim, ma'rifet (Allah'ı bilme) ilmi, Allah Zü'l celâl hazretlerinin nûrundan bir nûr, en kıymetli ve yüce hasletlerden biridir. Allah Teâlâ, bu hasleti, akıllı kişilerin kalbine vererek orayı hüsn-i cemâliyle ve yüce şâniyle tezyîn eder.

İnsanların çoğu, ma'rifetin şerefinden gâfil, lütuflarından câhil, mertebesinin yüceliğinden habersiz, derin ma'nâlarından uzaktırlar. Onu ancak tevfiğe mazhar olmuş kalp sahipleri idrak edebilirler. Bu ilim, üzerine diğer ilimlerin binâ edildiği bir esastır. Bu ilimle dâreyn saâdetine ulaşılır.

Kul, nefsinin ayıplarını, Rabbinin nimetlerini rubûbiyyetinin celâlini, kudretinin kemâlini bununla bilir. Kulun sırrı, kudret lütuflarının çadırı içinde ma'rifet kanatlarıyla uçar, yüceliğin en son sınırları etrafında cevelân eder durur ve kudsiyyet bahçesine yükselir. Hiçbir ilim, kendisine ma'rifet ilminden bir şey karışmadıkça tamam olmaz. Ameller, ancak onun yokluğuyla fâsit olur.”¹¹⁴

¹¹²Süleyman Uludağ, “Ma'rifet”, DİA, 28. Cilt, 54

¹¹³Abdurrahmân Câmî', *Nefehâtü'l-üns min hazarâti'l-kuds*, tercüme ve şerh: Lâmiî Çelebî,(haz: Süleyman Uludağ, Mustafa Kara), 1998, İstanbul, Ma'rifet Yayınları, s. 70

¹¹⁴ Ahmed er-Rifâî, *Sohbet Meclisleri*, s. 122-123

Ma'rifeti tam olarak idrâk etmede insan âcizdir. Nitekim Cüneyd'e (k.s) sordular: "ma'rifet nedir?"

"Ma'rifet onun ilmi karşısında senin cehlinin varlığıdır. Biraz daha açıklamasını istediler. O da: "ârif de ma'ruf da O'dur."¹¹⁵

Hz. Pîr de mahlûkâtın Allah'a en yakını ve en yücesi, O'nun uçsuz bucaksız ma'rifet sahrasının kılavuzu Hz. Peygamber (s.a.v) bile: "Ey noksan sıfatlardan münezzehe olan Allah'ım, Seni lââyık olduğun şekilde tanımaktan âcizim"¹¹⁶ sözünü hatırlatarak insanoğlunun O'nu tanımada âciz kalacağını bildirmişlerdir.

Ma'rifetin başka bir ta'rifini şöyle yapar: Ma'rifet, Allah Teâlâ'nın Rab, kendinin de kul olduğunu hakkıyla bilmendir. Ayrıca herkesin rızkını verenin ve herşeyin evvelini Allah olduğunu idrâk etmendir.¹¹⁷

Hz. Pîr; başka bir ta'riflerinde ise kralın saray bahçesine dikmiş olduğu ve onu her türlü zararlardan koruyarak ihtimâm göstermiş olduğu ağacı; Allah Teâlâ'nın kulunun kalbine diktiği ma'rifet ağacına benzetir. Bana göre "ma'rifet", bir melik'in bahçesine ektiği toprağı verimli, meyvesi tatlı ve bol, yaprakları güzel, dalları yüksek, gövdesi hâlis, suyu tatlı, kokusu güzel, kıymeti sebebiyle sahibinin kendisine şefkat gösterdiği çiçeğinin güzelliğiyle mesrûr olup ona gelebilecek bütün âfet ve belâları defettiği ağaca benzer. Allah Teâlâ'nın, mü'min kulunun kalb bahçesine ektiği ma'rifet ağacı da, tıpkı bunun gibidir. Çünkü Allah Teâlâ, ma'rifet ağacının korumasını keremiyle üzerine alır. Her saat ona, rahmet hazinelerinden bol yağmur bulutlarını gönderip kudretine bağlı gök gürültüsü ve şimşek çakmasıyla oluşan kerâmet damlalarını, kulların bakışları sebebiyle meydana gelen tozlardan temizlemek için ma'rifet ağacının üzerine boşaltır. Sonra onun velâyet şerefini tamamlamak için, nihâyet ridâsındaki şefkat ve merhamet rüzgarını onun üzerine gönderir.

¹¹⁵ Câmiî, *age*, 71-72

¹¹⁶ Ahmed er-Rifâî, *age*, 35

¹¹⁷ *Age*, s. 92

Artık ârif, Allah'ın sırrıyla ma'rifet ağacının gölgesi altında ebediyyen döner, onun kokusundan koklar, meyvelerine zarar vermeden, onu edep tırpanıyla keser, ondaki kötü ve zararlı olan şeyleri ayıklar. Şâyet ârifin sır makâmı, ma'rifet ağacının altında uzun sürer ve onun etrafında dolaşmaya devam ederse, ma'rifet ağacının meyvesinden telezzüz etmeye ve safâ elini ona uzatmaya başlar. Meyveleri, mübârek parmaklarıyla toplar ve sonra da büyük bir iştahla yer. İstiğrak ateşi onu her yerden öyle bir kuşatır ki, inbisat elini sevgi denizine vurur ve oradan bir yudum su içer. O suyla Hak'dan başka herşey sarhoş olur.”¹¹⁸

Başka bir yerde Hz. Pîr ma'rifeti, üç dalı olan bir ağaca benzetir. Bu dallar tevhid, tecrid ve tefrid dallarıdır. ¹¹⁹ Bu ma'rifet ağacının da tefekkür ile sulanıp büyüyebileceğini ifâde buyururlar. ¹²⁰ Başka bir yerde de kalbin ünsiyet ve ülfet arazisinde kudret ve celâl örtüsü içinde cevelân ederek uçmasına ve bu hâlin zuhûr etmesi için kulak, göz ve dili her türlü muharremattan korumak ile elde edilebileceğini bildirir.¹²¹

Ahmed er-Rifâî *Hikem*'inde ma'rifeti birkaç bölüme ayırır ve en önemli bölümünün Allah'ın emirlerine saygı göstermek olduğunu, ma'rifetin son durağının ise Allah Teâlâ'nın varlığına şekil ve mekân akla gelmeyecek bir îkân olduğunu şu ifâdelerle bildirir.

“Ma'rifet bir kaç bölüme ayrılır. Bu bölümlerin en büyüğü: Allah'ın emirlerine saygı göstermektir.”¹²²

“Ma'rifette son durak, Allah-ü Tealâ'nın varlığına îkândır.. Ama, öyle bir îkân ki: Onda bir şekil ve mekân akla gelmeye.”¹²³

¹¹⁸ Age, s. 123

¹¹⁹ Age, s.113

¹²⁰ Age, s. 87

¹²¹ Age;s. 113

¹²² Ahmed er-Rifâî, el-Hikemü'r-Rifâiyye, trc: Abdülkâdir Akçiçek,

¹²³ Age, s. 55

Ma'rifetin kemâli olan bir kişinin hâli ehl-i dünyânın kapısında durup beklememek olduđu¹²⁴; babası, anası, dayısı, amcası, malı ve yarenleri ile iftihar edip böbürlenip ve onların kazandığı şerefle avunan kimsenin ma'rifetin kokusunu bile alamayacağını ifâde ederler.

“Ma'rifet kokusunu alamaz o kimse ki:

Babası, anası, dayısı, amcası, malı ve yarenleri ile iftihar edip böbürlenir ve onların kazandığı şerefle avunur.”¹²⁵

Ma'rifet cisminin rûhu.:

- a) Daimî bir uyanıklık;
- b) Sağlam bir sır âlemine sahip olmak
- c) Şefkatli bir kalb sahibi bulunmak;
- d) Girilen yolda, sâbit-kadem durmaktır. Yani: Kaypak olmamak.¹²⁶

c.) Fakr Ve Tevâzu' Hakkındaki Görüşleri

Fakr ihtiyac duyulan bir şeyin yokluğudur. Tasavvufta kulun kendinde hiçbir varlık emâresi görmemesi, herşeyin mutlak sâhibinin Allah olduğunu kabul etmesidir. Kulun fakr içinde, Allah'ın herşeyden müstağni olduğunu bilmesidir. Nitekim; Cenâb-ı Allah “ Allah ganîdir, siz fakirlersiniz” (Muhammed, 47/38) âyetiyle bunu

¹²⁴ Kâzerûnî, age, s. 130

¹²⁵ Ahmed er-Rifâî, el-Hikemü'r-Rifâiyye, trc: Abdülkâdir Akççek, s. 61

¹²⁶ Age; s. 71

bildirmektedir.¹²⁷ İlk dönem sûfilerine göre fakr Allah'a giden yol, fakir de bu yolun yolcusu anlamında kullanılmıştır.¹²⁸

Sühreverdî'ye göre sûfilerin en güzel ahlâkın tevâzu'dur. Cüneyd-i Bağdâdî'ye göre tevâzu'nun, insanlara şefkat kanatlarını indirip yumuşak davranmak olduğu, Zünnûn-i Mısırî'ye göre, tevâzu'nun alâmetlerinin; ayıbını bilip nefsi küçültmek, tevhid akîdesine hürmeten, insanları yüceltmek; kimden gelirse gelsin, hakkı ve nasihatı kabul etmek olduğunu ifâde buyururlar.¹²⁹

Hz. Pîr fakr âdâbı ta'birini kullanmakta; bunu da zenginliği hiç kimseden ummayıp bizzât kendisinden isteyip ihtiyaçlarını Allah'a arz etmek şeklinde açıklamaktadır.

“Allah Teâlâ mahlûkâtı, zenginliği kendinde arayan kimsenin emrine verir. Kim “fakr” âdâbına riayetle ihtiyaçlarını Allah'a arzederse, Allah da onu, bütün ihtiyaçlarından müstağnî kılar.”¹³⁰

Fakr ve gınâ konusunda; fakrı kulun medih sıfatı, gınâyıda da Allah'ın medih sıfatı olarak görür. Allah herşeyden nasıl müstağni olması onun en yüce sıfatı olduğu gibi kulunda Allah'a karşı fakr içinde olması gerklı olduğunu da vurgulamışlardır.¹³¹

“Ey Oğul! Fakr ve gına, Allah'ın ve kulun iki ayrı sıfatıdır. Allah için olan gına, nasıl medih sıfatı ise, kula ait olan fakr da medih sıfatıdır. Hakîki fakr, kulun sıfatıdır. Çünkü ona gına karıştırılmamıştır. Hakikî gına ise, Rabb'in sıfatıdır. Çünkü ona da fakr karıştırılmamıştır.

Her şeyde Allah'ın kuldân müstağnî olması, nasıl Rabbin sıfatlarının en yücresi ise, şüphesiz kulun sıfatlarının en yücresi de, bütün işlerinde Allah'a karşı fakr (ihtiyaç) hâlinde olmasıdır. Allah Teâlâ: "*Allah ganî (zengin), sizler ise fakirlersiniz*" ve "*Ey*

¹²⁷ Hasan Kâmil Yılmaz, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, 10. Baskı, İstanbul , 2004, Ensar, s. 179-180

¹²⁸ Süleyman Uludağ, “*Fakr*”, DİA, 1995, 12. Cild, s. 133

¹²⁹ Ömer Şihâbüddîn es-Sühreverdî, *Avârifü'l-maârif*, ter: Dilâver Selvi, 2. Baskı, İstanbul, 1995, s. 379-380

¹³⁰ Ahmed er-Rifâî, *Sohbet Meclisleri*, tercüme : Ali Can Tatlı, s. 92

¹³¹ Age, s. 151

İnsanlar! Sizler Allah'a muhtaçsınız. Zengin ve övülmeye layık olan ancak O'dur” buyurmuştur.¹³²

Allah'a karşı iftikâr konusunda nefis, ruh, kalp ve sırrın birbirinden farklı olduğunu sebeplerden yüz çevirip hakîkî müsebbible ilgilenmenin gerçek iftikâr olduğunu şu şekilde ifâde ediyor:

“Allah'a iftikâr, nefis, ruh, kalp ve sırr bakımından değişik kısımlara ayrılmıştır. Nefsin Allah'a fakrı (ihtiyacı) kurb ve rızâ yoluyla, sırrın Allah'a fakrı ise, müşâhede ve likâ yoluyla olur. Kul, ne zaman ahd ve vefâ kapısı önünde nefesine uyarsa, iftikârla (Allah'a muhtaç olarak) O'nun af kapısına döner. Her ne zaman O'nun sevgi ve muhabbet kapısında ruhunun emrine uyarsa, o zaman da Allah'a muhtaç olarak O'nun inâyet kapısına döner. Allah'la yetinmek ve zayıf olan nefsi, bağışlaması bol olan Allah'ın önüne atmak, gerçek iftikardandır. Yine aynı şekilde, sebebi görmeyip herşeyi müsebbibden beklemek, sebepleri unutup müsebbible meşgûl olmak da, gerçek iftikarın alâmetlerindedir. Son derece kırık bir kalple iftikarın ve sıdk lisanıyla i'tizârın devam etmesi, güzel hallere güvenmenin terkedilmesi, esrarın amelleri görmekten halâs olması, kulun mahlûkata teveccühü bırakıp Allah'a yönelmesi de hakîki iftikarın özelliklerindedir.”¹³³

İftikârın sıfatlarını da şu şekilde açıklamaktadır:

“İftikâr, muhiblerin en yüce derecesi, Allah'a yalvaranların en yüksek menzili, müridlerin en ileri halleri, tevbekârların en üstün makamları, mukarrebînin en yüce mevkiidir. İftikâr yani Allah'a muhtaç olmak, ubudîyyetin aslı, İhlasın sadrı, takvânın başı, sıdkın temeli, doğruluğun esâsıdır. Her kim iftikâr sahibi kişilerin asabesine dâhil olmak isterse, nefsinin ve âile efradının isteklerine önem vermemesi ve Allah'a muhtaç olarak O'nun dışındaki her şeyden ümidini kesmesi gerekir. Bunun durumu tıpkı üzeri kapalı, izi kaybolmuş karanlık bir kuyuya düşen ve ne bir kurtarıcı ne de oraya gelen bir

¹³² Age, s. 151

¹³³ Ahmed er-Rifâî, *Sohbet Meclisleri*, s. 151-152

ziyaretçisi bulunmayan kimsenin hâline benzer. Böyle birinin Mevlâ'sından başka birine muhtaç olduğu veya ona ümit beslediği düşünülebilir mi?"¹³⁴

“Kulluğun aslı fakr hâlidir. İhlâsın kalbi, fakr hâlidir. Fakr hâli takvânın başıdır, doğruluğun çivisidir, hidâyetin de temelidir. Bir kimse bu hâle erişmek istiyorsa, ona her kaygıyı bırakmak lâzım gelir.

Şöyle bir hikâye anlatılır: çâresizin biri bir kuyuya düşmüş, orada bir süre kaldıktan sonra bir takım yolcular geldiler ve acaba kuyuda birisini var diye kuyuya seslendiler, o da onlara tam karşılık vermek üzere iken gâibden şöyle bir ses işitir. “Her yardım isteyen benden ister. Yardımımı da görür. Halbuki sen, beni bırakıp başkalarına koşmak istiyorsun.

Bunun üzerine adam seslenmekten vazgeçti. Yolcularda kuyuyu kapatıp gitti ve adamın hiçbir ümidi kalmadı ve daha sonra şöyle seslendi: “Allah’ım bana yardım edecek kimse kalmadı, sana muhtacım beni kurtar buradan” dedi. Az sonra bir arslan geldi ve kuyunun ağzını açtı ve kendini kuyuya attı; kuyuya tırmanmaya çalıştı ve adam bu durumu anlayarak arslanın kuyruğuna yapıştı arslan ile beraber kuyudan çıktılar. Daha sonra şu sesi işitti:

Seni zararlı bir mahlukla, zarardan kurtarandan ümîdini kesme!”¹³⁵

Hız. Pîr’in de gerek kendisinin gerek tarikatının esâsının fakr ve tevâzu üzerine ikâme edildiğini buna dâir hayatından onlarca kesit ve buna dâir bir çok sözleri olduğunu görmekteyiz. Onun tarikatının esâsını fakr ve tevâzu’ olduğunu gösteren güzel bir sözü:

Bürhânü’l-müeyyed adlı kitabının “Gerçek Tevâzu” adlı bölümde: “Ey Efendi! Ben bir şeyh, bu toplum üzerine bir önder, bir vâiz, bir muallim de değilim. Eğer Allah’ın mahlûkâtından birine karşı bir üstünlük hatırıma gelmişse dahi, Fir’avn ve Hâmân’la haşrolayım. Ancak Allah rahmetiyle beni kaplasın ki; müslümanlardan biri

¹³⁴ Age, s. 152

¹³⁵ Ahmed er-Rifâî, *Onların Âlemi*, trc: Abdülkâdir Akççek, ilâveli üçüncü baskı, İstanbul, 1972, Rahmet Yayınları, s. 303-304

gibi olayım.”¹³⁶ gibi ifâdelerde hem menkıbelerinin bir kısmında ve eserlerinde çokça karşılaşılmaktadır. Bu ifâde onun tevâzu’da fânî olduğunun bâriz bir göstergesidir.

Kendisi lâşey “Humeyyid” ya’ni hiçbir şey olan Ahmedciğim diye ifâde etmesi de onun tevâzusunu gösterir. Zira Hz. Pîr dört kutubdan biri olarak kabul edilir.

“Kendi nefesine vaaz etmen, başkalarına yararlı olman, hikmeti nerede bulursan oradan alman, îman ve İhlâsın kemâlindedir. Bu tâifenin bütün adamları benden üstündür. Ben Laşey (hiçbir şey) olan Ahmedcağızım. Ben hiçbir şey değilim, hiç, lakin gerçeği söylemek gerekirse, sûfi o kişidir ki: Mükevvenattan yüreğini temiz ve saf tutan, kendini başkalarından üstün görmez.”¹³⁷

“Efendiler!Sufiler taifesi birkaç fırkaya ayrılmıştır. Ahmed ise Allah yolunda perişan olan çilekeşler safında yer almıştır. Zelildir, miskindir, muztarıptır, hiçbir üstünlük iddiası taşımaz.”¹³⁸

“Ey Derviş! Kur’ân-ı Kerîm’e tâbi’ ol. Selefin yolundan git. Ben kimim ki sana duâ edeyim? Ben duvar üstündeki bir sivrisinek kadar ufak birşeyim. Fir’avun, Hâmân ve Kârun’la haşır olayım, onların korkunç âkibetlerine uğrayayım, eğer bu cemiyette bulunanların şeyhi olduğum hatırıma gelirse. Değil şeyhlik, onlardan üstün olup onlara hükmetmek bile hatırımdan geçmez. Hatta dervişlikte onlardan daha ileri olduğumu bile aklımdan geçirmem.Bir şey olmayan, bir şeye yaramayan kişi, böyle şeyler düşünebilir mi hiç?”¹³⁹Seyyid Ebu’l-Vefâ hazretlerinin Hz. Pîr’in yakın mürîdânından olacak olan İbrâhim el-A’zeb ile karşılaşp Onun alın yazısını okuyup bayılması ve daha sonra kendisine gelip ne oldu diye sorduklarında Hazret şöyle cevap vermişlerdi. “Onun alınına Ahmed b. er-Rifâî damgası vurulmuştur. Onlar: Ahmed b. er-Rifâî kimdir? dediler. Buyurdu ki: Bu yakınlarda zuhûr edecek bir yiğittir. İlginç bir tarikatı ve sırrı olacak, halk ona hayran olacak. O ortaya çıkınca bütün meşâyih irşâd kapısını kapatacaklar. Zaman ve zaman ehli ona mahsûs ve onun tasarrufu altında olacaklar.

¹³⁶ Ebü'l-Abbas Ahmed b. Ali b. Yahyâ el-Hüseyin Ahmed Rifai, *el-Burhanü'l-müeyyed*; thk. Abdülganî Nekemi. -- Beyrut : Dârü'l-Kitâbi'n-Nefis, 1408 s.

¹³⁷ Ahmed er-Rifâî, *Bürhânü'l-müeyyed*, trc: Nâim Erdoğan, s. 27

¹³⁸ *Age*, s.29

¹³⁹ *Age*, s. 71

Onun tarikatı (irşad yolu) kendisinden önce ve sonra kimsenin sahip olmadığı bir yoldur. **O tarikat, tevâzu, fakr ve dervişlik yoludur. Hak Teâlâ'ya bu yoldan daha büyük, daha müşkil ve daha yakın bir yol yoktu.**”¹⁴⁰

Onun tarikat yolunun fakr, tevâzu’ olduğunu açıklayan başka bir örnek:

“Seyyid İbrahim (k.s.) buyurdu ki: Bir gün Hz. Seyyid'e: Dervişler Allah Teâlâ'nın yollarından bahsediyorlar, dedim. Buyurdu ki: Allah'ın yolu (Allah'a giden yollar), mahlûkâtın nefesleri sayısındadır. Ey İbrâhim! Bu âciz deden, bütün bu yolları dolaştı. Tevâzu’, boyun büküklüğü, hayret ve dervişlikten (fakirlikten) daha kolay, daha kısa, daha ümitli ve daha büyük bir yol yoktur. Hz. Seyyid'in bu sözünün delili ve tasdikçisi, Hak Teâlâ'nın Hz. Mûsâ'ya (a.s.) söylediği şu sözdür: Ey Mûsâ! Benim huzûruma, burada olmayan bir şey getir, buyurunca Mûsâ (a.s.): Ey Rabbim! Senin hazînende olmayan bir şey var mıdır? diye sordu. Evet vardır, diye hitap geldi. Benim hazînem azizlik, büyüklük ve celâl ile doludur. Bana zillet ve boyun büküklüğü getir. Bu konuda (şiiir) söyleyen ve ağzından inci saçan kişiye aferin: Beyt:

Ey yaratıcım, senin fazîlet kapına sığınma getirmişim

Yanık bir gönül ve özür dileyen bir beden getirmişim

Senin hazînende olmayan dört şey getirmişimdir

Yokluk, ihtiyaç, acizlik ve günâh getirmişimdir.

(Hadîs-i kudsî:)

Ben, gönlü benim için kırık olanların yanındayım. Beyt: Bu kadar kâfi, ben ve Dost kapısında gönül kırıklığı, Çünkü Dost, gönlü kırık olanı seviyor.

Hz. Seyyid sık sık şöyle derdi: Ey hayret, ey dehşet, ey okunmayan harf. Yine şöyle derdi: Allah bir şeyi bir kişiye takdir etmişse, şüphesiz takdir edilen şey ona ulaşacaktır. Vazîfe şudur ki, bütün işlerde acizliği önde tutmak gerekir.”¹⁴¹

¹⁴⁰Kâzerûnî, age, s.17

Seyyid Ebu'l-Vefâ hazretleri Hz. Pîr'in yolunu tevâzu', fakr ve dervişlik yolu olarak özetlemiştir ve "herhangi birisini küçümsediğim zaman, îmânımın ve ma'rifetimin eksildiğini müşâhede ederim"¹⁴²

Hz. Pîr'in hayâtından tevâzu' örnekleri:

Şeyh Ya'kûb (kuddise sırruhû) diyor ki: "Hz. Pîr (r.a.)ın zül ve inkisar ve huzû' ve huşu' ve iftikâr ve meskenet ve tevâzu' ve inkisârı meşhurdur." Şeyh Mikdâm (kuddise sırruhû'l-azîz) dahi müşarünileyh hakkında buyuruyor ki: "Hz. Pîr (r.a.) hüzü'n ve ıztırâba mülâzim idi. Bükâsı çok idi, nefsinin riyâzât ve kalbini maârif ile te'dîb eylerdi. Cûlus, bükâsı, ekli, nevmi, kıyamı hep edeble idi. Fukara meyânında oturduğu vakit susasa, kalkar kendi içerdi. Fukara "Efendimiz bizim içimizde size su vermeye lâyıf bir kimse yok mu ki, kalkıp kendiniz içiyorsunuz?" deyip üzüldükleri vakit, müşarünileyh cevaben: "Siz bana benim gözümde daha eazsınız, Cenâb-ı Hak beni, fukarayı istihdam etmiş olanlardan eylemesini" der idi."¹⁴³

"Ramazan gecelerinden bir gece, Hz. Pîr (r.a.)ı iftara da'vet etmek için Ümmü Abîde karyesi ehlinde biri geldi; ramazan ayı sıcaklara tesadüf etmiş idi. Akşam namazından sonra iki rek'at nafîle kılmak Hz. Pîr'in âdet-i seniyyelerinden iken, bu nafileyi kıldırmadan kendilerini doğruca hânesine getirdi. Kapının önünde müşarünileyh hazretlerini bırakıp, kendilerine bir mevzi' tedârîki için haneye girdi. Orada her nasılsa ehliyle ve çocuklarıyla ziyâdece meşgul olmuş olacak ki, Hz. Pîr'i kapıda unuttu. Kendi güzel güzel iftar edip yedi içti, sonra yatsı namazını kılmak için dışarı çıkıp, Hz. Pîr'i mekânında vâkıf görünce, kemâl-i hacâletle: "Vallahi efendim, seni unuttum!" dedi. Hz. Pîr: "Zararı yok, bunda da hayırlar vardır, gidelim namazımızı kılalım, yine gelir iftar ederiz", dedi."¹⁴⁴

"Yine Ümmü Abîde ehlinde biri bir gün taam hazırlayıp Hz. Pîr (aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân)ı da'vet eyledi, kendileri de da'vete icâbet buyurdular. Kapıya geldikleri vakit hâne sahibi kendilerine: "Git de yine gel!" dedi. Kabul ettiler ve öyle

¹⁴¹ Kâzerûnî, age, s. 62

¹⁴² Ahmed er-Rifâî, Sohbet Meclisleri, tercüme : Ali Can Tatlı, s.98

¹⁴³ Ken'ân Rifâî, age, s. 23

¹⁴⁴ Age, s. 23-24

yaptılar. Yine tekrar: "Dön de öyle gel!" dedi. Hz. Pîr ona duâ buyurup kabul ettiler. Ba'dehû müşârünileyhi evine aldı. Oturdu, sonra başını açıp Hz. Pîr'e: " Zât-ı âlîlerine karşı yaptığım bu muâmeleden dolayı istiğfar eder ve Allah azîmü'ş-şâna kalem ederim ki, senin sâlik olduğun yolda kimseyi görmedim!" dedi. Hz. Pîr cevâben:"Oğlum, senin bu muâmelen bana hayırdan başka bir şey getirmedi; kelb hısâlından bir hasleti bana çok mu görüyorsun?" dedikten sonra hâne sahibinden râzı olarak çıktı."¹⁴⁵

"Hz. Pîr'i bir gün bir fakîr, hanesine da'vet etmiş idi; kendileri de icabet buyurdular. Fakîrin evinde yiyecek bir şey yok idi. Fukaradan ba'zıları dediler ki: "Mademki taam ihzar etmedin, bizi da'vetten maksadın ne idi?" Hâne sahibi de cevaben: "Bereketiniz sebebiyle Cenâb-ı Hakk'ın fütuhatına mâlik olup yememiz için idi" dedi. Hz. Pîr de fakîrin bu sözünü tasdîk etti ve fukara ile birlikte kalkıp çıktılar; bundan sonra Cenâb-ı Hak o fakîre çok in'âm ve ihsan buyurdu."¹⁴⁶

"Hz. Pîr bir gece hâne-i saâdetine gidiyordu; evin kapısını açık bulup içeriye girince, zahîre çalmak için içeriye girmiş olan bir hırsıza tesâdüf etti. Hırsız Hz. Pîr'i görünce, ziyadesiyle korkttu; o vakitler her şey de pahalı idi. Hz. Pîr hırsıza hitaben: "Bu tedârik edeceğin -zahîre tahn ve tenkîha mütevakkıf olduğundan korkarım ki seni yorar, burada ise hazırı var, benimle gel de sana un vereyim" buyurdular ve dakîkı yükletecek yanında bir şey olup olmadığını suâl ettiler. Hırsız da: "Evet vardır" diyerek kemâl-i havf ve sükût ile dakîk mevziine kadar müşârünileyh hazretleriyle birlikte yürüdü. Hz. Pîr, merkûmun orada torbasını güzelce doldurup, birlikte kapıdan dışarı çıktılar. Ümmü Abîde'den uzaklaşmaya kadar gittiler. Sonra kendisini iz'ac ettiğinden dolayı hırsızdan özürlük ve helâllik dilediler. Hırsız müşârünileyhin derece-i hilmine taaccüb etmekle beraber, emirleri vech ile helâl etti. Hz. Pîr veda edip giderken: "Oğlum, benim kalbimi tatyîb ettin, Allah da senin kalbini tatyîb etsin" diye duâ buyurdu. Hırsız hanesine vâsıl olduğu vakit, Hz. Pîr'in hâlini ve kendisine "oğlum" diye hitabını ve hilmini ve afvını düşündü; bu hâli bir türlü havsalasına sığdıramadığından,

¹⁴⁵ Age, s. 24

¹⁴⁶ Age, s. 24

yerinde duramayıp, doğruca Hz. Pîr'in nezd-i saâdetine avdet ederek huzûrunda tövbekâr oldu ve hâlisü'l-cenân olup ekâbir-i fukarâ sırasına geçti.”¹⁴⁷

Bir gün Hz. Pîr'in kubbe komşularından iki fakîr birbiriyle muhâsama ettiler, husûmet gittikçe şiddetlendi ve bu hâl gece yarısına kadar sürdü. O vakte kadar rivâkda olmayıp, bilâhare avdet buyuran Hz. Pîr'in rivâkı teşriflerini hissedince, susup yerlerine gittiler. Seher oldukda, onlardan biri abdest almaya çıktı. Bu çıkanın yattığı yer Hz. Pîr'e yakın idi; bundan biraz sonra Hz. Pîr de tecdîd-i vuzû' için meclisten kalkıp dışarı çıkacakları sırada muhâsımlardan biri kalkanın kendi hasmı olduğunu ve Hz. Pîr'in ise daha evvelce çıkmış bulunduğunu farz ederek, üzerine hücum etti. Gâh eliyle, gâh ayağıyla müşarünileyhi darb etti, yerden yere kaldırıp attı ve nihayet kendisi de bîtâb düştü. O sırada evvelce dışarı çıkmış olan hasmı içeriye girdi. Arkadaşı bunu Hz. Pîr zannıyla selâm verdi, bu da redd-i cevâb edince, sesinden bunun Hz. Pîr olmadığını ve kendisinin hasmı diye hücum edip darb ettiği Hz. Pîr'in kendisi olduğunu anlayınca, baygın bir halde yere düştü. Hz. Pîr kalktı ve onun başını yerden kaldırıp, ona: "Oğlum sıkılma ve emîn ol ki, hayırdan başka bir şey olmadı, sevâb kazandık. Allah sana hayırlar versin!" dedi ve fakîrin korkusu geçinceye kadar kendisini taltîfden geri durmadı. Bunun üzerine fakîr başını açtı, sarığını boynuna sarıp ve yere yuvarlanarak: "Efendim afvını dilerim," dedi. Hz. Pîr dahi cevaben: "Allâhu Azîmü's-şân seni ve bizi afv etsin. Asıl darb olduğum zaman Cenâb-ı Hak'dan senin için afv talep etmiş idim" dedi. Fakîr tövbe etti. Bundan sonra da az müddet yaşayıp, vefat eyledi. Hz. Pîr onu teşhîz ve tekfîn edip, namazını kıldı.”¹⁴⁸

“Ashâbıyla bir gün sefere çıktılar, sefer de uzun idi. El-Hümâmiyye nâm karyeye geldiklerinde, orada bir cemâatin kendilerine doğru gelmekte olduğunu gördüler. Bu cemâat Şeyh Atîk es-Sâlimâbâdî ile ashâbı idi. Bunlar Hz. Pîr'e yaklaşıncı, müşarünileyh ayağa kalkıp ashabına: "Sakın işiteceğiniz şey sizi müteessir etmesin; şetm ve darb edildiğimi bile görseniz, tahammül ediniz!" dediler. Sonra mübarek başını açıp, şeyhi istikbâle gittiler, şeyhin ayaklarını ve özengilerini öptüler. Şeyh Sâlimâbâdî ise Hz. Pîr'i sebbe başladı, söylemedik bir kelâm bırakmadı. Sebb ve

¹⁴⁷ Age, s. 24-25

¹⁴⁸ Age, s. 24-25

şütûmu ziyâdelendikçe, Hz. Pîr de mübârek başını yerden kaldırmıyor ve tevâzu' ve tatlı sözünü ziyâdeleterek: "Efendim, hilim ve fazlınızı ihsan buyurunuz, afv ve safhınızı teşmîl ediniz! Ben kimim ve kadrim nedir? Ben senin huddâmmdan ve akdâm türabından başka bir şey değilim,!" diyordu. Vaktaki beyinlerinde kelâm uzadı, şeyh atından indi ve muztarib olarak: "Daha ne yapayım, bundan fazla ne yapılabilir? Bende senin için başka bir hîle kalmadı. Vücûdundan bir kılı tağyîre çalıştım muvaffak olamadım. Nefsinden bir zerre oynatmak istedim, muktedir olamadım. Bu tezellül ve bu tevâzu' ve inkisâr ile bütün meşâyih ve sâlihînin kapılarını kapadın, devlet ve memlekete sen vâris oldun; kıyamete kadar ni'met senin ve ehlin ve zürriyyetin üzerine bakîdir!" dedi. Ve buna mümasil daha birçok sözler söyledi. Hz. Pîr tevâzu' ve hâlini zerreten-mâ tağyîr etmedi. Sonra yekdiğerine sarıldılar, musâfaha ettiler ve yekdiğerinden râzı oldukları halde ayrıldılar.

Hz. Pîr'in ashâbı kendilerinden bu hâli îfâyâ ne gibi bir mecburiyet ve ihtiyâç olduğunu sordular, cevâben: "Hayırdan başka bir şey olmadı, eğer o gördüğünüz kimse bize o sözleri söylemeyip içinde kalaydı, helak olurdu; biz de onun sebebiyle günahkâr olmuş olurduk," dedi."¹⁴⁹

"Bir gün Hz. Pîr fukara beyinde otururlarken, fukaraya hitaben: "Eğer içinizden biri benim ayıblarımı bilirse söylesin!" dedi. Cemâatden Şeyh Fârûsî (kuddise sırruhu'l-azîz): "Bu cemâat içinde benden başka aybınızı bilen yoktur," dedi. Hz. Pîr: "Allah sana hayırlar versin! Söyle, aybımı söyle ki, ondan halâs olmaya çalışayım," deyince Şeyh mûmâileyh dahi: "Senin aybın, bizim gibi dervişlere mâlik olmandır, eğer Cenâb-ı Hak bizi bu kadar noksanımızla seninle birlikte kabul ederse, aybın yok, bil'akis kabul etmeyip iade ederse, sana ayıbdır!" dedi. Hz. Pîr cevâben: "Sefîne salim olursa, içindekiler kurtulabilir" dediler."¹⁵⁰

"Şeyh Ya'kûb (kuddise sırruhu'l-azîz) nakl eder ki: "Bir gün öğle namazından fâriğ olduktan sonra oturuyordum; Hz. Pîr beni çağırdı, kendileri de mihrâba yakın oturuyorlardı. Ellerinde bir küçük sivrisinek var idi. Sineğe bakmaklığımı emir buyurdular; ben de baktım ve "Acaba Cenâb-ı Hak bunu yaratmaktan ne murâd

¹⁴⁹ Age, s. 27-28

¹⁵⁰ Age, s. 29

buyurmuştur? Bundan ne fâide vardır?" dedim. Cevâben buyurdular ki: "Ey Ya'küb istiğfâr ve tövbe et! Cenâb-ı Hak onu halk etmekle kuvvet-i san'atını, ibrâm-ı kudretini ve hikmet-i bâliğasını göstermek istedi" ve kendilerini göstererek: "Ey Ya'küb, eğer bir kimse Cenâb-ı Hakk'ın mülkünde bu ez'af lâ-şeyden gayri bir mahlûk-ı hakîr var mıdır derse, sakın tasdîk etme!" dedi."

Ekseriya: "Ben lâ-şeyim ve nâsın erzeliyim; eğer benim bu cem'iyete mütekaddim olduğum hatırıma gelirse Kârûn ve Fir'avn'la haşır olayım. Yalnız Cenâb-ı Hak bana lutf edip, beni bu cem'iyet efradından biri yaptı," buyururdu"¹⁵¹

"Hz. Pîr bir gün ashâbıyla oturuyordular. Bir çocuk gülerek huzûr-ı saadetlerine geldi. Oynamak için aşık isterim, dedi. Hz. Pîr: "Bende aşık yoktur, ekmek ve hurma vardır; gel ye!" dedi. Çocuk ağlamaya başladı; bunun üzerine müşarünileyh hazretleri cemâate hitaben: "Ey mübarekler, beni kim beş aşığa alır?" dedi. Cemâatten biri çıktı ve beş aşık bulup takdîm etti ve: "Seni bununla satın aldım, " dedi. Hz. Pîr de: "Ben de nefsimi sana sattım, Cenâb-ı Hakk şâhit olsun!" dedi. Sonra bir kesecik yapıp, aşıkları kesenin içine koydu ve çocuğa teslim etti; çocuk da onları alıp oynadı. Oyundan fârîğ olduktan sonra, bunları yine Hz. Pîr'in kucağına getirip koydu ve: "Aşıklarımı sakla!" dedi. Hz. Pîr, bir yetimi ağlar gördükleri zaman "bütün âzâlarım sarsılıyor" derdi."¹⁵²

"Ahmed er-Rifâî (k.s), bir gün bir da'vete çağırılmıştı. Dervişlerden birisi, aç ve yoksul olması sebebiyle elini, Ahmed er-Rifâî'den (k.s) önce uzattı. Dervişlerden bir kısmı, onun elini Ahmed er-Rifâî'den önce yemeğe uzatmasını edepsizlik telakkî ederek hoş karşılamadılar. Adam, onların hoşnutsuzluğunu görünce edepsizlik ettiğini anladı. Kendisine ceza vermek, nefsinin terbiye etmek ve yaptığı edepsizliğe karşı tevbesini izhar etmek amacıyla, "on beş gün yemek yemeyeceğim" diye yemin etti. Bu zaman zarfında adam çok acıkmıştı. Keşif yoluyla hâdisye muttali olan Ahmed er-Rifâî (k.s),

¹⁵¹ Age, s. 29-30

¹⁵² Age, s.

kendisine karşı olan ürkeklik ve çekingenliğini ortadan kaldırıncaya kadar ona şaka ve latifelerde bulundu.”¹⁵³

d.) Semâ’ Hakkındaki Görüşleri

Hız. Pîr dervişin ve tasavvufun özelliklerini sayarken bunlardan bir tanesinin de sema’dan anlamak olduğunu¹⁵⁴ semâ’nın, gönlü Allah ile berâber tutmak¹⁵⁵, uzuvları günah işlemekten, kalbi de doğruya aykırı olan şeylerden muhâfaza etmek olduğunu¹⁵⁶ ve semâ’nın Allah’ın büyük bir ni’meti olduğunu ve bu ni’mete peygamberlerin bile tâlib, evliiyâullahında onu temennî ettiklerini ifâde eder.¹⁵⁷ Sadâkatle semâ’ yapmayanların yalancı olduklarını ve bu işi sadâkatle yapıncaya kadar semâ’ meclislerine gelmelerinin haram olduğunu ifâde eder.¹⁵⁸

Hız. Pîr semâ’ı ya’ni güzel sözler dinlemeyi sevdiğini ve hakîkate de bu şekilde ulaştığını ancak kemâl mertbesine ermemiş sâlikler için hatalara ve beliyelere düşme korkusu olduğu için semâ’ı tavsiye etmediğini; çünkü yürekten olmayan ve nefisten kaynaklanan semâ’ı rakkâsın raksetmesinden farklı bir yanı olmadığını¹⁵⁹ illâki semâ’ yapılması gerekiyorsa da sağlam ve muhlis bir okuyucunun bulunması gerektiğini ifâde eder.¹⁶⁰

Hız. Pîr semâ’nın, gönül ehli olanlara faydalı olabileceğini, gönül ehlinin sırrını harekete geçireceğini; nefis ehli için zararlı olacağını, çünkü halkı Hakk’dan uzaklaştıracağını; fakat gönül ehli olanların bulunduğu yerde bulunurlarsa onların da faydalanacağını ve Hız Pîr semâ’ı Hak Teâlâ’ya sevkedici ve hayırlı işler grubundan olduğunu vurgular.¹⁶¹

Hız. Pîr, semâ’daki hareketlerin cesedden değil de ruhtan kaynaklanması gerektiğini ve semâ’ esnâsında sâlihlerin ismi geçtiğinde onların ahlâkıyla ahlaklanmak

¹⁵³ Ahmed er-Rifâi, *Sohbet Meclisleri*, tercüme : Ali Can Tatlı, s.97

¹⁵⁴ Kâzerûnî, *age*, s. 118

¹⁵⁵ Kâzerûnî, *age*, s. 132

¹⁵⁶ Kâzerûnî, *age*, s. 131

¹⁵⁷ Kâzerûnî, *age*, s. 132

¹⁵⁸ Hasan Kâmil Yılmaz, *Ma’rifet Yolu*, 2004, İstanbul, Erkam Yayınları, s. 76

¹⁵⁹ Yılmaz, *age*, s. 76

¹⁶⁰ Yılmaz, *age*, s. 78-79

¹⁶¹ Kâzerûnî, *age*, s. 81-82

gerektiğini¹⁶², mürşidin de semâ'dan gerekli hisseyi alarak huzûrunda bulunanların kalbine ilkâ ve bu güzel hâlin de hemen sirâyet etmesi gerektiğini ifâde ederler.¹⁶³

Hız. Pîr daha büluğ çağına ulaşmadan bir semâ' meclisinde başından geçen mâcerâyı naklediyoruz. Semâ'da bulunan kişilerin kalbinden geçen havâtıra bile dikkatli olması konusundadır:

“Ârif-i billâh Ebû Abdullah el-Yâfiî, *Ravzu'r-reyâhîn* adlı eserinde şöyle zikretmiştir. Seyyidimiz Ahmed er-Rifâî (kaddesallâhu rûhahû) o gençken Ali bin Kârî el-Vâsîtî'den Kur'an okuyordu. Bir şahıs taam hazırlamış ve Ali bin Kârî el-Vâsîtî'yi, ashâbını ve diğer meşâyih ve kurrâları da da'vet etmişti. Onlar yemek yerken yanlarında bir kavvâl, elindeki defîyle teğannî etmeye başladı. Seyyidî Ahmed ayakkabılığın yanında oturuyordu. Kavvâlin teğannîsi topluluğun hoşuna gitmiş ve topluluk kendinden geçmişti. Ahmed er-Rifâî kavvâli sebbetti ve defini yere çaldı. Meşâyih Ali bin Kârî'ye yöneldiler, Ahmed er-Rifâî'den sâdır olan şeyden dolayı da onu kınadılar. Ali bin Kârî: “ona sorun, neden böyle yaptı?”. Ona sordular: “Neden defi kırdın?”. O da: “Kavvâla sorun aklına gelen nedir?. Kavvâl: “Dün geceki içki âlemi aklıma gelmiş, onlar sarhoş olmuş ve bu meşâyihın hâli ile hallenmişlerdi, diye düşünürken düşüncemi tamamlamdan bu çocuk defîmi aldı ve kırdı. Meşâyih ayağa kalkıp hep berâber Ahmed er-Rifâî'den özür dilediler ve onun elini öptüler”

“Nakledilir ki: Hz. Seyyid Beled-i Sulh'ta iken Ferec şu şiiri okudu:

Ah aşktan, vah, vah aşktan,

Aşk organımı çözdü, bana bir iplik bile kalmadı.

Hız. Pîr'de bir vecd zuhûr etti. Ferec'den tekrara okumasını ricâ etti. Ferec ikinci def'â okyunca Hz. Seyyid kendinden geçip yere düştü. Bir müddet sonra kendisine gelince Ferec'e: “Allah Teâlâ senin günahlarını bağışlasın ve senin sözlerini gönüllerin makbûlü eylesin, dedi. Bu duâ kabûl makâmına ulaştı.”¹⁶⁴

¹⁶² Yılmaz, age, s. 78

¹⁶³ Yılmaz, age, s. 79

¹⁶⁴ Kâzerûnî, age, s. 91

“Şeyh Yûsuf b. Safîr el-Muhaddis’in şöyle dediği nakledilir: Bir gün Sayyâdîn köyünde idik. İbn-i Hediyye şu beyti nağme ile okudu:

Keşke onlar da O’nun sesini, benim dinlediğim gibi dinleseler

Ma’nâsının yüceliğinden dolayı rükû’ ve secdeye düşerlerdi.

Hz. Seyyid kalktı, hareketlendi ve şu şiiri okudu:

Keşke onlar da O’nun sesini benim dinlediğim gibi dinleseler

Ma’nâsının yüceliğinden dolayı rükû’ ve secdeye düşerlerdi.

Nakledilir ki, Hz. Seyyid ömrünün son yedi yılında ilâhî okuyan kişinin yanında oturur ve mûsikî dinlemekle meşgûl olurdu. O hazretin mûsikî dinlemesi, içinde bulunduğu hâl sebebiyle değildi.

Senin yüzünle öyle kendimden geçmişim, kokunla öyle sarhoş olmuşum ki,

Her iki dünyada olanlardan haberim yok.

Artık kimsenin yüzüne bakamıyorum, halîl’imiz Âzer’in bütün putlarını kırdı.”¹⁶⁵

¹⁶⁵ Kâzerûnî, age, s. 80-81

BİRİNCİ BÖLÜM

**TASAVVUFTA MENKABE KAVRAMI VE BU KAVRAM ISIĞINDA 1287
MATBÛ'**

AHMED ER-RİFÂÎ ADLI MENÂKIBNÂMENİN İNCELENMESİ

1.) Menkabe Kavramı ve Menâkıbnâmeler

Menkabe arapça bir kelime olup çoğulu menâkıbtır. Asıl lügat anlamı i'tibâriyle dağdan geçen yol demektir, fakat istiâre yoluyla güzel davranışlar için kullanılmış¹⁶⁶ ve güzel fiil¹⁶⁷, bâis-i iftihâr olacak vasıf, fazl, meziyet, mefharet¹⁶⁸, tanınmış kişilerle ilgili hikâyeler veya haberler¹⁶⁹, aynı zamanda bu tanınmış zatlardan bahseden risâle-i medhiyye¹⁷⁰ gibi ma'nâlara gelmektedir.

Târîhi süreç açısından bakıldığında menkabe kavramı ilk olarak III./IX yüzyıldan i'tibâren tedvîn edilen hadîs kitaplarında Hz. Peygamber (a.s.m) ve ashâbının fazîletlerinin anlatıldığı bâb başlıklarının genel adı olarak kullanılmaya başlanmıştır.¹⁷¹ Meselâ; Sahîh-i Buhârî'nin 61. Bölümü Kitâbu'l-menâkıb, 63. Bölümü ise Kitâbu menâkıbi'l-Ensâr adını taşımaktadır.¹⁷² Menâkıb kelimesi ayrıca fazîlet ma'nâsında halîfeler, mezhep imamı hakkında yazılan eserlerde de görülmektedir.¹⁷³

III./IX asırda sonra tasavvufun yaygınlaşmasıyla menkabe kelimesi sûfîlerin hikmetli söz ve davranışlarını ifâde etmek için kullanılmış *Tabakâtu's-sûfiyye* (Sülemî), *Keşfu'l-mahcûb* (Hücvîrî) gibi tasvûfî eserlerde tasavvuf büyüklerinin hikmetli söz ve davranışlarına yer verilmiştir. XI. yüzyıla kadar menkabe hikmetli söz ve davranış için kullanılırken bundan sonra menkabe kavramının içine tasavvufun kurumsallaşması ve

¹⁶⁶ Râğib el-İsfehânî, *el-Müfredât fi-garîbi'l-Kur'ân*, (mütercimler: Abdülbâkî Güneş, Mehmet Yolcu), I. Baskı, 2007, İstanbul, Çıra Yayınları S.737

¹⁶⁷ Ahterî Mustafa, *Ahterî Kebir Arapça Türkçe Büyük Lügat*,(Baskıya hazırlayanlar: İlhamî Ulaş-Abdülkâdir Dedeoğlu, 1978, Ankara, Osmanlı Yayınevi, s.446

¹⁶⁸ İbrâhim Cûdî Efendi, *Lügat-ı Cûdî*, (hızr: İsmâil Parlatır, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar), 2006, Ankara, Türk Dil Kurumu, s. 307

¹⁶⁹ Mehmet Kanar, *Kanar Osmanlı-Türkçe Sözlüğü*, 1. Baskı, 2008, İstanbul, Say Yayınları, s. 560

¹⁷⁰ Şemseddîn Sâmî, *Kâmû-ı Türkî*, 2007, İstanbul, Çağrı Yayınları, S. 1420

¹⁷¹ Hâşim Şâhin, "Menâkıbnâme", DİA, 2004, Ankara, c. 28, s. 112

¹⁷² Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâil el-Buhârî, *Sahîh-i Buhârî*, çev: Abdullah Fevzi Kocaer, 2004, Ankara, Hüner Yayınları, 61. Bölüm için bkz. 509-527; 63. Bölüm için bkz. 541-564

¹⁷³ Hâşim Şâhin, agm, s. 112

büyük tarîkatların ortaya çıkmasıyla tarîkat şeyhlerinin kerâmetlerinin içine girdiğini görüyoruz. Böylece tasavvufî bir metin olarak menâkıb yazma geleneğinin ortaya çıktığını görüyoruz. Örnek olarak Abdulkerîm b. Muhammed er-Râfîî'nin Ahmed er-Rifâî'ye dâir *Sevâdü'layneyn fî menâkıbi'l-gavs Ebi'l-alemeyn* ve Şattânûfî'nin Abdulkâdir Geylânî'ye dâir *Behcetü'l-esrâr* adlı yazılan menâkıbnâmeler örnek gösterilebilir. Artık bu yüzyıldan sonra hemen hemen her tarîkat kendi tarîkatının tanınmış şeyhleri ve sûfîleri hakkında menâkıbnâme yazma geleneğini “tezkire”, “reşahat”, “makâmât”, “nefahat” gibi farklı isimlerle de olsa devam ettirmişlerdir.¹⁷⁴

Evliyâ menkıbeleri bazı yönlerden masal, destan, efsâne gibi olağanüstü olayların anlatıldığı edebî türlere benzediği gibi genel özellikleriyle bu türlerden ayrılır. Masal, efsâne, destan gibi edebî türler hârikulâde birtakım olayları anlatan gerçek dışı hikâyelerdir; ama evliyâ menkıbeleri kahramanları gerçek, olayların yeri ve zamanı belli bir çok insanın şâhit oldukları vâkıyalardır.¹⁷⁵

Menâkıbnâmeler, tarîkate bulunan müridlerin tarîkata ve şeyhe karşı olan bağını güçlendirmek, tarîkate yaygınlık kazandırmak amacıyla o tarîkatın mensublarından biri tarafından sözlü olarak gelen rivâyetleri derlemesi sûretiyle ortaya çıkmıştır.¹⁷⁶ Yoksa hiçbir şeyhin kendisi tarafından yazılmış bir menâkıbnâme yoktur. Şeyhin vefâtından sonra sözlü olarak gelen rivâyetlerin derlenmesi sûretiyle ortaya çıktığı içinde isimler, yerler, kerâmetler arasında farklılıklar bulunması gayet normaldir.

Menâkıbnâmeler içinde bulunduğu toplumun ictimâî, ekonomik, siyâsî ve kültürel yönlerini yansıttığı için istifâde edilmesi ve bunların üzerinde detaylı araştırmalar yapılması netîcesinde târihî bilgi kırıntılarının ortaya çıkacağı görülecektir. Nitekim; Zeki Velîdî Togan, Bahâeddin Nakşibend'in menkıbelerinden hareketle o devirde Çağatay emirleri arasındaki mücâdele ve entrikalar, kıtlık dolayısıyla yükselen

¹⁷⁴ Hâşim Şâhin, *agm*, s. 112

¹⁷⁵ A. Yaşar. Ocak, *Türk Halk İnançlarında ve Edebiyatında Evliyâ Menkıbeleri*, Ankara, 1983, Ankara Basım Evi, s. 31-32

¹⁷⁶ Hâşim Şâhin, *agm*, s. 112

“adlı” adı verilen Hârizm dinarının kullanılması hakkında bilgilere ulaştığını bildirmiştir.¹⁷⁷

2.) *Menâkıbu Men Etâallâhe [etâ'a] Lehü'l-Üsdü ve'l-Efâî* adlı Menâkıbnâmenin İncelenmesi;

a.) Menâkıbnâmenin Yazarı:

1287 tarihli matbû' *Menâkıbu men etâallâhe [etâ'a] lehü'l-üsdü ve'l-efâî Hazret-i Sultân Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddesallâhu sırrahu'l-âlî)* adlı menâkıbnâmemizin müellifi bilinmemektedir. Fakat müellifin Hz. Pîr için “ceddî” ifâdesini kullanması onun soyundan geldiğini göstermektedir. Ayrıca menâkıbnâmenin sonunda Derviş Hakkı er-Rifâî ismi geçmekte ise de bu onun bu eserin müellifi olduğu husûsunda kesin bir kanaat vermemektedir. Zîrâ eser III. Osmân¹⁷⁸ döneminde yazılmış, Sultan Abdülazîz Han¹⁷⁹ zamanında 1287/1870 târihinde tab' edildiğine göre ve bu iki padişah arasında 100 yıllık bir zaman dilimi de bulunmasına binâen Derviş Hakkı er-Rifâî'nin bu eserin müellifi değil de, bu eseri bastıran kişi olduğunu anlamaktayız. Bu bilgileri eserin mukaddimesinden ve hâtimesinden anlamaktayız. Bu husûsta Mustafa Aşkar, *Tasavvuf Târihi Literatürü* adlı eserinde: “Müellifini tam tesbît edemediğimiz bu menâkıbnâme, mukaddimesindeki ifâdelerden Sultan III. Osman döneminde yazılıp, Sultan Abdülazîz döneminde 1287/1870 yılında İstanbul'da Derviş Hakkı Rifâî nezâretiyle basılmış olduğunu görüyoruz”¹⁸⁰ demektedir.

¹⁷⁷ Hâşim Şâhin, *agm*, s. 113-114

¹⁷⁸ **III. Osman (Osmân-ı Salis)**, (d. 2 Ocak 1699 – ö. 30 Ekim 1757). 25. Osmanlı padişahıdır. I. Mahmud'un (1730-54) kardeşi ve II. Mustafa'nın (1695-1703) oğludur. http://tr.wikipedia.org/wiki/III._Osman;

¹⁷⁹ **Abdülaziz** (Osmanlı Türkçesi: العزیز عبد)(d. 8 Şubat 1830 – ö. 4 Haziran 1876). 32. Osmanlı padişahıdır. II. Mahmut ve Pertevniyal Sultan'ın çocuğu, Abdülmecid'in kardeşidir. http://tr.wikipedia.org/wiki/Abdülaziz_Han

¹⁸⁰ Mustafa Aşkar, *Tasavvuf Târihi Literatürü*, İz yayıncılık, 2006, İstanbul, s. 205

b.) Menâkıbnâmenin Yazılış Amacı:

Eserin mukaddimesinde eserin yazılış amacında şunlar ifâde edilir: “Bizden önceki bazı faziletli kişilerin toplayıp derleşmiş oldukları Hz. Pîr’in acîb kerâmetlerini, bu dünyâdaki ümmetlerin sığınağı, bütün insanlığın koruyucusu, Allâhu Teâlâ’nın Halîfesi, Rum, Arab ve Acemin mâliki hâkânımızın, sultanımızın duâsını almak için yazdığını belirtir. O zaman tahtta bulunan III. Osman hazretleridir. Fakat bir asır sonra bastırıldığı içinde bu eseri tab’ ettiren kişi menâkıbnâmemizin hâtimesini Abdülazîz Han Hazretlerine duâ ederek tamamlamaktadır.

c.) Menâkıbnâmenin Kaynağı:

Bu eserin kaynaklarına baktığımızda ise genellikle ilk dönem yazılan kaynaklardan istifâde ettiğini gördük. Toplam 59 menkıbe bulunmakta ve her menkıbenin başında bir râvî veya râvîler bulunmaktadır.

İnceleme kısmında da bu eserin hangi kaynaklardan istifâde ettiğini bulmak için eserler arasında kıyas yapmaya çalıştık. Menâkıbnâmeyi şu eserlerle kıyasladık:

Abdülkerîm b. Muhammed er-Râfî el-Kazvînî (ö.623/1226), *Sevâdü'l-Ayneyn fi Menâkıbi Ebi'l-'Alemeyn*;

İbnü'l-Hâc Kâsım b. Muhammed el-Vâstî, *Ümmü'l-Berâhîn bi-Tashîhi'l-Yakîn fi-İşârâti's-Sâlihîn* (678/1279); *Ümmü'l-berâhîn fi ba'zi menâkıbi sultâni'l-'ârifîn eş-şeyhi'l-kebîr es-seyyid Ahmed er-Rifâî* (Süleymâniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1123). İlk menâkıblardan biri olduğu anlaşılan eseri Brockelmann anonim olarak zikreder. Yine Brockelmann'ın Behcetü'ş-şeyh Ahmed er-Rifâî adıyla Saîd b. Hâlid es-Sillî tarafından yazıldığını ifade ettiği eserle, bazı küçük farklılıklar bir tarafa bırakılırsa, aynı olduğu görülmektedir. 678 (1279) tarihlerinde veya daha önce yazılmış olması muhtemel olan eser, Rifâî hakkındaki rivâyetleri ve bazı sözlerini ihtivâ eden geniş bir menâkıbdır. Şehid Ali Paşa nüshasında adı verilmeyen ve Brockelmann tarafından başka bir isimle zikredilen müellifini, Rifâî kaynaklarına dayanarak Kâsım b. Muhammed b. Haccâc şeklinde tesbit etmiş bulunuyoruz.

Ebu'l-Hasan Ali b. Hasan b. Ahmed el-Vâsıtî (ö.733/1333), *Hulâsatü'l-İksâr fî-Nesebi Seyyidinâ el-Gavsi'r-Rifâiyyi'l-Kebîr ve Rûhu'l-İksâr*;

Takiyyüddîn Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Abdülmuhsin el-Vâsıtî (ö.744/1343), *Tiryâku'l-Muhibbîn*

İbrâhim b. Muhammed el-Kâzerûnî (9./15. yy), *Şifâü'l-eskâm fî-sîreti Gavsi'l-enâm*;

Ebu Bekr b. Abdullah el-Ayderûsî el-' Adenî (ö.914/1508), *en-Necmü's-Sâ'î fî Menâkıbi'l-Kutbi'l-Kebîr er-Rifâî*;

Ebu'l-Kâsım Cafer b. Hasan el-Berzencî (ö.1179/1766), *İcâbetü'd-Dâ'î fî Menâkıbi'r-Rifâî*;

Ebu'l-Hüdâ Muhammed es-Sayyâdî (ö.1328/1909), *Kılâdetü'l-Cevâhir fî Zikri'l-Gavsi'r-Rifâî ve Etbâ'ihî'l-Ekâbir*;

Kenan Rifai (ö.1950), *Ahmed er-Rifâî*;

Yunus es-Semârrâî, es-Seyyid Ahmed er-Rifâî; Ankara/1995

Menâkıbnâmemiz bu eserlerden öncelik sırasına göre hangisine daha yakın ise kaynağını ona göre verdik.

Dikkatimizi çeken husûslar şunlar olmuştur. Menâkıbnâmemiz, 2007 yılında *Ahmed er-Rifâî'nin İki El Yazması*' adlı yapılan yüksek lisans tezindeki menkıbelerle (ki bu iki el yazması eserde *en-Necmü's-Sâ'î fî Menâkıbi'l-Kutbi'l-Kebîr er-Rifâî* adlı eserin osmanlıcasıdır ve meşhûr menkıbe “ Takbîlu yedi'n-Nebîy (asm)” dışında hiçbir menkıbe ile benzerlik içermemesidir.

2.husûs ise Şifâü'l-eskâm fî-Sîreti Gavsi'l-Enâm adlı eser ile menâkıbnâmemizin bir çok menkıbede aynı olmasıdır. Ama Şifâ'da meşhûr menkıbe “Takbîlu yedi'n-Nebîy (asm)” bulunmaması şaşırtıcıdır.

3. husûs ise menâkıbnâmemizin ale'l-ekser Ümmü'l-berâhin adlı eserle paralelik arzettiğini, âdetâ onun muhtasar bir tercümesi olduğu kanısına vardık. Zîrâ iki eserde de aynı menkıbeler aynı sıralama ile devam etmesi hattâ yapılan hatâların dahi aynı olması bu fikrimizi doğrulamaktadır. 3. bölümde esas metindeki menkıbelere ve dipnottaki Ümmü'l-berâhin'e dâir verdiğimiz varak numaralarına baktığımızda durum apaçık olarak ortaya çıkmaktadır. İki eserin menkıbeleri genel olarak bir kaç farklılık dışında hemen hemen birbirleri ile aynıdır. Sonuç olarak *Menâkıbu Men Etâllâhe [etâ'a] Lehü'l-Üsdü ve'l-Efâî* adlı eser 13. yy'da yazıldığı varsayılan *Ümmü'l-berâhîn fî ba'zi menâkıbu sultâni'l-'ârifîn eş-şeyhi'l-kebîr es-seyyid Ahmed er-Rifâî* adlı eserin tercümesidir.

4. husûs ki bu da önemli bir noktadır. Konumuzla direkt alâkalı olmamasına rağmen bir tespit daha bulduk. O da şudur: Kâzerûnî'nin 15. asırda yazdığı *Şifâü'l-eskâm* adlı eseri ki Kâzerûnî bu eserini, adını ve yazarını zikretmediği Hz. Pîr hakkında yazılmış Arapça sîret kitabından istifâde ederek Farsça'ya tercüme ettiğini ve Takıyyüddîn Muhammed b. Abdülmuhsin el-Vâsıtî'nin yazdığı *Tiryâku'l-muhibbîn* ve Abdullah Yâfî'nin te'lîf ettiği *Hülâsatü'l-mefâhir* adlı eserlerde nakiller yaparak vücûda getirdiğini ifâde eder.¹⁸¹ Bu çalışmamız vesîlesi ile *Şifâü'l-eskâm* adlı eserin istifâde ettiği, adı bilinmeyen Arapça sîret kitabının da *Ümmü'l-berâhîn fî ba'zi menâkıbu sultâni'l-'ârifîn eş-şeyhi'l-kebîr es-seyyid Ahmed er-Rifâî* adlı eser olduğunu anladık. Eseri incelediğimiz 3. Bölümde de kaynaklarını dipnotta sayfa numaraları ile göstererek bu tezimizi delillendirmeye ve ispat etmeye çalıştık. Bu konuya daha sonra detaylı çalışılması sûretiyle daha farklı bulgulara rastlanabilir.

d.) Menâkıbnâmenin Muhteviyâtı:

Menâkıbnâmemizin muhteviyâtı, Hz. Pîr'in doğumundan ölümüne kadar ki zaman diliminde vukû' bulan kerâmet ve güzel ahlâkına dâirdir. Genel i'tibâriyle onun güzel ahlâkı ve yüceliği vurgulanmaktadır.

¹⁸¹ Kâzerûnî, *Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm*, (Necdet Tosunun esere yaptığı girişten alınmıştır.)

Menâkıbnâmemizden o günün kültürel, coğrafî ve birtakım târihî bilgilere de ulaşmak mümkündür. Meselâ; 49. Menkıbede Hz Pîr'in hanımından istediği herîse adlı yemeğin anadolu'da bilinen keşkek yemeği ile aynı olması yemek kültürünü yansıtmaları bakımından dikkat çekicidir. Coğrafî bakımından dikkat çeken bir husûs şu ki: Hz. Pîr'in menkıbelerinde denizle ve nehirle alâkalı bilgilerin bulunması, zamanında oranın sular altında olduğu bilgisini bize vermektedir. Coğrafî açıdan değerlendirilmesi gereken bir noktadır.

Târihî bir bilgi olarak Hz. Pîr'in, Şeyh Adî b. Misâfir'e o târihte bilâd-ı Ekrâdın küffârın elinde bulunduğunu ve bir İslâm cengâveri tarafından fethi müyesser olacağını haber vermesi ve bu kişinin Şeyh Adî b. Misâfir'e mürîd olacağını söylemesi târihî bir bilgi olarak dikkat edilmesi gereken bir noktadır.

İslâm Târihî açısından en önemli bilgi ise, Hz. Pîr'in 555/1160 senesinde ravzâ-i mutahhara'da Rasûl-i Müctebâ'nın elini öpmesidir. Bu hâdise mütevâtir derecesine ulaşmıştır.

Menkıbemizde gerek tabakât gerekse seyâhatnâme türü eserlerde geçen Rifâîlerle alâkalı, şiş batırma, kor ateşte yürüme dediğimiz bürhan göstermek olayının Hz. Pîr'in zamanında bulunmadığını görüyoruz. meselâ; *Vefeyâtü'l-a'yân*'da: "Rifâiyye ve Betâihiyye olarak bilinen bu fukara tâifesi (mürîdânı)n acâyib halleri bulunmaktadır. Canlı yılanları yemek ve yanan ateşin içine girmek gibi ve onların kendi ülkelerinde arslanlara bindikleri de söylenmektedir."¹⁸²

¹⁸² İbn-i Hallikan, *Vefeyâtü'l-a'yân*, tahkik: İhsân Abbâs, 1968, Beyrût, Dâr Sâdır, s. 171

İKİNCİ BÖLÜM

***MENÂKIBU MEN ETÂALLÂHE[ETÂ'AJ LEHÜ'L-ÜSDÜ VE'L-EFÂÎ HAZRET-İ
SULTÂN SEYYİD AHMED ER-RİFÂÎ" ADLI MENÂKIBNÂMENİN METİN VE
İNCELEMESİ***

Menâkıbu men etâallâhe [etâ'a]¹⁸³ lehü'l-üsdü ve'l-efâî
Hazret-i Sultân Seyyid
Ahmed er-Rifâî
(kaddesallâhu sırrahu'l-âlî)

Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm

El-hamdülillâhi'llezî ceale'l-ulemâ'e verasete'l-enbiyâ'i ve hassa ba'dahum bi'l-makâmâtî'l-uzmâ ve'l-kerâmâtî'l-kübrâ ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihi ve sahbihî ecmaîn. Fî külli vaktin ve hîn. i'lem eyyühe'l-ihvân! kesâkümullâhu celâbibe'l-fadli ve'l-gufrân. i'lemû enne li'l-evliyâ'i deracâtün seniyyetün ve makâmâtün behiyyetün ba'dahâ fevka ba'din bi-hasebi'l-merâtibi'l-ulyâ inde'l-meliki'l-a'lâ. Feminhüm kutbu'l-ârifîn ve gavsu'l-vâsılîn, sâhibu'l-makâmâtî'l-kudsiyyeti ve'l-envâri'l-ilâhiyyeti'l-insâniyyeti, vârisü'l-enbiyâ'i ve'l-mürselîn, sultânu'l-muhakkikîn ve'l-müdakkikîn, veliyyullâhi fi'l-aradîn muhyi'l-islâm ve'l-milleti ve'd-dîn. Seyyidî ve ceddî es-Seyyid Ahmed bin Ebi'l-Hasan er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-azîz) fe-innehû veliyyullâhi teâlâ lehû kerâmâtün acîbetün ve menâkıbün garîbetün elletî cemme'ahâ ve devvenehâ min kabli ba'di'l-fudalâ'i'l-mütekaddimîn (rahmetullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn) erattü en ektube ba'dan minhâ li yekûne sebeben li duâ'i sultâninâ'l-a'zami ve hâkâninâ'l-efhâmi mâliku memâliki'r-Rûm ve'l-Arabi ve'l-Acemi halîfetullâhi teâlâ fi'l-âlemi kehfî'l-enâm ve melcei'l-ümem. **Nazm:**

مدار المعالی ملاذ الامم
ولی الایادی مفیض النعم

Muizzü'd-dünyâ ve'd-dîn mâliku'l-ekâlimi şarkan ve garben hâdimü'l-haremeyni'ş-şerîfeyni'l-muhterameyn* nâzımu menâzımı'l-makâmeyni'l-muazzameyn.

¹⁸³ *Menâkıbu men etâallâhe lehü'l-üsdü ve'l-efâî* ibâresini *menâkıbu men etâallâhe etâ'a lehu'l-üsdü ve'l-efâî* şeklinde okumak ma'nâ i'tibâriyle daha uygundur. İkinci etâ'a kelimesini müellifin hazfettiğini düşünüyoruz. Ya'ni “ Kim Allah'a itâat ederse ona da aslanlar ve yılanlar itâatkâr olur”. Şu şekilde de okunabilir: *Menâkıbu men etâ'a lehu'l-üsdü ve'l-efâî*

Kâsiru'l-ekâsirati ve kahramânu'l-kudûmi, sultânu'l-Arabi ve'l-Acemi ve'r-Rûm mâlikü'l ümmeti'l-uzmâ ve's-sultânu'l-bâhiri [3] vârisü'l-hilâfeti'l-kübrâ kâbiran an kâbirin râfi'i râyâti'd-dîni'l-ezheri müvazzıhu âyâti's-şer'i'l-mutahhari ve lâ garve feinnehû seyfullâhi'l-meslûl alâ a'dâillâhi teâlâ ve a'dâi'r-rasûl hâkimü'l-ekâlîmi ale'l-ıtlâk nâşiru livâ'i'l-adli fi'l-âfâki zıllullâhi teâlâ alâ kâffeti'l-enâm. **Nazm:**

سلطان وادی سد اسکندر العصر وافی سعده دلجا

جلوسه مسعد طالع شرف وتخته يملك الدنيا ومن درجا

Es-Sultân bin es-Sultân bin es-Sultâni's-sultân Osmân Hân İbnu's-Sultân Muhammed Hân. Lâ zâlet şemsu saâdetihi lâmiaten li-intihâi'l-kurûni ve'l-izmân. Fe-cealehû hediyeten li cenâbihi'l-kerîmi'l-hatîrati mu'terifen bi-envâi'l-aczi ve't-taksîr fe'l-mercû min letâfeti'n-nâzir fîhi bi-ayni'l-kabûli ve'l-afvi an mevâzii's-sehvi ve'z-zühûl fe-şerra'tü fi'l-merâmi müstemidden mine'l-meliki'l-allâm ve bihî esteînu fî külli vaktin ve hîn.

Eyyühe'l-ihvân! âmelekünullâhu teâlâ bi'l-fadli ve'l-imtinân, Ma'lûm ola ki tahkîkan şeyhü'l-ümmeti ve kâşifu'l-gammeti a'nî eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî el-mezbûr (nevvera zarîhahû er-Rabbu'l-Gafûr) hazretleri eğer ki âhir zamânda geldi; şeref ve kadri evâilde gelen evliyâ-i kirâmdan a'lâdır ve meyân-ı kevâkib-i âsumânda olan mâh-i cihân-ârâ gibi cümleden enverdir. Nitekim; Hazret-i Sultân-i kevneyn ve rasûli's-sakaleyn aleyhimü's-selâm âhir-i enbiyâ-i izâm iken cümlesinden efdal ve merâtibde kamudan a'lâ ve ekmele olduğu, **Nazm:**

Aceb mi sonradan geldiyse ol mâh

Ki dâim asker ardınca yürür şâh

1 Menküldür ki, azîz-i mezkûr ve merhûm-i mezbûr, âlem-i nâsûta teşrîf etmeden vücûd-ı saâdet-hulûdun nice eizze-i fihâm ve evliyâ-i kirâm bi'l-keşf ve'l-ilhâm tebşîr ve i'lâm etmişlerdir. Cümleden biri; merhûm eş-Şeyh Ebû Bekir (kuddise sırruhû)'dan rivâyet olunur buyurmuşlar ki: “Vaktâki şeyh-i merkûmun hemşîrelerinin zevci vefât edip kendiler hâmile kaldıkta şeyh-i mezkûrun halîle-i

hâmileleriyle esnâ-i kelâmıda: “Eğer senin hamlin zükûr ve benim ünsâ yâhûd emr-i beraks olursa birbirine tezvîc ve metâ’-i mehr ve muhabbeti tergîb ve tervîh [4] edelim” diye taleb-i muâhede ettikde şeyh-i merkûmun halîlelerinde nev’-i ıztırâb ve inhirâf müşâhede etmekle; izhâr-ı tahazzün ve inkisâr ve eşk-dîde-i hûn-feşânın cûybâr ederken şeyh-i mezkûr gelip bunların ahvâline vâkîf ve ikisinin dahi hamlini keşf-i rabbânî ve ilhâm-ı sübhânî ile ârif olup buyurdular ki: “Benim halîlemin hamli zükûr zuhûr edip ömr-i dirâz ile müselleme ve mümtâz olup; onun nesl-i pâkinden bir necm-i necîb, tâhiru’n-neseb ve bir ferzend-i hidâyet sad bâhirü’l-haseb zâhir olur ki; ism-i sâmi es-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî ve tekmîl-i tarîkat-ı Ahmediyye’ye sâî; bel ki âmme-i âlemiyânı meclis-i hâss-ı nebeviye dâî olup bir şehriyâr-ı serîr-i kerâmet ve bir cihândâr-ı iklîm-i velâyet ola ki; pâye-i tahtı hem-ser-i ser-i Ferkadân ve sâye-i bahtı berâber-i büledd-âsumân olup lemaân-ı kerâmât-ı acîbesi mihr-i dirahşân-i âlemde tâbân ve âsâr-ı berekât-ı amîmesi aktâr-ı arzda peydâ ve nümâyân ola.¹⁸⁴ **Nazm:**

¹⁸⁴ Yeni harflere aktardığımız eserin ihtivâ ettiği menkıbelerin bir kısmının Hacı Hüsâm İbrâhîm b. Muhammed el-Kâzerûnî’nin *Şifâü’l-eskâm fi sîreti Gavsi’l-enâm* adlı eserde mevcûd olduğunu gördük. *Şifâü’l-eskâm*, Ahmed er-Rifâî’nin menkıbelerini anlatan Arapça bir eserin Farsça tercümesi olup müellifinin hayatı hakkında kapsamlı bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak 8. yy. da yaşadığı ve eserin bu asırda yazıldığı kanaati vardır. Eser bu özelliği ile Ahmed er-Rifâî’nin yaşadığı 6. asra yakın olması ve rivâyetlerin kimden geldiğinin kayıt altında olması eserin güvenilirliğini artırmaktadır. Fakat tahkîkini yaptığımız h. 1287 tarihli matbû’ eser ile menkıbelerinin ana omurgasının aynı olduğu, olaylarda ve isimlerde farklılıklar olduğu görülmektedir. Aradan 5 asır geçmesine rağmen böyle farklılıkların olması insaf ehli tarafından yadırganacak bir durum değildir. Menkıbeler arasındaki farklılıkları anlamak açısından *Şifâü’l-eskâm*’da geçen menkıbeleri de dipnotta vermeyi uygun gördük. Yaptığımız daha detaylı araştırmalar neticesinde *Şifâü’l-eskâm fi sîreti Gavsi’l-enâm* adlı eserin de *Ümmü’l-berâhîn fi ba’di menâkıbı sultânî’l-ârifîn eş-şeyhi’l-kebîr es-seyyid Ahmed er-Rifâî* (Süleymani-ye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1123) adlı eserden ciddî ma’nâda istifâde ettiğini; yukarıda da belirttiğimiz gibi müellifi bilinmeyen bir Arapça eserin Farsçaya tercümesi olduğunu da bilmemiz nokta-i nazarından ki; bu *Ümmü’l-berâhîn* adlı eserde de müellifden bahseden bir bilginin bulunmaması ve rivâyetlerin çok az bir farkla birbirine çok benzer olması dolayısıyla biz bu eserin bu eserden farsçaya çevrildiğini ve Kâzerûnî’nin de bu esere Vâsıtî’nin *Tiryâku’l-muhibbîn* ve Abdullah Yâfi’î’nin *Hülâsatü’l-mefâhir* gibi eserlerinden ve belki kendi duyduğu sözleri de ekleyerek Farsça bu eseri meydana getirmiş olabileceğini düşünürüz.

Şifâü’l-eskâm fi sîreti Gavsi’l-enâm’daki aynı menkıbe: “Nakledilir ki, Şeyh Abdullah Fakîh’in

O sultâna n'ola dersem Rifâî

Güneş nûrundan artıktır şua'ı

Odur, gerdün-i inse mâh-ı enver

bir oğlu vardı. Şeyh'in bu oğlu evlendikten bir süre sonra hanımı hâmile iken vefât etti. Hâmile iken dul kalan kadının bir amca kızı vardı, o da hâmile idi. Bu dul kadın amca kızına: Eğer senin bir oğlun, benim de bir kızım doğarsa, ya da tersi olursa onları birbiriyle evlendirelim, dedi. Amca kızı: Ben bu şekilde hareket etmem, deyince Şeyh'in oğlundan dul kalan kadın ağladı. Kayınpederi olan Şeyh eve gelince amca kızı ile aralarında geçen konuşmayı Şeyh'e anlattı. Şeyh onun amcakızına dedi ki: "Senin basîretli bir oğlun olacak. Ama uzun süre yaşamayacak. Onun bir oğlu olacak ve zürriyet ondan devam edecek. Onun neslinden gelecek bir çocuğa Ebû Bekir diyecekler. Önde gelen sâlih insanlardan olacak. Bu Ebû Bekir'in Mansûr isminde ve Seyyidü'l-ârifin lakabında bir oğlu olacak. Onun zürriyetinden Ebu'l-Hasan'a Ahmed isminde bir oğul verecek. Ahmed'in yüce bir makâmı ve büyük bir fazîleti olacak Hak Teâlâ bu Ahmed hakkında o kadar çok ni'metler ihsân edecek ki, insanların aklı ve hayâli almaz, o ni'metleri saymaktan âciz kalır, şaşırırlar." Bkz. Hacı Hüsâm İbrâhîm b. Muhammed el-Kâzerûnî, *Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm*, trc: Nurettin Bayburtlugil- Necdet Tosun, İstanbul 2008, Vefâ Yayınları s.15.

Kılâdetü'l-cevâhir'de ki rivâyet: "Ümmü'l-berâhîn'in sâhibi Seyyidim Mansûr er-Rabbânî (k.s)nin babasının dayısı Seyyidim Şeyh Sâlih Ebû Bekir'den rivâyet etti ki: " benim kocası vefât etmiş hâmile bir kız kardeşim vardı. Aynı şekilde benim hanımım da hâmile idi. Kadınlar ba'zı günler kendi aralarında oturup konuşurlardı. Söz hâmileliğe ve doğuma gelmişti. Şeyhin kız kardeşi, Şeyhin hanımına: "eğer Allah sana bir erkek, bana da bir kız evlâd verirse veyâhut zıddı da olursa birbirleri ile evlendirelim. Şeyhin hanımı bunu asla kabul etmeyeceğini söyledi ve bu durum şeyhin kızkardeşine çok ağır geldi. Ağlaması saatler sürdü. Şeyh geldi ve kızkardeşini ağlar vaziyette buldu..."

Bizim menkıbimizde ve *Ümmü'l-berâhîn fî ba'zi menâkıbı sultâni'l-ârifin eş-şeyhi'l-kebîr es-seyyid Ahmed er-Rifâî* (Süleymani-ye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1123) adlı eserdeki menkıbe, Şeyh'in hanımı ve kızkardeşi arasında geçerken Şifâ'da Şeyhin oğlunun hanımı ile amca kızı arasında vukû' bulunmaktadır. *Kılâdetü'l-cevâhir*'de ki rivâyet ile kıyasladığımızda aynı menkıbe *Ümmü'l-berâhîn* adlı eserden alıntı yapılarak aktarılmıştır . Rivâyetin kaynağı olarak Şeyh Mansûr'un babasının dayısı Şeyh Sâlih Seyyid Ebû Bekir olduğunu anlıyoruz. Bizim menkıbimizi rivâyet eden şahıs ile aynıdır. Genel i'tibâriyle *Ümmü'l-berâhîn*deki rivâyet ile aynıdır diyebiliriz. Bkz. Ebu'l-Hüdâ es-Sayyâdî, *Kılâdetü'l-cevâhir fî zikri'l-gavs er-Rifâî ve etbâihi'l-ekâbir*, Daru'l-kütübî'l-ilmîyye, Beyrût, 1420 h., 1999 m. s.32-33; Kâsım b. Muhammed b. Hac; ve *Ümmü'l-berâhîn fî ba'zi menâkıbı sultâni'l-ârifin eş-şeyhi'l-kebîr es-seyyid Ahmed er-Rifâî*, 11b-12b

Velâyet-pîşe zârının şücâ'ı

Cihâmı doğmadan kıldı münevver

Kelâm-ı hak budur; terk et nizâ'ı

Ve dahi Şeyh Ahmed bin Hamîs (kaddesellâhu teâlâ rûhahu'n-nefis)den mervîdir ki: İttifâkan bir gün meclisinde otururken bilâ-takrîb acele ile kıyâm edip “Mehdî hurûc etti” der; çün bu hâl üç def'a vâki' olup hâzır olan müridler “Bu vaz'-i acîbin sudûruna bâis nedir?” diye istikşâf ettiklerinde Şeyh dedi; “Hâlâ vech-i arzda bir veled-i kerâmet-eser ve velâyet-siper doğdu ki; dâğına nâsiye-gürûh-i meşâyih-i kirâm ve hased-gürûh zümre-i evliyâ-i fihâm olsa sezâdır”. Çün Şeyh'den bu kelâmı gûş ettiler, olduğu mekânından suâl ettiler. Şeyh haber verip, “Varın ziyâret edin ve benden ol ma'sûm-i ismet-şîâra iblâğ-ı selâm ve tahiyyet edin”, dedi. Bu şeyhin kavmi Şeyh Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahu'l-Bârî) hazretleri'nin devlethânelerine vardılar. Vâlid-i mâcid, kesîrû'l-mehâmid (aleyhi gufrânu rabbihi'l vâhid)leri eş-Şeyh Ebu'l-Hasan (kaddese sırrahû zü'l-minen) hazretleri kavm-i mezkûru istikbâl ve merâsim-i ziyâfet ve ikrâm itmâm-ı ikmâlinden sonra “Gelmekten murâd ne ola?” dedikde bunlar dahi kıssayı hikâyet ve taleb-i şeref-i ziyâret [5] edince es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed er-Rifâî hazretlerinin mehd-i şerîflerine karîb olup Şeyhlerinin selâmını iblâğ ettiklerinde ol tûtî-i çemenistân-ı kuds ve bülbül-i gülistân-ı üns, Hazret-i İsa-sıfat zebân-ı belâğat-beyân ile gûyâ ve lisân-ı fesâhat-ünvân ile ol muhabbet-nümâ nerm olup mânend-i savt-ı hümmâm redd-i selâm ve hezâr temelluk ile izhâr-ı kelâm edip huzzâr-ı meclis bu hâle hayrân ve Hazret-i Hâlık'ın hikmetine temâşâ edip beste-dehân oldular.

185

¹⁸⁵ *Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm*'da buna benzer geçen menkıbe: Nakledilir ki; Seyyid Ahmed b. Hamîs (k.s) bir mecliste oturmuş, elinde bir kitap tutuyordu. Kitabı atıp yüksek sesle: Lâ ilâhe illallah Muhammedün Rasûlullah sallallahu aleyhi ve alâ âlihi ve sahbihi ve sellem, mehdî zuhûr etti, dedi. Sonra oturdu, tekrar kalktı ve yüksek sesle aynı sözü üç defa tekrarladı. O mecliste bulunan dostları bunun anlamını sordular. Şöyle cevap verdi: “Şu anda Şeyh Yahya Neccâr'ın evinde bir çocuk doğdu. Onun nûru, yiğitlerin alınıdadır, nesli de yiğitlerin belindedir. Hattâ benim çocuklarımdan birinin de o belde olduğunu ve alındaki nûru görüyorum”. Sonra şöyle dedi: Biliniz ki, bu doğan çocuk sâhibü'l-vakt olacak. Ona ve çocuklarına kıyâmet gününe kadar nîmet ve şans bol olacak inşaallah. O

Ve dahi eş-Şeyh İbrâhîm el-A'zeb (nevvera zarîhahû er-Rab) hazretleri nakil buyurdular ki: Evliyâ-i güzînden bir merd-i ilâhî ki; sinn-i şerîfi yüz otuz sâl idi, vaktâki esnâ-i seferinde muâsırları olan merhûm eş-Şeyh Ebu'l-Vefâ hazretlerinden ol merd-i ilâhîye ne bir selâm ve ne iki kelâm vâki' olup ba'de-müddet hitâb-ı itâb-meâb edip “Niçin tâib olmazsın?” dedikde ol merd-i ilâhî sernüviştîme nazar eyle “Tâ ki sırra âgâh olasın” dedi. Çün Şeyh Ebu'l-Vefâ ol merd-i ilâhînin alınına baktı. Derhâl gaşy¹⁸⁶ ârız olup mânend-i gül-i ter sarsar-ı hayretle hâke berâber oldu. Ba'dehû zaman ifâkat bulup ashâbı bu hâlin hikmetinden suâl edince eş-Şeyh Ebu'l-Vefâ buyurdular ki: “Vaktâki ol merd-i ilâhînin cebhesine nazar ettim. eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahû el-Bârî) hazretlerinin ism-i şerîfleri yazılmış görünce kendimden gittim. Onlar dediler: “Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri kimdir?” eş-Şeyh Ebu'l-Vefâ buyurdu ki: “Yakında cihâna bir veled-i âlim-i Rabbânî ve bir necl-i necîb-i fâzıl-ı Samedânî gelip halk-ı âlemi sâye-i kerâmetinde müstazıll ve hengâm-ı velâyetinde hoş-dil etse gerektir ve bu pîr-i merd-i ilâhî onların zamân-ı şeref-ünvânına yetişip onlara inâbet ve meclis-i şerîflerine hâzır olup musâhabet edecektir” Pes Şeyh Ebu'l-Vefâ hazretlerinin bu keşf-i kerâmetini zabt edip vaz'-ı târîh ettiler. Fi'l-hakîka dediği gibi olup ba'de'z-zamân eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddesellâhu teâlâ rûhahu'l-latîf) hazretleri dünyâyâ teşrîf buyurdular, merd-i kâmil ve ârif-i fâzıl oldular ve ol

gruptan bâzıları: O çocuğu görmek istiyoruz, dediler. Şeyh: Ümîd ediyorum ki o size selâm verecek, dedi. O çocuğun diğerk bazı özelliklerini de anlattı. Ümmü Abîde'ye geldiler, revakta Hz. Seyyid Ahmed (er-Rifâî k.s.)'un mübârek babasına ulaştılar, selâm verdiler. O, Seyyid Ahmed'i getirmesi için hizmetçiye işâret etti. Onu bir hurma sepetine koymuşlardı. Şeyh ve ashâbı onu gördüler, zikredilen sıfatların mevcut olduğunu gözleriyle görmüş oldular. Bâzıları dediler ki, Hz. Seyyid (k.s) beşikten elini çıkardı ve onlara selâm verdi. Onlar bu hâli görünce ağladılar ve döndüler. Onlardan bir derviş tekkede kaldı ve orada vefât etti. Age, s.16; Sayyâdî, *Kılâdetü'l-cevâhir fi zikri'l-gavs er-Rifâî ve etbâihi'l-ekâbir*, s.33-34; Kâsım el-Hâc, *Ümmü'l-berâhîn*, s. 12b-14a, *Şifâü'l-eskâm* ile *Ümmü'l-berâhîn*'deki menkıbeler birebir aynıdır. Metindeki menkıbe bu ikisinin muhtasarı gibidir.

¹⁸⁶ Osmanlıca metinde kelimeyi oluşturan ayın ve şın harfleri yazılmış, fakat bu iki harfin bütün olasılıklarına baktığımızda ma'nâyâ uygun bir kelime bulamadık. Matbaâ hatası olabileceğini düşündük, asıl metinlerle karşılaştırdığımızda ma'nâyâda uygun olan kendinden geçme anlamında “gaşy” kelimesini münâsib gördük.

merd-i ilâhî onlara inâbet ve nice zamân maan muâşeret edip sonra rûh-i kuds-pervâzları lâne-i cismânîden neşîmen-i asl-ı rûhânîye âgâz ettiler.¹⁸⁷

¹⁸⁷ “Seyyid İbrahim (k.s.) buyurdu ki: 130 yaşında bir adam şöyle anlattı: Çocuktum ve Şehr-i Tayyib'e gidiyordum. Yolda Seyyid Ebu'l-Vefâ'yı (k.s.) gördüm. Selâm verip elini öptüm. Yolculukta onunla beraber oldum. Ondan gereksiz bir kelime bile işitmedim. Bana: İsmi nedir, nerelisin? diye sormadı ve tevbe et diye ricâda bulunmadı. Yolculuk bitti, dönmeyi düşününce âdet olduğu üzere selâm vermek için onun huzûruna gittim. Beni görünce: Merhaba, deyip elimi tuttu ve: Tevbe etmiyor musun? dedi. Ben: Sen alın yazısını okuyormuşsun, benim alın yazımı da oku, dedim. Benim alnıma bakınca yere düşüp bayıldı. Kendine geldiğinde bizimle konuşmuyordu. Cemaat: Bu adamın hâlinden bize haber ver, diye ısrâr ettiler. Buyurdu ki: Onun alnına Ahmed b. er-Rifâî damgası vurulmuştur. Onlar: Ahmed b. er-Rifâî kimdir? dediler. Buyurdu ki: Bu yakınlarda zuhûr edecek bir yiğittir. İlginç bir tarîkatı ve sırrı olacak, halk ona hayran olacak. O ortaya çıkınca bütün meşâyih irşâd kapısını kapatacaklar. Zaman ve zaman ehli ona mahsus ve onun tasarrufu altında olacaklar. Onun tarikatı (irşad yolu) kendisinden önce ve sonra kimsenin sahip olmadığı bir yoldur. O tarikat, tevazu, fakr ve dervişlik yoludur. Hak Teâlâ'ya bu yoldan daha büyük, daha müşkil ve daha yakın bir yol yoktur. Onlar: Bu adam o zâtın zuhûruna kadar yaşayacak mı? diye sordular. O: Evet, Allah her şeye kadirdir, bu adam Seyyid Ahmed'in (k.s.) elinde tevbe edinceye kadar yaşayacaktır, diye cevap verdi. Kâzerûnî, *age*, 17-18;Bkz. Sayyâdî, *Kılâdetü'l-cevâhir*, s. 34-35: Kâsım b. El-Hâc, *age*, 15b-16b

- Aynı menkıbe için Bkz. Abdülkerîm bin Muhammed er-Râfî, *Sevâdü'l-ayneyn* s.67-68 de: Şeyh Hasanü'l-Kebîr; Ahmed Za'ferânî'den o da büyük şeyh Tâcu'l-Ârifin Şeyh Ebu'l-Vefâ'dan (k.s) naklederek şöyle dediğini bana haber verdi: Benim vefâtımdan sonra Ümmü Abîde'de öyle bir adam çıkar ki; yolcuların hedefi odur, velilerin boyunları onun önünde eğilir. İnsanlar onun tarîkatine hayran olurlar. O ortaya çıktığı zaman sâlihlerin kapısı kapanır ve yeryüzünde seccâdesi bulunan herkes ona tevâzu' da bulunurlar. Onun hâkimiyet ve tasarrufu öyle bir dereceye ulaşır ki, daha babaların sulbündeki zerrelerin alınlarına mührünün vurur. Bu hırka ehlinden hiçkimsenin daha önce sülûk etmediği ve kendisinden sonra da sülûk etmeyecekleri bir yola sülûk eder ki bu da zillet, mahviyet, fakirlik, tevâzu' yoludur. Allah'a giden yollar arasında bu yoldan daha büyüğü ve zoru yoktur.

“Kimdir bu zât?” diye soranlara

“İsmi Ahmed er-Rifâî'dir. Daha sonra ortaya çıkacak ve senin zamanında da bulunacaktır. Onun berketinden faydalan ve O'na selâmım ilet. O kişi Seyyid Ahmed er-Rifâî dünyaya gelip, şâni her tarafı kaplayana dek yaşadı. Huzûruna vararak, Şeyh Tâcu'l-Ârifî'nin selâmını ilettili. O'nun eliyle tevbe eyleyerek mürîdlerinden oldu.

Değerlendirme: *Şifâ ile Ümmü'l-berâhinde*ki menkıbeler birebir aynı, metindeki menkıbe bu

Ve dahi eş-Şeyh Bedir (kuddise sırruhû) hazretlerinden mervîdir ki: Ol zamânda sâhib-i tasarruf olan kutbu'l-aktâb [6] merhûm Şeyh Mansûr (kaddesellâhu sırrahu'l-gafûr) hazretlerinin bir gün meclis-i şerîflerinde idim; tâ ki Şeyh Mansûr hazretleri ile uryân muânaka-i cismâniyye müyesser olup bu sebeble bedenim nâr-ı dûzahdan halâs olsa diye hâtıra olduğu gibi Şeyh Mansûr hazretlerinin âyîne-i kalbine mün'akis olup “Murâdın üzere gel!” diye işâret olunca hemen libâs-ı bend-üryân ve âgûş-i ten-i nûrânîsini ümîd ile su gibi ayağı tozuna revân oldum, yakın vardığım gibi yüzüme bir sille vurup beni hâke yeksân ve kendiler dahi zemîne düşüp lerzân u lâ-ya'kıl yatarken “neam neam” savt-künân oldu; vaktâki bana ve Şeyh Mansûr'a ifâkat geldi, Şeyh Mansûr beni bükâ eder görüp dedi: “Vurduğum ihânet değildir, belki senin bu makûle vaz'-ı küstâhın Cenâb-ı hazret (azzet esmâuhû)ya hoş gelmeyip nâ-gâh kemân-ı kazâdan bir tîr-i kudret-peykân gelip sana isâbet etmesin, bu tarîk ile def” ettim” dedi. Ben dedim, “Ya Sultânımın mağşiyün-aleyh olmasına ve ol esnâda bî-takrîb neam neam demesine sebep ne oldu?” Şeyh Mansûr buyurdu ki; “Benim halam oğlu merhûm ve mezbûr eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretleri evâil-i hâlde bana hâdim rûz u şeb hizmetimizde kâim iken bizim evâhir-i hâl ve ekâsi-i sîn ve sâlik-i vâsil olacağım menzile evâil-i sülûkünde vâsil olup şimdi mertebesi bana nisbet beyne's-serâ ve's-süreyyâ ve inde'l-melei'l-a'lâ benden akreb ve a'lâ olduğu bi-tarîki'l-gıpta hâtıra hutûr ettikte min indillâhi teâlâ bu hâl vâki' olup gâşiyedârî olup nice zamân hizmet ettim”¹⁸⁸

ikisinin muhtasarıdır.

¹⁸⁸ *Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm*'da buna benzer geçen menkıbe: “Şeyh Ya'küb-i Kerrâz'dan, efendisi Şeyh Mansûr (r.a) hakkında şöyle nakledilmiştir: Seyyid Mansûr'un kızının oğlu Seyyid Bedr'in annesi vefat edince şeyh Mansûr onu (torunu Bedr'i) yetiştirmişti. Seyyid Bedr şöyle buyuruyor: bir gün aklıma geldi ki soyunayım ve Seyyid Mansûr'u kucaklayayım da Cehennem ateşi bana ulaşmasın. Ben bunu düşünürken Seyyid Mansûr: Ey Bedr! Soyun ve gel. Soyundum ve yanına gittim. Bana bir tokat vurdu, kendinden uzaklaştırdı. Yere düşüp bayıldım. Uyanınca Seyyid'in de yere düşmüş ve hayvanlar gibi ses çıkarmakta olduğunu gördüm. Bu esnâda onun birkaç defa “Evet, evet” dediğini duydum. Ayılınca: Ey Bedr! Gel, dedi. Ben ağlayarak yanına gittim. Ey Seyyid! Beni kovup uzaklaştırdın, Ey oğul! Sana soyun ve gel dediğim zaman rubûbiyyet gayrete geldi ve rubûbiyyet gayretinden bir ok sana doğru yöneldi. Ben onu senden uzaklaştırıp kendimi siper yaptım. Sonra ona: Ey

Seyyid! Evet, evet dediğini işittim, Duydun mu? Evet, dedim. Dayımın oğlu Ahmed her sene yanımıza gelir ve sohbet eder. Yanında da kaynamış hurma getirir, onu tanımıyor musun? Onun birkaç özelliğini sayınca hatırladım: Evet onu tanıyorum, dedim. Ben Allah'a yakınlık âleminde bana mahsûs olan makâmdaydım. O geldi ve daha yukarıya gitti. Benim ulaşamadığım bir makâma ulaştı, nereye gittiğini bilmiyordum. Bu durumu görünce gayrete geldim. Yukarıdan bir nidâ geldi: Ey Mansûr! Edebi muhafaza et, bu öyle bir Ahmed'dir ki, Muhammedî devletin vekili, Mustafavî memleketin gelinidir. Senin ve diğer ümmet-i Muhammed'in şeyhidir. Bizi seviyor, biz de onu seviyoruz. Gaybın sırlarını ona açmışızdır. Bu konuda ikrar getir ve düşünmeden evet de. Biz kendi mülkümüzde tasarruf ediyoruz. Tıpkı mâlikin mülkünde tasarrufu gibi ki, onda hiç zulüm şâibesi yoktur. Ben bu sesi işitince: evet, dedim. O, benim ulaşmadığım makâma ulaştı. Sonra onun sarığını tuttum ve ona biat ettim. Evet, hırka yönünden ben onun şeyhiyim ama ahlak ve hil'at yönünden o benim şeyhimdir." *Age, 18/19*

Hülâsatü'l-İksir'de geçen aynı menkıbe "Şeyh Abdurrahman bin Şeyh Ya'kûb Kerrâz (r.a), babası Şeyh Ya'kûb'dan (r.a), o da Kutb-ı Samedânî Şeyh Mansur Betâihi'nin(r.a) kızının oğlu Şeyh Bedr'den (r.a) şöyle rivayet eder: Seyyidim Şeyh Mansur (ra), insanlarla beraber oturup onlara sohbet ediyordu. Sohbet meclisi dağılıp, insanlar gidince, seyidim ve ben yalnız kaldık. Başka kimse yoktu. Aklıma bir düşünce geldi ve dedim ki içimden: "Üstümü çıkarsam, cismimi seyidimin cismine değdirsem de bana ateş değmese!" Henüz düşüncemi geçiriyordum ki bana seslendi- "Ey Bedr! Üstünü çıkar ve gel!" Buna o kadar sevindim ve içimdeki bu düşünceye nâil olacağım için göğsüm öyle ferahlandı ki anlatamam...

Üst tarafımdaki elbiselerimi çıkardım ve huzurûna geldim. Ona yakınlaşıp tam onu kucaklamak istediğim anda, büyük bir çığlık attı ve beni tokatlayıp yüzüm üzere fırlatıverdi. Kendisi de yere düştü. Bir süre yerde yığılı olarak kalmışım. Kendime geldiğimde baktım ki Seyyidim Şeyh Mansûr (r.a) yerde ve bir acı sesler çıkarıyor (zorla nefes alır gibi, hırıltılı şekilde) O hâl üzere Allah'ın (c.c) dilediği müddet kadar kaldı. Kendinden geçmiş halde "Evet, evet!" diye defalarca tekrarladığımı duydum.

Kendine gelince bana seslendi: "Ey Bedr" Buraya gel!" Hemen yanına gittim; ağlıyordum. Bana dedi ki:"Niçin ağlıyorsun, ey Bedr?" Ben de "Nasıl ağlamayayım, huzûrunuza geldim; ama siz beni tokatlayıp fırlattınız!"

- "Ey evlâdım, ben sana "üstünü çıkar" diye söylediğim zaman, Allah Teâlâ'nın Rububiyeti gayrete geldi buna müsâade etmedi ve sana doğru "kudret oku" çıktı seni vuracaktı. Ben de hemen seni ondan uzaklaştırıp, sana gelecek olanı senden kendi üzerime aldım ve onu ben kucakladım üzerime çektim". Ben de "Ey Seyyidim! O kendinizden geçmiş halinizde iken "Evet, evet" dediğinizi duydum?" dedim. O da "Evet ey evlâdım, gerçekten öyle derken beni duydun mu? Dedi. Ben de "Evet" dedim. O da "Her sene bizim yanımıza gelen kızkardeşimin oğlu Seyyid Ahmed'i (ra) bilir misin?" dedi ve başladı onu bana ta'rif etmeye. Dedim ki: "Evet onu biliyorum" ve devâm etti anlatmaya:

Ve Şeyh-i mezbûr Mansûr hazretlerinin halîle-i muhteremeleri nakil ve rivâyet ettiler ki: “Tâ ki âlem-i müşâhedede gördüm, evimiz içinde bir zeytin ağacı hâsıl olup ağsânı şarktan garba dek basît ve zıll-i zalîli berr ve bahri muhît oldu. Çün bu hâli Hazret-i Şeyh Mansûr’a haber verdim. Buyurdular ki: “Halam oğlu es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed er-Rifâî (kuddse sırruhu’l-azîz) hazretleri için ol vücûd-i pâkin nahl-i zât-ı saâdet-simâtı bir devha-i azîmetü’l-ağsân ola ki gürûh-ı meşâyih-i kemâl (ekmelehumullâhu azze ve celle) sâye-i kerâmât-ı hârikatu’l-âdâtında istizlâl edeler; nitekim; Abdulmuttalib’in rü’yâ-yı sâlihâsı ki, zahrından bir şecer hâsıl olup şarkan ve garben âmme-i âlemiyâna sâyesinde müstazıll olmuş görür ale’s-seher kehene-i [7] Kureyş’e varıp kıssayı haber ve takrîr edince onlar eyittiler: Bunun ta’bîri oldur ki; senin neslinden bir peygamber hâsıl ola ki sâye-i şecer-i zât-ı rahmet-simâtında kâffe-i benî-Âdem ve âmme-i âlem istizlâl-i istirahat ede. Fi’l-hakîka ta’bîri gibi oldu. ¹⁸⁹

"Ulaştığım bir yerde makâmda iken bir de baktım ki o beni geçmiş ve ne bildiğim ne de ulaştığım bir yere yükselmiş ve benden çok yukarıda idi. Nereye ulaştığını da bilmiyorum! Onu öyle yüksek görünce, ona gıpta ettim ve âdeta kıskandım; çünkü bütün veliler Allah'a (c.c) daha çok yakın olmak isterler. İşte o zaman bana bir nidâ geldi: "Ey Mansûr! Sevgilimiz olan bu Seyyid Ahmed'e karşı edebli olasın! Zîrâ onu gayblerimizin gizliliklerimizin sırlarına âşinâ kılarız! Ey Mansûr! Bu Seyyid Ahmed, Muhammedî (sav) Devletin Sultanlığın, saâdetin nâibidir! Mustafa (sav) Memleketinin gelin gibi süslenilmiş, peygamber bereketleri ve nurlarıyla tezyin edilmiş, velilerin gözbebeği olacak güvey gibidir! Bütün Ahmedî Ümmetinin şeyhidir ve aynı zamanda senin de şeyhindir! Haydi "Evet" de! Ben de "Evet, evet..." dedim. O ses, o nidâ dedi ki: "Biz, mülkümüzde dilediğimiz gibi tasarrufta bulunuruz!" Ben de: "Evet, evet!..." dedim. Ben, onun huzûrunda kendimden geçme hâlini yükledim yaşadım, tarikat ahdini onun eliyle aldım. Dolayısıyla, "hırka" açısından zâhirde ben onun şeyhiyim, ahlâk ve yaratılış açısından ise o benim şeyhimdir." Ali b. Hasan el-Vâstî, *Hulâsatü'l-iksîr fî nesebi'r-Rifâiyyi'l-Kebîr*, (trc. Hayri Kaplan), Ankara-tarihsiz, s.59-62; Kâsım b. Muhammed el-Hâc, *Ümmü'l-berâhîn*, v.16b-17a-17b

Değerlendirme: Çalışmamızdaki menkıbe ile *Şifâü'l-eskâm*'daki menkıbenin *Hulâsatü'l-iksîr*'den veya *Ümmü'l-berâhîn*'den alındığını görmekteyiz. Menkıbeler arasında ciddi hiçbir fark görünmemektedir. Ama *Hulâsatü'l-iksîr*'deki metnin daha kapsamlı ve açıklayıcı olduğunu söyleyebiliriz.

¹⁸⁹ *Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm*'da aynı mealdeki menkıbe:Seyyid Şeyh Mansûr'un hanımının şöyle dediği rivâyte edilir: Uyanık iken gördüm ki, sanki bir zeytin ağacı evimin sağ tarafından zuhûr etti ve gölgesi evin üzerine düştü. Bu olayı Seyyid Şeyh mansûr'a söyledim. O, Ahmed'im büyük

Ve dahi eş-Şeyh Osmân bin Şeyh Abdurrahmân es-Sâlimü'l-Âbâdî rivâyet eder ki: “Tâki; esnâ-yı zikir ve tevhîdde iken eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerini gördüm. Ashâbıyla çıka geldi. Meğer Şeyh Mansûr hazretlerini ziyârete giderken bârân vâki’ olup gidememekle bizi ziyâret ve cum’a günü olmakla edâ-i namâz kasd etmişler idi. Çün ashâbı her biri Şeyh Osmân ile musâfaha ettiler. Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri dahi istedi ki musâfaha eyleye. Şeyh Osmân imtinâ’-ı küllî ile imtinâ’ edip elfâz-ı acîbe ve şütûm-ı garîbe ile nahl-i hâtır-şikest ve ırz-ı arızın pâymâl ve pest eyledi. Şeyh Ahmed er-Rifâî hazretleri: “Niçin bizim gibi ekall-i kalîl için böyle gazbân u çâk bu mertebede muztarib ve ta’bân olursunuz?”, dedi. Aslâ cevâb vermedi. Çün meclis tamâm olup herkes kârına meşgûl oldu. Ashâbı bu hâlden istihbâr edince, Şehy eyitti: “Bu şahıs ki; gördünüz eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî derler; yakında bir vecihle sâhib-i zuhûr olsa gerektir ki; envâr-ı kerâmâtı misâl-i şems-i rahşân-tâbân ve âsâr-ı velâyâtı bâis-i gıpta-i erbâb-ı fazl ve irfân ola” dedi.¹⁹⁰

bir oğuldur, dedi. Benim oğlum Ahmed mi? Diye sordum. Buyurdu ki: Hayır, dayımın oğlu Ahmed’dir, onu lider olsun diye yarattılar ve halka da ona hizmeti emrettiler. Kâzerûnî, *age*, s.20, Ümmü’l-berâhîn,; 20b-21b; Kılâdetü’l-cevâhir’de Ümmü’l-berâhîn’den naklederek aynı menkıbe anlatılmaktadır. Sayyâdî, *age*, 38

¹⁹⁰ *Şifâü’l-eskâm fî sîreti Gavsi’l-enâm*’da aynı mealdeki menkıbe: Seyyid Şeyh Osman b. Abdurrahman es-Sâlimâbâdî’den nakledilmiştir ki, Beyârî’de onun için semâ meclisi kurmuşlardı. O zamanda Seyyid Ahmed, Şeyh Mansûr’u ziyâret etmek için yola çıkmıştı, yanında bir grup derviş de vardı. Beyârî sınırına ulaştıkları zaman şiddetli bir yağmur başladı ve ileri gidemediler. Dervişlerden bazıları dediler ki: Seyyid Osman’ın burada bir meclisi var. Bütün meclisler Allah’ındır. Biz oraya gidelim, Cum’ayı kaçırmayalım. Sonra o meclise vardılar, herkese tek tek selâm verdiler, şeyhin elini öptüler. Şeyh bir süre onu alıkoydu ve birçok kötü sözler söyledi. Senin burada ne işin var? Dedi. Hazret-i Seyyid sustu. Sonra şeyh onu huzûrundan uzaklaştırdı. Hazret-i Seyyid gitti ve dervişlerin arasına oturdu. Şeyh Osman’ın mürdleri bu duruma şaşırıldılar ve dediler ki: senin bu dervişle ne sorunun var? O çok ağır başlı, kusursuz ve güzel yüzlü bir dervîştir. Niçin ona sövdün? Şeyh Osman o meclisten ayrılıncaya kadar onlara bir şey söylemedi. Seyyid Ahmed aynı şekilde dervişlerin arasında oturuyordu ve kimse onu tanımıyordu. Sonra Şeyh Osman: Siz bunun kim olduğunu biliyor musunuz? Dedi. Hayır, dediler. Buyurdu ki: Bu, Ümmü Abîde’den Ahmed b. Ebi’l-Hasan’dır. Büyük bir şânı ve ilginç bir tarikatı olacak. Kavim (sûfiyye) içinde ona hazret-i Hak’ta “aslü’l-yaktîn” yani kabak bitkisinin kökü derler. Üzerine her ne asılırsa, onunla (kabak bitkisi uzadıkça) yürür ve kendi ağırlığını başkasına bırakır. Bunun tarikatı bütün insanlara karşı tevâzu’dur, ancak bu sâlikler için zordur. Çok yakında ondan acaib şeyler müşâhede

Mezkûr Şeyh Mansûr hazretlerinin ashâb-ı kirâmından Şeyh İbrâhîm Hârizmî (aleyhi'r-rahmetü't-tühâmî)den mervûdir ki: “Ki bir gün Şeyh Mansûr hazretlerine es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri için suâl ettiler. Şeyh Mansûr hazretleri “Onu vasfedemem” dedi. İlhâh ettiklerinde; Şeyh Mansûr hazretleri “es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri bir adamdır ki; evsâf-ı şerîfî ekall-i kalîl cism-i şerîfînde ne kadar kıl var ise her kılın gözleri vardır; cihât-ı sitteye bakıp cemî'-i mevcûdât ma'lûm-ı şerîfî olur” diye cevâb verdiler. “Eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî Hazretleri bir adamdır ki; mecmû-ı harekâtı ve sekenâtı ve evkâtı ve sââtı âdâb ve ibâdet-meâb idi. Hattâ cemî'-i halkullâhi Teâlâ gerek sâdık ve gerek münâfık ve gerek velî ve gerek şakî cümlesi onu bilip ona iz'ân ve inkiyâd etmişlerdir”, dediler.¹⁹¹

edeceksiniz. Hazret-i Seyyid ve rkadaşları o geceyi orada geçirdiler, sonra geri döndüler. *Age, 21.; Ümmü'l-berâhîn, 23a-24b*

¹⁹¹ *Şifâü'l-eskâm fi sîreti Gavsi'l-enâm*'da aynı mealdeki menkıbe: Rivâyet edilir ki, Seyyid şeyh Mansûr'un müridlerinden Şeyh İbrâhîm Hazzâzî'ye Hazret-i Seyyid'in hâlinden sordular. Şöyle buyurdu: Onun koltuğunun altındaki bir tüyde Doğu ve batı'yı görebilen birkaç göz olduğuna göre, cesedinin diğer kısımları nasıl olur (düşünün)? *Kâzerûnî, age, 21,*

Bu rivâyetin aslını Seyh Abdülkerim bin Muhammed er-Râfî Kazvînî (ö.623/1226)'nin *Sevâdü'l-ayneyn* adlı kitabında buluyoruz: Büyük veli Şeyh İbrâhîm Hevâzîni'ye, Beytü'l-makdis'de Şeyhimiz Seyyid Ahmed er-Rifâî'nin hâlinden makâmından ve vâsıl olduğu mertebelerden sordum. Şöyle dedi:

“Öyle bir zâtı anlatabilmeye nasıl gücüm yetsin ki, O'nun hakkında söylenebilecek en az şey şudur: Bedeninin her kılı doğuyu batıyı gördüğü bir göz olmuştur. Ey Kardeşim! Seyyid Ahmed bütün vakitlerini edeble geçirmiştir, O'nun bütün uzuvları edeb olmuştur. Bu yolda sâdık olanlarda, yalancı olanlar da; iddiadan öteye gidemeyenler de, hakîkate ulaşanlarda O'nun yüksek rütbesini i'tirâf ederler. Bütün hareketleri, tavırları, halleri göstermektedir ki, kalbi tertemiz, gönlü yüce, ahbine vefâlî, vaktinin gözeten, engellere iltifât etmeyen, Allah'dan gayrisından yüzünün çevirmiş, tamamiyle Allah ü Teâlâ'ya yönelmiş bir zâttır.

Doğrusu derim ki: Bütün velîler O'nun çocuklarıdır, O'nun düğün yemeğine ulaşır yolcuların son durağı, O'nun sahasına bırakılır taşının ağırlıkları! Her makam ve her halde onların seyhidir O! Bu ise, Allah'ın lütfudur, onu dilediğine verir, Allah büyük lütuf sâhibidir. Şeyh Abdülkerim bin Muhammed er-Râfî, *Sevâdü'l-ayneyn fi menâkibi'l-gavs ebi'l-alemeyn, (tercüme: hayri kaplan)*,birinci baskı, Ankara, 2002, s. 58 ; Sayyâdî, *Ümmü'l-berâhîn* adlı eserden alıntı yaparak naklediyor. *Sevâdü'l-ayneyn* ile birebir örtüşüyor. Sayyâdî, *age, 38-39 ; Ümmü'l-berâhîn, s. 25a-25b*

Ümmü Abîde nâm karyede zamân-ı zuhûruna yakın mezbûr karyede âyende ve revende misâfirlere [8] ziyâfet ve gece-gündüz zikir ve ibâdet eder iken sâhibü'l-vakt eş-Şeyh Mansûr hazretleri maraz-ı mevtle zebûn olup ashâbu'l-keşf ve'l-beyândan ashâb-ı kirâmı zann-ı sâib ile vefâtını isbât edip bir yerde cem' olup Şeyh Mansûr hazretlerinin kâim-makâmı kim ola diye fikr etmişler. Onlardan her ferd Şeyh Mansûr hazretlerinin yerine ben olurum diye ümîd-var iken; meğer bir fakîr-i pelâs-post var imiş; onların kıyl ü kâl ve kesret-i makâllerini işitip; başını kaldırıp: “Çok söylediniz; lâkin savâba yaklaşamadınız. Şeyh Mansûr hazretlerinin yerine kutbu'l-aktâb, sâhibü'z-zamân eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî İbn Ebi'l-Hasan hazretleri olsa gerekir” dedi. Bu söz-i garbî işittiği gibi her biri hande-künân-ı suhriyye ettiler; ol-fakîr “Garb u şarkı belki yeri ve göğü devr edip bir alâmet bulamadım; illâ Ümmü Abîde karyesine nazar edip cemi'-i ins ve cin ve tuyûr bir dâire olup ol kutb ile tavâf ederler ve buna şâhidim olan Şeyh Mansûr hazretleridir ” diye haber verdiğinde ashâb-ı mezbûrun mâcerâsının Şeyh Mansûr'a çıkıp gittiklerinde Hazret-i Şeyh Mansûr'u mağşiyün-aleyh buldular. Gaşyinden ifâkat edip ve İbn-i Meryem dedikleri fakîr sizlere ne demiş diye suâl ettiğinde bi-aynihî hikâyeti nakil ettiklerinden sonra “İbn-i Meryem'in sözü haktır. Zîrâ âlem-i ulvîden âlem-i süfliye nüzûl-ı hayrât ve hübü-tü berekât onun üstüne tavâf ve cemî'-i tuyûr cihetine in'ikâf müşâhede ettiğimden onu mutlak ve sâhibü'z-zamân muhakkak bilip, teslîm ettim” diye işârât-ı âliye ve beşârât-ı sâmiye buyurdular.¹⁹²

Şeyh Ebu'l-Bedr'e Seyyid Ahmed'in hâlinde sordular. Ben onun hâlini anlatmaya kâdir değilim, buyurdu. Arkadaşları bu konuda ısrar edince buyurdu ki: Ben, kısaca kendi idrâkim nisbetinde söyledim. Koltuk altındaki kılında bile birkaç tane göz olan ve onlarla doğuyu batıyı, kırılan her testiye ve hareket eden her zerreyi gören bir kimse hakkında ne söylenebilir. Koltuk kılı böyle olursa, diğer uzuvlarının kıllarının şerefini düşünün. Onun hâlinin büyüklüğü ve olgunluğu nasıl anlatılabilir. Kâzerûnî, *age*, s.27; bkz, *Kılâdetü'l-cevâhir*, s. 38

¹⁹² *Şifâü'l-eskâm fi sîreti Gavsi'l-enâm*'da aynı mealdeki menkıbe: Nakledilir ki; Hazret-i Seyyid (k.s) ilk hallerinde Ümmü Abîde'de ikâmet ediyor ve halkı (Hakk'a) dâvet ile meşgûl oluyordu. Seyyid Şeyh Mansûr'un vefat hastalığı zuhûr edince müridleri toplandılar. Onların birbirleriyle samimiyetleri vardı ve hallerini gizlemezlerdi. Halerini, mertebelerini ve şeyh Mansûr'un her biri hakkında söylediklerini birbirlerine anlattılar. Hepsini birbirinde anlatılanları müşâhede ediyor ve delil

Ve dahi Şeyh Ya’kûb ibn-i Kürâz (hassahullâhu bi’l-ikrâm ve’l-i’zâz) hazretlerinden rivâyet olunur ki: Şeyh Mansûr Hazretleri maraz-ı mevtinde “Ey Ahmed!” Nebat vilâyetine seni göndermekle cânib-i Hak ve kibel-i Feyyâz-ı Mutlak’tan işâret olunup çabuk Ümmü Abîde’ye var! İhvân-ı safâ ve ahillâ-i¹⁹³ vefâyâyı ziyâret et, sana kâinât mutî’ olsa gerektir; hattâ ricâlin zuhûrunda olan nutfelere inanıp sana bîat ideler” diye mükâşefe buyurduktan sonra müfâraka-i cân ve muhâcere-i cihân ettiği gibi mezkûr Şeyhin veled-i necîbi ile zümre-i bârân ve bakiyye-i ihvân meyyit yanından çıkıp giderler iken meğer eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri, [9] Şeyh Mansûr hazretlerinin zahm-ı firâkından ateb-i bâb altında mağşiyün-aleyh yatıyor idi. Hazret-i Şeyh Mansûrun oğlu bu hâl ile es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerini gördüğü için pek müteessir olup yanına gelip yüzünden toprağı silip ve muhâdese edip, “Şimdiden sonra Ka’be-i hakâyık ve mervî-i dekâyık sensin; hiç gayrin kimseye ihtiyâcın yoktur, ne aceb gam çekersin” dediği gibi Hazret-i Şeyh Ahmed er-Rifâî (kaddesallâhu teâlâ sırrahu’l-bârî) hazretleri, “Ben Şeyh Mansûr (aleyhi’l-gufrânu’l-Gafûr) hazretleri ile bir lahza oturmaklığı sekaleyne pâdişâh olmaklığına değışmezdim; lâkin eğer şimdi fukarânın hizmetine liyâkatim var ise onlara abd-i memlûk olmaktan

getiriyorlardı. Bu konuda söz uzayınca o gruptan biri. Seyyid Mansûr’dan sonra kimin şeyh olacağını ben size söyleyeyim, dedi, bir süre başını önüne eğdi ve: Seyyid Mansûr’dan sonra Şeyh Ahmed b. Ebi’l-Hasan’dır, dedi. Onlar o dönemde Hazret-i Seyyid’e Şuveysâ diyorlardı. Yani çekirdeksiz hurma. Bu sözü işitince: Sen bu sözünle Ahmed-i Mukrî Şuveysâ’yı mı kastediyorsun, deyip güldüler ve: Delil istiyoruz, dediler. O şahıs buyurdu ki: Szie söyledığım zaman biraz sabredin. Gök ve yeri dolaştım, bu işe lâyıık ondan başkasını göremedim. Sonra oradaki arkadaşlar kalktılar ve sordular. Buyurdu ki: Siz bu konuda ne dediniz? Her biri söylediği sözü tekrar etti. Şeyh Mansur: Fülân kişi ne dedi? Diyerek Seyyid Ahmed’in Şeyh olacağını söyleyen adamın sözünü sordu. Bu adamın sözü doprudur. O adama delilini sordu. Adam delilini söyledi, Seyyid de tasdik etti. Kâzerûnî, *age*, 22; Sayyâdî, *Kulâdetü’l-cevâhir*, s.39; Kâsım b. Muhammed el-Hâc, *Ümmü’l-berâhîn*, 25b-26a-26b

¹⁹³ خلاق metinde kelime bu şekilde geçmektedir. Bu kelime 22. Menkıbede de geçmektedir. Bu kelimeyi ne kadar mürâdifî varsa okuduk, fakat hiçbirini ma’nâ ile uyuşmamaktadır. Bunu matbaâ hatâsı olarak kabul edip ahillâ kelimesini ya’ni candan dost ma’nasında olan bu kelimeyi kullanmayı uygun gördük. (Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 24. Baskı, 2007, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları, s. 16

kaçmam” diye cevâb verdikte halk ona bîat ve feyyâz-ı mutlak, tevâzu’ ettiği için rif’at kıldı.¹⁹⁴

Ve dahi Şeyh Mansûr hazretlerinin müridlerinden birisinden nakil olunur ki; “Mezkûr Şeyh Mansûr (kaddese sırrahu’l-Gafûr) bir gün müridîn ile yemek üstünde oturur iken nâgâh taâmı elinden bırakıp ve münâsebetsiz “Bismillâh bismillâh, hemmilû hemmilû (buyurunuz, buyurunuz)” diyerek kıyâm etti. Sonra azîm irtiyâd ve tağyîr-i levn ile düşüp, yattı. Bu hâl geçtikten sonra müridler suâl edip ba’de’l-îmtinâ’ cevâb verdi ki: “Hak Sübhânehû ve Teâlâ Hazretleri benden sonra bu vazîfeyi Ahmed’e akd ve ibrâm kılıp ve ehli’s-sekaleyne mezbûra itâatla emr-i vâcibü’l-îmtisâl edip ben dahi Hak Teâlâ emrine itâat etmekle kalkıp, halka “ Hemmilû hemmilû ” diye nidâ ettim dedikte, müridler ba’zısı “Ahmed” dediğinden Şeyh Mansûr hazretlerinin oğlu Ahmed’i zannedip Şeyh Mansûr hazretlerinin halîle-i muhteremelerine Ahmed annesine tebşîr ettiler. Sonra Şeyh kendi evine dâhil olduğu gibi mezbûre hâtûn gelip takbîl-i enâbil-i şerîfe edip tehniyet etti. Şeyh eyitti; “ Ey Mübâreke! Halîfe olan senin oğlun Ahmed değildir; benim hâlam oğlu Ahmed er-Rifâî hazretleridir” diye i’lâm ettiler. Hâtûn bu sözü istimâ’ ettiği için gıbtadan aklı gidip vâfir ağlamıştır. Ba’dehu hâtûn itâb edip: “Senin oğlun var iken onu mahrum edip hâlan oğluna tahsîs etmek insâf mıdır?” dedi. Şeyh Mansûr Hazretleri bu âyet-i şerîfeyi okudu. **قل اللهم مالك الملك توتي الملك من تشاء وتنزع** [De ki: "Ey mülkün gerçek sahibi olan Allahım! Mülkü dilediğine verirsin, dilediğinden de çekip alırsın] (Âl-İmrân, 3/ 26) âyet-i şerîfesin [10] tilâvet eyledi. Dedi ki: “Ben dahi bu mertebeyi oğlum Ahmed’e Cenâb-ı Hazret-i İzzetten mirâren ve kirâren irticâ edip Hazret-i Hakk’a ilhâh eylediğimde Cenâb-ı Hak’tan bir nidâ geldi ki: “ Ya Mansûr! İnât etme! Eğer sen emrime iz’ân ve teslîm olmazsan tarîkimden seni

¹⁹⁴ *Şifâü’l-eskâm*’da geçen benzer rivâyet: Seyyid Şeyh Mansûr ona: “Ey Ahmed! Kalk, senin Beled-i Nebat’a gitmen gerekir diye nidâ etmişlerdir” dedi ve bugün hazretin mübârek kabirlerinin bulunduğu bölgeye işâret etti. Sonra sözlerine şöyle devâm etti. Sefere çık, insanlar ve arkalarındaki zürriyetleri senin çağrına icâbet etmişlerdir. Bundan sonra Seyyid Mansûr vefât etti. Halk içeri girdi ve Seyyid Ahmed’in yüzünü tekke’nin zeminine koyduğunu, bâzı insanların da onun üzerine ayak koyduklarını gördüler. Seyyid Mansûr’un oğlu Seyyid Ahmed onu kaldırdı ve: Ey Ahmed, ne istiyorsun, halkın biatı sana nasip oldu ve işâret edilen kişi sen oldun, dedi. *Kâzerûnî, age, s.22-23; Bkz. aynı menkıbe Ümmü’l-berâhîn’de alıntı yapılarak Kılâdetü’l-cevâhir’de, s.39-40; Ümmü’l-berâhîn, 27a-27b,28a*

selbedip ve senin makâmını Şûne nâm bir abdime veririm ve seni zürriyetinle, mezbûr Şûne'ye kıyâmet gününe dek hizmetkâr eylerim”. Ben dahi bu tehdîd ve tahşîd kalbime dokunduğu gibi muhâlefete çâre bulamayıp kazâyâ rızâ edip “ Bismillâh bismillâh ” deyip kalktım ve gâşiye-dârî oldum. Mezkûr hâtûn dahi münkâd oldu. Mârruz’-zıkr olan Şûne ise ol karyede bir derd-mend ki; her kabâhat ve şenâat ve cisminde cemî-i derd u âhed var idi.¹⁹⁵

Ve dahi Şeyhu'l-kurrâ olan eş-Şeyh Mikdâm (afâ anhu'l-Melikü'l-Allâm)'dan mervîdir ki: Mezkûr Mikdâm, Kutbu'l-aktâb eş-Şeyh Mansûr hazretleri ile bir sahrâda idi. Tâ ki; Şeyh Mansûr hazretleri buyurur: “Ey Mikdâm! Perdeni bana döse, bir pâre istirâhat edeyim” dedi. Perde üstüne yatıp, ayağı şeyh-i mezbûr elinde iken bir hâlete döndü ki; katl gibi olup kâh horlar ve kâh na'ra eder. Şeyh Mikdâm istihbâr ettikde; Hazret-i Şeyh Mansûr buyurdu ki: “İmdi bu anda velâyet kılıncı ki; âlem-i emirden hubût edip Osmân er-Rabiy¹⁹⁶ nâm adama teslîm olunur zannetmekle lâ-ya'kıl oldum. Meğer bizim Ahmed'e teslîm olundu” diye ifâde ettikte Şeyh Mikdâm, Şeyh

¹⁹⁵ *Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm*'da buna benzer geçen menkıbe: Rivâyet edilir ki, bir kere Seyyid Şeyh Mansûr (k.s) yanına bir yemek koymuşlardı. Yüksek sesle bağırıp kalktı ve şöyle dedi: Allah Teâlâ bana nidâ etti ve buyurdu ki: Kalk! Halkı Ahmed'in yönüne çağır. Ondan sonra kalktı ve nidâ etti. Dervişlerden bir cemaat gidip onun hanımına bu durmu haber verdiler. Kadın , “Ahmed” den maksadın kendi oğlu olduğunu düşünüp bu haber ile memnun ve mutlu oldu. Şeyh (Mansur) yanına gelince kadın bu durumu sordu. Şeyh: Bu, senin oğlun olan Ahmed değil, benim dayımın oğlu olan Ahmed'dir, dedi. Hanımı ağlamaya başladı ve dedi ki: Sen kendi iyiliğini, başkasına veriyorsun. Şeyh şöyle buyurdu: Allah iyiliğini versin! Ben kaç kere, “benim oğlum olan Ahmed mi?” dedim, “Dayımın oğlu Ahmed” buyurdular ve ilâve ettiler: Ey Mansûr! Sus, yoksa bu işi Şûne'ye veririm ve seni ve zürriyetini de ona hizmetkâr yaparım. Bu Şûne, üzerinde belâların toplandığı bir adamdı. Bunun üzerine anladım ki Allah Teâlâ'nın hükmü daha gâliptir ve ona itiraz edilemez. O dönemde Hazret-i Seyyidi dervişlerden hiçbiri tanııyordu. *Age, 19*;

Bu rivâyetin birebir aynısını Ebü'l hüda es-Sayyâdî, *Ümmü'l-Berâhîn* adlı eserden aktarıyor. *bkz: Kılâdetü'l-cevâhir, s.37 Ümmü'l-berâhîn; 18b-19b*

¹⁹⁶ Metinde er-Rey olarak geçmekte fakat asıl metinlerde er-Rabiy

Mansûr'un oğlunu zannetti. Ba'dehû Hazret-i Şeyh Mansûr buyurdu: "Senin zannettiğin Ahmed değildir. Olacak adam benim halam oğlu¹⁹⁷ ki; Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleridir. Şeyh Mikdâm bu sözü istimâ'dan hayrân olup "Niçin oğluna teslim olunmadı? Mezkûr Ahmed er-Rifâî hazretlerinden ehakk değil midir?" Şeyh dedi: "Sejf-i velâyeti taâm ve şarâb lezzetini bilen kişi götüremez. Ben akıl terâzisi ile mezkûr Ahmed'i semâvât ve arâzîn ile vezn ettim, onlar mercûh ve ol râcih oldu" diye şehâdet ettiler.¹⁹⁸

12 Ve dahi şehîd olan Ali bin Osmân (aleyhi'r-rahmetu ve'r-rıdvân) hazretlerinden hikâyet olunur ki; Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sirruhu'l-azîz) hazretleri ibtidâ-i emirden mecâlisi-i sulehâ ve mehâfil-i ulemâya çok ziyâret ve kesret-i tereddüd edip husûsan ki; Şeyh-i tarîka ve kân-ı [11] hakîka es-Seyyid Abdulmelik el-Harnûbî¹⁹⁹ hazretlerine her sene bir kere Ka'be-i velâyetine ziyâret ve ondan taleb-i nasîhat eder idi. Zuhûru karîb olduğu zamânında yılbaşında âdet-i şerîfesi üzere mülâkât olup nasîhat taleb edicek şeyh-i mezbûr; "Ey Ahmed hazretleri, şimdiden sonra bana gelip ziyâret etme! Senin ne bana ve ne de halkullâhdan

¹⁹⁷ Halam; ifâdesi arapçada dayı anlamına gelmektedir. Şeyh Mansûr halam oğlu diye hitap etmekte halbuki Ahmed er-Rifâî yeğeni yani kız kardeşinin oğludur. Asıl alındığı arapça metinlerde ibn-i ibn-i hâli, ya'ni dayımın oğlunun oğlu.

¹⁹⁸ Mervân rahimehullâh'ın şöyle dediği nakledilmiştir: Ben ve Seyyid Şeyh Mansûr bir yerde idik. Ayaklarını kucağıma koymuş idi, ben onları ovuyordum. Ansızın yüksek sesle âh çekti. "Ey Seyyid! Hayırdır, âh çektin" dedim. Buyurdu ki:

- Ey Mervân, velâyet kılıncının gökten indiğini gördüm, onu Osman Berrî'ye teslim ederler diye korktum.

Sonra Ahmed'e teslim ettiler. Mervân dedi ki: Ben onun oğlu Ahmed'e teslim ettiklerini düşündüm. Biz, ondan başka şeyh tanı mıyorduk. Buyurdu ki:

- Bu Ahmed benim dayımın oğludur, benim oğlum değil. Mervân dedi ki: Ben kızdım ve dedim ki:

- niçin senin oğlun Ahmed değil? Buyurdu ki:

- Ey Mervân kızma! Kendisinde harâb etme gücü olan her kişi, velâyet kılıncını kaldıramaz. Benim oğlum nazla yetişmiş kişidir. Zahmete gücü yetmez. Lâkin bu atik ve çevik sâliklerin sıfatıdır. Kâzerûnî, age, 20; Sayyâdî, age, s.38 *Ümmü'l-berâhîn* adlı eserden alıntı yapılarak aynı menkıbe anlatılıyor. *Ümmü'l-berâhîn*, 21-b,22-a

¹⁹⁹ metinde Harbevî diye yazıldığını gördük; ama asıl metinlerde Harbûnî diye yazılmıştır.

bir kimseye ihtiyâcın kalmadı. Şöyle bir adamsın ki; senin tuzağın cemî-i kâinât üzerine atılmıştır. Hatta adamların zuhûrunda olan nutfeler üstüne bile şâmiledir. Şimdengeru ekl hîn-i kıyâmet gününe dek hakk-ı sarîh ve kesb-i sahîhindir” diye işâret ve beşâret ve mübâyeat ve müşâyeat eylediler.²⁰⁰

13 Ve dahi eş-Şeyh Hasan en-Nakîb (kaddese sırrahu'l-Karîbu'l-Mucîb) hazretlerinden rivâyet olunur ki: Nakîb-i mezbûr biz sofrada iken Fırat yanında bir karyeden bir nesne almak için cânibine teveccüh edip meğer anda bir dostu var imiş; nakîb-i mezbûriyi görecek, çekip ikrâm ve ziyâfet için evine alıp gitti. Meğer anda bir pîr-i köhne-sâl var idi; onları gördüğü gibi “Beni kaldırım” diye feryâd edip kaldırdıktan sonra onlara yakın gelip zîrâ sizden “Rifâî”ler râyahasını şemm ettim” dedikde; “Rifâîler kimlerdir?” diye suâl ettiklerinde, Pîr dedi: “Ey İhvân! Safâ bulun ki; Rifâîler Sultân Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerine mensûblardır. Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri ise bir ulu sultân-ı azîmü’ş-şân ve sâhib-i kur’ân ve mehdî-i zamândır.

²⁰⁰ *Şifâü'l-eskâm fi sîreti Gavsî'l-enâm*'da aynı mealdeki menkıbe: Nakledilir ki, Hazret-i Seyyid, sâlih insanları ziyârete gider, evlerine varır, onlara ve çocuklarına tevâzu gösterir, onların faziletini ve güzel ahlâkını halka anlatır, isimlerine hürmet ederdi. Halkı da onları ziyâret etmeye teşvik ederdi. Onlardan birinin ismi zikredildiği zaman, “Efendim fûlan kişi” derdi. Seyyid Abdülmelik b. Hüseyin'e her sene çokça gider gelirdi. Ona ihtiyacı olduğu zaman ondan duâ ve tavsiye isterdi. Bir sene ayrılacağı zaman yine âdeti veçhile ondan duâ ve tavsiye istedi. Seyyid Abdülmelik buyurdu ki: Ey Ahmed, birkaç söz söyleyeceğim, umarım ki onları muhâfaza edersin. Sonra şunları söyledi: Eğer bir kimse yaratıcı olan Allah'ın rızâsını istiyor, ancak ondan başkasına iltifât ediyorsa maksadına ulaşamaz. Ve eğer bir kişi Allah'a ibâdet ediyorsa, ne kadar çok ibâdet etse de nefsi o ibâdet ile sukûnet bulmamalı, o miktar ile yetinmemeli. Daha fazla sevap kazanmak için çalışmalı. Dâima kendisini kusurlu görmeli. Aslâ kemâle erdiğini düşünmemeli. Eğer kendisinde kusûr görmezse, bu kusur görmeme hâli, bütün zamanlarını kapsayan bizzat kusurdur. Seyyid Abdülmelik bu sözlerini tamamladı ve birbirlerinden ayrıldılar. Hazret-i seyid buyurdu ki: Bu sözleri bir sene nefsim söyleydim. İkinci sene tekrâr onu ziyâret ettim, ayrılık vakti buyurdu ki: Ey Ahmed, doktorların hastalanması, akıllıların câhil olması ve dostların cefâ çekmesi çok kötüdür. Bir sene de bu sözü nefsim söyleydim. Üçüncü sene tekrâr onu ziyâret ettim ve ayrılacağım zaman buyurdu ki: Ey Ahmed, bundan sonra beni ziyârete gelme, çünkü senin bana ve hiç kimseye ihtiyâcın yoktur. Büyük, küçük bütün insanların ve henüz âlem-i adem'de zürriyetlerin irşâdı sana havale edilmiştir. Bütün mahlûkâtı hidâyete erdirmek için Rabbimizin râzı olacağı bir yol tut ki sana faydası olsun. Sonra Seyyid Ahmed'den, ölene kadar kendisini ziyâret etmeyeceğine dâir söz aldı. *Kâzerûnî, age, s.23; Ümmü'l-berâhin'den naklederek Sayyâdî, age, s. 40; Ümmü'l-berâhîn, s.28a-28b*

Batha semtinde olup ve bunlar tâifesi olsalar gerektir ve hâlâ cebhelerinde nakş-ı طوبى
لهم و حسن ماب ["Ne mutlu! Varılacak güzel yurt da onlar içindir."] (Ra'd, 13/29)
hâme-i kudret ile yazılmıştır." diye buyurdular. ²⁰¹

14 Ve dahi eş-Şeyh Ebûbekir bin es-Seyyid Yahyâ (kaddese sırrahu'l-Aliyyü'l-
A'lâ) hazretleri hikâyet eder ki; "es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerinin
vâlid-i mâcidleri ki; es-Seyyid Ebu'l-Hasan (afâ anhü zü'l-minen) hazretleri ma'den-i
esrâr ve zübde-i ahbâr olan eş-Şeyh Yahyâ en-Neccâr (kaddese sırrahu'l-Azîzü'l-
Cebbâr) hazretlerinin kerîme-i muhteremelerini tutar idi; tâ ki beşeriyet muktezâsınca
iki deryâ mâbeyninde ba'zı burûdet hâsıl olmakla mezbûr Şeyh Ebu'l-Hasan hazretleri
kendi sılasına çıkıp gitti. Ol günde ehl-i akârib ve âmme-i ihvân ve asâhib ile dâr-ı
ziyâfet ve mahall-i kerâmette iken akşam ezânı okunup edâ-i salât lâzım gelip Şeyh
Ebu'l-Hasan'dan mücerred ve hüsnü's-savt ve müteayyin kimse olmamakla onu
imâmete takdîm edip namâza [12] vâfir durup hiçbir söz söylemeğe kâdir olmamakla
mihrâbdan çıkıp ve salâtı kesip ve mağşiyün-aleyh düştü; sonra sahve geldiği saatte
ondan istihbâr ile sahîh haberin aldıkları gibi bildiler ki; mezkûr es-Seyyid Yahyâ
hazretlerinin gazabıyla olmuştur; zîrâ duâsı seyf-i kâtî'dan dahi keskin idi ki; âfitâbdan
zâhir ve bâhirdir; ba'dehu ale's-seher eş-Şeyh Yahyâ hazretlerine götürüp sulh için elini
öpüp azîm yalvardılar. Şeyh Yahyâ hazretleri dahi kabûl edip günâhından afv
eylediğinden sonra "Ey Sâdât-ı kirâm! Allah'ın azameti hakkı için eğer mezkûr Ebu'l-
Hasan zahrında olan dürre-i yetîmi olmasaydı; (ya'ni ki Ahmed er-Rifâî'dir) ona bedduâ
eder idim ki, hâlâ bu sâat âhir ömrü ola; lâkin günâhı zahrında olan oğluna bağışladım."

²⁰¹ Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm'da aynı mealdeki menkıbe: Seyyid Ebu'l-Vefâ'nın bir
mürîdinden şöyle nakledilmiştir: Hasen köyünün tüccarlarından biri dedi ki: Fırat köylerinden birine
ulaştım ve bir eve gitti. O evde yaşlı bir adam vardı. "beni kaldırın, zîrâ Rifâî'nin kokusunu alıyorum"
dedi. Ona: Hangi Rifâî, diye sordum. Batîhâ'da çıkacak olan bir yiğittir, yüksek değerli, üstün fazîletli
olacak, bunlar onun mürîdleridir, onun mührü bunların alınıdadır, diye cevâp verdi. onun mührü nedir?
Diye sordular. Onların alında: طوبى لهم و حسن ماب ["Ne mutlu! Varılacak güzel yurttan onlar içindir."] (Ra'd, 13/29) yazıldığını görüyorum, dedi. Ben böyle biliyorum, o muhakkak zuhûr edecek ve görülen
damgayı onlara vuracak. Yanındakiler şaşırıldılar ve: Acaba bunlar, onun ortaya çıkış zamanına kadar
hayatta kalacaklar mı? Diye sordular. Hak Teâlâ'nın yaptıklarından soru sorulmaz, diye cevap verdi. age,
s.24/25; Ümmü'l-berâhîn; 30a-30b

diye es-Seyyid Ahmed er-Rifâi hazretlerinin vücûduna delâlet ve zuhûruna beşâret ettiler. (fî fezâilîhi'ş-şerîfeti ve menâkîbihi'l-latîfeti)²⁰²

Hepsinden biri cedd-i a'lâsı ki; seyyidü'l-mürselîn ve imâmü'l-müttakîn ve şefî'ü'l-müznibîn Peygamberimiz (aleyhi efdalü's-salâti ve ekmelü't-tahıyyâti) Efendimiz hazretlerinin gâlib-i ahlâk-ı kâmile ve evsâf-ı şâmilesine müşâbih ve mümâsil ve mukârin ve muâdil idi. Evvelâ; dünyâ-yı denîyeye hiçbir tarîkle nazarı ve tahsîle haberi yok idi; hattâ nice günler ve geceler tâviyen mürûr eder idi; ittifâkan gâlib-i evkât ve ekser-i eyyâm ve sâât Peygamberimiz (aleyhi's-salâtu ve's-selâm) Efendimiz Hazretlerine mütâbeat ve âdet-i şerîfesine muvâfakat ki; harem-i muhteremine girip “Yemek var mıdır?” diye istifsâr edip “yoktur ” diye haber aldığı için “ innî sâimun” diye sıyâm ederdi. Maa-zâlik Seyyidü's-sâdât (aleyhi eşrefü't-tahıyyât) Efendimiz Hazretleri ehl-i beytine kesret-i mâl ve vefret-i menâl ü nevâl ile nice beşâret etti ise kezâlik Şeyh-i mezkûr (kaddese sırrahu'l-Gafûr) ashâb-ı güzîn (kaddesallâhu teâlâ sırrahum ecmaîn) Hazretlerine beşâret-i sahîha ve işâret-i sarîha eder idi; hattâ ben âlem-i lâhûta lâhık ve âlem-i nâsuttan müfârik olduktan sonra Bârî (celle celâluhû ve amme nevâluhû ve lâ ilâhe gayruhû) Hazretleri sizlere ebvâb-ı rezzâkı feth eder idi ki; add ü kitâbdan kalem ve hasr ve hesâbdan rakam kâsır olur” diye her gâh tebşîr ederdi. Sâniyen; şöyle mevâzı' ve halk içinde hâşî' ve hâzî' idi ki; evliyâullâh arasında tevâzu'da hiç nazîrî [13] yok idi.

²⁰² *Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm*'da aynı mealdeki menkıbe: Rivâyet ederler ki, bir gün Hz. Seyyid'in (k.s) muhterem babası, o hazretin dedesi Şeyh Yahyâ Neccâr'ın hışmına uğramıştı ve barıştılar. Başka bir gün tekrâr hışmına uğrayınca barışmadan Cezzâz'a gitti. Cezzâz'da onun büyük bir değeri ve hürmeti vardı. O hazır bulununca hiç kimse namazda onun önüne geçmezdi. Namaz vakti geldiğinde cemaate namaz kıldırmak için öne geçti. Fâtiha ve hiçbir âyet aklına gelmiyordu. Namazı bozdu. Cemaat sordu: Sen buraya gelirken sana karşı bir öfke var mıydı? O: Evet, dedi. Cemaat biliyordu ki Seyyid Yahyâ'nın duâsı makbûldür. Onu Seyyid Yahyâ'nın yanına götürdüler. Buyurdu ki: Ey oğul, ben Allah'a yemîn ettim, eğer arkanda o nâdir inci olmasaydı, bu zaman senin ömrünün sonu olurdu. Cenâb-ı Hak onu muhterem kılmış, değerini yükseltmiştir. *Age, s. 25; Ümmü'l-berâhîn, v. 33a-34a*

Değerlendirme: Menkıbemiz, Ümmü'l-berâhîn'deki menkıbe ile birebir aynıdır.

15

Şeyh Mikdâm-ı mütekaddimden rivâyet olunur ki: “Bir kere Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretleri ile bir sofradan rücû' edip Ümmü Abîde karyesine dühûl ettiği gün bir kimse bin dirhemi Şeyh-i mezbûra “Nezrdir” diye takdîm etmiştir. Şeyh hazretleri eyitti; “Ben kimim ki; bana nezr verirsin. Nezr evvelen eş-Şeyh Ebû Muhammed eş-Şenbekî ve eş-Şeyh Yahyâ en-Neccâr hazretlerinin hakk-ı sarîhidir. Onlar mâdemki, kayd-ı hayâtta olalar, ben almağa ikdâm edemem” dediğinde mârru'z-zikr olan kimse “Ey Seyyidî! Bu dirhemi ale'l-husûs size nezr ettim” dedi. Şeyh hazretleri “Sübhânallâh ey miskîn! Nezir bana mı olur, şimdi Fir'avun ve Hâmân ve Kârûn ile azab-ı cahîmde haşr olayım; eğer bu tâifeye Şeyh olduğum hâtırına bile gelirse ben bir abd-i zelîlim ki, bu kademde benden bir abd-i âsî esîr-i meâyib ve maâsî yoktur” diye buyurdular.²⁰³

16

Sâlisen; Şeyh Ya'kûb bin Kürâz'dan menkûldur ki: “eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri, bir gün namaz kıldıktan sonra mihrabda oturur iken “Ey Ya'kûb!” diye nidâ etti; meğer mübârek elinde bir baûzâ var idi, buyurdu ki: “Ey Ya'kûb! Bu baûzâyı görür müsün?” diye suâl buyurdular: “Görürüm” dedikde “Ya Ya'kûb! Bunu yaratan ve ademden îcâd eden Hüdâ hakkı için eğer benim için bir kimse “Ahmed er-Rifâî bu baûzâdan zelîl ve zaîf bel ki hakîr ve nahîf” diye yemîn eder ise hânis olmaz” diye buyurdular: “Zîrâ (Tahallakû bi-ahlâki'llâhi Teâlâ) fehvâsınca tevâzu' ve meskenet savâb” dedi. Enbiyâ-i kirâm ve kerâmet olmakla Hazret-i sultân-ı mürselîn izâm (aleyhimü's-salâtü ve's-selâm) bâlâ-nişîn-i sadr-ı nübüvvet ve mesned-

²⁰³ Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm'da aynı mealdeki menkıbe: Şeyh Mikdâm'ın şöyle dediği rivâyet edilir: Hz. Seyyid ile seferde idim. Dönüşte Ümmü abîde geçidine varınca bir derviş Hz. Seyyid'e bir dirhem verip: Bu senin nezrindir, dedi. Hz. Seyyid: Nezir iki kişiye, Seyyid Muhammed Şenbekî ve Şeyh Yahyâ Neccâr'a verilmeli, buyurdu. Derviş ise: Bu nezir senindir, diye ısrar etti. Hz. Seyyid: ben kimim? Diye sordu. Derviş : Sen bir Şeyhsin, diye cevâp verdi. Hz. Seyyid: Bu âna kadar, ben bu cemaatin büyüğüyüm veya ben onların imâmıyım gibi fikirler gönlümden geçtiyse, Allah beni Fir'avun, Hâmân ve Kârûn ile haşretsın. Bugüne kadar benim anladığım şudur ki, ben onlardan bir dervişim. Age, s.33, Ümmü'l-berâhîn, s. 43a-43b

ârayı fütüvvet iken tevâzuan lillâhi teâlâ ashâb-ı kirâmları ile mükâleme ettikce herbirini hâline göre terk-i i'tibâr ve tekâlîf buyururlar idi.²⁰⁴

17

Ve yine râvi-yi mezbûrdan menkûl ve mestûrdur ki; es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri adem-i tekebbür ve taazzum ve halkullâha şefkat ve terahhum ettiği için hiçbir kimseyi istihdâm etmek aslâ vâki' olmadı; hattâ mecâlis-i ibâdet ve makâmât-ı tilâvette talebeye nasîhat eder iken gâhî su içmeğe şiddet-i ihtiyâcı ve elem-zumâ def'ine ilâc mümkün olmaz idi; hemen kitâbı yed-i şerîfından koyup ve bi-nefsihî su içmeğe gidip ve avdet edip tekrâr [14] kitâbı alıp tekmi'l eder idi. Kerâmât-ı muazzama ve makâmât-ı mükerreremesinden biri bu imiş ki, ulûm-ı evvelîn ve âhirîn ve ma'lûmât-ı âlemîn ne kadar var ise onun ma'lûmu olmuştur; hattâ meclis-i şerîf ve mahfel-i münîfnde müzâkere-i ulûm esnâsında hâzırînden bir kâmil dedi ki: "Ashâb-ı tefsîr ve erbâb-ı te'vîl ve ta'bîr cemî'-i ümem ve sâir tavâif-i Arab ve Acem seksen bin idüğüne icmâ' etmişlerdir." diye ifâde ettikde Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-âlf) hazretleri [“Rabbinin ordularını kendinden başkası bilmez.”] (Müddessir,74/31) âyet-i şerîfeyi tilâvet eyitti. Talebeler bu mes'elede ziyâde beyân taleb idüb ilhâh ettiler. Şeyh hazretleri buyurdu ki: “Ümem-i mahkûka sekiz yüz kere bin ümmet bu dünyâda vardır; yiyip-içip, tenâkuh ve tenâsül ederler ve âdem olan adam olamaz; mâdem ki bu ümmetlerin sıfâtı ve eşkâli ve makâm ve makâli, erzân ve âcâli, şakî ve saîdi ve ahrâr ve abîdi bilmeye belki birisinden bir nutfe vâki' olmaz illâ ol âdemin ma'rifet ve işâretiyle olur. Talebe bu

²⁰⁴ Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm'da aynı mealdeki menkıbe: Şeyh Ya'küb-i Kerrâz'dan nakledilmiştir: O Hz. Seyyid'in önde gelen müridlerinden idi ve ezâna riâyet ediyordu. Tahrîm tekbirini aslâ kaçırmamıştı. Buyurdu ki: Günlerden bir gün öğle namazı vakti minârede bekliyordum. Hz. Seyyid bana: Ey Ya'küb! Allah için aşağı in! dedi. Aşağı indiğimde Hz. Seyyid mihrabda oturmuştu ve elinin üstünde sivrisinekten daha küçük bir karınca vardı. Karınca o kadar küçüktü ki, Hz. Seyyid'in uzuvları arasında onu fark etmek zordu. Sonra Hz. Seyyid bana onu iki ayağını gösterip dedi ki: Ey Ya'küb, buna bak! Baktım ve: Ey Seyyid, Hak Teâlânın bunu yaratmaktan maksadı nedir? Diye sordum. Buyurdu ki: Bunu Yaratmaktan maksadı, kemâl ve kudretini göstermekti. Ey Ya'küb, eğer bir kimse sana Allah-ü Teâlâ'nın yaratma ülkesinde Ahmed'den daha zayıf bir şey var derse inanma. Age, s.34

Aynı Menkıbe Kulâdetü'l-cevâhir'de gemektedir. Sayyâdî, age, s. 64; Ümmü'l-berâhîn, 44a-44b

hikâye-i acîbeyi ve kıssa-i garîbeyi istimâ' ettiklerinden hayrân ve ser-gerdân olup “ Ey Üstâd! Vakt u ferîd-na't ve saîd-baht işâret ettiğiniz âdem, âdem değildir; bir rabb-ı sâni ola” dediklerinde; Şeyh hazretleri; “leyse kezâlik ve lâkin Bâri-i Hüdâ (tebâreke ismuhû ve teâlâ) Hazretleri abdine nazar eder ise dediğim mertebenin gâyetine vâsıl olup her zerre kân ve yekûn ve katre taharrük ve sükûn cemîân ma'lûmu olur” diye ifâde-i şerîfe buyurdular.²⁰⁵

Ve dahi Şeyh Hüseyin Muhlis (kuddise sırruhû) hikâyetinden menkûldur ki; mezbûr Şeyh Hüseyin hazretleri bir gün kutbu'r-rabbânî ve âlim-i samedânî olan Ebû Muhammed ibn-i Abd hazretlerinin meclis ve mahall-i nasîhatinde olup ol meclis-i hasende “Esmâ-i Hüsnâ beş yüz isimdir” diye istifâde edip ol saatte eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerine varıp nakil ettiğinde Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri, “Ebû Muhammed bin Abdû hazretleri bildiğini söyledi. Ancak bu kadar bilir.” deyip haber verdiğinden Şeyh Hüseyin mezkûr “Ey Seyyidî! Esmâ-i hüsnâ beş yüzden ziyâde midir?” diye sordukda Hazret-i Şeyh “Ya Veledî! Vech-i arzda nebâtât ve hayvânât bel ki cemî'-i kâinâtta ne kadar şey var ise esmâullâh ol kadardır. Zîra nebât ve eşcâr ve zehr ve enhâr ve mâyi' ve câmid ve mukırr ve câhid ve râki' ve sâcid her birisinin başka dili vardır. Hazret-i Hudâ (tebâreke [15] ismuhû ve teâlâ) hazretlerini

²⁰⁵Şifâü'l-enskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm'da aynı mealdeki menkıbe: Şeyh Ömer Fârûsî'nin şöyle dediği nakledilir: Birgün Seyyid Ahmed'e (k.s) sordum. Müfessirlerden bâzıları demişler ki yaratılış âleminde 80.000 grup yaratık vardır. Ona bu durmu sordum. Buyrdu ki: Ey oğlum, bunu söyleyen doğru söylemiş, bu miktar onun bildiğidir. Ey oğlum, 800.000 grup vardır ki, hepsi yer, içer ve boşaltır, aralarında evlenme vardır. Bir kimse onların dilini, sıfatlarını, makam, rızık ve ecellerini bilmedikçe, kâmil bir insan olamaz ve temkîn hâline ulaşamaz. Şeyh Ya'küb-i Kerrâz bu sözlere şaşırды. Hz. Seyyid: Ey Ya'küb, sana bundan fazlasını söyleyeyim. Bu ümmetlerin nutfe-i mezbelesikadınların rahmine ancak kendi nazrı sayesinde yerleşen kişi kemâl ile vasıflanabilir. Şeyh Ya'küb'un şaşkınlığı biraz daha arttı ve dedi ki: Bu kimse, ikinci tanrı mı olacak? Hazret-i Seyyid buyurdu ki: Bu kişi ikinci tanrı olmaz, ancak Allah'ın sıfatlarından bir sıfat üzere olur. Hiçbir şey onu âciz bırakamaz.

Bilesin ki, Hz. Seyyid'in sözünün akışından, anlaşılıyor ki, Hak teâlâ bu ni'meti ona nasib etmiştir. Tıpkı Hz. Peygamber (a.s)'in Mi'râc gecesi bâzi ilginç sirlara ve işlere muttalî oluşu gibi. Ona evvelki ve sonrakilerin ilmini vermişlerdi. Hz. Seyyid birkaç konuda özel olarak seçilmiştir ve evliyâdan hiç biri onun gibi şeyler nakletmemiştir. Allah dilediğini rahmetiyle seçer. (el-Bakara, 2/105) . bkz. Kâzerûnî, age, s. 34; Sayyâdî, age, s. 72-73 ; Ümmü'l-berâhîn, 46a-46b

ol dil ile zikreder hattâ gömlek ismi bile olur. Allah'ı bir dil ile zikreder; mâdemki sahîh ola ammâ eczâları müteferrik olduğu zamânda her cüz'ün başka bir adı veya başka bir dili olup onunla zikreder” diye ifâde ve iz'ân *و ان من شئ الا يسبح بحمده و لكن لا تفقهون تسبيحهم* [“Onu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Ne var ki siz, onların tesbîhini anlayamazsınız.”] (İsrâ, 17/44) âyet-i şerîfesini delîl ve burhân tilâvet ettiler.²⁰⁶

19 Ve dahi kerâmât-ı zâhire ve velâyet-i bâhiresinden biri; mürîdi olan eş-Şeyh Saîd (aleyhi'r-rahmetu'l-Hamîdi'l-Mecîd) hazretlerinden mervî ve menkûldur ki; Saîd-i mezbûr kendi evinde nısfu'l-leylde yatar iken eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri tarafından onu çağırmağa bir resûl-i vâcibü'l-itâat ve'l-kabûl çıka geldi. Saîd-i mezbûr ol ânda ulü'l-emre itâat ve resûl-i makbûlün da'vetine icâbet edip Şeyh Hazretleri ile mülâkî ve mukârin olduğu gibi Şeyh Hazretleri, Saîd'in elini tutup sür'atle şehirden hurûc ettiler; çün bir sahra-i bâidede, Fetvâ nâm demekle ma'rûf bir bostâna gelip vâsıl oldular. Şeyh Hazretleri Saîd'e “Ey Saîd! Ben giderim sen burada dur, ben dönüp gelmeyince sakın gitme!” diye tenbîh etti. Saîd-i mezbûr temcîde dek intizâr ve dura dura âciz ve adîmu'l-karâr olup Şeyh Hazretleri için etrâf-ı eknâfe nazar salmakta ve cihât-ı sitte adam salıp ve haber almakta sa'y-i şedîd ve cehd-i cehîd eder iken meğer ahter gibi ? lemeân ve şimşîr-i mânend-i berîk u şa'sân eder bir mâye-i kalîl peydâ oldu. Ol tarafa teveccüh edip yanına geldiği gibi es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerinin câme ve destârı mevcûd ve kendisinin nam u nişânı mefkûd görüp bu emr-i azîm ve hatb-i cesîmi görmekle hayrân ve ser-gerdân olup Şeyh Hazretlei ona ta'yîn ettiği yere dönüp orada karâr etti. Yerinden mahzûn u bîçâre-i delîle, leylâ-i firâkte mecnûn u

²⁰⁶ *Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm*'da aynı mealdeki menkıbe: Seyyid'in müridlerinden biri şöyle nakletmiştir: Seyyid Ebû Muhammed b. Abd bir mecliste: Allah Teâlâ'nın 500 ismi vardır, diyordu. Hz. Seyyid'e bu sözü naklettiler. Buyurdu ki: Şeyh doğru söylemiş, fakat o miktarını biliyormuş. Ey oğlum, hak Sübhânehû ve Teâlâ'nın mahlûkâtının sayısı kadar ismi vardır. Bana yaratılmış ümmetlerin sayısı mâlum olmuştur. Yeryüzündeki bitkiler gibi ki onların dal veya gövdesi vardır, hepsini bilirim. Yapraklı ağacın bir adı vardır, yapraksız dalın da bir adı vardır, tomurcuğun ve kabuğun da bir adı vardır. Dostun elbisesinin de bir adı vardır. Eğer parçalansa her ipi bir dil olur ve Hak Teâlâ'yı tesbih eder. Kuşun bir tane dili vardır. Kanadı ondan ayrılınca her kanada ayrı bir dil verirler, onunla tesbih eder. Hak Teâlâ şöyle buyurmuştur: Allah'ı tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur, ama siz onların tesbihini anlamazsınız. (el-İsrâ, 17/44) *age, s.34/35; Ümmü'l-berâhîn, s.48a-48b*

âvâre kalıp mihnet ü gamm ile ? mânend-i dâll ve derd ü hemm ile akli zülf-i perîşân-misâl oldu. Tefekkür ve tedebbürde iken nâ-gâh tâli'î nâmı gibi Saîde ve ahter bahtı mânend-i îd-i bedîd olmağla Şeyh Ahmed hazretleri sabâh pür-nûr ile misâl-i nevâim-i âleme zuhûra gelip peydâ oldu. Saîd-i mezbûr eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerini gördüğü saatte sürûrundan kendisi mest u bî-hâl ve müşâhede ettiği kıssayı onlara ser-be-ser nakl etti. Asl u faslını suâl [16] ve bu kıssanın tafsîlinden muhâvele-i mahâll edip Şeyh Hazretleri “üsküt yâ Saîd! feinnehû lâ yefîdü” diye buyurdular. Mezkûr Saîd, ilhâh edip sürûr-i enbiyâ ve rehber-i evliyâ olan Hazret-i Peygamber rûh-i şerîfi için bu sırr-ı mektûmden bizi mahcûb ve mahrûm eyleme” diye kalem-i azîm ve yemîn-i kerîm verdiği için Şeyh Hazretleri dedi: “Saîd, nazar ettiğin mâ’ benim ten-i zaîf ve beden-i nahîfim idi; çün Hazret-i cebbâr-ı bî-çûn-i zü'l-celâl ve melik-i kakhâr-ı lâ-yezâl, ayn-ı kahriyle ben abd-i zaîf ve hakîr ve bende-i esîre bakıp nitekim âteşten rasâs zevebân ve gûyâ ki âb-ı cârî cereyân ettim. Ba’dehû ayn-ı merhamet-nazar ve re’fet ve âtîfetine mazhar kılmakla kemâ kân evvel ki gibi insân oldum ve eğer bana merhamet edip nazar kılmaz ise kıyâmete dek mülâkât edemezsin” diye ifâde buyurdular.²⁰⁷

20 Ve dahi eş-Şeyh Ömer el-Fârûsî (kuddise sırruhû) hazretlerinden mervîdir ki; “Bir gece eş-Şeyh Ömer ile es-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri mevâşi ahırına girip sığırlar yanında dolaşırken, meğer bir harâmî bulunmuştur. Çün mezbûr Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri görüp akli başından gitti. Es-Seyyid Ahmed er-Rifâî “Lâ tehaf! Seni rencide etmeye gelmedik. Bel ki sen mahrûm dönüp gitmene hiç rızâmız yoktur” diye kuvvet-i kalb verdiği için harâmî, Şeyh Hazretlerinin yanına

²⁰⁷ *Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm*'da aynı mealdeki menkıbe: Hacı Saîd'in şöyle dediği rivâyet edilir: Bir gece yatsı ezanından sonra Hz. Seyyid (k.s) beni beraberinde götürdü. Karanlık bir gece idi. Şehrin yukarısında bulunan Kanûrî bahçesine gittik. Beni bıraktı, kendisi gitti. Bir müddet bekledim ama geri dönmedi. Onu görmek için izinden gittim. Bir duvara asılmış elbisesini gördüm. O karanlık gecede bir parlaklık görünce korktum. Tekrâr kendi yerime geldim. Bir saat oyalandıktan sonra Hz. Seyyid geri geldi. Gördüğüm durumu ona söyledim. Buyurdu ki: Ey oğul, gördüğün o parlaklık bir su parçası idi. Ve ben, senin gördüğün o su idim. Hak Teâlâ celâl ve azamet nazarıyla bana baktı, gördüğün gibi tekrar insan oldum. Eğer Hak Teâlâ, toprağa beni gizlemesini emretseydi, size tekrar dönemezdim. *Kâzerûnî, s.35; Sayyâdî, age, 85 ; ümmü'l-berâhîn, v. 52a-53a*

gelip mukârin oldukta Şeyh Hazretleri elin tutup ve Seyyidî Şeyh İbrâhîm el-A'zeb (kaddese sırrahû er-Rab) hazretlerinin atını alıp, gidip gösterdi. Harâmî “Göstermekten murâdınız nedir” diye suâl ettikde; Hazret-i Şeyh buyurdu ki: “Ey Mübârek! Fukarânın sığırı lâgar olduğundan mâ-adâ bizim hakkımız değildir; ammâ bu at hem fukarânın hakkı değil ve hem iyice semizdir; hemen götür git” dedi. Harâmi-i mezkûr bunu latîfe sanıp ikdâm etmemekle; Şeyh Hazretleri mezbûr atı çözüp ve harâmîye teslîm edip ve onunla kimse rencîde etmesin” diye çâk şehir ucuna teşyî’ ettiler. Ba’dehû harâmî-i merkûm sılasına varıp atı bey’ ve akçesini mühimmâtına sarf eyledikten sonra bir gün Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerinin hulk-i hasen ve hulk-i mustahsini hâtırına gelip ol takrîb ile bârika-i şevk ve lâmia-i nevk-i mütekâsir ve mütevâsir olmakla alâik-i dünyeviyyesin kat’ [17] ve esbâb-ı tevbe ve inâbetini cem’ edip Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerinin cenâb-ı ni’me’l-meâbına kasd-ı ziyâret ve tasmîm-i inâbet etti. Çün Yûsuf-sûret ve İskender-sîret; ya’ni es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerinin mübârek yüzünü gördü, mekşûfu’r-re’s âb-ı revân gibi ayağına düşüp tevbe-i ihlâs etti. Ol zamândan beri kerâmât-ı acîbe ve velâyet-i garîbe ile meşhûr-ı âfâk veliyyullâhi teâlâ ale’l-ıtlâk oldu.²⁰⁸

²⁰⁸ *Şifâü’l-enskâm fî sîreti Gavsi’l-enâm*’da aynı mealdeki menkıbe:

Nakledilir ki, Hz. Seyyid bir gecenin geç vaktinde ansızın ineklerin ahırına gitti. Orada bir hırsız vardı. Hırsız, Hz. Seyyid’i görünce korktu. Hazret onun korktuğunu anladı, yaklaşıp: Ey mübârek, dedi, zarar yok, korkma, çünkü benden sana iyilikten başka bir şey gelmez. Oğlum, sanırım sen zayıf bir fakirsin. Devislerin bu sığırlarının hepsi zayıftır. Bunlardan sana bir fayda gelmez. Benimle gel, sana faydalı olacak bir şey vereyim, dedi. Sonra onu Seyyid İbrâhîm’in semirmiş, yağlı atının bağlı bulunduğu yere götürdü. Hırsıza: Ey oğlum! Bu atı al ve derdivişler seni fark etmeden götür, dedi. Hırsız, o hazretin kendisiyle alay ettiğini zannetmekle birlikte atı aldı ve korkuyla atı çekiyordu. Hz. Seyyid: Ümmü Abîde’den çıkıncaya kadar onu sürdü. Hakîkatta insanlara yol göstericilik yapan Hz. Seyyid, ona da yol göstericilik yaptı ve: Ey oğlum! Daklî yolundan git, çünkü oraya çok kâfile gelir. Bunu sat ve parasını âile ve akrabaların için harca, dedi. Sonra hırsıza vedâ etti ve döndü. Ertesi gün Seyyid İbrâhîm A’zeb geldi, henüz çocuk yaşta idi, ağlıyordu. Hz. Seyyid ağlamasının sebebini sordu. O: Atımı çaldıkları için ağlıyorum, dedi. Hz. Seyyid: Ey oğlum! Üzülme, o Hak Teâlâ’nın yoluna sarfolundu. Hak Teâlâ onun yerine hayır ikrâm eder. Şimdi ağlamanın bir faydası yok. Atını çalan kişi geri vermeyecek, dedi. Onu böyle teselli ediyordu, sonunda ağlaması durdu. Hırsız atı Daklî’ye götürüp sattı ve parasıyla mutlu oldu. Sonra o hazretten gördüğü yumuşaklıktan dolayı düşündü, tefekkür etti ve Hz. Seyyid’e geldi. Başımı açtı

Ve dahi kerâmât-ı meşhûre ve velâyât-ı me'sûrelerinden biri: eş-Şeyh Mübârek (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretleri'nden me'sûr ve meşhûrdur ki: Mezbûr es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed er-Rifâî hazretleri meclis-i va'z ve mahall-i nasîhatinde mürîdlere terğîb edip, nitekim Musâ-i Kelîm, kürsi-yi tûrundan hitâb u teklîm ettiği zamânda va'z-ı şerîf ve tezkîr-i münîfin kürsî yanında olan müstemi' nice işitir ise ırâk olanlar dahi işitirler; hattâ nasîhat kıldığı günlerde baîd karyelerde olan halk sutûhlara çıkıp istimâ' ve va'z-ı şerîfinden intifâ' ederler idi. Nitekim İbrâhîm el-Halîl (aleyhi ve alâ nebiyyinâ salavâtu'l-meliki'l-celîl) hazretleri, vaktâ ki; Ka'be-i Muazzamayı binâ ettiğinde cânib-i Hak'tan ona bir nidâ-i şerîf geldi: “Yâ İbrâhîm! Savt-ı bülend ile “Hemmilû” diye nidâ eyle, şark ve garbda olan insânlar bu nidâyı işitip, binâ ettiğin beytin ziyâretine gelseler gerektir”. Hazret-i İbrâhîm (aleyhi's-salâtu ve't-teslîm) hazretleri çün bu emr-i şerîf ve hitâb-ı münîf ma'lûm-ı şerîfi oldu. “Ey Allâmu'l-guyûb! Ben Mekke'de olur iken etrâf ve eknâfta olan halk savt-ı zaîfimi nice istimâ' edebilirler” dedikde Hazret-i İzzet (esmâuhû ve cellet âlâuhû) Hazretleri cânibinden yine bir hitâb-ı âlî ve nidâ-i sâmi geldi ki; “Ya İbrâhîm! Sana lâzım olan hemen da'vet etmektir”. Çün Hazret-i İbrâhîm (aleyhi's-salâtu ve't-teslîm) da'vet ile raf'-ı savt etti. Cümle âlemîn ve sükkân-ı arazîn her taraftan icâbet ve *من كل فج عميق* [“Nice uzak yoldan”] (Hac, 22/27) den kasd-ı ziyâret ettiler.²⁰⁹

Ve dahi es-Seyyyid Ali bin es-Seyyid Necmü'd-dîn (afâ anhümâ rabbü'l-âlemîn) hazretlerinden mervîdir ve me'sûrdur ki; mezbûr eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri bulûğ mertebesine vâsıl olmadan şeyhi olan eş-Şeyh Ali el-

ve iyi insanlardan oldu. Kâzerûnî, *age*, s. 104; *Ümmü'l-berâhîn*, 53b-54b

²⁰⁹ *Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm*'da aynı mealdeki menkıbe: Nakledilir ki, Hz. Seyyid vaaz ederken yanında bir kârî bulunurdu. Âdeti kürsüye oturmak ve hiç kalkmadan vaaz etmektir. Vaaz ederken uzaktan ve yakından onun sesini duyarlardı. Halkın onu dinlemesi konusunda uzak ve yakın farkı yoktu. Nitekim Bedrûye, Kâsımiyye, Fûhrâd ve Hers halkı evlerinin üstüne oturup dinlerlerdi. Hak celle ve alâ'nın kudretiyle bir kelimeyi bile kaçırmazlardı. Bu yerlerin Ümmü Abîde'ye uzaklığı takrîben yarım fersaktır. (3km) Sağır insanlar bile, o hazretin vaazını işitiyorlardı. Şeyh Ahmed Hamîs'in oğlu Şeyh Abdülazîm Hz. Seyyid vaaz ederken eteğini yayar, meclis tamamlanınca eteğini toplar göğsüne sürer ve vaazı harfî harfine tekrarlardı. Bu konuda bir kitap derlemiştir. *Age*, 36/ 37; *Ümmü'l-berâhîn*, 59a-59b

Vâsîti (kuddise sırruhû) hazretleri fukarâya bir ziyâfet edip evine da'vet ettiler. Mezkûr Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâi (kaddese sırrahû el-Bârî) hazretleri maan gidip tıfl u sağır olmakla saff-ı niâlde [18] oturdu. Sâhib-i ziyâfet ve rabb-ı kerâmet, ihzâr-ı taâm ve envâ'-ı riâyet ve ikrâm ettikten sonra ittifâkan bir mutrıb-ı melîh ve mağrib-i fasîh nağme-i dâvud mânend ve gülistân ve meclisde bülbül gibi savt-ı bülend ile ervâha safâ ve râhat ve eşbâha neş'et ve istirâhat verdi. Şeyh Seyyid Ahmed Hazretleri bu hâli görüp hemen kıyâm edip ve elinde olan def ile başına vurup şikest etti. Ashâb-ı meclis Şeyh Seyyid Ahmed tarafına itâb ettiklerinde, Şeyh Seyyid Ahmed Hazretleri "Kendisine sorun. İnşâd eder iken hâtırına gelen nedir?" diye cevâp verdi. Ashâb-ı meclis-i mezbûr (afâ anhümü'l-Afüvvü'l-Gafûr) çün münşidden suâl ettiler. Münşid dedi: "Vâkıan ben dün gece bir meclis-i şarâbda idim. Yârân-ı safâ ve ahillâ-i²¹⁰ vefâ, zevk u sohbet ve îş u işret eder iken bu şimdi okuduğum inşâdı orada okumuş idim ve hâlâ bunu okumakla dünkü meclis-i enîs hâtır-ı fâtırına geldi." Böyle dediği gibi meclisde olan ve sâir ekâbir ve a'yân cümlesi kıyâm edip Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâi hazretlerinin mübârek ellerini bûs edip ve sadra geçirip bîat ettiler.(Radıyallâhu teâlâ anhüm ve nefeanâ bihim ecmaîn)²¹¹

²¹⁰ Matbû' metindeki ibâre ma'nâca eksik olduğu için candan dost ma'nâsına gelen bu kelimeyi tercîh ettik.

²¹¹ Arif-i billâh Ebû Abdullah el-Yâfiî, *Ravzu'r-reyâhîn* adlı eserinde şöyle zikretmiştir. Seyyidimiz Ahmed er-Rifâi (kaddesallâhu rûhahû) o gençken Ali bin Kârî el-Vâsîti'den Kur'an okuyordu. Bir şahıs taam hazırlamış ve Ali bin Kârî el-Vâsîti'yi, ashâbını ve diğer meşâyih ve kurrâları da da'vet etmişti. Onlar yemek yerken yanlarında bir kavvâl, elindeki defîyle teğannî etmeye başladı. Seyyidî Ahmed ayakkabılığın yanında oturuyordu. Kavvâlin teğannîsi topluluğun hoşuna gitmiş ve topluluk kendinden geçmişti. Ahmed er-Rifâi kavvâlî sebbetti ve defîni yere çaldı. Meşâyih, Ali bin Kârî'ye yöneldiler, Ahmed er-Rifâi'den sâdır olan şeyden dolayı da onu kınadılar. Ali bin Kârî: "ona sorun, neden böyle yaptı?". Ona sordular: "Neden defî kırdın?". O da: "Kavvâla sorun aklına gelen nedir?. Kavvâl: "Dün geceki içki âlemi aklıma gelmiş, onlar sarhoş olmuş ve bu meşâyihın hâli ile hallenmişlerdi, diye düşünürken düşüncemi tamamlamadan bu çocuk defîmi aldı ve kırdı. Meşâyih ayağa kalkıp hep berâber Ahmed er-Rifâi'den özür dilediler ve onun elini öptüler. Bkz. *Kılâdetü'l-cevâhir*, s. 36; bu menkıbe Ebû Abdullah b. Es'ad el-Yâfiî'nin *Ravdu'r-Reyâhîn* adlı eserinden alıntı yapılarak anlatılıyor. ; Ebû Abdullah b. Es'ad el-Yâfiî, *Ravdu'r-Reyâhîn fî hikâyâti's-sâlihîn* ; 2. Baskı, 1374, Mısır, Mustafa el-Babi el-Haleb i Matbaası, s. 437; *Ümmü'l-berâhîn*; 60a-60b

Velâyet-nişân ve kerâmât-ı bî-pâyândan bu ki cehd-i vecdle tahsîl olunan ulûm-i hafîyye ve maârif-i ilâhiyye; husûsân ki esrâr-ı gaybiyye ve mevâhib-i ledünniyye bilâ-kesb ve lâ-ictihâd, feyz-i rabbânî ve fazl-ı sübhânî ile ona müyesser olduğundan gayri kirâr u mirâr ve hezârân-ı melekûtü's-semâvât müteallık bir mes'ele-i garîbe yâhud idrâk dâiresinden hâriç bir kıssa-i acîbe naklettiği zamânda ba'zı mürîdân-ı bî-murâd ukûl-i kâsıraları adem-i kabûl ve isti'dâd etmekle ifâde ettiği kıssa âlem-i akıldan mekân-ı taakkul ve mertebe-i tecerrüdden makâm-ı tatavvur ve teşekküle tenezzül edip havâss-ı zâhire ile mahsûs ve peydâ ve ehl-i şekk yanında tasavvur ve tasdîk ile hurşîd-misâl âşikâre ve hüveydâ olurdu.

Cümleden eş-Şeyh Ya'kûb b. Kürâz (kuddise sırruhû) hazretleri rivâyet etiği kıssalardan ki: Bir gün eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahû el-Bârî) hazretleri âmm-i mürîd ile esnâ-i vaazda bir pîr-i fakîr kıyâm edip ve Şeyh Hazretlerine: “Âsumân-ı refîü'l-büneyyâtta acâyib-i mahlûkât ve garâib-i masnûattan ne var?” diye suâl etti. Şeyh Hazretleri ba'de'l-îmtinâ' ve'l-edyâr ve akîbu'l-ilhâh ve't-tekrâr cevâb verdi ki: “Semâ-i râbiada kumdan bir tavîlü'l-a'râk, vâsiü'l-eknâf deryâ vardır ki; menba' ve mecrâ ma'lûm-ı mâsivâ olmayıp ilâ-yevmi'l-kıyâm [19] cârî ve ber-devâmdır ve her dâne-i reml dünyâ kadardır.” Çün bu kıssayı istimâ' ettiler, âyet-i *بلي و لكن ليظمان قلبي* [“Hayır! İnandım, fakat kalbimin mutmain olması için.”] (Bakara, 2/260) fehvâsınca tasdîk ve iz'ân, lâkin ziyâde beyân belki delîl ü burhân taleb ettiler. Şeyh Hazretleri “Âsumâna nazar edin” diye emir edip, nazar ettikleri gibi bi-aynihî mezbûr deryâ-i müşâhede ve muâyene görüp mağşiyün-aleyh düştüler. Ba'dehû âlem-i sahve geldikleri ânda, tecdîd-i tevbe ve istiğfâr edip, min-ba'zin zerre kadar inkâr etmemeye ahdettiler. (Radıyallâhu teâlâ anhü ve erdâhu) Böyle ulûm ve maârif ve şol kadar esrâr-ı letâif ile meşhûr-i enâm ve ma'lûm-i hâss ve âmm olduğundan mâadâ cümle ehl-i âfâk medih ve senâsında icmâ' ve ittifâk eder iken maa-zâlik *من تواضع رفعه الله* [Allah tevâzu' edeni yükseltir.] fehvâsınca tevâzu' ve tezellül ve ekall-i mahlûkata tenezzül edip kendisini bir ân evliyâ-i kirâm bel ki avâm-ı enâmdan aslâ addetmediler.²¹²

²¹² Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm'da aynı mealdeki menkıbe: Nakledilir ki, bazı dervişler

Hattâ hikâye olunur ki; ricâl-i muâsirîn velâyet kurbundan bir merd-i ilâhî vilâyet-i Basra'da genc-i velâyet ve kân-ı kerâmet olan Şeyh Muhammed b. Abd hazretlerinin ziyâretine varıp, şeref-i sohbet ve meclis-i zikr u nasîhat ile müşerref oldu. Tâki bir gün evliyâ-i güzîn (kaddesallâhu teâlâ sırrahum ecmaîn) mezbûr eş-Şeyh Muhammed b. Abdû hazretlerinin tezkîr-i meclisinde mezkûr ve mes'ûlün-anh olmakla ol merd-i ilâhî Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahû el-Bârî) hazretleri için Şeyh Ebû Muhammed "Ey Seyyidi! Hazret-i Şeyh Ahmed, ne makûle adamdır?" diye suâl ettiğinde; Şeyh Ebû Muhammed Hazretleri, "Şeyh Ahmed nâmı ile müsemmâ olan ikidir. Biri Şeyh Ahmed Erzak ki; Hazret-i Şeyh Mansûr'un oğludur. Ve biri Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleridir, ol ki Ahmed-i pür-şândır ki; seyyid-i kevneyn ve resûlü's-sekaleyn Peygamberimiz Efendimiz Hazretleri ile günde beş kere mülâkât ve musâfahat etmeyince olmaz. Ammâ Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri bir şehriyâr-ı mülk-i kerâmettir ki; şarkân ve garben, bu'den ve kurben meşâyih-ı izâm belki cemi'-i enâm sâye-i kerâmât-ı hârikatu'l-âdâtında müstazıll olmuşlardır; hattâ benim üstüme ol vücûd-ı pâkin zıll-ı zalîli olmayınca bir zerre kadar vücûd olmaz idi." diye cevâb verdi. Ba'de'z-zamân ol merd-i ilâhî Basra'dan dönüp Ümmü Abîdeye varıp es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri ile mülâkâ oldu, mârru'z-zikr olan kıssayı cânib-i ni'me'l-meâbına naklettiğinde, eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri bükâ ve enîn ve "Estağfirullâh, estağfirullâh!" diyerek savt [20] u hazîn ile i'lâm u i'lân ettikten sonra zemîne düşüp lerzân ve vehm ve havfından hâk ile yeksân oldu. Vaktâki ifâkat geldi, meclis-i şerîfinde olan huzzâr (afâ anhümü'l-Azîzu'l-Gaffâr) bu hâlden suâl edicek, Şeyh-i mezbûr (kaddese sırrahû el-Azîzu'l-Gafûr) benim gibi ekall-i kalîl ve ahkâr-ı

Hz. Seyyid'e (k.s) göklerden haber sordular ve bu konuda hazrete ısrar ettiler. Buyurdu ki: dördüncü kat gökte rüzgâr gibi akan bir kum ırmağı vardır. Hak teâlâ gök ve yeri yarattığı zamandan beri akmaktadır. Nereden gelip nereye gittiğini bilmezler.onun enini ve boyunu Allah'tan başka kimse bilmez. Onun her zerresi sayısınca, Hak Teâlâ'nın sahip olduğunuz bu dünya gibi bir dünya vardır. Gece ve gündüzden her saat Kıyâmet kopar, terâziyi koyarlar, sıratı geçerler. Bir kavim cennete gider, bir kavim cehenneme. Onların cennet ve cehennemi bize anlatılan cennet ve cehennem değildir. Age, 38; Ümmü'l-berâhîn; 63b-64a

min-katîl için hurşîd-i envâr ve mazhar-ı ism-i Azîz ve Settâr olan Şeyh Ebû Muhammed (kaddese sırrahû el-Halîmu'l-Gaffâr) böyle söyler mi? Ben bende-i hakîr ve abd-i asîr, mezbûr Ebû Muhammed Hazretlerine hâdim ve rûz u şeb hizmet-i şerîfesinde” diye cevâb verdi.²¹³

25 Merd-i mukarreb ki; Hazret-i İbrâhîm el-A'zeb (kuddise sırruhu'l-azîz)den rivâyet olunur ki; mezbûr es-Seyyid İbrâhîm hazretleri, es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed er-Rifâî hazretlerinin âsitâne-i saâdetleri yanında durur iken Şeyh-i mezkûr çıka geldi. Es-Seyyid İbrâhîm hazretleri ol cemâl-i pür-kemâl ki, hurşîd-misâl mübârek cemâlini gördüğü demde ardına düşüp ona hemdem oldu. İttifâkan Şeyh Hazretleri, İbrâhîm hazretlerinin giydiği câmede bir delik görüp, dedi “Ey Seyyid İbrâhîm! Bu câmeyi mahzûk koma ki şeytân bundan sana bir yol bulmasın!” diye tenbîh ettiğinde, es-Seyyid İbrâhîm fukarânın birinden bir iğne tahsîl edip Şeyh hazretlerinin eline verdi. Çün Şeyh hazretleri câmeyi dikip ıslâh etti. Es-Seyyid İbrâhîm hazretleri dedi ki; “Ey Melce-i cihân ve penâh-ı ehl-i usât! Bu câmeyi nice ıslâh ettin ise benim hâl-i perîşânımı öyle ıslâh eyle” Şeyh hazretleri “tamâm” deyip ve sînesine zammedip meslûbü'l-ihdiyâr ve meczûb-i bî- karâr kaldı. Nice feyz-i ilâhî ve feth-i gayr-i

²¹³ Şifâü'l-eskâm fî sîreti'l-gavsi'l-enâm'da geçen aynı menkıbe: Şeyh Abdülkerim Teyserî'nin şöyle dediği nakledilmiştir. Basra'ya gittim, Seyyid Muhammed b. Abd'a ulaştım. Oturmuş bazı sözler söylüyordu. Selâm verdim, o ayağa kalktı, meşâyıhı birer birer saydıktan sonra sustu. Ben: Ey seydid, Seyyid Ahmed'i yâd etmedin, dedim. İki Ahmed'den hangisini kastediyorsun, dedi. Ben: sorum bir idi, iki oldu, iki Ahmed hangisidir? Dedim. Dedi ki: Biri Şeyh Mansûr'un oğlu Ahmed-i Ezrak, diğeri Ahmed b. Ebi'l-Hasan. Fakat Ahmed-i Ezrak her gün beş defa Hazret-i peygamber (a.s.m) ile musafaha ediyor. Ahmed b. Ebi'l-Hasan'a gelince onun gölgesi evimin üzerindedir. Tıpkı gölgesinin Ümmü Abîde üzerinde olduğu gibi, oturduğu koltuğun kabzasını kastediyordu. Sonra ilâve etti: Ey dervişler, Eğer bir kimse, ben Ahmed er-Rifâî'nin nereye ulşatığını biliyorum, derse onu yalanlayınız. Yöneliği ciheti biliyoruz, fakat oraya giden yolu bilmiyoruz. Sonra doğu'ya işâret etti ve: Bu Hamiyettir, dedi. Sonra Batı'ya işâret etti ve her dört yönü de saydı. Dedi ki: Bu yönlerden her birinde çok yollar var. Biz onun yöneldiği ciheti bilmiyoruz. Ve ilâve etti: bu konularda sizin anlayışınız oranında konuşuyorum. Kâzerûnî, age, s.26; Ümmü'l-berâhîn, v. 66a-67a

nâmütenâhî bu nazar ki; kimyâ-yı eser ile ona mukadder ve müyesser olup, lâkin Şeyh müşârünileyh hazretlerinden bir demde müfârik ve münfekk olamaz oldu. Tâki iki şâh-ı cihân ve mihr-i âsumân bir yerde durur iken Şeyh müşârünileyh hazretleri gâib olup Şeyh İbrâhîm el-A'zeb hazretleri mahzûn olup cihât-ı sitte, havâs-ı hamse teftîş ve tefahhus eder iken meğer tekyesinin ba'zı cihâtında durur imiş, mübârek eli ile garb u şarka, süheyl ve cebele işâret ve “Ruveydâ ruveydâ âmâde”; bir keresine de “Geliniz, neam neam” diye tekrâr-ı ibâret ediyor. Şeyh İbrâhîm Hazretleri, Şeyh müşârünileyh hazretlerine serfirâz-ı cihân ve nokta-i dâire-i kevn ü mekân; ya'ni Ahmed-i mevcûdât ve mesned-i kâinât pâk [21] rûhu için bu kıssanın aslı nedir?” diye suâl ettikde; müşârün-ileyh Şeyh Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahû el-Bârî) hazretleri, ona “Ben garb ve şarkı ve cümle halkta olan evliyâ-i güzîn (radıyallahu teâlâ anhüm ecmaîn)i bu buk'a-i mübâreke da'vet etmekle, Cânib-i Tebâreke (ismuhû ve teâlâ) Hazretlerinden bir nidâ gelip ben dahi emr u fermân mûcibince da'vet edip lâkin bu buk'a tengdir tahammül edememekle “Ruveydâ ruveydâ” diye tekrâr nidâ ettim” diye cevâb verdi. Mûmâ-ileyh Şeyh Seyyid İbrâhîm (aleyhi'r-rıdvânu'l-Alîmu'l-Halîm) hazretleri, müşârünileyh eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerine tekrâr yine suâl edip “Ey Seyyid! Niçin “Neam neam” deyip ref'-i savt ettin?” deyince Şeyh müşârünileyh Hazretleri “Ey İbrâhîm! Bir vilâyete muttali' oldum ki cümle ahâlîsi küffâr ve cümle sükkânı ser-tâ-ser füccârdır, ba'dehû benim ile sohbet etmek istediler, “Acabâ mümkün müdür?” diye suâl ettiklerinde “ Neam neam” demek lafzıyla icâbet ettim” diye cevâb verdi. (Kaddesallâhu teâlâ sırrahu'l-azîz)²¹⁴

²¹⁴ *Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm*'da aynı mealdeki menkıbe: Seyyid İbrâhîm A'zeb'den rivâyet edilir: Revâkın kapısında oturmuştum. Hz. Seyyid bana baktı. Eteğim yırtılmıştı. Bana: Bunu dik, Şeytan'ı sana nüfûz etmesine yol verme, buyurdu. İğnem yok, dedim. Bir dervişe iğne iplik getirmesi için işâret etti. Hz. Seyyid ipliği tuttu. Ben onun elinden çekip: Ey Seyyid! Mübârek hatrında terzilik varsa benim gönlümü iplikle Allah'ın sırrına dik, dedim. Bana bakarak uzun süre başını önüne eğdi. Sonra başını kaldırarak: Ey İbrâhîm! Hâcetini yerine getirdim, diyerek beni kucakladı. Bende bir heyecan ve hâl zuhûr etti. o hâl olmadan bir an bile huzur bulamıyordum. İki üç gün sonra yine hazrete gittim ama onu bulamadım. Bir müddet arayarak dolaştım. Onu revâkın kapısında durmuş dört yönü işâret ederek yüksek sesle: Gelin, Ümmü abîde'ye gelin, her yıl bir kavim olarak gelin, derken gördüm. Sonra: Evet, evet, dedi. Susunca mübârek elini öpüp o hâli sordum. Şöyle buyurdu: bana ehl-i şark, ehl-i garb, dağ ve çöl halkını çağır, dediler. ben onları çağırınca pek çok kişi toplandı. Hattâ Ümmü Abîde'de onlara yer kalmadı. Ben de: Azar azar gelin, her sene, her ay, hayatın her ânında gelin ki yer bulabilesiniz, dedim.

Şöyle kevn ü mekân ve dâire-i imkânda mutasarrıf iken meğer Allah'tan havf-ı haşyeti ziyâde var idi ki; şey-i kalılden vehme düşüp helâk olur idi. Hattâ bir gün mürîdîn u ihvân (aleyhimü'r-rahmetü ve'r-rıdvân) Hazretlerine hitâb edip "Ey ehl-i nazar ve ey mükâşif-i eser! Ben gerçi bir muayyeb ve hakîr olduğum ma'lûm-i sağır u kebîrdir. Ammâ lutf-i kereminizden bir ayb-i sarîh yâhûd bir cürm-i kabîh sâdır olur ise bana tenbîh edin ki def'ine imkân ve derdine dermân bulmağa sa'yedeyim" dedikde, meclisinde olan huzzârdan bir mîr-i kelâm ve sâhib-i ikdâm, Şeyh müşârünileyh hazretlerinin kelimât-ı mânend-i âb ve hayâtın istimâ' edince kıyâm, müşrûnileyh Hazretlerine, tevcîh-i kelâm edip "Ey gül-i gülistân-ı velâyet ve ey bülbül-i bostân-ı kerâmet! Siz bir vücûd-i şerîf ve mazhar-ı ism-i latîfsiniz. Ammâ nev'-i ayb ile medhûl erbâb-ı ukûlsünüz" dedi. Şeyh müşârünileyh hazretleri bu zahm-ı kelâmdan mecrûh olup eşk-dîdesi ceyhûn ve sînesi pür-hûn, cânı bedeninde bî-cân ve dili sînesinde hafakân-ı mahzûn ve gamnâk ve haşyetinden bî-akıl ve idrâk oldu. Çün Şeyh müşârünileyh (kuddise sırruhû) hazretleri, ifâkat bulup zikrettiği aybın beyânın talep edecek ol kimesne eyitti: "Sizin âyine-i vücûdunuz uyûb ve nekâisden [22] bî-ekdârdır. Ancak bizim gibi kurenâ, sû-i sebep-i noksân ve bâis-i uyûb-ı firâvân olmuştur" dediklerinde, azîz müşârünileyh Hazretleri buyurdu ki;²¹⁵ *ومن جاور الاتقيا لا يبور* [Muttakîlere yakın olan helâk olmaz] fehvâsınca benim ile mücâleset ve musâhabet indallâhi teâlâ bâis-i rahmet ve sebep-i duhûl-i cennettir" diye ol kavmi gufrân-ı bî-pâyân ile tebşîr ve eltâf-ı fesfhatu'l-..... anların hakkında tevkîr eyleyip her biri mesrûr ve ferah u fahûr oldular.²¹⁶

sonra ben: Pekiyi, niçin evet evet dediniz, diye sordum. Şöyle cevap verdi: Hak sübhânehu ve teâlâ bana birkaç şehri gösterdi. O şehir halkının tamamı müşrik idi. Sonra hepsi Müslüman oldular. Onlara tevbe ettirdim ve yanlarından ayrılmak istedim. Beni tuttular ve: Yarın Kıyâmet günü bizimle bir sohbetinin olmasını istiyoruz, dediler. Ben de: evet evet, dedim. *Kâzerûnî age, s. 58/ 59; Ümmü'l berâhîn'den alıntı yapılarak bkz. Sayyâdî, age, s. 46; Ümmü'l-berâhîn, s. 77a-77b*

²¹⁵ Asıl metinde râ'nın keskin ze olarak yazılması ma'nâ'ya uygun olmadığını gördük. Böyle metinlerde noktaların çımamış olmaması doğal olduğundan râ harfini kullandık ki ma'nâya da uygun olan budur.

²¹⁶ Daha vecîz bir şekilde Kılâdetü'l-cevâhir'de gemektedir, Sayyâdî, age, s. 64

Ve dahi es-Seyyid Abdurrahîm ibnu's-Seyyid Osmân (kesâhullâhu celâbibe'l-gufrân) hikâyet etti ki: Müşârunileyh es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri server-i serverân-ı evliyâ ve âfitâb-ı âsumân-ı zümre-i etkıyâ idüğü beyne'l-cumhûr hürşîd gibi rûşen ü meşhûr iken hergâh ol cenâb-ı saâdet-meâb kendi için ben bir hakîr-i pür- taksîr garîk-i bahr-ı uyûb ve harîk-i nâr-ı zünûb oldum. “Aceb rûz-i mahşerde hâlim nice olur” diye bükâ ve ahzân ve nevh-i firâvân eder idi; hattâ meclisinde Hazret-i cenâb-ı ulûhiyet (cellet hüviyyetühû) yâhûd ahvâl-i kıyâmet ve ahvâl-i hasret ve melâmet mezkûr olduğu zamânda hoş-hâl ve merkuhu'l-bâl bizimle söyleşirken benzi bozulup ki; zebânı ilâl ve bâli pür-belbâl lâ-ya'kıl bî-mecâl düşerdi. “Pes havâdis-i dünyâdan bir kıssa var ise bana nakledin” diye emredip biz dahi mülâtafet ile muhâdese ve mükâleme etmekle teselli bulup aklı başına gelir idi. Nitekim Seyyid-i kâinât (aleyhi efdalu's-salâtu ve ekmelü't-tahıyyât) Hazretleri gâhî a'bâ-i nübüvvet ve eskâl-i risâletten sıkılıp tahammül edememekle ashâb-ı güzîn (rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn) Hazretlerine, “Kasâid ve eş'âr yâhud dünyânın ehâdis-i ahbârından bize bir kıssa nakledin” diye fermân-ı vâcibu'l-iz'ân ederler idi. Onlar dahi imtisâl edip ebâtıl ve eş'âr ve kasas-ı ahbâr nakletmekle Rasûl-i Ekrem ve Nebiy-yi Muhterem (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz Hazretlerine, neşât ve ol sebeble tehellül ve inbisât gelir idi: ve gâh olur idi, ashâbı ile bir baîd yere varıp yâhud bir sefer ettiği zamânda onların hâtır-ı âtıraları için yolda yayan yürüyüp süvâr olmağa işâret-i ilâhiyye olmayınca binmezler idi ve havfullâhdan onlara dâimâ vasıyyet ve vaz' ve nasîhat bu idi ki; “Bildiginiz ilim ile amel edin ki; rûz-i kıyâmette Cenâb-ı Hazret-i Rabbu'l-erbâb'tan beni mahcûb etmeyin!” diye onlara her-bâr kirâr u mirâr ve hezârân-ı hezâr söylerler idi. [23]

Ve dahi eş-Şeyh Mansûr el-merkûm (aleyhi'l-gufrân rabbuhu'l-Hayyu'l-Kayyûm) hazretlerinin enîs-i yâri ve rûz ü şeb celîs-i gam-güsâri merhûm eş-Şeyh Alemü'd-devle'den menkûldur ki: “Vaktâki mûmâileyh eş-Şeyh Mansûr hazretleri abdest murâd etti. Müşârunileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddesallâhu teâlâ sırrahu'l-Bârî) hazretlerinin evâil-i şebâbı olup dûzân ve şebân hizmetinde dâmen-i dermeyân idi, ibrîk ihzâr edip maan bir sahrâya gittiler, çün mûmâileyh Şeyh Mansûr itmâm-ı vuzû' etti, bir âh-ı serd-dil-i hüzneyn-i pür-derd edip Alemü'd-devle'ye dedi: “Benim harâret-i derûnum bir mertebedir ki âteş-i pür-tâbına nisbet küre-i nâr bir şerâre

belki bir avuç ramâd bakmam yâre” der, tâki bu esnâda mânend-i amûd-i zîh bir sûtûn-i nûrânî âsumândan zemîne posta oldu; ve bir sandık-ı zerrîn-i mukaffel zâhir olup ol sûtûna hikmet-nümûn sandık-ı mezbûrda pinhân ve meknûn oldu; ve derhal mûmâileyh eş-Şeyh Mansûr (kuddise sırruhû) hazretleri zikrolunan sandığı eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerinin eline verdiler. Bu işâretten fehmettim ki; mûmâ-ileyh Şeyh Mansûr hazretlerinden sonra eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri cân-nişîn ve envâr-ı kerâmet-i bedîa ile sadr-güzîn olacaktır, çok zamân geçmeyip fi’l-hakîka sandık-ı gaybde nihân olan sırr-ı ilâhî âşikâr ve müşârûnileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri, mûmâileyh Şeyh Mansûr (kuddise sırruhu’l-azîz) hazretleri’nin yerine halîfe olup envâr-ı kerâmâtı bedîdâr oldu.²¹⁷

Sâhib-i va’z ve’t-tedrîs

eş-Şeyh Ali bin İdrîs,

29 (Kaddesallâhu sırrahu’n-nefîs) Hazretleri rivâyet ettiği kıssalardan menkûldur ki; esnâ-i seyâhatte bir kere saferu’l-bedîn hâliyen ani’n-nakdeyn medîne-i Basra’dan safer edip envâ-ı zahmet ve hezâr-ı meşakkat ile Ümmü Abîde nâm karyeye vâsil olunca maraz-ı fakr ve fâka zebûn bî-tâkat edip bir köşeye çekilip gitti. Ol cây-ı mihnet ve makâm-ı fakr ve fâkatta “kâh bükâ-i zikr ve kâh hurma ve yağ olsa” deyu âh ile fikr eder iken bir merd-i nahîf; lâkin mehîb ve şerîf pencerede bir savt-ı zaîf ile bir nidâ eder; “Huz” deyu nidâ eder; meğer mübârek elinde yağ ve hurmâ ve nân-ı latîf-i [24] bî-hemtâ var imiş; Seyyid Ali mezkûr ricâ etti ki, taâm ol serfirâz-ı kâşif-i esrâr-ı tâm yedinden alıp eklettikten sonra; müşârûnileyh Şeyh-i şeyhân ve mihrîbân-ı zamân hâk-pâye da’vet ve südde-i saâdetinde envâ’-ı lütuf ve riâyet etti. Mezbûr Seyyid Ali esnâ-i musâhabet ve hilâl-i mülâtafette suâl edip “Ey Sürûr-ı sürûrân! Hâtır-ı âtırınıza ne tarîkle mün’akis oldu” dedikde, Şeyh müşârûnileyh hazretleri, mûmâileyh Seyyid Ali (kuddise sırruhu’l-velî) nin hufrunda vâki’ olan şedâyid-i ehvâl ve umûr-i ahvâl bel ki akvâl ve ef’âlinden ne kadar şey vâki’ oldu ise bi-tarîki’l-keşf ve’l-ayân ser-be-ser nakl

²¹⁷ Aynı menkıbe *Ümmü’l-berâhîn*’den alıntı yapılarak bkz. Sayyâdî, age, 47; *Ümmü’l-berâhîn*, s. 80b-81a-81b

ve ihbâr ve beyân etti. Mûmâileyh Seyyid Ali, bu hâle hayrân ve sergerdân olup mübâyêât ve muâhedet ve sinn-i şerîfesine mütabaat etti. ²¹⁸

30 Ve dahi eş-Şeyh Ya'kûb bin Kürâz (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretleri'nden mervîdir ve menkûldur ki; mûmâileyh eş-Şeyh Ya'kûb (afâ anhü Allâmu'l-guyûb) sâkin olduğu vilâyetinde müşârünileyh eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretlerinin mürîdlerinden Şeyh Abdülmün'im nâm bir merd-i kâmil ve ferd-i vâsıl var idi, ittifâkan eş-Şeyh Maâlî ibn-i Yûsuf demekle ma'rûf bir adam var idi, mârru'z-zikr olan eş-Şeyh Abdülmün'im hazretlerine nice mâh ve sâl musâhabet ve bu nice şuhûr ve a'vâm muvâfakat etti. Tâ ki ikisi maan bir baîd sahraya gidip namâzı kılıp esnâ-i sohbetle Maâlî ibn-i Yûsuf, Şeyh Abdülmün'im'e tevcîh-i hitâb edip: “Ey Seyyid-i sâdât ve kutb-ı dâire-i kerâmât! Şol kadar eyyâm ve a'vâm sana hizmet ederim ama netîce-i uhrevîsi bana nâ-ma'lûmdur. Hele Cenâb-ı Kuds Yâ Hazret-i insden bir beşâret olur ise mutmainnü'l-kalb olur idim” dedikde, Şeyh Abdülmün'im mezbûr (afâ anhu'l-Afvu'ş-Şekûr) Hazretleri, “Ey Maâlî! Bana hizmet ettiğin hizmet mukâbelesinde Cenâb-ı Hak ve Feyyâz-ı Mutlak, nâr-ı cahîmden seni halâs edip ve hâlen itâk-nâmeni gönderdi sana” diye cevâb verdikde, eş-Şeyh Maâlî taraf-ı âsumân-ı refîu'l-beyâna bakıp sana bir kâğıd-ı âşikâre ve peydâ olup zemîne düştü. Onlar dahi kâğıdı alıp müşârün-ileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretlerine gösterip “Nedir bu kâğıt?” diye suâl ettikde müşârünileyh eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî [25] (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretlerine: “Elhamdülillâhi teâlâ ki, ben abd-i hakîr-i kesîru'l-kasîrîn mürîdi hâtırı için nâr-ı cahîmden bir rakabe-i mü'mineyi itk ide hâlen Hak Tebârake ve Teâlâ bu ânda bu fakîri nârdan âzâd etti ve kâğıdı itâk-nâmesidir” diye cevâb verip Maâlî-i mezkûr vefât ettikde ol itâk-nâmeyi kefenine koyup maan defneyledirler ba'dehû zamân âlem-i rü'yâda nice âdeme görünüb **قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا** [“Biz Rabbimizin va'dettiğini gerçek bulduk.”] (A'raf, 8/44) âyet-i şerîfesin tilâvet edip nâr-ı dûzahdan âzâd, vusûl-ı nüzhetgâh-ı dâru'n-niam ile dilşâd olduğun ihbâr eyledi. **Nazm:**

Bir efendi ki; kulundan ola dâim râzı,

²¹⁸ Aynı menkıbe Ümmü'l-berâhîn'den alıntı yapılarak bkz. Sayyâdî, age, 47-48; *Ümmü'l-Berâhîn*, 82a-82b

Mazhar-ı lütf edip âhar ânı âzâd eyler,

Bende-i hâs ola görsün kişi tâatla hemen,

Hazret-i Hak onu gufrânla dilşâd eyler,²¹⁹

31

Kutbu'l-aktâbi'n-nâtıkı bi's-savâb, eş-Şeyh Ebu'l-Futûh (kuddise sırruhu'l-guyûb ve's-subbûh) hazretlerinin halîfesi olan eş-Şeyh Mekkî vefât ettikde karye-i cufrâda mezkûr eş-Şeyh Mekkî kâim-makâmı oldu, zâviyesinde pend u nasîhat ve zikr u ibâdet etmekten gayrî bir ferde vârip ziyâret ve i'tikâd ve mûmâileyh Şeyh Ebu'l- Futûh hazretlerinden mâadâ bir merde teslîm ve inkıyâd etmez idi, tâki zâviyede zikrullâh eder iken meğer kâlib-ı insânide bir şeyh-i rûhânî peydâ ve âşikâre olup Şeyh Mekkî'nin kavlin tutup deryâ kenârına alıp gidip bir sefîne içine vaz' etti. İki günden sonra müşârünileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-lâtîf) hazretlerinin sâkin olduğu karyeye vâsıl oldular. Şeyh-i Mekkî hazretleri gemiden çıkıp garîbu'd-diyâr ve bî-mecâl ve karâr karyede yürür iken bir Yûsuf-ı sâni ve mazhar-ı lütf-i yezdânî peydâ olup Şeyh Mekkî hazretlerine mübârek yed-i şerîfi ile "Gel" diye işâret eder. Çün Şeyh Mekkî hazretleri, azîmü's-şânı görünce ona teveccüh edip meğer müşârünileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri idi. Mekki-i mûmâileyh [26] ona mülâkât ve dest-bûs ve musâfaha ettikde, Şeyh müşârünileyh hazretleri saâdet-hânelerine götürüp nice ikrâm ve bunca ihsân ve in'âm eyledikten sonra Şeyh Mekkî hazretleri, Şeyh Ebu'l-Fütûh merhûm hazretleri ile geçen muâmelât-ı hafiyeye ve akvâl ve ef'âl-i zâhiriyye ve bâtıniyyeyi bi-aynihî Şeyh müşârünileyh hazretleri bi-tarîki'l-keşf ve ve'l-kerâmet ona tahdîs ve hikâye kılıp, el-kıssa Şeyh ne kadar râz-ı derûnu ve kâr-ı bîrûnu var ise kendine izhâr ve mükâşefet ve ihbâr etti. Şeyh Mekkî dahi hayrân ve sergerdân ve mest-i lâ-ya'kıl oldu. Ba'dehû namâza berâber gidip Şeyh müşârünileyh hazretleri mihrâba geçip edâyı salâtтан sonra Şeyh Mekkî hazretleri tekye köşesinde otururken nevm galebe etti. Âlem-i hâba vardıkda rü'yâsında Şeyh müşârün-ileyh hazretlerini görüp meğer ten-i şerîfi ve beden-i latîfi şöyle azîmü'l-mikdâr olmuştur ki; semâvât-ı arz ve tûl-i arz cism-i şerîfine hayyiz oldu. Azîm cismi

²¹⁹ Aynı menkıbe, Münâvî'nin *Tabakât* kitabı kaynak gösterilerek *Kulâdetü'l-cevâhîr*'de bkz. Sayyâdî, age, s.71, Ebû Abdullah b. Es'ad el-Yâfîi, *Ravdu'r-Reyâhîn fî hikâyâti's-sâlihîn* ; 2. Baskı, 1374, Mısıır, Mustafa el-Bâbi el-Haleb Matbaası, s. 440; *ümmü'l-berâhîn*, s. 86a-86b

ile kevn u mekânı tutup doldurmakla Şeyh Mekki-i mezkûr bî-mekân ve imkân ve cânî bedeninde bî-cân olmakla sıkılıp ifâkat geldi. Ammâ bu hâlden bî-tâkat ve bî-mecâl kaldı. Müşârünileyh Sultân Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri, Şeyh Mekkî'yi bu hâlde görüp bizzât yanına gelip musâfahat ve muânakat etti. Şeyh Mekkî dahi tasaddur ve meşîhatinden isti'fâ ve i'tizâr da'vâ-i velâyetten tevbe ve istiğfâr edip makâm-ı ubûdiyette kıyâm ve müşârünileyh hazretlerine mutâbaat etmekle sa'y u ikdâm etti. Mübâyeat ve muâhedet ve bir sene-i kâmile musâhabet ve murâfakat ettikten sonra Şeyh müşârünileyh hazretleri ona tevdî' ve deryâ kenârına teşyî' edip bir gemi yağ ve hurmâ ihdâ ve i'tâ edip vilâyetine gönderdi.(Rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn)²²⁰

²²⁰ Nakledilir ki, Karye-i Abdullah'ta Ebu'l-Fütûh adında bir şeyh vardı. Yanında kırk mürîd bulunurdu. Şeyh ölünce hepsi dağıldı ve Karye-i Abdullah'tan ayrıldılar. Onlardan Mekkî adında birisi ise oradan ayrılmadı. Şeyhin vefatından sonra da tekkede ikâmet etti. O derviş şöyle rivayet etti: Bir gün tekkede oturmuştum. Bir adam geldi ve beni yerimden kaldırdı. Ben kalktım ve tekkeden çıktım. Belirli bir maksadım olmaksızın bir miktar yürüdüm. Bir tekne (kayık) gördüm, üzerine bir adam oturmuştu. Onu görünce bana: Ey derviş! Ümmü Abîde'ye mi gidiyorsun? dedi. Ben: Evet gidiyorum, dedim. Sonra beni tekneye oturttu. Yola koyulduk, gün ortasında Ümmü Abîde'ye vardık. Ben tekneden indim ve abdest aldım. Şaşırdım ve nereye gideceğimi düşündüm. Tesadüfen (tevâfukan) revaka gittim. Revakın altında oturan güzel yüzlü bir şahıs gördüm. Nehre bakıyordu. Beni görünce bana yöneldi. Ben kendi kendime: Bu Seyyid Ahmed'in hizmetçisi olmalı, dedim. Yanıma gelince: Bu Seyyid Salih'e hoş geldin, dedi. Ben de ona selam verdim. O önden gitti, ben de arkasından gidiyordum. Sonunda beni bir eve götürdü ve bir yemek getirdi. Yemeği bitirince benim bütün hallerimi ve Ebu'l-Fütûh'u anlattı. Ben onun bu durumunu görünce anladım ki o Seyyid Ahmed'dir. Sonra namaz vakti geldi, beraberce revaka gittik. Ben namazın sünnetini kıldım ve başımı dizimin üstüne koydum. Ansızın Seyyid'in bedeninin büyüdüğünü gördüm. Gömleği vücuduyla doldu, öyle büyüdü ki tekke onunla doldu ve bana yer daraldı. Yerin darlığından duvara öyle yapıştım ki neredeyse ölüyordum. Sonra doğu, batı, dağ, çöl, gök ve yer bana keşfolundu. Hepsinin onunla (Ahmed er-Rifâî ile) dolduğunu gördüm. Sonra Hz. Seyyid namaza başladı. Ben yerin darlığından çektiğim eziyet sebebiyle ayakta durarak namaz kılamadım. Oturarak namaz kıldım. Namazı bitirince, dervişler Seyyid'in elini öpmekle meşgul oldular. Ben onun yanına gidip elini öpmeye güç bulamadım. Hız Seyyid (k.s.) yanıma geldi, elimi tuttu ve: Sen zahmetle nasılsın? dedi. Halktan bir cemaatin hallerini bana gösterdi. Ben kendi kendime: Büyüklerin, zuhurunu önceden müjdeledikleri kişi bu zâttır, dedim. Sonra başımı açtım ve ona: Ey Seyyid! Bana sen tevbe ver, deyip bu konuda ısrar ettim. Hz. Seyyid bana tevbe verdi (mürîd yaptı). Karye-i Abdullah'ı ve tüm şeyhleri unuttum. Seyyid'den başka aklımda kimse yoktu. Bir sene böyle geçirdim. Bir sene sonra aklıma Karye-i Abdullah geldi. Dervişleri ve oranın halkını hatırladım. Onları ziyaret etmeyi düşündüm. Sabahleyin namaz ve evrâddan sonra Hz.

Ve dahi Şeyh Ahmed b. Rakkî Şeyh müşârunileyh hazretleri ile çiflikte olup bir gün Şeyh müşârunileyh hazretleri abdest için sahraya çıktıkda mûmâileyh Ahmed b. Rakkî âdeti üzere ibrîk götürüp müşârunileyh hazretleri çün tecdîd-i vuzû' etti. Münâsebetsiz üç saat miktârı durup tevakkuf ettiler. Şeyh Ahmed b. Rakkî kesret-i intizârdan mağmûm-ı bî-zâr olmakla müşârunileyh [27] Şeyh Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahu'l-Bârî) hazretleri'nin yanına gelip keşf-i hâl ve istihbâr-i mâ-fi'l-leyl ettikde Şeyh müşârunileyh hazretlerini adîmu'l-his ve'l-harâk mânend-i meyyit-i bî-idrâk buldu. Çün yüzüne tekrâr nigâh etti. Hâline âgâh oldu. Meğer dâmen-i pâkinde bir cerâd-ı zaîf ve bî-murâd-ı mihmân olup ilticâ etmekle Şeyh müşârunileyh hazretleri cerâd-ı mezbûr misâfiri olduğu için cemî'-i mühimmâtından dûr olup onu harem-i muhtereminde yoldaş ve mahrem ve zıll-ı zalîlinden hem-sâye ve hemdem etti. Ba'de zamân cerâd-ı mezbûr züyyât-ı kudret ile muvâdeat ve sıklet olmasın diye ihtiyâr ve mufârakat edip çok feryâd u figân ile duhûl-i nâr-ı firâk ve şua'-ı şems ile kendini

Seyyid'in elini öptüm. Buyurdu ki: Ey kardeşim Mekkî! Aileni ve oradaki dervişleri ziyaret için Karye-i Abdullah'a gitmiyor musun? Ben: Seyyid'in izni olursa giderim, dedim. Bismillah, deyip elimi tuttu. Nehrin kenarına gittik. Pirinç, arpa, hurma, buğday, yağ ve pamuk dolu bir tekne duruyordu. Tekneyi çekenler orada durmuştu. Hz. Seyyid: Ey kardeşim Mekkî! Bismillah (Allah'ın adıyla) bu tekneye bin. Selâmetle Karye-i Abdullah'a ulaşınca gemideki bu malları oradaki dervişlere ve ailene bölüştür, onlara selâmımı ulaştır ve onlardan duâ iste, dedi. Sonra bana veda etti ve döndü. Ben yerime ulaşınca Seyyid'in emri gereği o malları taksim ettim ve bir sene orada kaldım. Bir sene sonunda (bir gün) bir yerde oturmuştum. Bir kişi geldi ve beni yerimden kaldırdı. Kalktım ve Ümmü Abîde'deki revaka gittim. İki rekât namaz kıldım, oturan derviş grubuna selam verdim ve yanlarına oturdum. Derken öğle ezanım okudular. Hz. Seyyid geldi. Kalktım, elini öptüm. Bana merhaba dedi. Hâlimi sordu. Karye-i Abdullah dervişlerini sordu. Kendi kendime: Bu sefer Seyyid bana karşı o seferki gibi değil, dedim. Öğle namazını kılınca insanlar gidip onun elini öpüyorlardı. Ben, yine o seferki gibi Hz. Seyyid'in yanına gelmesini bekliyordum. Bir süre bekledim ama gelmedi. Kalktım, Seyyid'in yanına gittim, elini tuttum. Beni tuttu ve: Ey kardeşim Mekkî! Bundan önce müşahede ettiğin hâl, o zamanın gereği idi. Şimdi başka bir zaman. Bu âciz Ahmed'e öyle bir hâl zuhur etti ki, sağ tarafında on kişi durup ona yelpaze yapsa (serinletse) ve sol tarafında on kişi durup onun etini keskin makasla koparsalar, ona göre bu iki gruptan hiç birinin üstünlüğü yoktur. Ne birinci gruba düşünceleri sebebiyle bir mertebe vardır, ne de ikinci gruba yaptıkları fiilden dolayı bir eksiklik olur, dedi. Ben bu sözü işitince elini öptüm ve hâlini düşündüm. Şöyle nakledilir ki, o derviş üç gün sonra vefat etti ve Hz. Seyyid onun cenaze namazını kıldı. Onu revâkın kapısına defnettiler. Bu, orada nakledilen rivayettir. Kâzerûnî, *age*, s. 101; Sayyâdî, s.78-81; *Ümmü'l-berâhîn*; 88a-93b

pervâne gibi ihrâk etti. Şeyh müşârün-ileyh hazretleri dahi ondan cüdâ olduğundan hazîn ve bî-hoş olup lezzet-i muâşeretinden namâzı ferâmûş ideyazdı.²²¹

33

Kutb-ı aktâb-ı merdân ve merkez-i dâire-i ehl-i cihân eş-Şeyh Ebû Bekir el-Hatîb (afâ anhümü's-Semî'u'l-Mucîb) hazretlerinden menkûl ve mervîdir ki; bir zamânda Şam-ı şerîften eş-Şeyh Asheb nâm bir kebîru'l-mikdâr, velâyet-âsâr, kerâmet-şîâr, kutbu'l-aktâb, kâşifu'l-esrâr, umdetu'l-evliyâ ve'l-ahyâr dört yüz mürîd ile Ümmü Abîde nâm karyeye çıkagelip karye-i mezbûrda hergâh kerr u ferr ile azîm-i zikr ve tezkîr ve rûz ü şeb pend-i nasîhat ile ifâde-i saġîr ve kebîr edip lâkin ebnâ-i cinse tenezzül ve mülâkât etmez idi. İttifâk bir gün mûmâileyh Şeyh Asheb Hazretleri hatîb-i mezkûrun evine çağırmaġa bir resûl-i vâcibu'l-kabûl gönderip da'vet etti. Hatîb-i merkûm Şeyh Asheb hazretleri ile mülâkî ve mukârin olduġu gibi mûmâileyh Şeyh Asheb (kaddese sırrahû er-Rab) hazretleri ona “Ey hatîb-i enâm ve güzîde-i ehl-i selâm! eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahu'l-latîf) hazretleri ile beni buluşturmaġa kâdir misin?” diye suâl etti. Mûmâileyh Hatîb hazretleri: “Hemen gidelim” dedi. Şeyh Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretlerinin saâdet-hânelerine maan müteveccih olup şeref-i sohbetleri ile müşerref ve merâku ve bihâr-ı kerem ve ihsânlarından müstaġrak ve ârif olduktan sonra mûmâileyh eş-Şeyh Asheb (kaddese sırrahû er-Rab) hazretleri feth-i kelâm ve takrîr-i merâm edip murâd-ı mürîdân ve Ka'be-i ehl-i îmân cümle-i ehl-i semâvât ve sükkân-ı seb'i [28] tabakât ve Hazret-i Hüdâ (tebâreke ve tebâreke ismuhû ve teâlâ) emriyle kabûl-i duânız için ebvâb-ı semâvâtı açıp şimdi muntazırlardır. Size hemân halkullâhtan hayır duânızı bî-diriġ buyurasınız” dedikde, Kutbu'l-ârifîn ve gavsu'l-vâsılîn sultânı'l-kâmilîn Hazret-i Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahû el-Bârî) hazretleri “Ey Asheb! Allah için bu kelimât ile beni maġrûr edip teklîf-i mâ-lâ-yutâk etme. Ben kimim ki; ol Şehinşâh-ı Azîmu's-şân ve sultân-ı selâtîn-i dû-cihân bendelerine ihsân etmeye sebep olam. Hâşâ ve kellâ sümme hâşâ ve kellâ Hâlık-ı halk ve Feyyâz-ı mutlak feyz etmeġe vâsıtaya ihtiyâcı yoktur” diye cevâb verince, Şeyh Asheb müşârünileyh, Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerine mübâyeât ve mutâbeat ve eski velâyetine kasd-ı rucû' ve muvâdeat edip revân u müteveccih olmuştur. Ba'dehû Hatîb-i mezkûr (afâ anhu'l afvu's-Şekûr)

²²¹ Ümmü'l-berâhîn, 101a-101b

hazretleri Şeyh Asheb Hazretleri ile vedâ' etmek için çadırına gidip mülâkî oldukda Şeyh Asheb hazretleri esnâ-i kelâmında Hatîb-i mûmâileyh hazretlerine dedi ki: “Müşârünileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) Hazretleri bir merd-i sâhib-i velâyet ve vâsita-i akd-i nizâm-ı kerâmettir ki; tahkîkan cây-i nübüvvet ve makâm-ı risâlet Hazret-i Rasûl-i Ekrem (Sallallâhu aleyhi ve selem) ile nice hatm olundu ise kezâlik mertebe-i velâyet hârikatu'l-âdât müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) ile hatm olundu. Heman kasîmetu'l-eknâfından sen rucû' edip mülâkî olunca benden cenâblarına vâfir-i selâm ve takbîl-i enâmîl-i kirâm kıl, bu şehâdet-i garîbe ve elfâz-ı garîbeyi söyledikten sonra azîm na'ra ve âh u gıbtasından savt-ı şedîd ile “Lâ ilâhe illallah” deyip vefât etti. (rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn ve haşernâ maahum âmîn bi-câhi seyidi'l-mürselîn).²²²

34

Ve dahi eş-Şeyh Ya'kûb bin Kürâz el-mukaddem (kuddise sırruhu'l-ekrem) hazretlerinden mervîdir ki; şehir içinde evlâd-ı ekâbirden bir veled maraz-ı mahûf ile zebûn ve derd-mend olup marîz-i mezkûrun babası Şeyh Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerinin meclîs-i sâmî ve mahfel-i kirâmîlerine görünüp misâfirhânesine mihmân etti. Onda bulunan ekâbir ve enâmîl ve a'yân ol derd-mendi

²²² Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm'da aynı mealdeki menkıbe: Şeyh Ebû Bekr Hatîb-i Sa'diyye'nin şöyle dediği nakledilir: Şam halkından Asheb isimli birisi şehrimize geldi. Akıllı, sâlih, büyük bir adamdı. Arap topluluğundan pek çok kişi onunla beraberdi. Birgün bana ded ki: Eğer seninle Ümmü Abîde'ye gelirim, beni Seyyid Ahmed ile halvette buluşturabilir misin? Ben onu Hazret-i Mukaddese ile buluşturmaya kabul ettim. Sonra beraberce Ümmü Abîde'ye geldik. Onunla Hazret-i seyid'i bir araya getirdim. Bu buluşma Seyyid'in hizmetçisi Mâhân'ın yanında oldu. Asheb dedi ki: Ey Seyyid! Ahret ve dünyâ halkı, senin Hak Teâlâ'dan bir istekte bulunmamı bekliyorlar, Hak Teâlâ da onlar hakkında kendisinden bir şey talep etmeni istiyor. Hz. Seyyid (k.s) buyurdu ki: Ey mübârek bana yanlış öğretme! Onun benim talebime ne ihtiyâcı var, Hak Teâlâ herkesin hâline muttalidir, açık ve gizli her şeyi bilir. Asheb: Evet, senin dediğin gibidir, dedi. Sonra Hz. Seyyid kalkıp evine gitti. Ben ve Asheb Ümmü Abîde'yi terk ettik. Bir parça yol yürüdükten sonra bana: “Bu nimet benden zâil olmaması için bana bu adamdan bir söz al”, dedi. Ben ondan söz aldım. Dostlarının yanına ulaştığımız zaman onlara: “Seyyid'i ziyârete gidin ve onun elinde tevbe edin”, dedi. Bana dedi ki: “Bu adam, insanların âhîrinde ortaya çıktı ama onlardan öndedir. Hazret-i Muhammed (a.s) nasıl hâtem-i enbiyâ ise, bu zât da hâtem-i evliyâdır”. Bundan sonra Asheb hemen vefat etti. Kâzerûnî, age, 59/60; Ümmü'l-berâhîn'den alıntı yapılarak bkz, sayyâdî, age, s. 49-50 ; Ümmü'l-Berâhîn, s. 83b-85a

müşârün-ileyh Şeyh Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerinden inâyet ve mihmâna hayır duâsından taleb-i ziyâfet ettiklerinde müşârün-ileyh hazretleri gazab-ı [29] şedîd ile hitâb u itâb ve “Ben kimim ki müstecâbü’ d-da’ ve olayım” diye redd-i cevâb eyitti. Ba’dehû fukarâdan bir pîr-i fakîr lâkin ârif ve habîr, onlara bu tıfl-ı sağîr-i mübtelâ ve derdmend-i hakîr-i pür-belâ tekyenin yolunda bir köşede yatsın, zîrâ Şeyh Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri bir zât-ı şerîftir ki; ehl-i şefkat ve ziyâde sâhib-i merhamet bir zât-ı şerîftir, evkât-ı salavâtta namâza çıkıp gider iken yolunda bu marîzi görmekle hâline merhamet ede” deyince hemen sağîr-i mezbûru hamledip râh-ı tekyeye tarh etiler. Şeyh müşârünileyh hazretleri üç gün muttasıl ki; her gün beş kez namâza varıp ama sağîre bakıp nazar etmezler. Mûmâileyh Şeyh Ya’küb bin Kürâz (kuddise sırruhu’l-mümtâz) hazretleri, müşârün-ileyh hazretlerine, “Ey Seyyidî! Niçin bu zaîf-i mübtelâyâ duâ etmezsiniz? Hiç savâbdan kaçılır mı?” deyince müşârünileyh hazretleri, “Ey Ya’küb! Ben abd-i hakîrin duâsıyla her günde hezâr hâcet bitirmeğe Hudâ (celle zikruhû ve teâlâ) Hazretleri ile ahd u mîsâk ettim; lâkin cümlesini âhirete te’hîr ettim. Hâlâ dünyâyâ müteallik bir duâ ve âhiretten gayri bir şeye ricâ ettim” diye cevâb verdiler. Ya’küb, Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî’ye “Ey Seyyidî! Kıssa çünkü böyledir; nazar u merhamet ve ayn-ı sıfâtınıza dirîğ buyurulmağa” diye tazarru’ etmekle Şeyh hazretleri namâza gider iken marîzin yüzüne bakıp **الله لطيف بعباده** [“Allah kullarına lütufkârdır.”] (Şûrâ, 42/19) âyetini okuyup gitti. Pes marîz-i mesfûr sıhhatten bî-ümîd ve me’yûs-i emrâz-ı firâvân ile zebûn ve ma’kûs yatarken bir sâatte lutf-i ilâhî ile ve ânda feyz-i nâ-mütenâhî-i Hazret (Azzet esmâuhû)’den erişip yerinde sağ ve selîm ve meclisinde mazhar-ı Latîf-i Hakîm ve Rahîm Hazret-i Eyyûb-âsâ bir demde kamu eskâmdan müberrâ ve müferrağ oldu. Sür’atle kıyâm edip Şeyh Ahmed er-Rifâî hazretleri namâzda iken varıp namâza yetişip fukarâsıyla ardında maan itmâm-ı namâz ve meclis-i şerîfte istimâ’-pend ve zikr u niyâz etti.²²³

35 Ve dahi eş-Şeyh Ya’küb bin Kürâz Hazretleri rivâyet ederki; ez şebân-ı fasl-ı şitâ mânend-i zülf-i nigâr bir leyle-i zalmâda bir misâfir-i bî-mâr ve garîbü’ d-diyâr, mezkûr Şeyh Ya’küb (afâ anhüm el-Gafûr) mücâvir olduğu zâviyeye çıkageldi. Onda azamet-i gurbet ile hor ve zelîl ve marîz-i cû’ ve fâkat ile derdmend u alîl kûşe-i

²²³ Aynı menkıbe *Ümmü’l-berâhîn*’den alıntı yapılarak aktarılmış. bkz. Sayyâdî, *age*, ; 85, *Ümmü’l-berâhîn*, 94a-95a

kanâatte yattı. Eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî Hazretleri, böyle kış ve kıyâmet [30] ve zemherîr-i bî-nihâyet nısfu'l-leylde bârân-ı firâvân vâki' iken, zâviye-i mezbûreye çıkıp gelip, garîb-i mezbûr yanına varıp uyandırdı. Çün garîb-i merkûm, eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerini gördü, harâmî zannedip havfından mecnûn ve dîğergûn-i lâ-ya'kıl oldu. Eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî ona hitâb edip dedi “ Ezâhid-i pâkize nazar kılmadan sana yok havf ü zarar; sen fülân bin fülân bin fülân nice gündür ki, gezersin cûân; ne revâdır ki çıkıp derd-i azîm-i cismini terk-i taâm etti, sakîm-i kereminden söz mü? ile kabûl-i cû' ve sen gel bize hem-sâyemiz ol, hânede hâzır olanı yiyelim, nân-ı müşkile kanaât idelim. Zikrolan garîb, bu keşf-i acîbî eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerinden istimâ' etmekle mutmainnü'l-kalb olup ona iz'ân ve muvâfakat ve onunla zehâb-ı murâfakat edip gitti. Dâr-ı ziyâfet ve makâm-ı kerâmete vâsıl olduğu gibi eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri: “Ona şol kadar ihsân ve bu nice in'âm-ı bî-pâyân ettiğinden mâadâ ulûf-i mâl ü menâl ve zurûf-i firâvân bir nevâl ihdâ'-i îsâl etti. Ba'dehû ale's-sabâh deryâya teşyî' ve onda vâfir bükâ ve tevdî' edip bir sefîne bulunmamağa taraf-ı âsumâne teveccüh ve nigâh ve savt-ı bülend ile “İzheb! Yâ Abdallah!” deyip mübârek yediyle işâret ve hüccet sadâsıyla tekrâr-ı ibâret ettiğinde ol garîb-i diyâr ve bî-mecâl-i Hâlikü'l-halk Hudâvend-i zü'l-celâl emriyle eşheb-i rüzgâra Hazret-i Süleymân gibi süvâr olup bir demde murâdına erip bilâdına vâsıl ve cümle ehl ü iyâl ve evlâdıyla eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerinin bîtatine dâhil oldu.

36

Yine Şeyh Ya'kûb hazretlerinden menkûl ve mestûrdur ki; bir zamânda Şeyh Ya'kûb, eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleriyle bir sefere gidip beş yüz mürîd ile esnâ-i tarîkte iken tâki bir sevâd-ı azîm mânend-i leyl-i behîm peydâ ve âşikâr oldu. Eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri onu görüp savbına adam gönderip istikşâf etti ki; meğer kutbu'l-aktâb ve ferdü'l-efrâd, ya'nî ki eş-Şeyh Sâlimü'l-âbâdî (kaddese sırrrahû es-Samedânî) üç yüz mürîd ile kendi vilâyetinden çıkıp bir vilâyete gidiyor idi, eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî Hazretleri, ol zâhid-i mutlak ve sâlik-i râh-ı Hak eş-Şeyh Atîku's-Sâlimü'l-âbâdî Hazretlerinin haberîn istimâ' [31] ettiği hinde handân u dilşân ve şeref-i sohbetleriyle sürûru'l-kalb ve'l-fevâid olup hemen meşyen ale'r-re's, lâ-meşyen ale'l-kadem fehvâsınca atından inip savb-ı yâ savâbına yayan gitti, çün vâsıl ve mülâkî oldu; istedi ki mezbûr Şeyh Atîk hazretleriyle

musâfaha eyleyip evzâ'-ı garîbe ve şûm-i acîbe ile hâtırın-şikest etti. Eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî Hazretleri şol kadar mütehammil ve küdürât-ı şutûmuna deryâ-dil oldu ki; aslâ cevâb vermedi. Şeyh Atîk mezbûr kelimât-ı acîbesin itmâm ve ikmâl edip efsânelerinden ta'bân ve bî-mecâl oldukdan sonra kutbu'l-ârifîn, gavsu'l-vâsılîn, sultânü'l-kâmilîn, sâhibü'l-âlemeyn eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahu'l-Bârî) hazretleri buyurdular ki: “Ey bülbül-i gülistân ve tûtî-i çemenistân, kerâmet-i vâfir, pend ü nasîhat ve çok teslîk ve terbîb ettiniz; ammâ niçin benim gibi hâr ve zelîl ve ekall-i kalîl için böyle muztarib olursunuz?” Aslâ cevâb vermedi. Çün meclis tamâm olup her ferîk yoluna dönüp bir tarîkten mütevecih oldu. Şeyh Atîk mûmâileyh kerrr u ferr ile havâdis-i felekten bî-haber şevketle yürürken hava müteğayyir olup zemherîr-i rüzgâr ve sarsar-i pür-şerâr esip kevn ü mekân misâl-i zülf-i hûbân-ı siyâh ve perîşân oldu. Nâgehân havada bir sûret-i kabîhatu'l-manzara ki, gulyabânîden akbeh ve beterdir. **Nazm:**

**Tepesi benzer idi, kühsâra,
Gözleri gârın içinde nâra,
Baş üzere var idi kara külâh,
Âteş üzere nitekim dûd-ı siyâh
(Şeyh Atîk-i mezbûra zâhir ve manzûr olduğu gibi)**

**Akıl ve idrâki gidip başından
Seller aktı göz-ü yaşından**

**Kara toprakla oldu yeksân
Kaldı ânîde-i derûnde hayrân,**

**Oldu bu hâdise nâgâh ona,
Üştüler mâ-halakallâh ona,**

**Dediler “ Ne oldu?” bu miskîne aceb,
Neden erişti buna bunca teab,**

**Hâli her vech ile düşvâr olmuş,
Ne aceb derde giriftâr olmuş,**

Ba'dehû zümre-i tâlibîn (gaferallâhu teâlâ lehüm ecmaîn) bu hâlden ma'mûm ve mahzûn olup tefekkür ve tedebbürde iken Cenâb-ı Azzet esmâuhû ve cellet âlâuhû kibelerinden onlara [32] niçin Atîki bî-idrâk ve tevfik-i teeddüb edip Ahmed er-Rifâh hazretlerine mürîd ü refîk olmağa sa'y-i şedîd ve cehd-i cehîd etmez, eğer ona varıp tazarrû' ve i'tizâr ve tecdîd-i tevbe ve istiğfâr etmez ise; elbette tâife ile helâk ve demâdem esfelü's-sâfilinde haşr u karâr olur" diye bir nidâ-yı âlî ve ilhâm-ı semâvî erişip onlar dahi istimâ' ettiklerinde müşârünileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâh hazretlerine, Atîk mûmâileyhi götürdüler. Şeyh müşârünileyh hazretleri "Onu görünce hemen kıyâm edip ve hâtırın sormağa yanına gelip hitâb etti, "Ey Seyyidî! Senin lisânın hâme-i hikmet ve gönlün tâmmе-i rahmettir, söylediğin kelimât cümlesi bana nasîhat idi, benim arızama müteallik ba'zı kelimât söylendi ise tarafımdan helâl olsun, ammâ sen dahi; **Nazm:**

Zillet-i sehv ü hatâdan affet,

Mihnet-i derd ü belâdan affet,

Şeyh Atîk mezbûr hitâb-ı müstetâbiyi istimâ' edince kıyâm ve takbîl-i enâmîl ve ikdâm edip ona mübâyeat ve şerîf-i sünnetine mütâbaat, silk-i avdetine münselik ve muharris ve rûz-i mahşere dek akd, fukarâsına mün'akit ve mürtebit oldu.²²⁴

²²⁴ Ashâbıyla bir gün seferre çıktılar; sefer de uzun idi. El-Hümâmiyye nâm karyeye galdiklerinde, orada bir cemaatin kendilerine doğru geldiğini gördülerr. Bu cemâat Şeyh Atîk es-Sâlimâbâdî ile ashâbı idi. Bunlar Hz. Pîr'e yaklaşıncı, müşârünileyh ayağa kalkıp ashâbına: "Sakın işiteceğiniz şey sizi müteessir etmesin; şetm ve darb edildiğimi bile görseniz, tahammül ediniz!" dediler. Sonra mübârek başını açıp, şeyhi istikbâle gittiler, şeyhin ayaklarını ve özenlerini öptüler. Şeyh Sâlimâbâdî ise Hz. Pîr'i sebbe başladı., söylemedik bir kelâm bırakmadı. Sebb ve şütümü ziyâdelendikçe, Hz. Pîr'de mübârek başını yerden kaldırmıyor ve tevâzu' ve tatlı sözünü ziyâdeleterek: "Efendim, hilim ve fazlınızı ihsân buyurunuz, afv ve safhınızı teşmîl ediniz! Ben kimim ve kadrim nedir? Ben sizin huddâmından ve akdâm türâbından başka bir şey değilim!" diyordu. Vaktâki beynlerinde kelâm uzadı, şeyh atından indi ve muztarib olarak: "Daha ne yapayım, bundan fazla ne yapılabilir? Bende sizin için başka bir hîle kalmadı. Vücûdundan bir kılı taşıyîre çalıştım muvaffak olamadım. Nefsinden bir zerre oynamak istedim, muktedir olamadım. Bu tezellül ve bu tevâzu' ve inkisâr ile bütün meşâyih ve sâlihînin kapılarını kapadın, devlet ve memlekete vâris oldun; kıyâmete kadar ni'met sizin ve ehlin ve zürriyyetin üzereine bâkîdir.!" Dedi. Ve buna mûmâsil daha bir çok sözler söyledi. Hz. Pîr tevâzu' ve hâlini zerreten-

Ve dahi es-Seyyid İbrâhîm el-A'zeb (kuddise sırruhu'r-rab) hazretlerinden rivâyet olunur ki: “Bir gün Sultân Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretleri meclis-i şerîf ve mahfel-i latîfnde zümre-i mürîdân (aleyhimü'r-rahmetü ve'r-rıdvân) hazretlerine va'z-ı ifâde ederken Şeyh Sâlih el-Bestî (kuddise sırruhû) hazretleri mektûb-ı uhuvvet-mashûbu ile bir adam çıka geldi; mûmâileyh İbrâhîm el-A'zeb hazretleri, müşârünileyh Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerinin emri şerîfi ile mektûbu açıp mazmûnunu okuyup meğer eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerine dahi âbâ-i kirâm ve ecdâd-ı izâm hazretlerine cemî'-i kelimâtı sebb-i kabîh ve cümle elfâzı, şetm-i sarîh imiş; cümle-i mürîdîn (aleyhimü'r-rahmetü ecmaîn) hazretleri istimâ'ında gazab-nâk olup hiddete gelip lâ-ya'kıl oldular, çün müşârünileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri bu efsâneleri işitti. **Nazm:**

Ey gönül! Hâmil-i esrâr olugör;

Yürü bir ehl-i dile yâr olugör; [33]

Öyle yârân ki; lütfu ile kelâm;

Ver müdârâtla a'dâya selâm;

Eyleme kubbe-i âlemde sadâ;

Söz gelir adama ondan zîrâ;

Rahmet ona gem olup hûb-ı hisâl;

Dil pâk ola onun bahr-ı menâl

mâ tağyîr etmedi. Sonra yekdiğerine sarıldılar, musafaha ettiler ve yekdiğerinden râzı oldukları hâlde ayrıldılar.

Hz. Pîr'in ashâbı kendilerinden bu hâli ifâyâ ne gibi bir mecbûriyet ve ihtiyâç olduğunu sordular, cevâben: “Hayırdan başka bir şey olmadı, eğer o gördüğünüz kimse bize o sözleri söylemeyip iinde kalaydı, helâk olurdu; biz de onun sebebiyle günahkâr olmuş olurduk,” dedi. *Ebu'l-alemeyn Seyyid Ahmed er-Rifâî, s.27-28*

Aynı menkıbe Kılâdetü'l-cevâhir'de geçmektedir. Bkz. Sayyâdî,age, s.63

Fehvâsınca lütufla cevâb verib terk-i kıyl u kâl “Cezâhullâhu teâlâ hayran” diyerek mektubu alıp takbîl etti. Müşârünileyh hazretleri, “Ey müfred-i müfredât-ı heft-i iklîm ve mazhar-ı ism-i Halîm ve Rahîm! Hevâm-ı avâma şol kadar tevâzu’ ve tenezzül ve kelâm-ı kelâma çâk bu mertebe i’tidâl ve tahammül revâ mıdır?” deyince, meğer eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri mûmâileyh eş-Şeyh İbrâhîm hazretlerine: “Ey İbrâhîm! Adam olan tahammül-i eziyet ile nefsinin ihânet ve mezellet etmeyince cây-i izzete vâsıl olamaz. Ey İbrâhîm! Ben abd-i hakîr vaktâki; tıfl-ı sağîr idim; oğlancıklar ile seyrân ederken melâike-i mukarrebînden bir melek-i mukarreb Cenâb-ı Hazret-i Rabbü’l-Erbâb’tan hübüd edip beni tutup hançer-i kudret ile sînemi çâk ve onu âb-ı hayât ile gill u gîştan temîz ve pâk etti. Ol sebeple benim katımda visâl-i cânân mânend-i hicrân ve zemm ile medh, benim yanımda yeksân oldu” diye cevâb verdiler. Ba’dehû mübârek eline bir kağıt alıp Şeyh Bestî’nin nâmesine cevâp ve gönderdiği elfâz-ı haşineye hitâb-ı müstetâb yazdılar. Sûret-i cevâb; “Ey genci firâvân-ı velâyet ve kân-ı ilm ve hilm ü nasîhat! Cenâb-ı ni’me’l-meâbınızdan bendenize bir mektûb-i muhabbet-i mashûb vârid olup içinde ben abd-i âsinin meâyib ve mesâvîsine müteallik yazılan meâyib-i günâh ve isyân fakîr onunla mevsûf olduğu âfitâb-ı âlem-tâbtan vâzıh ve rûşendir. (Cezâhumullâhu teâlâ hayran) nasîhat tarîkiyle bana yazdığınız hemen hayır duânız dirîğ buyurulmaya ki; Hazret-i Hak ve Cenâb-ı Feyyâz-ı Mutlak, meymûn-ı mübârek nazarınızla ıslâh ede. Ve ammâ sûrete müteallik yazılan kabâhat-ı çehre ve şeneât-ı suvere gerçek mevcûd ve mukarrerdir; lâkin yaradan Bârî-i Hüdâ (celle zikruhû ve alâ) hazretlerinin tasvîrine i’tirâz etmek lâzım gelir, hele benim tarafımdan size helâl olsun.” Çün mektûb-i mestûri yazıp itmâm ve ikmâl etti. Bir gemiyi bernec-i yağ ile doldurup mektûb-i mezbûr ile mezkûr Şeyh Bestî’ye hediye tarîkiyle gönderdi. Mektûb-ı merkûm vâsıl olup Şeyh Besti mütekaddem mektûbun [34] mazmûn-ı şerîfine nâzır ve âğâh olduğu sâatte sübhânallâhi sahîhun? i’tirâz ettin deyip vâfir bükâ ve nevvâh ve çok na’ra ile âh u sabâh edip iki dîdesi birden çıkıp müzmahil oldu. Pes resûl-i mezkûr ve hâmil-i mektûb mestûr ile Şeyh Besti-i merkûmun mürîd-i mükerrremeleri sefînede olan hediye-i mezbûri getirmeye deryâ kenarına varıp zâviyeye naklettiklerinde **فاصبحوا لا يري الا مساكنهم** [“Nitekim onların evlerinden başka bir şey görünmez oldu.”] (Ahkaf, 46/25) âyet-i şerîfesi fehvâsınca Şeyh Bestî’nin mekâmı

mevcûd kendi nâ-mevcûd ve nâ-bedîd ilâ zamâninâ hâzâ mevt ve hayâtı nâ-ma'lûmdur; kimse bilememiştir.²²⁵

38

Ve dahi es-Seyyid Ali bin Seyyid Osmân (afâ anhü'l-Hannânu'l-Mennân) hazretleri rivâyet ettiği kıssalardan biri budur ki; bir gün mûmâileyh Seyyid Ali (kuddise sırruhu'l-velî) ale's-sabâh âdet-i kadîmesi üzere eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-âlî) hazretlerinin sedde-i saâdetine edâ-i hizmete varınca Şeyh müşârünileyh Hazretlerini dâhil-i halvette bulmakla teeddüben duhûl etmeyip hâric-i meclisde oturdu. O anda gamm-ı vahdet ve hasret ve firkat ile yalnız otururken ittifâkan bir mürğ-i azîm mânend-i ankâ yeşil kanatlı görünür velî bir peri-sîmâ âsumândan inip pencereden mûmâileyh Seyyid Ali olduğu mekândan geçip Şeyh müşârünileyh hazretleri onu gördüğü gibi ta'zîm kesîr ve kemâ yenbeğî tevkîr edip ânda azîm musâhabet ve vâfir mülâtafet olduktan sonra tâir-i merkûm sür'atle kıyâm bükâ ve nevvâh ederek muvâdeat ve selâm edip geldiği yere dönüp gitti. Mûmâileyh Seyyid Ali bu kıssadan mebhût ve dilfikâr ve tâyir cânı kafes-i teninden bî-zâr olup hemen Şeyh müşârünileyh hazretlerine dühûl edip onunla mülâkât ve suâl, bu kıssadan tafsîl ve icmâl talep etti. Müşârünileyh Şeyh hazretleri ona hitâb ve suâline redd-i cevâb eyitti, buyurdu ki; “Ey Seyyid Ali! Nazar ettiğin mürğ-i ahzar kûh-i kâf yanında ve ted-i şarkîde kutb-i ekber idi; lâkin üç günden mukaddem kutub olduğu cezîrede yalnız tedbîr-i memâlik ile meşgûlken bârân-ı firâvân vâki' olmakla bu matar-ı kesîr vîrân yerlere vâki' olmayıp ma'mûr karyelere vâki' olsa; Ümmet-i Muhammede azîm nef'i olup böyle zâyi' olmazdı” diye Cenâb-ı kudrete itâle-i lisân etmekle mertebe-i kutbâniyyetinden dûr, Hazret-i Hüdâvend-i lâ-yezâl tarafından mehcûr ve menfûr oldu. Eğer i'tirâzından rücû' ve i'tizâr [35] ve hâtırına hutûr ettiğinden hezârân-ı tevbe ve istiğfâr etmemiş olaydı helâk ve damâr-ı Fir'avun ve Hâmân ve Kârûn ile esfeli's-sâfilinde haşr u karârı mukarrerdi. Ey Ali! Seni ona göndermek isterim ki; sebeb-i tevbesi olasın. Mûmâileyh Seyyid Ali bu makâl vacibü'l-itâat ve'l-ımtisâl istimâ' etmekle, n'ola ale'r-re'si ve'l-ayn sa'y ederim” diye cevâb verdi. **كلمح البصر او هو اقرب** [“Göz açıp kapama gibi veyâ daha az zamândan ibârettir.”] (Nahl, 16/77) bir nefeste mezkûr kutb-i mehcûr yanında cebel-i kâf ardında kendisini buldu. Onunla mülâkât edip

²²⁵ Aynı menkıbe için bakınız: Sayyâdî, *age*, s.64-65; Şa'rânî, *age*, 320; *Ümmü'l-berâhîn*, 120a-121b

ve bâis-i hecrî olan kıssayı ona ihbâr etmekle azîm na'ra edip mağşiyün-aleyh zemîne düşüp hâkle berâber oldu. Çün ifâkat geldi, Seyyid Ali hazretlerine hitâb edip dedi ki; “Ey veliy-yi ni'metim ve sebab-i devletim! Cedd-i a'lân Hazret-i Rasûl-i Ekrem (sallâllâhu aleyhi ve selem) Efendimizin rûh-i şerîfi için ve Hazret-i Şeyh Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri hürmeti için beni ta'zîr-i şedîd ile kem min ba'din nefis-i habîsime gurûr gelmesin. Mûmâileyh Seyyid Ali (afâ anhü'l-Velî) bu kasem-i azîmi ve yemîn-i kerîmi ettiği anda kıyâm edip kutb-i mehcûrun boğazına şâlımı muhkem bağlayıp yüzünü yere çalıp Cenâb-ı Azzet Esmâuhû Hazretlerinin ef'âline dahledenin cezâsı budur?” diye nidâ ederek yere sürüdü, böyle takrîr ve hakâret ve şol kadar nidâ ve siyâset ederken azîm-i ra'd ve berk ve bârân-ı ser-mâ ve zemherîr ile zemîn-i âsumân dolup ba'dehû bir nidâ-i sâmi ve ilhâm-ı semâvî Cenâb-ı erhamu'r-râhimîn ve Hazret-i rabbu'l-âlemîn cânibinden mûmâ-ileyh Seyyid Ali'ye erişti ki; “Lâ tef'al yâ Alî!” Zîrâ ehl-i semâvât ve sükkân-ı seb'-i tîbâk şefâat edip tazarrû' ve niyâz ettiler; lâkin abd-i mukarrebim olan Ahmed er-Rifâî'ye günâhın bağışladım, evvelki mertebesine dahi îsâl ettim. Seyyid Ali bu nidâ-i şerîfi ve savt-ı latîfi işittiği gibi boynundan şâlımı çıkarıp çok bükâ ve nevvâh ve nâle ve âh u sıyâh edip muvâdeat ve kasr-ı rücû' ve müfârakat ettikten sonra Cenâb-ı tebâreke ve teâlâ Hazretlerine tazarrû' ve sücûd etmekle müşârün-ileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahu'l-Bârî) hazretlerinin meclis-i şerîflerine kendisini mevcûd buldu.²²⁶

²²⁶ *Ebu'l-alemeyn Seyyid Ahmed er-Rifâî* adlı eserde geçen menkıbe: Hz. Pîr efendimizin kız kardeşi mahdûmu Ebu'l-Hasan Şeyh Ali (kaddesallâhu sırrahu'lazîz) hazretleri rivâyet ederler ki: ben bir gün Şeyh Ahmed hazretlerinin halvethânesinin kapısı önünde oturuyordum. Yanında kimse olmadığı halde içeriden kulağıma bir mükâleme sesi gelmesiyle halvethâne içerisine baktım. Bir zât ile musâhabet eylemekte olduklarını ve bir müddet sonra o zâtın halvethânedan gâib olduğunu gördüm. Ben o halde dayım Şeyh Ahmed hazretlerinin huzûruna girip musâhabet etmiş oldukları zâtın kim olduğunu sordum. “Havâss-ı erbaadan biridir ki, nevâhi-i bahr-i muhîti onunla hıfzeder. üç gece oldu ki makâmından düşmüştür, o zâtın bundan haberi yoktur” dediler. Vukû' bulan istizâhım üzerine, bu zâtın bahr-ı muhît cezîresinde ikâmet ettiğini ve bundan üç gün evvel, cezîreye çok yağmurlar yağıp seller aktığı sırada, o zâtın kalbine: “Keşke şu yağmurlar ma'mûr yerlere düşmüş olaydı da, böyle sengistâna düşmeyeydi” hâtrâsı hutûr etmekle, her ne kadar istiğfâr ettiyse de, bu i'tirâz sebebiyle makâmından düştüğünü ilâve buyurdular. Bu hâlini kendisine bildirip bildirmediklerini sordum, teeddüben bildirmediklerini söylediler. Ben bunun üzerine: “Efendim eğer müsaâde buyursanız, bu hâli kendisine bildireyim,” dedim.

Ve dahi eş-Şeyh Şemseddin Muhammed el-Hatîb (afâ anhu'l-Karîbü'l-Mucîb) hazretlerinden nakil ve rivâyet olunur ki; eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-bârî) hazretlerinin zâviyesinde sâkin olanlardan iki a'mâ [36] mâbeyninde azîm adâvet var idi, ittifâkan leyâli-i şitâdan bir gece biri birine zâviyede mülâkî olmakla çok muhâsame ve vâfir mücâdele ve müşâteme vâki' oldu. Esnâ-i husûmette iken müşârün-ileyh hazretleri âdet-i şerîfesi üzere nısfu'l-leylde mezbûr zâviyeye çıkageldi; çün a'mâyân-ı mezbûrân Şeyh müşârünileyh hazretlerinin sadâ-i şerîfin işitip bir köşeye çekilip anda sükût üzere oturdular. Müşârünileyh Hazret-i Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri mihrâba geçip namâza durup taabbüd sabâha dek namâz ve niyâz-ı teheccüd edip vakt-i sabâh pür-felâh, tecdîd-i vüzû' kaskına zihâb ve revâh ediyorken bir a'mâ yanından mürûr etti; a'mâ-i merkûm Şeyh hazretlerini, hasmını zannetmekle sür'atle kıyâm ondan kıssa-i teşekkî ve intikâm edip hemen Şeyh müşârünileyh hazretlerini tutup yere çaldı, böyle darb-ı kesîr ve teşni' ve tahkîr ettiğinden mâadâ mübârek gûşlarından tutup zemîne vurup mecrûh etti; maa-zâlik izhâr-ı teveccüh ve aslâ teevvüh ve tefeccü' etmediler. A'mâ-i mezbûr tesellî bulup intikâmın aldıktan sonra yerine varıp meğer hasmını anda mevcûd imiş, hasmını yerinde buldukda hayrân ve sergerdân-ı lâ-ya'kıl olup azîm müşkile düştü; husûsân ki, müşârün-ileyh hazretlerini mazrûb olduğu âfitâb-ı alem-tâbdan zâhir ve bâhir" diye haberin hadîsi misl-i sâirden müteselsil ve mütevâtir oldu. Mezbûr a'mâ ol haber-i kasavet sem'ine vâsıl olduğu gibi bî-hûş ve medhûş zemîne düşüp lerzân cismî hâk ile berâber yeksân oldu. Şeyh müşârün-ileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri a'mânın kıssasını işitip **ليس علي الاعمي حرج** ["Köre vebâl yoktur."] (Fetih, 48/17)

Müşârünileyh hazretleri kabûl ederek, boynumu eğip murâkabe hâlinde bulunmamı ve gözlerimi yummamı emr ettiler. Bir müddet sonra kendimi bahr-ı muhît cezîresinde gördüm. Mertebesinden düşen zât ile karşılaştım. Ona selâm verip vukû'-ı hâli kendisine anlattım. Mûmâileyh bunları dinledikten sonra: "Seni bana Cenâb-ı Hak gönderdi," dedi. Hırkasını boynuna atıp, kendisini usât ve mücrimler gibi yüzü üzerine sürüyerek çekmemi ve "Cenâb-ı Hakk'a karşı i'tirâz edenin ve Allah'ın işine karışmak isteyeninin cezâsı budur!" diye bağırmamı, benden ricâ eyledi. Ben dahi emrine imtisâl ile, hırkasını boynuna koyup sürümekliği kask eylediğim anda hâtifden: "Yâ Ali, elini çek, çünkü bilcümle melâike-i kirâm bunun için ağlaşarak Cenâb-ı Hakk'a tazarru' ve niyâzda bulunmalarıyla, Cenâb-ı Hak onu mazhar-ı afv ve mağfîret eyledi," nidâsını işittim, kendimi gâib ettim. Bir müddet sonra kendimi dayım Şeyh Ahmed hazretlerinin huzûrlarında buldum. *Kâzerûnî*, s. 38; *Kılâdetü'l-cevâhir*, s. 72-73

mûcibince affedip yanına varıp telef ve mübâsetat ve ondan taleb-i afv ve musâhamet edip **تذبتون فتاكم و تعتذر** ve fehvâsınca vâfir tezellül ve i'tizâr ve tahassu' ve istiğfâr eyitti; pes merkûm-ı a'mâ **لطف الله به في العقبي** Şeyh müşârünileyh hazretlerine “Ey Seyyidî! Dâr-ı âhirete beni göndermeyince ben râzı olup helâl etmem” diye günâhına keffâret ve sebeb-i hayât-ı bâkiyyesine emânet talep etti. Meğer ecelî yakın bu kıssaya müteallik ve mevkûf imiş, ilhâh ve ikdâm etmekle Şeyh müşârünileyh hazretleri **فإذا جاء اجلهم لا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون** [“Ecelleri gelince ne bir an geri kalırlar ne de bir an ileri gidebilirler.”] (A'râf, 7,34) âyet-i şerîfesini tilâvet ettikde fakîr a'mânın rûh-i pür-fütûhu ol demde [37] bedeninden müfârik cennetine girip ervâh-ı şühedâya mülâkî ve murâfık oldu. (gaferallâhu lehû fi'l-arasât ve sekâhu bi-şerâbi'l-cennât)²²⁷

40 Ve dahi eş-Şeyh Muhammed bin Ebî'l-Fazl el-Hatîb (kaddese sırrahû es-Semî'u'l-Mücîb) hazretlerinden mervîdir ki; Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri bir leyle-i bâridde işâ namâzını kıldıktan sonra zâviyeden çıkıp saâdethânelerine teşrîf buyurup dâhil olunca; meğer harâmîlerden bir meşhûr-ı ayyâr sârik ve münâfık ve bî-âr mukaddimen hafıyyet gelip duvârdan geçip

²²⁷ Bir gün Hz. Pîr'in kubbe komşularından iki fakîr birbiriyle muhâsama ettiler, husûmet gittikçe şiddetlendi ve bu hal gece yarısına kadar sürdü. O vakte kadar rivâkda olmayıp, bilâhare avdet buyuran Hz. Pîr'in rivâkı teşriflerrini hissedince, susup yerlerine gittiler. Seher oldukça onlarda biri abdest almaya çıktı. Bu çıkanın yattığı yer Hz. Pîr'e yakın idi; bundan biraz sonra Hz. Pîr'de tecdîd-i vuzu' için meclisten kalkıp dışarı çıkacakları sırada muhâsımlardan biri kalkanın kendi hasmı olduğunu ve Hz. Pîr'in de daha evvelce çıkmış bulunduğunu farz ederek, üzerine hücum etti. Gâh eliyle, gâh ayağıyla müşârünileyhi darb etti, yerden yere kaldırıp attı ve nihâyet kendisi de bîtâb düştü. O sırada evvelce dışarı çıkmış olan hasmı içeriye girdi. Arkadaşı bunu Hz. Pîr zannıyla selâm verirdi, bu da redd-i cevâb edince, sesinden bunun Hz. Pîr olmadığını ve kendisinin hasmı diya hücum edip darb ettiği Hz. Pîr olduğunu anlayınca, baygın bir halde yere düştü. Hz. Pîr yerden kalktı ve onun başını yerden kaldırıp, ona: “Oğlum sıkılma ve emîn ol ki, hayırdan başka bir şey olmadı, sevâb kazandık. Allah sana hayırlar versin!” dedi ve fakîrin korkusu geçinceye kadar kendisini taltîften geri durmadı. Bunun üzerine fakîr başını açtı, sarığını boynuna dolayıp ve yere yuvarlanarak: “Efendim afvını dilerim,” dedi. Hz. Pîr dahi cevâben: “Allahu Azîmü'ş-şân seni ve bizi afvetsin. Asıl darb olduğum zaman Cenâb-ı Allah'tan senin için afv talep etmiş idim” dedi. Fakîr tövbe etti. Bundan sonra da az müddet yaşayıp vefât eyledi. Hz. Pîr onu techîz ve tekfîn edip, namazını kıldı. *Ebu'l-alemeyn Seyyid Ahmed er-Rifâî*, s.26; *Sayyâdî, age*, s.60; *Ümmü'l-berâhîn*; 128a-129b

dâhil-i hâne olup ve bir köşede otururdu; harâmi-i mezbûr [لطف الله به في الامور Allah umûrda ona yumuşak davrandı.] Şeyh müşârünileyh hazretlerini gördüğü gibi havfından bî-hoş-i lâ-ya'kıl oldu; müşârünileyh Şeyh hazretleri, harâmînin oturduğu yere varıp ona mülâkât ve hitâb ve “Sen neylemek için bu yere geldin” diye suâl ve taleb-i cevâb ettiğinde sârik-ı mâr (afâ anhu'l-Melikü's-Settâr) dan ol mahalde Şeyh müşârünileyh hazretlerine hitâb-ı fasîh ile bir öZR-i melîh sâdır olup, dedi ki; “Ey bülend-himem ve ma'den-i hilm u afv ve vücûd-i kerem; ben fakîr ve ehl-i ı'yâl, sizde hinta-i helâlden bir miktâr elime girip onunla bizim etfâl-i sıġâr maîşet etsinler diye buraya geldim”. Çün müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-bârî) hazretlerine bu makâl adîmü'l-misâl sârik-ı mezkûrdan sâdır oldu. İ'zâr-ı bâridesini nass-ı kâtı' gibi kabûl edip buyurdu ki: “Gerçek bizde vâfir hinta vardır ama hintanın esyâba? verip ondan almak gibi vâfir kuyûdu vardır; şimdi bî-kayd-ı atıyyet ve tekâlifsiz bir hediye sana vermek gerektir” deyip dakîk-i bî-nazîrden birkaç haml-i baîr ve ondan ziyâde bir miktâr derâhim ve denânîr ile siyâb-ı fâhire ve hedâyâ-yi vâfire eline verip teslîm etti. Ba'dehû harâmi-i mezbûr sâkin olduğu mahalle zihâb ve ubûr ettiği saatte eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerinin ona ettiği lütf-i ihsân ve bî-pâyânı hâtır-ı kâsıra gelmekle müteacceb ve mahzûn ve kûh-i hayrette mânend-i mecnûn oldu. Meġer ebvâb-ı tevbe ve inâbetten dâhil-i mertebe-i kutbâniyete vâsıl olduğu bu kıssa-i garîbe muallâk ve mevkûf imiş. Hemen ol ânda dönüp Şeyh müşârünileyh hazretlerinin âsitâne-i saâdetine gelip tevbe-i nasûh ile ilâ vaktinâ hâzâ kutbâniyyet ile her kitâbta mestûr ve meşrûh oldu. [38] (ravvehallâhu rûhahû ve nevvera darîhahû)²²⁸

²²⁸ *Şifâü'l-eskâm*'da geçen menkıbe: Nakledilir ki: Hz. Seyyid bir gece evine geldi. Evinde tahıl çalmak isteyen bir hırsız vardı. Hz. Seyyid'i görünce çok korktu. Hz. Seyyid: “Ey oġlum! Tahılın temizlenmesi ve un yapılması gerekir. Sana bu işlerde zahmet olur,” dedi. Hırsız bu sözü duyunca rahat ve emin oldu, onunla gitti. Hz. Seyyid onun bulunduğu yeri gösterdi, hırsız elindeki kabı aldı ve un doldurdu. Birbirlerinden ayrılırken Hz. Seyyid hırsıza: Ben içeri girdiğim zaman sen korktun, bu yüzden helallik istiyorum, dedi. Hırsız onu helal etti. Hz. Seyyid: “Ey oġul! Gönlümü hoş ettin, Allah da sen, mutlu etsin,” dedi. Sonra hırsız vedâ edip döndü. Âilesinin yanına dönünce Hz. Mukaddesinin yumuşaklığı, afvı ve cömertliğini düşündü. Sonra geldi, onun elinde tevbe etti ve büyük dervişlerden oldu. *Kâzerûnî, age, s.105; Sayyâdî, age, 59; Ümmü'l-berâhîn, 130a-130b*

Ve dahi eş-Şeyh Hüseyin (gaferallâhu lehû fi'd-dâreyn) hazretlerinden menkûldur ki; bilâd-ı Basra'dan Şeyhiye nâm karyede bir merd-i vâsıl ve insân-ı kâmil mütevattın olup lâkin her hafta cum'a namâzı eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretleri ile Ümmü Abîde'de kılıp istimâ'-ı va'z ve nasîhat ederdi; bu vasıf ile mevsûf ve meşhûr ve minvâl-i mezkûr üzere çok eyyâm ve şühûr mürûr ettikten sonra hîlekar-ı sâhib-i kizb ve tezvîr ve inkâr, mezbûr olan karyede peydâ ve âşikâre oldu. Her haftada merkûm merd-i vâsıl ile eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerine bir mektûb-i mahtûm-i mazmûnu sebb-i lian ve şütûm gönderip Şeyh müşârünileyh hazretleri ol mektûb-i mezbûru her okudukça **وكل اناء بالذي ينضج** [Her kap içindekini taşırır.] fehvâsınca cezâhullahu teâlâ hayran” deyib mâl-i firâvân ve ihsân-ı bî-pâyân ile hüsn-i hitâb ve redd-i cevâb, hâmil-i meşhûr-i mestûr ile irsâl ederdi. İttifâkan bir haftada marru'z-zikr olan sefîh ve nâdân âdet-i kadîmesi üzere bir mektûb ile elfâz-ı acîbe ve şütûm-i garîbe gönderip ammâ evelkinden ziyâde sebb-i la'n âbâ-i ecdâd-ı kirâmın hakkında kadh ve ta'n etti. Şeyh müşârünileyh hazretlerine vâsıl olup ona vâkıf ve âğâh oldukda taraf-ı âsumân-ı rafî'u'l-beyâna nazar ve nigâh edip “Aslahahullâh” deyip redd-i cevâb ettiler. Pes ona ihsân-ı fevka'l-âde ve sâbıkân gönderdiği hedâyâdan ziyâde hayrât-ı kesîrât ile çok selâm ve ikrâm ve beyâz kumaşlardan bir şukka-i hâme yine hâmil mektûb ile gönderdi. Sefîh-i

Ebu'l-alemeyn Seyyid Ahmed er-Rifâî adlı eserde geçen menkıbe: Hz. Pîr efendimiz bir gece hâne-i saâdetlerine gidiyordu; evin kapısını açık bulup içeriye girince, zahîre çalmak için içeriye girmiş olan bir hırsıza tesâdüf etti. Hırsız Hz. Pîr'i görünce, ziyâdesiyle korktu.; o vakitler her şey de pahâlî idi. Hz. Pîr hırsıza hitaben: “Bu tedârik edeceğin zahîre tahn ve tenkîha mütevakkıf olduğundan korkarım ki seniyorar, burada bir hazırı var, benimle gel de sana un vereyim” buyurdular ve dakîkî yükletecek yanında bir şey bulunup bulunmadığını suâl ettiler. Hırsız da: “Evet vardır” diyerek kemâl-i havf ve sükût ile dakîk mevziine kadar müşârünileyh hazretleriyle birlikte yürüdü. Hz. Pîr, merkûmun orada torbasını güzelce doldurup, birlikte kapıdan dışarı çıktılar. Ümmü Abîde'den uzaklaşınca kadar gittiler. Sonra kendisini iz'âc ettiğinden dolayı hırsızdan helallik ve özür dilediler. Hırsız müşârünileyhin derece-i hilmine taaccüb etmekle berâberr, emirleri vechile helâl etti. Hz. Pîr vedâ edip giderken: “oğlum beni kalbimi tatyîb ettin, Allah da senin kalbini tatyîb etsin” diye duâ buyurdu. Hırsız hânesine vâsıl olduğu vakit, Hz. Pîrin hâlini ve kendisine “oğlum” diye hitâbını ve hilmini ve afvını düşündü; bu hâli bir türlü havsalasına sığdıramadığından, yerinde durmayıp, doğruca Hz. Pîr'in nezd-i saâdetine avdet ederek huzûrunda tövbekâr oldu ve hâlisü'l-cenân olup ekâbir-i fukara srasına geçti. Ken'ân Rifâî, *age*, s.24-25

bî-idrâk bu kelimât-ı tayyibe ve hasenât-ı bî-nihâyâttan mesrûr ve ferah-nâk olup **فليضحكوا قليلا وليبكوا كثيرا** [“Az gülsünler, çok ağlasınlar.”] (Tevbe, 9/82) mazmûn-i şerîfî mûcibince çok zamân geçmeyip libâsından soyunup cünûn-i mutabbak ile bî-hûş ve müstağrak üç günden sonra tîğ-i hilm ile mezbûh olup “**اني تائب عن الإنكار**” [inkârımdan tevbe ettim.]diyerek teslîm-i rûh eyledi. Meğer Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerinin ona gönderdiği selâm katline sikkîn ve irsâl ettiği mâl ve kumâş meyyitine techîz ve tekfîn için gönderilmiş idi. **Nazm:**

Ey gönül! Aklın olsa kıl iz’ân, [39]

Münkir olma! Kerâmet-i merdân,²²⁹

42 Ve dahi Şeyh İbrâhîm el-A’zeb (kaddese sırrahû er-Rab) hazretlerinden rivâyet olunur ki; ittifâkan eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri zümre-i mürîdîn (afallâhu teâlâ anhüm ecmaîn) hazretleri ile seyir etmek için sahraya çıkıp onlara azîm ziyâfet ve ânda çok ihsân ve kerâmet etti. Nâgâh esnâda musâhabet ve hulel-i mülâtafette mezbûr mürîdlerden iki mürîd-i necîb biri birine hafiyen tâ hitâb-ı garîb edip dedi ki; “Biz bunca mâh ve sene ve şol kadar evkât-ı sâât var (minhu) ehl ü ıyâl ve evtânımızdan cüdâ olup bu şeyhin ânâi’l-leyl ve’n-nehâr hizmetinde ifnâ-i ömür ândan hele netîcesi var mıdır? Eğer bu evkât-ı müstafîle ona ettiğimiz hizmet-i tavîlenin fâidesi yoksa ol cemâât ve bî-nihâyâta şeyh olup mahz-ı dalâl ve tazlîl ve mücerred da’vâ bilâ-delîl olduğu kat’iy-yi? vâzih ve lâyh olur, biz dahi ona mutâbaat etmekle hasira’d-dünyâ ve’l-âhirati makûlesinden haserât-ı dâreyn ve rakz-ı dîneyn edenlerden oluruz. Şeyh müşârün-ileyh hazretleri ol ânda bu kıssa-i hafiyeye ve kaziye-i mahfiye bi’l-keşf ve’l-ayân bi’t-tahmîn ve’l-bürhân ezhera mine’s-şemsi fî râbiati’n-nehâr hüveydâ ve âşikâre olup buyurdular ki; “Ey Sâdât! Eyyedekümüllahu bi’l-kerâmât, Fir’avun ve Hâmân ve Kârûn ve Kavm-i Tübba’ ile esfelü’s-sâfilinde haşr olayım, eğer size Şeyh olduğum hâtır-ı kâsırîma bile gelir ise ammâ hâlâ ebvâb-ı rahmet ve hazâyin-i kerem ve atiyet şimdi açılmıştır, sizden bir kimsenin ricâsı var ise hemen kıyâm edin Hazret-i Hak ve Cenâb-ı Feyyâz-ı Mutlaktan ricâ taleb etsin. “Pes bu hitâb-ı şerîf ve ma’na-yi latîf söylendiği vakit onlar dahi istimâ’

etmekle cümlesi kalkıp ellerin kaldırıp duâ ve nâr-ı dûzahtan ma'tûk olmak için tazarru' ve ricâ ettiklerinde âsumândan bârân gibi bir kâğıdı alıp meğer içinde âlânın aynî ile isim ve resmi mektûb-i mestûr “و انت معتوق من النار” [Ateşten âzâd olundun] diye hatt-ı şerîf ve mebrûr mevcûd imiş, müşâhede ettiği gibi ferah-nâk olup câm-ı sürûr encâmından nûş edip serhûş ve kûh-i hayret ve dehşete düşüp mecnûn ve bî-hûş-i lâ-ya'kıl oldu.

43

Ve dahi eş-Şeyh Hüseyin el-Hatîb (kaddese sırrahû es-Semîu'l-Mücîb) [40] hazretlerinden mervîdir ki; Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri mürîdîn-i mükerremîn ile rûz-i kıyâmete benzer bir yevm-i şedîdü'l-harrede bir sahrâya çıkıp sahrâda zikr u tezkîr ve ânda ifâde-i sağîr ve kebîr ettiğinde pend ü nasîhat etmeğe şol kadar halk-ı kesîr geldiler mezkûr sahrâ fadîhatu'l-eknâf vâsiâtu'l-etrâf onların kesretinden teng oldu. Çün Şeyh müşârünileyh hazretleri meclis ve va'zını itmâm etti. Nakîbü'n-nukebâ olan eş-Şeyh Ya'kûb bin Kürâz (Gaferallâhu lehû) hazretleri dedi ki; “Ey Seyyid! Bu halk-ı firâvân ve cemaât-ı bî-pâyân kesretine ne buyursunuz? Sultânım ben abd-i hakîriniz bu kadar zamân-ı kesîr kutbu'l-aktâb olan Şeyh Mansûr (kaddese sırrahû el-Meliku'l-Gafûr) hazretlerine hizmet edip dahi çok meşâyih-ı kirâm erbâb-ı mekâl ve makâm meclîslerin gördüm; ammâ bu cemiyet gibi hiç görmedim. Bel ki dünyâda Hazret-i Âdem (aleyhi's-selâm) zamânından beri aslâ böyle meclis vâki' olmadı” dedi. Şeyh müşârünileyh hazretleri bu hitâbı istimâ' ettiği gibi ona bî-huzûr olup ol saatte gazab ile kıyâm edip karyeye dönüp gitti. Saâdethânelerine bî-mecâl ve ta'bân ve güneş ısısından mecrûr ve zam'ân dâhil oldukda âteşe yakın yerde mâ-i hâr ile dolu bir ıbrık görüp içmeğe eline aldı, ittifâkân bir gayr ıbrığı pür-selsebîl ve rahîk gayr yerde görmeye evvel ki ıbrığı bırakır, ıbrık-ı sâni'den içmek üzere iken bir hâl-i acîb ile vaz'-ı garîb edip ıbrık-ı mezkûru yere çalıp şikest edip, bir köşeye çekilip medhûş ve mütehâyir ânda müteessif ve mütefekkir oturdu. Gabb-ı zâlik eâzım-ı fukâra (afâ anhümü'l-aliyyü'l-a'lâ) cem' olup Şeyh müşârünileyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerine gelip suâl edip dediler ki; “Ey Sultânım! Biz sizinle sahrâda otururken niçin bizi bırakıp yalnız teşrîf buyurdunuz?” diye istikşâf-ı hâl ettiklerinde Şeyh müşârünileyh hazretleri buyurdular ki; “Ey İhvân-ı âzîzân! (Hafazakumullâhu teâlâ min nezeâtî's-şeytân) sizinle sahrâya çıktığımızda şeytân-ı laîn (aleyhi'l-la'netullahi ve'n-nâsi ecmaîn) her mekân cihetinden cem'-i kesîr

ve cemm-i gafîri meclisimize da'vet edip haşretti ki; bizi bu sebeble mağrûr eyleye; hattâ Yakûb bin Kürâz dahi onlara bakıp cem'iyetlerin gördüğü gibi mağrûr ola yazdı. [41] Onun için meclisden hurûb ettim ki; tefrîk olunsunlar kimse mağrûr olmasın” diye cevâb verdi.²³⁰ Zikrolunan sâilân-ı mezbûrân yine bir suâl-i azîmü'l-meâl edip dediler ki “Ya sahrâdan dönüp geldiğiniz zamânda âb u hayât ile melân olan ıbrıkı niçin bî-takrîb ve sebab-i şikest ettiniz” dediniz. Şeyh müşârünileyh hazretleri onlara cevâb verip buyurdular ki; “Ben kaçan ki, sizden ayrılıp eve gelip ıbrıkı elime içmeye aldıkda onu mâ-i hâr görmekle nefis-i habîsim bana hitâb belki ta'nif-i itâb edip dedi ki; “Ey Ahmed! Beni vâfir-i it'âb ve bu hamre-i şedîd ile şol kadar zahmet ve azâb ettikten sonra yine mâ-i hamîm içirmekle azâb-ı elîm vermek mi istersin?” dedi. Ben dahi sözüne muti' ve münkâd olup ona zulmetyeyim” diye ikinci ıbrıkı alıp içmek istediğimde bir nidâ-i semâvî bana erişti ki; senin nefis-i emmâren sana gâlip olmasın. Ben dahi emr u fermân mûcibince ıbrıkı atıp bir sene tamâmına kadar su içmemeğe yemîn-i azîm-i Hudâ (tebâreke ismuhû ve teâlâ) Hazretleri ile ahd-ı kerîm ettim. Pes, Şeyh müşârünileyh Seyyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri bir sene bi't-tamâm ve'l-kemâl aslâ ondan su içmek vâki' olmadı. (radiyallahu anh ve erdâhu)²³¹

44 Ve dahi eş-Şeyh Ya'kûb bin Kürâz en-Nakîb (Kesâhullahu celâbibe't-tasrîb) hazretlerinden menkûldur ki; zikrolunan Şeyh Ya'kûb bir gece kutbu'l-aktâb şeyh Mansûr (kaddese sırrahû el-kuddûsu'l-gafûr) hazretleri ile işâ namâzın kıldıkdan sonra evine varıp orada evrâd-ı şerîf tilâvet ederken nevm galebe edip âlem-i rü'yada eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerini gördüm. Meğer ashâb-ı güzîn (rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecmaîn) Hazretleri ile cennet yolunda reftâr edip

²³⁰ Buraya kadar ki kısmı kısmen *Kılâdetü'l-cevâhir*'de anlatılan menkıbe gibidir. *Kılâdetü'l-cevâhir*'de anlatılan menkıbe daha kısadır. Sayyâdî, *age*, s. 64

²³¹ Hz. Pîr (r.a) bir gün fukarâ ile birlikte idi, meclis sabahtan akşama kadar imtidâd etti. O gün de şiddetli sıcak var idi. Susadı , sabr etti, meclis dağıldıktan sonra kalktı, hâne-i saâdetine geldi. Tennûr üstünde su dolu kirli bir kap buldu, içindeki su kirlice idi. Bir tarafta soğuk su ile dolu bir berrâdiye var idi. Eline kirli kabı alıp içeceği sırada, ona nefsi “beni öğleye kadar susuzlukla ta'zib ettiğin yetmedi de, bana şimdi de bir kirli suyumu mu içiriyorsun?” deyince, müşârünileyh nefsinin nizâ'ına karşı elinden kabı yere koyup ona bir sene su vermeye yemîn etti ve öyle de yaptı. *Ebu'l-alemeyn Seyyid Ahmed er-Rifâî s.23; bkz; Sayyâdî, s.76; Ümmü'l-berâhîn, 149a-150b*

gezmeye gidiyor idi. Eş-Şeyh Ya'küb onların cem'iyetini görmekle silklerine münselik olup onlara kendini yoldâş edip böyle gitti. Çün onlar cennet kapısına vâsıl ve Şeyh Ya'küb'tan gayrî tâife-i mezkûre Şeyh müşârun ileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) Hazretleri ile cennetin evvel ki bâbından dâhil oldular. Eş-Şeyh Ya'küb hazretleri dahi istedi ki, maan dühûl eyleye. Ânda olan bevvâb-ı cinân dühûlden onu men' ve ünfi-kahr ile kapı yanından tard u redd ettiler. Müşârünileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) Hazretleri bu hâli [42] müşâhede etmekle gamnâk olup “Lâ tehaf, lâ tehaf” diyerek çıkıp Şeyh Ya'küb el-metrûdun elini tutup onu dâhil-i bâb-ı evvel edip bâb-ı sâniye gelince mürâfik oldu, ikinci bâba gelip onlar âdetleri üzere dühûl edip Şeyh Ya'küb dahi duhûl istediğim ânda hicâb yine dühûlden men' ve sen kimin adamısın” diye taleb-i cevâb ettiler. Şeyh Ya'küb “Ben kutbu'l-aktâb eş-Şeyh Mansûr Hazretlerine mürîd ve nakîb ve kendisine cümle tâifesinden karîb ve mukarreb olduğumdan mâ-adâ tekyesinde nakîbu'n-nukebâ ve meclisinde reîsü'r-rüesâ olurum” diye bir kaç cevâb verip “çâk ben Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerinin fukarâsıyım” demeyince bâb-ı sâniyeden dühûl-i icâzet vermediler. El-kıssa sekiz bâba varınca her bâbda mezbûr Şeyh Ya'kûba bevvâbler ile böyle suâl ve redd-i cevâb “Çâk ben Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî Hazretlerinin etbâ'sındanım” diye söylemeyince bâbdan onu idhâl etmediler. Vaktâ ki; âlem-i yakazaya gelip hayrân ve mahzûn hemen nısfu'l-leylde mahallinden çıkıp tekyenin yoluna düşüp orada âvâre ve mecnûn gibi oturdu. Meğer Şeyh müşârunileyh hazretleri tekyede ona intizâr üzere idi. Eş-Şeyh Ya'küb ber-ahzân Şeyh müşârunileyh hazretlerini gördüğü gibi yanına varıp sîne-i pürmaârif-i seniyyesine muânakat ve zikrolunduğu gibi vâkıada ne şey gördü ise bi-aynihi ser-be-ser keşf-i sarîh ile ihbâr ve hikâyet etti. Ba'dehû Şeyh müşârunileyh hazretleri buyurdular ki; “Ey Ya'küb! Bu rü'yadan sakın mağrûr olup benim için Şeyh Mansûr hazretleri ile berâberdir” diye zannedersin. Hazret-i Rasûl-i Ekrem ve Nebiyyi Muhterem (sallallahu teâlâ aleyhi ve selem) Efendimiz Hazretlerinin pâk-i rûh-i şerîfi için ve Şeyh Mansûr (kaddese sırrahû el-Gafûr) hazretlerinin hürmeti hakkı için ben abd ve fakîr ve bende-i sağîr inde'l-hâs ve'l-âmm eş-Şeyh Mansûr hazretlerine mürîd-i gulâm ve bel ki ekall-i abîd-i hüddâm olduğum ezhera mine'l-bedr inde't-tâmdır. Şeyh

Ya'kûb (afâ anhu allâmu'l-guyûb) hazretleri bu kıssaları istimâ' etmekle lâ-ya'kıl olup evine dönüp mahzûn ve bir yıl mikdârı derdmend-i zebûn yattı.²³²

45

Ve dahi el-Veliyyu'l-mutlak ve'l-kutbu'l-muhakkik es-Seyyid İbrâhîm el-A'zeb bin es-Seyyid Ali er-Rifâî (kaddese sırrahû er-Rab) hazretlerinden rivâyet olunur ki; mûmâileyh es-Seyyid İbrâhîm el-A'zeb hazretlerinin vâlid-i mâcidleri ki, [43] es-Seyyid Ali er-Rifâî, eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri ile tekyede tâife-i Rifâiyye içinde ikisi Şeyh Suheyb kilâhumâ sâhib-ser-i acîb ve tasarruf-ı garîb idi. İttifâkan bir gün mûmâileyh Seyyid Ali er-Rifâî hazretleri veled-i necîbî İbrâhîm el-A'zeb hazretlerinin çağırıp hads ile hitâb-ı anîf ve şiddet ile “Ey İbrâhîm! Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerine beni imdi buluştur” diye emr-i şerîf etti. Eş-Şeyh İbrâhîm el-A'zeb (kaddese sırrahû er-Rab) hazretleri onu istimâ' ettiği ânda itaât-ı vâlidîn mûcib-i saâdet-i dâreyn olmakla emr-i mûcibince sür'atle Şeyh müşârun iley hazretlerinin sedde-i saâdetine varıp lâkin azîm hicâb ve hayâ ve kesret-i mehâbit ve ihtîşâmından söylemeğe mecâl bulamayıp tekellümle ikdâm edemedi. Şeyh müşârun iley Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahû el-Bârî) hazretleri Seyyid İbrâhîm'e “Hiç söylemen lâzım değildir. Şimdi var hemen ıbrıkı doldurup ardımca abdest almağa böyle gidelim” dedi. Şeyh İbrâhîm (afâ anhu'l-Halîmu'l-Alîm) hazretleri ıbrıkı alıp maan sahraya çıkıp Şeyh müşârunileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahû el-Bârî) hazretleri buyurdular ki; “Ey İbrâhîm! Hemen sür'atle var, pederin Seyyid Ali hazretlerini buraya da'vet eyle” diye karyeye gönderdi. Az zamândan sonra Seyyid İbrâhîm hazretleri babası Seyyid Ali hazretleri ile sahrâya vüsûl ve ubûr ve Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (Kaddesallahu sırrahû el-Latîf) hazretleri ile müşerref ve mesrûr oldu, çün birbirine mülâkî oldular, hâtır-ı dilfikârî ile selâm u hitâb ve çok nâle ve zârî ile kelâm-ı pür-itâb etti. Ba'de-zâlik iki merdân yalnız bir yere oturup Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddesallahu sırrahu'l-Azîz) hazretleri ulûm-i ilâhiye ve maârif-i ledünniyye müteallik likâ-i kelimât-ı müessirât ve ol makâmda nice izhâr-ı kerâmet-i bî-nihâyât etmekle Şeyh Seyyid Ali el-mezkûr (latifallahu bihi fi'l-umûr) hazretleri tâc-ı şerîf vâcibu't-ta'zîm ve't-teşrîfî serden çıkarıp mekşûfu'r-ra's oturup Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddesallahu sırrahu'l-Bârî) hazretlerinin mübârek

²³² Ümmü'l-berâhinden alıntı yapılmış. Bkz: Sayyâdî, *age*, s. 91; *Ümmü'l-berâhîn*;

ayağına düşüp tevbe ve istiğfâr edip mürîd u hizmetkâr ol ânda gâşiyesin götürüp gâşiyedârî oldu.²³³

46

Ve dahi [44] mûmâileyh Şeyh İbrâhîm el-A'zeb (kaddese sırrahû er-Rab) hazretlerinden mervîdir ki; Şeyh İbrâhîm hazretleri eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahû el-Azîz) hazretleri ile leyâli-i şitâdan bir gece işâ namâzını kılıp tekyede oturup söyleşirlerken bir merd-i sâhib-i zalâm-şeyda peydâ olup mânend-i amûd-i sabâh Hümâmiye nâm karyeden çıka geldi. Şeyh müşârünileyh hazretlerine ihdâ-i selâmdan sonra takrîr-i kelâm edip “Ey Seyyidî! Ben abd-i zelîl ve ekall-i kalîl Hümâmiye karyesinde müteehhil idim, hikmetullah zevcim var ahirete intikâl ettikde

²³³ Seyyid İbrâhîm A'zeb'in şöyle dediği rivâyet edilir: Babam Seyyid Ali bana dedi ki: “Benimle Hz. Seyyid'in arasını birleştir. Zîrâ benim tenhâda onunla bir konuşmama olmuştur. Ben ertesi gün bu sözü Hz. Seyyid'e açtım. Buyurdu ki: “Onun isteğini vermek gerekir” Hz. Settid akşam namazını dervişlerle birlikte kıldıktan sonra nakîb sofrayı açmakla meşgûl oldu. Hz. Seyyid ayağa kalktı, ayakkabılarını giydi, cemaatin içinden çıktı ve bana:” Ey İbrahim, testiye getir!” dedi. Hazretin hizmetçisi olan İbnü't-târî de bizimle birlikte çıkmak için ayağa kalktı. Hz. Seyyid “Hiç kimse bizimle berâber dışarıya çıkamsın” dedi. Bana: “Ey İbrâhîm! Babanı getir” dedi. Gittim babamı getirdim. Hz. Seyyid'e ulaştığımız zaman bana: Ey İbrâhîm, testiye babana ver, sen dur ve kimseyi yanımıza sokma!” dedi. Öyle yaptım. Sonra oturdukları zaman babam sordu: “Ey Seyyid! Arkadaşlar arasında kaç şeyh vardır. Hz. Seyyid: “Şeyh, bir kişidir!” buyurdu. Babam: “Altı kişidir!” dedi. Hz. Seyyid: “Birden fazla değildir!” dedi. Babam: “Seyyid'in sözü reddedilemez; ama biz altı kişiyiz” dedi. Hz. Seyyid sordu: “Bu altı kişi kimlerdir?”. Babam şöyle cevâb verdi: “Ben, kardeşim, kardeşimin oğlu, oğlum, Seyyid Sâlih, ve sen!”. Hz. Seyyid buyurdu ki: “Şeyhliği bana nisbet etme, ben şeyh değilim!” Babam: “O halde şeyh kimdir?” diye sordu. Buyurdu ki: “Ey Ali, şeyh sensin”. Babam : “Ömrün uzun olsun, şeyh sensin” dedi. Hz. Seyyid buyurdu ki: ben şeyh değilim, bana şeyh deme”. Babam: “kutub musun?” diye sordu, o: “Kutub değilim”, buyurdu. Babam: “Gavs mısın?” diye sordu, o: “Gavs değilim”, buyurdu. Babam: “O halde senin hakkında ne diyeyim” deyince, o şunu de buyurdu:

O ayın ondördüdür ama her gece ayındır, eksilmez,

O güneştir ama yanında hiç gölge yoktur.

Babam: “Sen nasıl bir kişisin?” dedi. Hz. Seyyid buyurdu ki: benim Allah katındaki makâmımı bilersen dilsiz ve sağır olursun, uzuvların birbirinden ayrılır. Kâzerûnî, *age*, s.46-47; Sayyâdî, *age*, s.92; Ümmü'l-berâhîn; s.156a-156b

vârisleri benden mihr-i müecceli ki; yüz elli altın isterler; benim ise bir akçe ve bir habbem yoktur; bilemem hâlim neye müncer ola. Siz kerem-i ihsân ve lütf-i bî-pâyânınızdan Allahü (azîmü’ş-şân) Hazretleri için merhûm u mağfûrûn leh Hazret-i Şeyh Mansûr’un pâk rûhu için vâris-i mezbûra varıb bana şefaât-ı hüsniyye buyurasınız” deyince Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddesallâhu teâlâ sırrahu’l-âlî) Hazretleri nola ale’r-ra’si ve’l-ayn deyip mazmûn-i şerîfi fehvâsınca hemen kalkıp ata binip yalnız ol şahs-ı mezbûr ile Hümâmiye tarafına teveccüh buyurdular, çün Hamâmiye vilâyetine vüsûl bulup orada vaz’-i kadem ve vâris-i mezbûrdan **من يشفع شفاعة حسنة يكن له نصيب منها** [“Kim iyi bir işe aracılık ederse onun da o işten bir nasibi olur.”] (Nisâ, 4/85) mazmûn-ı şerîfi fehvâsınca hemân kalkıp ata binip yalnız ol şahs-ı mezbûr ile Hamâmiye tarafına teveccüh buyurdular; çün Hamâmiye vilâyetine vusûl bulub anda vaz’-ı kadem ve vâris-i mezbûrdan taleb-i iskât ve ibrâyı zimem etti, vâris-i merkûm (afâ anhu’l-Hayyu’l-Kayyûm) eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahû el-Azîz) hazretlerine fasîh hitâb ve redd-i cevâb-i müstetâb edip dedi ki; “Ey seygidü’s-sâdât ve hâkem-i velâyât! Emr-i şerîfiniz vâcibü’l-ımtisâl ve fermân-ı latîfiniz hurrî bi’l-kabûl ve’l-ıkbâldir; lâkin mârru’z-zikr olan mâl-i firâvân mukâbelesinde cennet-i Adn’de bir cây-i şerîf ve makâm-ı münîf, rûz-i kıyâmette Hazret-i Hüdâ’ dan bana ricâ eder misin?” deyince Hazret-i eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri ol demde ona dâru’n-naîmde bir kasr-ı azîm-i ulu vermeğe taahhüd ve tekeffül edip bir hatt-ı şerîfi memzî ve mahtûm bir tavîlü’z-zeyl-i temessük-i ma’lûm eline verip sâkin olduğu karyeye rücû’ ve tekyesinde fukarâsıyla sabâh namâzına yetişip maan itmâm-ı salât ettiler. Ba’dehû vâris-i mezbûr (afâ anhü’l-Gafûr) hazretleri vefât ettiğinde temessük-i mestûr ve zikrolunarak menşûr kefeninde tayyolunup ol gece [45] cennet-i firdevste kusûr-i âliyyede oturup **قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا** [“Biz Rabbimizin va’dettiğini gerçek bulduk.”] (A’raf, 8/44) âyet-i şerîfesin tilâvet ederken nice adamlara rü’yâda göründü. **Nazm:**

Bârakellâh nedir bu lütf-i kerem,

Lev haşşellâh ne bu ulûm-i himem,

Nitekim rivâyet olunur ki; Seyyidü’l-mürselîn (sallallahu teâlâ aleyhi ve alâ âlihi ve sahbihi ecmaîn) Hazretleri bir gün ashâb-ı güzîn (rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn)

hazretleri ile oturup muhâdese ederken bir zen-i fakîr, bir cebbâr yahûdînin rıkbe-i rikkında esîresi ağlayarak dînimizin sultânı Hazret-i Muhammed Mustafâ (sallallahu teâlâ aleyhi ve sellim) Efendimiz Hazretlerine gelip dedi ki; “Ey penâh-ı ümmet ve cümle âlemîne rahmet! Ben abdiniz fülân bir yahûdînin câriyesi olup hâlâ beni birkaç altın ile bir şey almağa pazara gönderdi, hikmet-i Hüdâ bir yan kesici beni yolda gözleyip altını uğruladı, eğer altınsız varacak olursam beni elbette katletmek mukarrerdir; zîrâ yahûdi-i mesfûr tâifesinin içinde mütekebbir bir mel’undur. Hemen sizin lutf u merhamet ve kerem-i bâ-nihâyetinizden ricâ ve istediğim budur ki, emânu’l-emân Hazret-i Allah için olsun ona bir haber-i şefâat-eser gönderip beni halâs edesiniz” dedi. Çün Hazret-i Rasûl-i Ekrem ve Fahr-i âlem (sallallâhu teâlâ aleyhi ve selem) Efendimiz Hazretleri câriye-i mezbûrenin kelâmını işitti, “Hemen varalım” deyip mesfûr yahûdînin evine teşrîf buyurup şefâat-ı câriyeye taleb-i afv-ı musâmehat ettiler; mesfûr yahûdî Hazret-i Seyyidü’l-Arab ve’l-Acem Efendimiz Hazretlerinin dîdâr-ı şerîfin görüp müşâhede ettiği ânda hayrân ve teşrîflerinden mesnet-i lâ-ya’kıl ve sergerdân olup dedi ki; “Ey Seyyid-i veled-i Âdem, Musâ ve Hârûndan, efdal ve ecl u ekrem, ben kulunuz bir haber göndermek yetmez mi idi ki senceleyin melik-i kebîr benim gibi bir yahûdî-i hakîrin menziline gelmeğe tenezzül etmek nedendir, hâşâ ki beşer olasın. **Nazm:**

Mâ ente illâ melekun;

Sübhâne minke melekun;

Ba’dehû câriye-i mezbûreyi mâl-i firâvân bağışlayıp kendisine i’tâk edip [46] ehl u iyâl ve akâribi ile umûm u istiğrâk üzere islâma gelip cemî’ân müslimîn ve mü’minîn ve cümle-i muvahhidîn ve makkûlîn oldular.(radıyallahu teâlâ anhüm ve habbânâ bi-kabûlin minhüm)²³⁴

47 Ve dahi el-merhûm Şeyh Ebu Muhammed Cemâleddîn el-Hatîb (afâ anhu’s-Semîu’l-Karîb) hazretlerinden menkûl ve mervîdir ki; mûmâileyh eş-Şeyh Ebu Muhammed bir zamânda eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddese sırruhûu’l-azîz) hazretlerini ziyâret edip zâviyesinde fakran öyle nice mâh ve sâl, gece-gündüz ol-cemâl-i pür-kemâl ile müşerref ve mü’tenim olur idi; ittifâkan bir gün maan seyretmek

²³⁴ Ümmü’l-berâhîn, 159b-161b

için sahrâya çıkıp Şeyh müşârünileyh hazretleri ona ehâdîs-i muhabbete müteallik rivâyât-ı muhtelifât ve ahvâl-i tasavvufiye münâsib hikâyât-ı mutavvelât söyleyip naklederken bir esed-i zırgâm, yanında bir zaîf hamâm peydâ ve âşikâre oldu. Şeyh müşârünileyh hazretleri onu gördüğü gibi Şeyh Cemâleddîn (afâ anhü rabbu'l-âlemîn) hazretlerine gösterip dedi ki; “Ey Cemâleddîn! Bu hikmete ne dersin ki; bir hamâm niçin insân-ı âkilden firâr ve hayvân-ı câhil ile ülfet edip yanında karâr eder, hikmetini bilir misin? Zîrâ kulûb-i hayvânât mânend-i insân gıllu gış ve hakd u hased ile meşhûn ve melân değildir. Eğer kalblerinde insân gibi bir zerre kadar gıll u gış ve keder varmış ise onlara böyle iz'ân etmeyin insândan nice kaçır ise onlardan dahi kaçır firâr ederdi ve eğer insân kendüsün gıll u gıştân pâk ve temîz etse onunla cemî'-i vuhûş ve tuyûr ülfet edip ondan firâr etmez idi. Şeyh Cemâleddîn hazretleri bu hitâb-ı müstetâbî istimâ' edip dedi ki; “Ey Seyyidî! Benim kalbimde hiç zerre kadar gıll u gış yoktur, fermân buyurun bu hamâm mekânından kalkıp bana gelip benim ile esed gibi muâmele ede” Şeyh müşârünileyh hazretleri hamâm-ı mezbûre işâret ve “Gel” diye fermân ile hüsn-i ibâret etti. Ol demde hamâm mekânından kıyâm-ı sür'atle gelip lisân-ı kudretle ihdâ-i selâm edip Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerinin koynuna girip yattı. Mûmâileyh Şeyh Cemâleddîn hazretleri, Şeyh müşârünileyh hazretlerine “Ey Seyyidî! Benim dahi sînem gıll u gıştan maarrî ve hakd u hasetten müberrâ iken niçin hamâm benim koynuma duhûl u ubûr etmeyip size doğru varıp yattı, elbette ben sizden olurum” deyince Şeyh müşârünileyh hazretleri hamâm-ı merkûmu mübârek [47] koynundan çıkarıp Şeyh Cemâleddîn hazretlerinin koynuna vaz' ettiği ânda ıztırâb-ı şedîd ile firâr edip mekân-ı bâide kondu. Pes Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri “Ey Cemâleddîn! Gıll u gıştan hâlî olan adamlar sencileyin değildir. Onların kalblerinde dost ve düşmanlara aslâ hıyânet belki onlarda zerre kadar da'vâyı velâyet ve kerâmet olmaz, ef'âl-i Hüdâ (celle ve alâ) hazretlerine umûmen teslîm ve iz'ân ve rızâ ederler, hattâ bir tîr-i zehirnâk-ı pür-katl ve mevt-i helâk ardlarından isâbet ve ubûr, sadırlarından geçip nüfûd ve mürûr eder ise ardlarına bakıp “Bu sehm-i mesmûm ve kazâ-i mahtûm kimden geldi?” diye suâl etmeyip ondan hâtırlarına inhirâf ve melâl gelmez evvelâ bâb-ı ihlâstan duhûl edip bu mertebeye vusûl ettikten sonra cemî'-i vuhûş, tuyûr u hayvân seninle ülfet edip sana inkıyâd ve iz'ân

ederler” diye ifâde ve ihâle buyurdular.(radiyallâhu teâlâ anhüm ecmeîn ve haşernâ fî zümretihim âmîn)²³⁵

48

Ve dahi eş-Şeyh Ahmed bin Suûd (afâ anhü'l-Melikü'l-Vedûd) hazretlerinden hikâyet olunur ki; ittifâkan Şeyh Atîk (kesâhullahu celâbîbe't-tevfîk) hazretleri ile bir gün eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahû el-Bârî) hazretlerinin meclîs-i şerîf ve mahfel-i latîflerinde oturup muhâdese ederken bir âlâ-yı ricâl ve Fûrsân ve her taraftan halk-ı kesîr-i bî-pâyân kasd-ı ziyâret-i eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerine gelip dîdâr-ı pür-envârların gördükleri ânda teraccül edip dest-pûs ettiler. Ve dahi Şeyh Atîk hazretleri bu hâli görüp Şeyh müşârünileyh hazretlerine gıbtasından takrîr-i kelâm ve izhâr-ı itâb ve melâm edip dedi ki; “Sencileyin adamlara elini pûs etmeğe niçin verirsin **و لقد كررنا بني ادم و حملناهم في البر و البحر** [“Biz, hakîkaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık.”] (İsrâ, 17/70) âyet-i şerîfesin işitip istimâ' etmedin mi? Yoksa onlardan efdal ve cümlesinden kendini ecel ve ekmel mi addedersin”. Eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri ona hitâb ve suâlîne redd-i cevâb edip buyurdu ki; “Ey Seyyidî! Sen hangi kelâmullahtan bir yazılmış kâğıdı bulursun zâhiren içinde ismullah yazıldığı için pûs ve takbîl, başına vaz' u ta'zîm ve tebcîl edip kendi kâğıdın için ta'zîm etmezsin” dedi. Nitekim ben abd-i hakîrin elinde ism-i Hüda yazıldığı için âmme-i fukarâ onu pûs ederler, buyurdular. Şeyh Atîk [48] hazretleri yine hitâb, suâlîne dahi taleb-i cevâb edip Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerine eyitti “Ey Şeyh-i cihân ve merkez-i dâire-i ilm u irfân **ليس الخبر كالعيان** [İşitmek görmek gibi değildir.] mazmûnunca buyurduğunuz şeye bir delîl u bürhân isterim” dediğinde müşârünileyh hazretleri dest-i şerîfin kaldırıp izhâr ve cümle-i huzzâra onu vâzih ve âşikâre ettiler, ol meclisde olan hattı, yazıp okuyan ve okumayan nûrdan **لا اله الا الله محمد رسول الله** yed-i şerîfinde hâme-i kudret ile yazılmış görüp ve ândan okudular. Ba'dehû Şeyh Atîk bu hâli görüp ondan mest-i lâ-ya'kıl olup ol demde bu günâhından tevbe-i nasûh ile tevbe ve ihlâs Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretlerinin pâk-dâmenine yapışıp ona azîm

²³⁵ Ümmü'l-berâhîn; 162a-163b

intisâb ve ihtisâs etti. (ilâ zamâninâ hâzâ mürîdîn-i mükerrremîn- rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn zümresinden addolunur.²³⁶

49 Ve dahi eş-Şeyh Hüseyin bin Şerîr (afâ anhü rabbu'l-âlemîn) hazretlerinden menkûldur ki; “Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri bir gün kendi halîle-i muhteremeleri Seyyide Râbia Hazretleri ile saâdethânelerinde oturup musâhabet ederken Seyyide Râbia Hatûn (Kaddesallâhu teâlâ sırraha'l-Masûn) hazretleri esnâ-i musâhabet ve mahall-i mulâtafet ve mübâsetatta Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerine arz-ı suâl ve keşf-i mâ-fi'l-bâl edip dedi ki, “Ey seyyidü's-sâdât ve genc-i ilm u hilm ve kerâmât sizin nefsi nefîse pür-maârif-i me'nûse taâm envândan her ne şey ister ise; ben abdiniz onu size ihzâr ve meclis-i şerîfinizde şimdi peydâ ve âşikâre edeyim. Zîrâ cenâbü'l-meabbınız bu gün ben câriyenizin ziyâfetindedir” deyince, Şeyh müşârünileyh hazretleri buyurdular ki; “Ey Seyyide Râbia! Benim gönlüm şol kadar dühûr ve a'vâm ve bunca şuhûr u eyyâm herîse yemeğe meyleder; lâkin fukarâdan kaçıp evimde yalnız yesem ihtisâs etmekle fukarâya hıyânet eylemiş olup **شر الناس من اكل وحده و منع رفده** hadîs-i şerîfinin mazmûnuna olurum” dedi. Seyyid Râbia (afâ anha fi'd-dünyâ ve'l-âhirati) bunu işitip istimâ' ettiği ânda sür'atle kıyâm ve istedi ki, herîse ile şol kadar envâ'-ı taâm ihzâr ettiği zâviyede bulunan tâife-i fukarâ ve kasaba-i Ümmü Abîde'de sâkin olan esâgir ve ekâbirden [49] ne kadar adam var ise ona müstakillen bir sofrâ taâm ve ondan mâ-adâ siyâb-ı fâhireden en'âm u taâm gönderip ilbâs u it'âm ettikten sonra Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerine taâm-ı mezkûrdan hassasını götürüp yanına ihzâr ve bu taâmdan ve böyle bir sofrâ fukarâya irsâl ettim” diye ona muhdîs ve ihbâr ettikde Şeyh müşârünileyh hazretleri bu hikâyetten mesrûr ve ferah-nâk ve hazzettiğinde Hâliku'l-halki Hüdâvend-i zü'l-celâl bâsıtı'r-rızki şehinşâh-ı lâ yezâl-i bî-zevâl Hazretlerine hamd u senâ ve zikr ve bu ni'met mukâbelesinde secde-i şükrediyorken bir mevş-i bî-hûş ol demde câm-ı ecelden nûş etmek için mâide-i mestûreye gelip vusûl u taâm yanında karâr ve hulûl ettiğinde meğer bir kürbe-i mânend-i gûl yakın yerde var imiş, fâre-i mezbûrî gördüğü gibi yanına varıp katl ve bir lahzada bel' ve ekl etti. Şeyh müşârünileyh hazretleri sücûddan kalkıp bu hâli görmekle melûl u mahzûn olup **انا لله**

وانا اليه راجعون [“Biz Allah’ın kullarıyız ve biz O’na döneceğiz.”] (Bakara, 2/156) diyerek meclisinden kıyâm edip gayr yerde oturdu. Ânda karâr edip kendi kendine ta’nîf ve ve itâb ve bir taâm yanında ki katl-i nefis vâki’ ola bana kıyâmete dek zakkûm u harâm olsun” diye nefsine mükâleme ve hitâb edip bükâ ve nevvâh ve na’ra ile nâle ve sıyâh ederken Cenâb-ı Hüdâ (tebâreke ismühû ve teâlâ) Hazretlerinden taâm-ı cennet ve makâm-ı kerâmetten bir sofrâ-i nefîse içinde et’ime-i muhtelifle ile asîde ve herîse var imiş tuyûr-i cennât-ı rıdvân iki mürg-i ihzarânı meclis-i şerîfte mevcûd ve mukarrer ettiler. Şeyh Hasan ibn-i Şîrîn hazretleri ifâde edip dedi ki, “ eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerine nâzil olan cinândan ben abd-i hakîr ve Şeyh müşârünileyh hazretlerinin saâdethânelerinde sâkin olan sağîr u kebîr maan yedik; ammâ bu âna dek neşâtından serhûş ve ol zamândan beri lezzetinden medhûş ve bî-hûş-i lâ-ya’kıl olduk.²³⁷

50 Ve dahi eş-Şeyh Hüseyin bin Osmân (sekâhullahu teâlâ şâbîbe’l-afvi ve’l-gufrân) Hazretlerinden menkûldur ki; eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddesallâhu sırrahu’l-Azîz) hazretleri ve dâima mecâlis-i ibâdât ve tâât ve ekser-i evkât ve saâtta besmele-i şerîfeyi tilâvet edip onun medh ve fazîletinden ziyâde ve hakkında mürîdîn-i mükerrremîne ismullahi’l-azîm diye i’lâm ve ifâde [50] ederdi. Bir marîz-i mübtelâ gelip ondan derdine dermân ve devâ istediği zamânda bir beyâz kağıt alıp besmele-i şerîfî içine mürekkebsiz (ağız suyu) mübârekleri ile yazıp marîz-i mezkûrun başına koyup ol ânda şifâ bulurdu. İttifâkan bir münâfık şeytân zikrolunan

²³⁷ Şifâü’l eskâm’dan: Nakledilir ki, sâliha şeyha Sittî Râbiâ, Hz. Seyyid’e: Eğer istediğin bir şey varsa şöyle onu pişireyim, dedi. Hz. Seyyid: Uzun zamandır canım herîse (keşkek) ister, dedi. Şeyhâ: Bu kolay bir istek, dedi. Hz. Seyyid : Ey şeyh kızı! Dervişlerim yemezken ben nasıl yerim, onlara nasıl ihânet edebilirim ve kendime dünyevî lezzetlerden birini nasıl tahsîs edebilirim, dedi. Şeyhâ: “Ey Seyyid!” Ben o kadar çok keşkek yaparım ki bütün dervişler yiyebilir, dedi. Hz. Seyyid ona duâ etti ve: Allah sana mübârek etsin, dedi. Şeyhâ gitti, keşkek yaptı, onu dervişler arasında bölüştürmelerini söyledi. Bir dervişin payı kadarına O Hazrete götürüp yanına koydu ve: Dervişlerin payını verdim, yediler, dedi. Hz. Seyyid Allah’a şükretti, kalkıp iki rek’at şükür namazı kıldı. O namazla meşgûl iken bir fare geldi, keşkeğin etrafında dolaşıyordu. Bir kedi sıçrayıp farenin başını kopardı. Hz. Seyyid namazı bitirince ağlamaya başladı ve keşkeği kendinden uzaklaştırdı. Şeyhâ: Niçin uzaklaştırıyorsun, diye sordu. O: Ey Şeyh Kızı! Dedi, kendisi uğruna bir başın koparıldığı şeyde Ahmed’in nasîbi yoktur. Kâzerûnî, age, s. 106; Aynı menkıbe bkz: Sayyâdî, age, 66

kâğıtların birisini alıp tecrübe ve imtihân niyeti ile eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahû el-Âlî) Hazretlerine gelip onu i'tâ ve ondan bir nüsha-i şifâ talep ettiğinde Şeyh müşârünileyh hazretleri kağıd-ı merkûmu alıp nazar ettiği gibi sâile hitâb edip murâdın imtihân için bir yazılmış kağıdı bana getirdin” diye keşf-i sarîh ile redd-i cevâb etti. Sâil-i mezkûr-i sefih ve câhil-i mağrûr bu hitâbı işitip istimâ' ettiği sâatte libâs-ı akl ve idrâkî meslûb ve kasaba içinde vefât edinceye kadar uryân u meczûb gezer oldu.²³⁸

51

Ve dahi Şeyhu'l-kurrâ olan Şeyh İbrâhîm bin Abdurrahmân (afâ anhümâ'l-Hannânu'l-Mennân) hazretlerinden rivâyet olunur ki; bir yevm-i azîmu'l-harrede mânend-i rûz-i mahşerde mûmâileyh Şeyh İbrâhîm (afâ anhü'l-Halîmu'r-Rahîm) hazretleri fukarâdan cemi'-i kesîr ve cemm-i gafîr ile müşârünileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretleri muhabbet-i şerîfesinde tekyeye maan gidiyordu. Meğer Şeyh Ya'kûb bin Kürâz hazretleri babasının makberesinde imiş; ondan ağlayarak gelirken yolda bu cem'iyete rast gelip Şeyh müşârünileyh hazretlerini gördüğünde dedi ki; “Ey Seyyid! Bu abd-i hakîrinizin vâlid-i merhûmem, bu makberede medfûndur; lâkin defnedeli her gece âlem-i rü'yâda bana görünüyor, sizden duâ-i şerîf ister, Allah için olsun lutf u ihsân ve kerem-i bî-pâyân edip onu ziyâret ve yanında olan müslümanlara bakıp nazar-ı inâyet buyurasınız” diye ricâ ve niyâz etti; çün Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahu'l-Bârî) hazretleri makbere-i mezkûrenin yanına duhûl ve Şeyh Ya'kûb'un babasının kabrine vusûl etti. Halkı azâbda görüp na'ra ve âh ve savt-ı şedîd ile “Allah Allah” deyip zemîne düşüp hâkle berâber oldu, âmme-i fukarâ ve mürîdîn ve sâir ashâb ve tâbiîn bu hâli görüp müşâhede ettiklerinde hayrân ve pür-melân ve sergerdân ve mustaribu'l-ahvâl olup Şeyh Ya'kûb bin Kürâz gazab-ı şedîd ile hitâb ve sen [51] Şeyh Hazretlerini buraya niçin götürdün” diye itâb ettiler. Şeyh müşârünileyh hazretleri

²³⁸ *Şifâü'l-eskâm*'da: nakledilir ki; birisi Hz. Seyyid'den muska isteyince onun yanında yanında mürekkebsiz muskayı mürekkebsiz ağız suyu ile yazardı. Bir defâsında bir şahıs için böyle bir muska yazdı. O şahıs onu aldı. Uzun bir süre sonra onu imtihan etmek için Hz. Seyyid'e muska yazması için tekrar verdi. Hz. Seyyid o kağıda bakıp geri verdi ve: ey oğul! Bir defa yazmışım, dedi. Bu tavırdan hiç sıkıntı göstermedi, üzülmedi. *Kâzerûnî*, *age*, s. 99-100 ; Ebû Abdullah b. Es'ad el-Yâfîi, *age*, s. 440

makbere-i mârre'de güneş ısısından nısf-ı nehârdan ziyâde yatıp böyle teevvüh ve teveccü' ve Hazret-i Hüdâya niyâz ve tazarru' ediyorken tâ ki sür'atle kıyâm ve duâ ve sâkin-i makbereye Hazret-i Allah'dan gufrân u rahmet taleb ve ricâ etti; ba'dehû sucûd edip nâle ve zâr ve hâk üstünde vaz'-ı ser ve dîdâr etmekle Cenâb-ı kaddes ve mahall-i üns Hazretinden **قد اجبتك و قبلناك** [Sana icâbet ettik ve duâmı kabûl ettik] diye savt-ı şerîf ve sadâ-i latîf erişip ol cibânede gîr ve ne kadar meyyit varsa kabrinden nidâ edip "Senden Allah razı olsun ki; bizi nâr-ı cehîm ve azâb-ı elîmden halâs ettin" diye savt ve sadâ eylediler; hattâ meclisde olan huzzâr ve fukarâdan sığâr u kibâr cemîân bu sadâyı işitip cümle taaccüb ettiler.

52 Ve dahi eş-Şeyh Takiyyüddîn bin İbrâhîm (aleyhi rahmetuhu rabbuhu'l-Halîlu'r-Rahîm) hazretlerinden menkûldır ki; Üveyne nâm karyede hatîb olan Şeyh Cemâleddîn el-Hatîb hazretleri müşârun ileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerinin ashâb-ı mükerremîn ve ihvân-ı mukarrebiiyyinden imiş; lâkin evâil-i zuhûrundan şöyle bir fakîr u bî-nazîr olduğu bir akçe ve bir habbesi yok. İttifâkan râvi-i mûmâileyh Şeyh Takiyyüddîn hazretleri, Şeyh müşârunileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerinin meclis-i şerîf ve mahfel-i latîflerinde otururken zikrolunan hatîb ol-meclise çıkagelip ihdâ-i selâm ve takbîl-i enâmil-i kirâm ettikten sonra Şeyh müşârunileyh hazretlerine takrîr-i kelâm edip "Ey Seyyidî! Ben abd-i fakîr-i pür-acz ve't-tekassur, şol kadar zamân hizmet-i şerîfinizde sıfru'l-yedeyn hâliyen ani'n-nakdeyn olup hâlâ Üveyne nâm vilâyetinde Şeyh olan eş-Şeyh İsmâîl bendeniz; aslâ size muhâlefet etmez ve tarîk-i itâatte semt-i uhra gitmez hâlâ elinde bir bostanı var; ol bostanı ben dâînize ondan ricâ etseniz orada zirâat edip ehl u iyâl ve nisâ ve etfâlimiz ile taayyüş edip cenâbınıza hayr duâ eder idik. Şeyh müşârunileyh hazretleri; **Nazm:**

ما قال لا قط الا في تشهده

لو لا تشهده كانت لاوه نعم

Fehvâsınca nola ale'r-ra'si ve'l-ayn deyip ol ânda kıyâm ve zihâb Şeyh [52] İsmâîl mûmâileyhden Şeyh Cemâleddîn el-Hatîb'e bostân-ı ma'hûdu istîhâb ettiğinde Şeyh İsmâîl (afâ anhü'l-Melikü'l-Celîl) hazretleri Şeyh müşârunileyh hazretlerine hitâb

u suâl-i şerîflerine redd-i cevâb edip dedi ki, “Ey Ferd-i efrâd ve kutb-i aktâb ve halîfe-i rabbu’l-erbâb! Mârru’z-zikrolan bostânı hâlâ zirâatim ile meşhûn ve mel’ân olup tahmînen yalnız mahsûl-i zirâati yüz bin dirhem ve bilâ-ivaz bi-mâ fihi onu vermek bana çok hîf ve gadir olur” dedi. Şeyh müşârünileyh hazretleri onun cevâbın işitip istimâ’ ettiğinde Şeyh İsmâîl mezbûra “ Ey İsmâîl-i bahîl-i sîn! Çünkü bizden taleb-i semen eyledin, Hazret-i Allah sana versin” diye tarâf-ı âsumâna teveccüh edip nazar u mübârek eli ile işâret u eser etmeğin bostân-ı mezkûr sîm u zerden mel’ân ve manzûr oldu. Şeyh İsmâîl bunu müşâhede etmekle mağşiyün-aleyh yere düşüp hâkle berâber oldu, ba’dehû zamân ifâkat gelip el-afv “Ya Seyyidî!” diyerek kıyâm, Şeyh müşârünileyh Hazretlerinin yed-i şerîfin takbîl ve’ş-şâm edip dedi ki; “Ey velâyet-i eser ve sâhib-gîr ve kimyâyı-nazar! Senden bostân mukâbelesinden mâl u menâlden bir şey talep etmem; lâkin hûri-i vildân ve cevvar-i gilmân ile cennet-i naîm içinde bir kasr-ı azîm ve âhirette bana şefâat eder misin?” dedikde Şeyh müşârünileyh Seyyyid Ahmed er-Rifâî (kaddese sırrahu’l-Bârî) hazretleri “Neam” diye eline bir kâğıt alıp içine sebab-i tahrîr kitâb-ı şer’î budur ki; İsmâîl bin Abdülmün’im nâm kimesne cennet-i rıdvân kasırlarından olup etrâf-ı erbaası cennet-i adn ve cennetu’l-me’vâ ve cennetu’l-huld ve cennetu’l-firdevs ile mahdûd olan menzili Ahmed ibn-i Ebi’l-Hasan er-Rifâî’den iştirâ edip ikbâz-ı semen etti” diye mübâyeya hüccetîn yazıp Şeyh İsmâîl’in eline verip teslîm eyledi. **Nazm:**

Bu saâdet yeter ki ehl-i dile

Sevdiği nâmesini aldı ele

Ba’dehû vefât edip defn olunduğu hînde kağıd-ı mestûru kefenine vaz’ olunup ale’s-sabâh ehl u akâribi gelip ziyâret ettiklerinde mezârı üstünde zağferân ile sadakallahu ve rasûluhu yazılmış görüp taaccüb eylediler.²³⁹

53 Ve dahi Şeyhu’l-kurrâ olan es-Seyyyid el-Hemmâm eş-Şeyh Mikdâm (kaddese sırrahu’l-Azîzi’l-Allâm) hazretlerine rivâyet ve i’lâm olundu ki; asr-ı evvelde Hâriziye nâm karyede [53] bir pîr-i fakîr sâhib-i kerem ve akıl tedbîr-i sâkin olur idi, ittifâkan bir gün mezbûr karyede azîm ziyâfet edip Şeyh Seyyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerine gelip ol yere da’vet etti. Şeyh müşârünileyh

²³⁹ Bkz. Sayyâdî, *age*, s. 74-75; Kâsım b. Muhammed el-Hac, *Ümmü’l-berâhin*, v. 249b-251a

hazretlerin da'vete icâbet vâcib olmakla cümle-i mürîdîn-i mükerremîn (afallahu teâlâ aleyhim ecmaîn) hazretleri ile varıp velâyet-i mezkûreye vâsıl oldular. Meğer karye-i mezkûrede Şeyh İbrâhîm el-Bakrî (kuddise sırruhû) hazretleri sâkin ve mutevattin ve ehl-i velâyete ânda Şeyh ve mütemekkin olur imiş. Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırrhu'l-zzîz) hazretlerinin gelip vâsıl olduğunu işitip haber aldığı gibi gıbtasından mecnûn-ı lâ ya'kıl olup cemi'-i kesîr ve cemm-i gafîr ile mülâkâta çıkıp onunla muhârebe etmek istedi. Çün eş-Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) Hazretleri zikrolunan Şeyh Bakrî'yi gördü, ta'zîmen atından inip onunla musâfaha ve dest-pûs etmek istedi. Şeyh Bakrî, Şeyh müşârünileyh hazretlerine şol kadar seb ve la'n ve şutûm edip perde-i ırz-ı arzîn hatk ve hâtır-ı âtirîn hâkle yek ettikten mâ-adâ rukkâb ile ser-şerîfine varıp mecrûh etti; maa-zâlik küllühü eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri ona takbîl-i ikdâm ve tazarru' ile telyîn-i kelâmdan gayrî aslâ cevâb vermezdi ki; "Ey Seyyidî! Bencileyin bir garîb ve fakîr bî-kes-i zelîl ve hakîrden siz böyle muztarib olmakla sebep nedir? Hâlâ fakran ile bir fakîrin ziyâfetine geldim; bizi kabûl etmezsiniz; emir Allahın dönüp gideriz; ammâ siz eğer karyenizden redd-i garben ve mesâkîn ve ihrâc-i fakran ve müsâfirîn edecek olursunuz korkarım ki; Hazret-i Hüdâ (Celle zikruhû ve alâ) hazretleri size gazab ede dedi. Şeyh Bakrî şeyh müşârünileyh hazretlerinin kelimât-ı şerîfesinin istimâ' ettiğinde ona hitâb edip dedi ki; hemen vilâyetimden git senin için Allah teâlâ Hazretleri bana gazab eder ise etsin tekkesini bu yerde görmeyim, yoksa şimdi siyâset-i azîme ile seni katlederim" dedi. Ba'dehû Şeyh müşârünileyh hazretleri ol ânda kendi tâifesine dönüp onlar ile hâric beldede ziyâfet ekledip vilâyetine kasd-ı rucû' ettiler ol gece sabâha dek bi't-tamâm sefer edip [54] sabâh namazını kıldıktan sonra Şeyh müşârünileyh hazretleri, Şayh Bakrî'nin oğlu şimdi vefât edip hemen meyyitine namaz kılalım" diye nidâ etti. Mezbûrun namâzını kılıp yola revân olup Ümmü Abîde'ye vâsıl ve fukarâsıyla kendi tekyesine dâhil olduğu gibi Şeyh Bakrî şimdi meyyit oldu. "Namâzına hâzır olun" diye tenbîh etti, Bakrî'nin dahi namâzın kılıp dört gün mürûr ettikten sonra Şeyh müşârün ileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-bârî) hazretlerinin buyurduğu üzere mevt-i Bakrî'nin ve keşfettiği gibi helâk-ı isneyn-i mezbûrîn tevâtür ile nass-ı katı' ve asr-ı sâtı' gibi sâbit ve mukarrer oldu. Ba'dehû İbrâhîm Bakrî hazretlerinin tekyesine kâim-makâmı li-ebeveyn karındâşı eş-Şeyh Sâlih (kuddise sırrhu'l-vâzih) hazretleridir

ki; kardeşinin firâkından şöyle mahzûn ve birâderi vefât ettiğinden desdest-i dehşette leylî ve Hâmûn-i hayret ve fikrinde mecnûn oldu ki; beyt-i ahzâna mülâzemet ve şerfi' -i kabrine müdâvemet edip ondan çıkmaz oldu; tâki bir gün mezâr-ı mezbûrde otururken hazret-i Ebu'l-Abbâs el-Hızır (kaddesallâhu teâlâ sırrahu'l-attar) hazretleri çıka geldi, ziyâret ve Kur'ân-ı şerîften birkaç sûre tilâvet etti. Ba'dehû Şeyh Sâlih mûmâileyh hazretleri ona nâzır olduğu demde kıyâm ve dest-i pûs ile müşerref olup ona ihzâr-ı taâm edip teklîf ettiğinde Hızır (aleyhi's-selâm) taâm-ı mezkûru görüp ona hitâb ve tevcîh-i kelâm "Ey Miskîn! İt'âm-ı taâm ve misâfirlere ziyâfet etmekle mukayyedsin; ammâ birâderin hamîm-i azâb-ı elimde muazzeb ve mukîmdir, sana bundan enfa' ve ehem olan budur ki; varıp Hazret-i Şeyh Kutbu'l-ârifîn, Gavsû'l-vâsılîn Sultân Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-Azîz) hazretleri ile mülâkât edip ondan kardeşine ricâ-yı afv-ı duâ ve derdine taleb-i dermân ve devâ edesin; zîrâ Bari-i Hüdüâ (Celle zikruhû teâlâ) Hazretleri rızâsının onun rızâsına ta'lîk etmiştir, tahkîkan Şeyh müşârunileyh hazretleri mâdem ki; kardeşine bî-huzûr ola Hazret-i Allah (tebâreke ve teâlâ ani'l-ezdâd ve'l-eşbâh) Hazretleri râzı olup kardeşin dahi azâbtan çıkıp taâmınız ebrâra gıda olmaz" dedi. Şeyh Salih hazretleri bu kelâmdan bî-akl olup ol ânda şedd-i rahl edip sefere azîmet etti, çün Şeyh müşârunileyh hazretleri ile cem' olup karındaşına taleb-i duâ eyitti, Hazret-i Şeyh müşârun ileyh hazretleri [55] dedi; "Ey Mübârek! Allah'ın gazabı ile râzı olan adama nice hayır duâ edersin" diye redd-i cevâb etti. El-kıssa Şeyh Sâlih mûmâileyh (enkazehullahu min bihâri'l-gamûm) envâ' -i fikr ve hayal ve her fen ve amel ile Şeyh müşârunileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerinin rızâsına vâsıl olduğunda rucû' edip vilâyetine dâhil oldu, çün kardeşinin mezârına gelip orada oturdu. Veliyullah Ebu'l-Abbâs, Hazret-i Hızır çıka geldi, ziyâret edip âdeti üzere tilâvet-i Kur'ân-ı şerîf etti, pes Şeyh Sâlih Hazretlerine "Ey Sâlih! Senin taâmın şimdiden u bize helâl oldu, eğer hâzır var ise; getir yiyelim; zîrâ birâderin İbrâhîm Bakrî merhûm-i Hazret-i Rabbu'l-âlemîn ve Cenâb-ı erhamu'r-râhimîn Hazretleri Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerine hîbe edip nâr-ı dûzahdan çıkarıp cennet-i firdevste iskân etti" diye beşâret-i şerîfe vesâir halka es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerinin bahr-i hâl rızâsını almağa tenbîh ve işâret-i latîfe etti.²⁴⁰ **Nazm:**

²⁴⁰ *Ümmü'l-berâhîn*; 123a-128a

Ey kerem-i iss-i hüdâvend-i kerîm,

Bakrî ve Şerbeze kıl lutf-i amîm,

Ol şehik ile rızâsına vusûl ki eder cennet-i rıdvâna duhûl

Yâ'ni ki Hazret-i Hurşîd-i celâl,

Nokta-i dâire-i ilm u kemâl,

Ahmedü'l-ism vücûd-ı pür-cûd,

Mazhar-ı ism-i latîf u mahmûd,

Ol Rifâî ki adîmu'l-emsâl,

Mülki's-sıfat ve'l-ef'âl,

Yesserallahu aleynâ lekkıyâhu

Ve kesânâ bi-celâbîbe rızâhu, (âmîn yâ mücîbe's-sâilîn)

54

Eş-Şeyh Şemsuddîn Muhammed bin Osmân (aleyhimü'r-rahmetehû ve rabbehu'r-rahmân) hazretlerinden hikâyet olunur ki; bir târihte eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-Azîz) hazretleri, mürîdîn-i mükerremîn (rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn) hazretlerinden ba'zı kimseler ile Firât kenârına oturup onda tasavvufa müteallik ba'zı hikâyât-ı acîbe söyleyip onlara ifâde ediyorken sâhib-i rivâyet ve nâkil-i hikâyet olan Muhammed bin Osmân, Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretlerine tevcîh-i suâl edip [56] dedi ki: “Ey Seyyidî! Mürîd olan zümre-i merdân mertebesine kaç kişi vâsıl olup ekvânda nefyen ve isbâten tasarruf eder. Şeyh müşârünileyh hazretleri, Şeyh Muhammed bin Osmân hazretlerine hitâb ve suâline redd-i cevâb edip buyurdu ki: “Ey Muhammed! Âdem mâdem nefsinı zabtedib kendi vücûdundan âlem-i sağırde dilediği gibi tasarruf etmeye ol zikrettiğin mertebeye vâsıl olup âlem-i kebîrde tasarruf edemez. Eğer nefsi âsiyesini taht-ı kahrında koyup kevn ü vücûddan kemâ yeşâ mutasarrıf olmaya kâdir olursa Allah'ın emri ile kevn-i mekânda dahi nefyen ve isbâten tasarruf etmeye kâdir olur; hattâ bu bahrin mâhîlerine hitâb edip sizden birkaç balık sudan çıkıp fukarânın önüne pişmiş gelsin” diye emrederse Hazret-i Hüdâyi bî-çûn-i tekaddes ve teâlâ ani'l-efkâr ve'z-zünûn kudreti ile emrine imtisâl edip deryadan çıkıp fukarânın önüne pişmiş gelirler” dedi. Ol meclisde olan mürîdân-ı mükerremân Hazretlerinden eş-Şeyh Ömer el-Hatîb (kuddise sırruhu'l-

Karîbu'l-Mücîb) hazretleri kelimât-ı mâddeyi işitip istimâ' ettiğinde Hazret-i Şeyh müşârünileyh hazretlerine “Ey Seyyidî! Şimdi buyurduğunuz adam mahlûk değil, meğer rabb-i sâni ola” dedi. Müşârünileyh Hazretleri, Şeyh Ömer el-Hatîb'in kelâm-ı acîbinden dîvâne gibi olup gazab-ı şedîd ile buyurdu ki: “ Teeddüb yâ Ömer! Lâ eflaha men kefer) hâşâ sümme hâşâ ki adam mertebe-i rubûbiyyete vâsıl ola, ammâ tanrının esmâ ve sıfâtı ile muttasıf olup vücûd-i şerîfinde fânî ve müzmahil olan bu âlemde emriy-yi nâfiz olup pes deryâya bakıp orada olan mâhîlere hitâb edip birkaç balık bize kebâb olup gelsin” diye emr u fermân vâcibu'l-kabûl ve'l-iz'ân etmekle esmâk-ı mezbûre denizden zuhûr tâifeye selâm, bizden teğaddi edin ki; saîd-i dâreyn olalım” diye lisân-ı fasîh ile hitâb u kelâm ettiler. Şeyh müşârünileyh hazretleri cemâât-i mezbûre ve tavâif-i mezkûre ile mâhîleri ekledip ondan kazâ-i vatan ettikten sonra müşârünileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddesellâhu teâlâ sırâhu'l-Bârî) hazretleri ekl olunan balığın kemiklerine varıp sağlık ile şimdidenger u evvelki âleminizde olun” deyip uzzâm-i mezbûre ba'dehu'd-demâr ve'l-helâk alâ melei'n-nâs kalkıp kemâ kânet esmâk olup geldikleri yere vârip denizde gâib oldular.²⁴¹

55 Ve dahi eş-Şeyh [57] Şemseddîn Muhammed el-mezkûr (aleyhi rahmetu rabbihi'l-Afüvvi'l-Gafûr) hazretlerinden menkûldür ki; “İttifâkan mûmâileyh Şeyh Şemseddîn hazretleri, eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sirruhu'l-Azîz)

²⁴¹ “ Şeyh Abdulah Hindî bana haber verdi ki; Şeyh Ebu'l-feth Vâstî bana haber verdi ki.

Müridlerinden bir grubla Ümm-i Abîde'nin nehir kıyısında seyyidimiz Seyyid Ahmed er-Rifâî'nin yanında idik. “bugün balık yemek istiyor canımız” diye söyler söylemez, o güne dek hiç görülmemiş bir balık nehir kenarına çıktı. Müridler hemen balığı aldılar ve pişirdiler. Doyana dek yediler. Başından ve şurasından burasından biraz arttı. Bazıları sordular: “Ey seyyidim! Temkîn derecesine ulaşmış kişinin alâmeti nedir? Buyurdu ki;

O kişinin alâmeti şudur ki, tavalardaki şu balık parçalarına “ Allah'ın izniyle kalk ve git!” dese, kalkar ve gider.. sonra tavlara döndü ve arta kalan parçalara işâret ederek: “ Ey kemikler Allah'ın izniyle daha önceki hâlinize dönünüz!” dedi. Hemen balık canlandı, ilk hâline dönüşmüş şeklini aldı, sıçradı geldiği gibi suya gitti. Şeyh Abdülkerîm bin Muhammed er-Râfî, *Sevâdü'l-ayneyn fî menâkıbi'l-Gavs ebi'l-alemeyn*; s. 59; Bezencî, s.59; *Kılâdetü'l-cevâhir*, s.77; Kâsım b. Muhammed el-Hac, *Ümmü'l-berâhin*, v. 269b-271b

hazretleri ile sahrâya çıkıp gezerken bir esed-i kebîr ve ve şîr-i merdüm-gîri ânda gördü. Meğer ol şîr-i gaddâr bir adamı tutup elinde giriftâr edip kolunu koparıp eklediyordu. Şeyh müşârünileyh hazretleri bu hâli görüp vâkîf olduğu gibi esed-i mezbûra gazab ile şetm ve takrî' ve ben sana tenbîh etmedim mi ki; vilâyetime dühûl eden adamlara taarruz etme! Ona tevbîh ve teşnî' ettiğinde leys-i hasûr ve esed-i mezbûr, Şeyh müşârünileyh hazretlerine gelip ihdâ-i selâm ve tevcîh-i hitâb ve lisân-ı fasîh ile ettiği kabahate özür ve Şeyh müşârünileyh hazretlerinin suâline redd-i cevâb edip dedi ki; "Ey Seyyid-i sâdât ve ma'den-i ilm u hilm u kerâmât! Ben bende-i hakîr ve abd-i zelîl pür-taksîrin beş gündün beri aslâ yemek yemedim. Hâlâ tuttuğum şikâr vâlidesinin gazabı sebebiyle elime giriftâr olup Hüdâ-i rezzâk ve Hüdâvend-i Bâsîtu'l-erzâk Hazretleri onu ekl için bana gönderip Cenâb-ı şerîfiniz eklinden beni men' ve def' ve rızk-ı maksûmu kat' etmek isterseniz neyleyeyim. Emir sultânıdır, kazâyâ rıza ve fermâna inkıyâd etmekten gayri bir nesneye kudretim yoktur" dedi. Ba'dehû Şeyh müşârünileyh hazretleri esed-i merkûmun öZR-i bârîden edince ona hışm u azîm ve nazar-ı celâl ile nigâh etmekle esed-i mezbûr fi'l-hâl yere düşüp merd oldu. Pes Şeyh müşârünileyh Sultân Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddesallahu sırrahu'l-latîf) hazretleri insân-ı mezbûrun hal' olunan kolunu alıp "Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm" deyip mekânına vaz' ettiği hâlde bi-emrillâhi teâlâ Hâliku'l-eşyâ kemâ kân bel ki evvelden eşedd u ekvâ olup onunla esed-i mezbûrun derisini soyup ilâ zamânına hâzâ tekyede asılmış durur, mehabb-i nâsdan tekye-i mezbûreye girip ziyâret edenler bakıp bi'l-müşâhede ve'l-ayân nazar ederler.²⁴²

56 Ve dahi el-Mifzâlû's-sâdik fi'l-mekâl eş-Şeyh Hasan en-Nakîb (kuddise sırrhu's-Semîu'l-Mucîb) hazretlerinden hadîs-i acîbe naklonur ki; zikrolunan Hasan en-Nakîb bir zamân diyâr-ı Nebat'ta ashâb-ı makâmât ve erbâb-ı kerâmât ve hükkâm-ı velâyetten eş-Şeyh er-Rabbânî Hazret-i Hayât bin Kays el-Harrânî ve Seyyidî Akîl el-Müncebî ve eş-Şeyh Adîy bin Müsâfiru'l-emevî ve Seyyidî [58] Ebû Saîd el-

²⁴² Aynı menkıbe Mansûr el-Betâihî hakkında anlatılmaktadır. Bkz. Sayyâdî, *age*, s.29; Ümmü'l-berâhin'den naklederek aktarılıyor. Bkz. Sayyâdî, *age*, s.95; Kâsım b Muhammed el-Hac, *age*, 271a-271a

Hazzâz Ali el-Mahzûmî ve eş-Şeyh ²⁴³Hammâdu'd-deyyâs ve Seyyid ²⁴⁴Abdu'r-rezzâk el-Vâsıtî ve Şeyh Ali bin Hamîs ve Seyyidî eş-Şeyh Şemsüddîn Muhammed bin Abdû ve eş-Şeyh Tâcu'l-ârifîn Ebu'l-Vefâ²⁴⁵ ve Seyyidî eş-Şeyh Abdulkâdir el-Geylânî (kaddesallahu teâlâ esrârahum) hazretleri Fırât ırmağı kenârında eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretlerinin meclis-i şerîf ve mahfel-i latîflerinde oturup musâhabet-i ilmiye ederlerdi. İttifâkan ânda olan huzzâr-ı meclisden bir kimse onlara tevcîh-i suâl ve izhâr-i mâ fi'l-bâl edip “Ey Sâdât-ı kirâm (eyyedekumullahu teâlâ bi-sıdkî'l-keâm) cümlelizden her ferd Şeyhu's-şuyûhluğu kendine zamm ve her biriniz ben bu cemâât-ı kesîrenin şeyhiyim” diye bilâ-delîl da'vâ ve zu'm edersiniz. Biz dahi bilmeyiz ki; kime inkıyâd ve teslîm ve hangi şeyhe ziyâde ta'zîm ve tekrîm edelim” dediğinde Şeyh müşârunileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddesallâhu sırrahu'l-bârî) hazretleri sâil-i mezkûre cevâb verip buyurdular ki; “Vesvâs u hannâs (aleyhimâ la'netullahi ve'n-nâs) ile esfelü's-sâfilinde haşrolayım, eğer size Şeyh olduğum hâtırma bile hutûr ederse; lâkin nehr-i Fırât kenârında sizin mukâbelenizde bir şecere-i azîmetu'l-ağsân mümteddetü'l-efnân var ise siz onu bu yere gelmeye cümleliz da'vet edin, herhangisinin da'vetine gelip icâbet ve Şeyh olduğuna lisân-ı fasîh ile ikrâr u şehâdet ederse bu cemââte şeyh-i mukaddem ve indallahi ve'n-nâs cümlesine a'zam ve ekrem olduğu azhera mine's-şems olur” diye buyurdular. Ba'dehû cemâât-i mezkûrîn ve evliyâ-i mukarrebîn (kaddesallâhu teâlâ esrârahum ecmaîn) Hazretleri cümle şecere-i merkûmeye selâm ve meclislerine gelmeye da'vet kılıp aslâ icâbet etmeyip gelmedi. Mûmâileyh Kutbu'l-vücûd eş-Şeyh Tâcü'l-ârifîn Ebu'l-Vefâ hazretleri da'vet ettiği hînde mekânından sallanıp hareket-i azîme ile muztarib olup karılayazdı. Ândan kutbu'l-aktâbi's-sâdât ve merkez-i dâire-i mevcûdât es-Seyyid eş-Şeyh Abdulkâdir el-Geylânî (kuddise sırruhu'l-azîz) hazretlerinin

²⁴³ Osmanlıca metinde Cemmâd olarak yazılmış, Ümmü'l-berâhîn'de Hammâd olarak geçmekte. Age, v. 272a

²⁴⁴ Osmanlıca metinde Ayın yerine gayn yazılmış. Ümmü'l-berâhîn' de Abdurrezzâk olarak geçmekte. Age, v. 272a

²⁴⁵ Bu ismin yanlış verildiğini düşünüyoruz. Zirâ târihî kaynaklara bakıldığı zaman . Ebü'l Vefâ 9 Aralık 1107'de vefat etmiştir."(Dursun Gümüšoğlu, *Tâcü'l Arifîn. Es-Seyyid Ebu'l Vefâ Menakıbnâmesi*, Can Yayınları, İstanbul 2006,) Abdülkerîm bin Muhammed er-Râfiî, *Sevâdü'l-ayneyn'* s.67-68 de: Şeyh Hasanü'l-Kebîr; Ahmed Za'ferânî'den o da büyük şeyh Tâcu'l-Ârifîn Şeyh Ebu'l-Vefâ'dan (k.s) naklederek şöyle dediğini bana haber verdi: Benim vefâtımdan sonra Ümmü Abîde'de öyle bir adam çıkar ki; yolcuların hedefi odur,” bilgilerine istinâden Şeyh Ebu'l-Vefâ, Hz. Pîr doğmadan vefât etmiştir.

da'vetinde şecere-i mezkûre mekânından çıkıp oturdukları cihetine teveccüh edip çâk nehrin kenârına gelip icâbet eyledi. Çün Hazret-i Şeyh Sultân Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-latîf) hazretlerine nevbet gelip şecere-i merkûmu da'vet eyledi.[59]

Bejt:

جاءت لدعوته الاشجار ساجدة

تمشي اليه علي ساق بلا قدم

[Onun da'vetine ağaçlar secde ederek gelir,

Çok hızlı bir şekilde hemen ona doğru yürür]

اشهد ان لا اله الا الله و فehvâsınca Hazretine sa'yedip da'vetine icâbet ve lisân-i arabî ile اشهد ان محمدا عبد و رسوله و انك شيخ الشيوخ احمد الرفاعي ولي الله diyerek onlara ahbâr-ı şehâdet eyledi; şüyûh-i mestûrîn ve evliyâ-i hâzırîn Hazerâtı bu hâl-i acîbi ve sergarîbi görüp müşâhede ederek hayrân ve sergerdân olup ol ânda sûr'atle kıyâm müşârun ileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-Bârî) hazretlerine münkâd olup takbîl-i enâbil ve ikdâm ona mübâyeat ve sûr'atine kıyâmete dek iz'ân ve mutâbeat eylediler.²⁴⁶

57 Ve dahi es-Seyyid Hasan en-Nakîb el-Mukaddem (aleyhimü'r-rahmetu rabbuhu'l-ekrem) hazretlerinden rivâyet olunur ki: İttifâkan bir gün eş-Şeyh es-Seyyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-latîf) hazretlerinin meclîs-i şerîflerinde otururdum, nâgâh bir adam mütehayyir ve muğtem²⁴⁷ içeri girip dedi; “Sultânım sizin sâkîyede olan öküzü fukarâya abdest için su çıkarırken bir esed-i bî-hured birâder-i gayr-i mu'temed onu ekl eyledi,” dedi. Şeyh müşârunileyh hazretleri buyurdu ki: “Hemen varın arslanı bana da'vet edin, gelsin” dediler. Tâife-i kirâmdan müstemîn-i kelâm dediler “Biz nice da'vet etmeğe vardığımız gibi bizi helâk ve sîne-i pür

²⁴⁶ Ümmü'l-berâhin'den nakledilerek: Sayyâdî, *age*, s. 95-96; Kâsım b. el-Hac, *Ümmü'l-berâhîn*, 272b- 273b

²⁴⁷ Osmanlıca metinde muktem şeklinde yazılmış; alındığı kaynakta ise hüznü ma'nâsında muğtem kelimesi bulunmaktadır. Ma'nâ olarakda doğrusu budur.

sekînemizi çâk eder” dediler. Hazret-i Şeyh tekrâr buyurdular ki: “Havf etmeyin; ondan size bir zerre kadar zarar olmaz”. Ba’dehû tâife-i mükerremîn (kaddesellâhu teâlâ esrârahum ecmaîn) hazretleri çün varıp arslânı da’vet ettiler, bilâ-tevakkuf gelip Şeyh müşârünileyh hazretlerinin önünde yüzünü yere koydu. Çün Şeyh müşârünileyh hazretleri ona hitâb-ı pür-tevbîh ve itâb edip buyurdu ki: “Ey Arslân! Niçin böyle küstahlık edip fukarâ hizmetinde olan öküzü yedin, Hazret-i Allah’tan korkmadın mı?” dediğinde esed-i mezbûr ve şîr-i pür-kusûr lisân-ı fasîh ile cevâb verip dedi ki; “Ey Müfeyyiz-i lütf-i amîm ve mazhar-ı ism-i Halîm ve Rahîm ceddin Hazret-i Peygamber rûh-i şerîfi için olsun bana gazap edip bedduâ eyleme!. Zirâ yedi gün²⁴⁸ idi ki; açlık cânıma kâr etmiş idi. **من كثر حلمه كثرت الخيرات** [Kimin hilmi çok olursa, onun üzerine hayırlar da çok olur] mazmûnunca sultânımı ahlem ve evliyâ-i izâm ve ekrem-i meşâyih-i kirâm bilmekle [60] affınıza i’timâden nâçâr bu vaz’-ı küstahı bî-irtikâb ve ihtiyâr eyittim” dedi. Çün Hazret-i Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu’l-Azîz) hazretleri **العذر مقبول عند الله و عند كرام الناس** [Allah ve şerefli insanların katında özür kabul edilir] fehvâsınca özrünü kabûl edip buyurdu ki: “Günâhını affettim; ammâ bir şart ile ki neslen ba’dehu nesl ilâ inkirazi’d-devrân ol öküzün hizmetinde sen dâmen-i dermeyân olasın,²⁴⁹ esed-i mezbûr dahi ol ahdi kabûl edip hizmetine meşğûl oldu, ilâ hâze’l-ân ol esedin nesli ol hizmette mukîmlerdir. (kaddesellâhu teâlâ sırrahû)²⁵⁰

58 Ve dahi el-İmâm el-Kâmil ve es-Seyyid el-Fazl eş-Şeyh Ömer el-Fârûsî (kuddise sırruhu’l-azîz) hazretlerinden şâyi’ ve menkûldür: Eş-Şeyh es-seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu’l-bârî) hazretleri, el-Kutbu’r-Rabbânî eş-Şeyh Hayât²⁵¹ bin Kays el-Harrânî hazretleri ve eş-Şeyh Akîl el-Müncebî hazretleri ve eş-Şeyh Adiy²⁵² ibn-i Misâfiri’ş-Şâmî hazretleri ve eş-Şeyh Abdurrezzâk el-Vâsıtî hazretleri ve eş-Şeyh Abdulkâdir el-Geylânî hazretleri ile oturup musâhabet ederlerdi. Nâgâh zahru’l-hak savt-ı bülend ile Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû)

²⁴⁸ *Ümmü’l-berâhîn’de* 5 gün olarak geçmektedir. Bkz. v.274a

²⁴⁹ *Ümmü’l-berâhîn’de*: Arslan kendisinin ve neslinin de avcılar tarafından vurulmaması şartını koşmaktadır. *Age*, v. 274b

²⁵⁰ Aynı menkıbe birebir *Ümmü’l-berâhîn’de* geçmektedir. Bkz. El-Hâc, *age*, 273b-274a

²⁵¹ Metinde hayyân olarak geçmekte ise de asıl olan Hayattır.

²⁵² Metinde Ali olarak geçmekte, diğer kaynaklarda Adiy olarak bulunmaktadır. Bkz. Sayyâdî, *age*, 18

hazretlerine nidâ edip huzzâr-ı meclisden Hazret-i Şeyh Ali bin Misâfiri'ş-Şâmî ve eş-Şeyh es-Sultân Abdulkâdir el-Geylânî hazretlerini alıp bize hacc-ı şerîf ve ziyâret-i ravzâ-i latîfeye gitmek emr u fermân olundu” diye buyurdular, onlar dahi istimâ' ettikleri gibi; **Nazm:**

نامر بامرفانا لا نخالفه
و فاخذ حذافانا عنده نقف²⁵³

“Ne emredersen emret! Biz o emre karşı çıkmayız!

Nasıl belirlersen belirle! Belirlediğin sınırı aşmayız!”

Fehvâsınca “Sem'an ve tâaten” diye ahab-ı firâvân ve tavâif-i bî-pâyân ile sefer edip revân oldukları ânda bir gulâm-i râîy-yi eġnâma rast gelip “Ey Hasan! Gel” diye da'vet ettiklerinde her biri “Hasan benim mürîdim olacaktır” diye yanına almaġı dilediler. Eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri, buyurdular ki: “Ey gulâm! Sende süt var mı?” dediğinde gulâm dedi; “Vardır, ammâ sâhibinin izni olmayınca veremem, benim bir koyunum vardır; ammâ kâbil-i inkitâ' deġildir, zîrâ sinni on seneden ziyâdedir, eġer buyurursanız zebh edip size getireyim” dedi. Şeyh müşârünileyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) Hazretleri buyurdular ki: “Var getir, gulâm-ı mezbûr koyunu getirdiġi gibi Şeyh müşârünileyh [61] hazretleri Lâ zâlet kerâmâtuhu dâimete'z-zuhûr arkasını meshettiġi dem bir merd-i tâze ganem olup sütü revân oldu. Eş-Şeyh es-Seyyid Abdulkâdir el-Geylânî ve eş-Şeyh Adiy bin Müsâfiri'ş-Şâmî hazretleri bu kerâmâtı görüp vâkıf oldukları gibi râîy-yi mezbûrdan haklarını eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-Latîf) hazretlerine iskât edip da'vâ ve nizâ'dan fâriġ olup dediler, “Ey mazhar-ı âyât-ı beyyinât ve mazhar-ı kerâmât-ı

253 Bu şiiri *er-Reşehatü'l-haseniyye ale'n-Nefhati'l-miskiyye* adlı eserde şu şekilde bulduk;

مر كل امر فانا لا نخالفه

و حد حدا فانا عنده نقف

İzzeddîn Ahmed el-Fârûsî, *er-Reşehatü'l-haseniyye ale'n-Nefhati'l-miskiyye*. / Hasan b. Abdülhakîm Abdülbâsıt, Dımaşk : Dâru'l-Beşâir, 1999/1420,s.29;

Ümmü'l-berâhîn adlı eserde;

مرنا بامر فانا لا نخالفه

وحد حدا فانا عنده نقف

Kasım b. El-Hac, *Ümmü'l-berâhîn*, v.275a

bâhirât! Bu tıfl-ı saġîr az zamânda kutb-i kebîr olsa gerektir, onun için her birimiz benim mürîdimdir diye yanına çekip almak istedi; lâkin siz çünkü ona raġbet ettiniz, size mübârek olsun, ammâ fülân vilâyette Ebu Müslim es-Samâdî nâm bir harâmi-i meşhûr ve ol vilâyette zulm u fisk-ı fücûr ile mukayyedir, o da kutb-i kebîr olsa gerektir. Onu bu oġlan mukâbelesinde birimize baġışlayıp iskât-ı hak idesiniz ve yine bilâd-ı Ekrâda hâlen küffâr ve ve ehl-i fesâd ellerinde olup bir merd-i kebîr ve merd-i bî-nazîr eli ile fetholunsa gerek onu dahi birimize baġışlayıp ondan ferâġat edesiniz, müşârünileyh Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sıruhu'l-azîz) hazretleri bu şarta kâil olup harâmi-i merkûmun tevbe ve inâbetini eş-Şeyh es-Seyyid Abdülkâdir el-Geylânî hazretlerine ve bilâd-ı Ekrâdın feth ve fütûhunu eş-Şeyh Ali bin Müsâfirü's-Şâmî hazretlerine hîbe edip ânda olan hakk-ı hukûkunu tıfl-i saġîr-i mezbûrun mukâbelesinde iskât-ı hak eyledikten sonra gulâm-i mezbûrun aġzına nefh edip ve başına mübârek eli ile mesh ettiġi ol sâatte aktâb-ı kirâm (kuddise sırruhû ilâ kıyâmi's-sâati ve sâati'l-kıyâmdan addolundu. Ba'dehû eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhû) hazretleri oradan saâdetle berâber sefer edip bükâ-i latîfeye vâsıl ve ravza-i şerîfeye dâhil olduklarında bükâ ve şedîd ile bu nazm-ı şerîfî okudu. **Nazm:**

في حالة البعد روعي كنت ارسلها

تقبل الارض عني و هي نائبتي

و هذه دولة الاشباح قد حضرت

فامدد يمينك كي تخضي بها شفتي

Yâ Rasûlallâh cenâb-ı hazreteh;

Gönderirdim aşk ile dâim selâm;

Şimdi cismânî huzûr-i izzete;

Yüz sürüp çektim tahassür subh u şâm;

Dest pûsun eylerim şimdi ümîd;

Eyleme mahrûm ey hayru'l-enâm; [62]

Tâ ki Hazret-i Rasûl-i Ekrem ve nebiy-yi muhterem (sallâllâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz Hazretleri alâ melei'n-nâs mübârek yed-i saâdetlerini çıkarıp izhâr ve

Şeyh Seyyid Ahmed er-Rifâî (kuddise sırruhu'l-Bârî) hazretlerine peydâ ve âşikâr edip Şeyh müşârünileyh hazretleri hezâr hezâr ta'zîm ile takbîl ve ulûf tekrîm ile teclîl u tebhîl buyurdular; cümle-i müslimîn ve huccâc-i beytullâhi ecmaîn bu kıssa-i görüp hücre-i şerîfenin duvarına celî hat ile yazıp şimdiye dek naklederler ki; “durur”? diye sallâllâhu aleyhi ve alâ âlihi ve ashâbihi) ve alâ kâffeti'l-enbiyâi ve'l-mürselîn ve'l-evliyâ ve's-sâlihîn ve haşernâ maahüm fî-a'lâ-i illiyyîn(âmin)²⁵⁴

²⁵⁴ Aynı menkıbe birebir *Ümmü'l-berâhîn*'de geçmektedir. Kâsım b. El-Hac, *age*, v. 274b-276b.

Ve dahi bu hâdise hakkında birçok kitaplar yazılmış ve kitaplar içinde en meşhûr olanı; İmâm Celâleddîn es-Suyûtî'nin yazmış olduğu kıymetli eser *eş-Şerefü'l-muhattem fi-mâ Mennallâhu bi-hî alâ Veliiyihî's-Seyyid Ahmed er-Rifâî min takbîli yedi'n-Nebiyy*'de Hz. Peygamber'in hayy olduğunu hadisler ile ispatladıktan sonra meseleyi şöyle anlatılır:

Dolayısıyla, Peygamber'in (sav) elinin, Seyyid Ahmed er-Rifâî'ye (ra) çık(ıp uzan)ması mümkündür imkânsız değildir. Bu husûsta şüphe eden kişi ya sapıktır yada Allah (cc) tarafından kalbi mühürlenmiş bir münâfıktır! Zira, bu husûsu bu büyük saâdeti ve benzerlerini inkâr etmek sû-i hâtîme'ye kötü âkîbet ve sona iletir. Çünkü inkârın içeriğinde, daimî mu'cizeyi ve apaçık kerâmeti inkâr etmek bulunmaktadır. Allah (cc) bizleri muhâfaza eylesin!

"Şimdi bu meşhûr ve büyük olayın bana ulaşan rivâyet senedini ve ifâdesini sunuyorum: Kâmilîyye İmamı, Şeyhu'l İslâm: Şeyh Kemâlüddîn bize haber verdi; büyük âlim, şeyhlerimizin şeyhi: Şeyh Şemsuddîn Cezerî'den, o da: Şeyh: İmam Şeyh Zeynüddîn Merağî'den, o da: büyük şeyhler şeyhi, muhaddis (hadis âlimi), fâkih (fıkıh âlimi), vaiz, kıraat ve tefsir âlimi, örnek ve büyük imam: Şeyh İzzüddîn Ahmed Fârûsî Vâsıtî'den, o da: Babası, asil üstâd, büyük âlim: Şeyh Ebû İshâk İbrâhim Fârûsî'den, o da: Babası, fâkihler ve muhaddisler imâmı, büyük mutasavvıfların ve ilmiyle amel eden âlimlerin şeyhi: Şeyh İzzüddîn Ömer Ebu'l-Ferec Fârûsî Vâsıtî'den rivâyet ettiğine göre, şöyle demiştir: (Allah (cc) hepsine rahmet eylesin)

"Hicri 555 senesinde şeyhimiz, sığınağımız, seyyidimiz Seyyid Ahmed er-Rifâl el-Hüseynî (ra) hac farîzâsını edâ ederken ben de O'nunlaydım.

Rasûl'ün (sav) şehrine, (Medine'ye) vâsıl olduğunda, Peygamber'in (sav) hücresi karşısında durdu. (Daha sonra) o muazzam kalabalığın huzurunda:

- *"es-Selâmu aleyke Yâ Ceddî (Selâm senin üzerine olsun ey Ceddim)!"*

Rasûlullah da (sav);

- **"Ve aleyke's-selâm Yâ Veledi** (Senin de üzerine selâm olsun ey oğlum - evladım)'" dedi.

Peygamber mescidinde hâzır bulunanların hepsi de bunu işittiler. Seyyidimiz Seyyid Ahmed er-Rifâî (ra) bu büyük lütuf karşısında vecde geldi, titredi, rengi sarardı, dizleri üzerine çöktü. Sonra ayağa kalktı, ağladı ve uzunca inledi ve şu mealdeki şîri söyledi:

"Ey Ceddim!

Uzakta iken senin yüce huzûruna rûhumu gönderiyordum!

Benim nâibim olarak yerime toprağım öpüyordu!...

İşte şimdi bedenimle senin saadet huzûrundayım;

Mübârek elini uzat ki, dudaklarım elini öpmek ile şereflensin!"

Bu şîrin ardından Peygamber (sav) o parlak ve mükerrem kabrinden o mübarek ve şerefli elini O'na uzattı. Seyyid Ahmed er-Rifâî (ra) Hazretleri, 90.000 kişiye yaklaşan kalabalık huzurunda o mübarek eli öptü. İnsanlar o şerefli ele bakıyorlardı....

*Ma'lûmdur ki, bu mübârek menkıbe, müslümanlar arasında tevâtür derecesine ulaşmıştır. Rivâyet senedleri âli ve sahihtir (kesinlikle sağlam ve güvenilir kişilerce, o olaya şahit olan çok sayıda insandan nekledilmiştir); Ayrıca rivâyet edenler de hep aynı ifâdeleri kullanmışlardır. Dolayısıyla, **bunu inkâr etmek, (Allah korusun) nifak kirlerinden kaynaklanır.** Celâleddîn es-Suyûtî, eş-Şerefü'l-muhattem fî-mâ Mennallâhu bi-hî'alâ Veliyyihi's-Seyyid Ahmed er-Rifâî min takbîli yedi'n-Nebiy, trc: Hayri Kaplan, Birinci Baskı, Ankara,2002,s. ; İzzeddîn Ahmed el-Fârûsî, age ,s 28-29-30, Sayyâdî, Kılâdetü'l-cevâhir, s.18; Ahmed İzzeddîn es-Sayyâd, Maârifü'l-Muhammediye fî-vazâifi'l-Ahmediyye, s. 34*

Değerlendirme; bu menkıbe Şifâü'l-eskâm'da bulunmamaktadır. Bu tuhaf bir durumdur. Çünkü hemen hemen her menâkıbnâmede bu kadar meşhûr bir hâdis yazılmış iken Şifâ'da bulunmaması şaşırtıcıdır. Osmanlıca menkıbenin kaynağının ise Ümmü'l-berâhîn olduğunu görüyoruz. Menkıbede mevcûd olan hâdiseler bazı târihi gerçekliklere de ışık tutabilir. Zîrâ menkıbede Ahmed er-Rifâî hazretleri, Şeyh Adiy b. Müsâfir'e bilâd-ı Ekrâd'ı küffârın elinden kurtaracak olan zâtın ona mürîd olacağını müjdelemesi haberinin incelenmesiyle târihî bir takım bilgilere ulaşılabilir.

Ve dahi eş-Şeyh Ya'kûb bin Kürâz en-Nakîb (kuddise sırruhu'l-Mucîb) Hazretlerinden mervîdir ki; dâimâ eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-Rifâî (kaddsellâhu sırrahu'l-azîz) hazretlerinin ağzından mesmû'dur ki; ben yüz yirmi yaşında vefât eylerim. Ba'dehû yüz on beş²⁵⁵ yaşında vefât ettiler. Bunun hikmetinden istihbâr ettiklerinde halîle-i muhteremeleri ki es-Seyyide Râbia (kaddesellâhu sırrahâ'l-azîz fi'd-dünyâ ve'l-âhirati) hazretleri buyurmuşlar ki: Bir gece merhûm Şeyh Hazretlerini câme-i hâbında bulmayıp sakf-ı beytinde mekşûfu'r-ra's sâcid buldum, köşemi tutup gördüm ki dergâh-ı sâmiu'l-asvât ve dâfiü'l-beliyyât ve mucîbü'd-daavât hazretlerine yüz tutup: "Yâ rabbî! İbâdına takdîr ettiğin kazâyı ve belâyı mahvedip beni bu sene onlara fedâ eyle, bakiyye-yi nakd-i ömrümü onlara nisâr ettim" der; bu esnâda âsumân-ı refîu'l-beyândan bir sadâ gelip "duân makbûl ve ibâdîma hizmet ettiğin hayır kabûlde vâki' oldu", dendi. Bu vâkıyadan kırk gün sonra tâir-i rûh-i kuds-pervâzları eşyânın aslı olan ağsân-ı riyâz-ı cinâna tayarân etti. Hâl-i marazlarında ki zahîr idi, her gün kırk kere abdest alıp ikişer rek'at namâz kılarlardı. Vefâtları târihi semânin ve seb'îne ve hamsi mie'tin cemâziye'l-evvelîsinin on ikinci günü yevm-i hamîsde vâki' olmuştur. (kaddesellâhu teâlâ rûhahû ve ceale mine'r-rahîki'l-mahtûmi gabûkahû ve sabbûhahû ve hâzâ âhirü mâ eradnâ cem'ahû ve isbâtehû hünâ min menâkibihi's-şerîfeti ve kerâmâtihi'l-latîfeti ve'l-hamdülillâh evvelen ve âhîran ev bâtunen ve zâhîren ev sallallâhu alâ seyyidinâ Muhammedini'n-nebiyyi'l-ümmiyyi ve alâ âlihi ve ashâbihi ve alâ sâiri'lenbiyâ-i ve'l-mürselîn ve'l-hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn.²⁵⁶ [63]

²⁵⁵ İlk kaynaklar Ahmed er-Rifâî hazretlerinin 66 yaşında vefât ettiği husûsunda ittifâk etmektedirler. Şeyh Abdülkerim b. Muhammed er-Râfîî, *Sevâdü'l'ayneyn*, s. 81; Hasan b. Ali el-Vâsîfî, *Hülâsatü'l-iksîr*, s.126

²⁵⁶ Sittî Râbia'nın şöyle dediği nakledilir: Bir gece uyandım, Hz. Seyyid'i yanımda göremedim. Damın üstüne çıktım, o hazreti gördüm, başını yere koymuş, yüzünü yere sürüyor ve ağlıyordu. Beni gördü ve: Yanıma gel, dedi. Ben onun yanına gittim ve: Ey Seyyid! Korkma, Allah Teâlâ sana gadr etmeyecektir. Bu hâl ve ağlamanın sebebi nedir? dedim. Buyurdu ki: Yûsuf (a.s.) zamanındaki kıtlık gibi bir pahalılık ve kıtlık halk arasında zuhur edecek. İnsanların bu belâyâ tahammülü kalmayacak. Sonra bana: Allah'tan iste ki, eğer bu belâ gelecekse Allah Teâlâ benim ruhumu alsın ve halktan belâyı kaldırsın, dedi. O gece sabaha kadar bu halde idi. İki üç gün sonra onda ölüm hastalığı zuhûr etti.

.Nakledilir ki, Hz. Seyyid ölüm hastalığına tutulunca Şeyh Ya'kûb ona: Ey Seyyid! Bu

Hâzihi's-salâtu'r-Rifâiyyetü's-şerîfetü's-sahîhatü'l-mücerribetü li-keşfi's-şedâidi ve rü'yeti'n-Nebiyyi sallâllahu teâlâ aleyhi ve sellem ve testeğfira'l-melâiketü li-kâilihâ ve men kareahâ merraten vâhideten fe-keennemâ sallâ miete elfi salâtin ve selâse merrâtin minhâ ta'dîlün bisevâbi delâili'l-hayrâti kemâ eşâre ileyhi seyyidü's-Şa'rânî nefeanallâhu bihimâ fi'd-dâreyn âmîn.

Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm

Allahümme salli ve sellim ve bârik alâ nûri'l-esbaki ve sırâtake'l-muhakkaki ellezî ebraztehû rahmeten şâmiletan li vücûdike ve ekramtehû bi-şühûdike ve istafeytehû li-nübüvvetike ve risâletike ve erseltehû beşîran ve nezîran ve dâiyen ileyke bi-iznike ve sirâcen münîre nuktate merkezi bi'd-dâireti'l-evveliyeti ve sırâra esrâri'l-elfi'l-kutbi ellezî fetakte bihi ratke'l-vücûdi ve hassastehu bi eşrâfi'l-mekâmâti li mevhibi'l-imtinâni ve'l-mekâmi'l-mahmûdi ve aksemte bi hayâtihi fî kitâbîke'l-meşhûdi li ehli'l-keşfi ve's-şühûdi fehüve sırruke'l-kavîmi's-sârî ve mâu cevheri'l-cevheriyyeti'l-cârî ellezî ahyeytehû bi-hi'l-mevcûdâti min ma'denin ve hayvânin ve nebâtin fehüve kalbu'l-kalbi ve rûhu'l-ervâhi ve i'lâmu'l-kelimâti't-tayyibeti'l-kalemi'l-a'lâ ve arşu'l-muhîti rûhi cesedi'l-kevneyni ve berzahi'l-bahreyni ve sânî'sneyni ve merci'l-kevneyni Ebu'l-kâsım Seyyidinâ ve Nebiyyinâ Muhammed ibni Abdillâhi bni Abdulmuttalib ve alâ abdike ve nebiyyike ve rasûlike'n-nebiyyi'l-ümmiyyi ve alâ âlihi ve sahibihî ve sellim teslîmen bi kaderi azameti zâtike fî külli vaktin ve hîn. subhâne rabbike rabbi'l-izzeti ammâ yesıfûn ve selâmun ale'l-mürselîn ve'l-hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn. el-fâtiha maa salavât [64]

hastalıkta dâr-ı fenâdan (dünyâdan) dâr-ı bekâya gidecek misiniz? diye sordu. O: Evet, buyurdu. Birkaç sene önce bir defasında Şeyh Ya'kûb ona ömrünün kaç sene olacağını sormuş, Hz. Seyyid de "Âriflerden bir cemaat 100 sene ömrüm olacağını söylemişlerdi" diye cevap vermişti. Bu defa ise "Ömrümün günleri sona erdi" buyurdu. Şeyh Ya'kûb: Ey Şeyh, dedi, bundan önce ömrünün 100 sene olduğunu söylemiştin. Henüz bu sürenin dolmasına zaman var. Hz. Seyyid buyurdu ki: Kaderde ömrümün 100 sene olması yazılmıştı. Ama rûhumu insanların işlerine fedâ ettim. Kâzerûnî, *age*, s. 136

Değerlendirme: Bu rivâyetin *Ümmü'l-berâhîn'de* olmadığını fakat *Şifâ'da* az farkla mevcûd olduğunu gördük. Ama vefât yaşı konusunda ilk kaynaklar 66 yaşında vefât ettiğinde ittifâk hâlinedirler.

*Temmet hâzihi'l-menâkibü'l-celiyyetü ve'l-kerâmâtü'l-vefiratü li seyyidinâ
ve mevlânâ*

*zü'l-menâkibi ve'l-kerâmâti hüve men etâat lehu'l-vühûşu ve'l-hayyâtü
seyidü'n*

*-nesîbi ebu'l-âlemeyn mürşidü's-sakaleyn eş-Şeyh es-Seyyid Ahmed er-
Rifâî*

Kaddesellâhu sırrahû ve nefeanallâhu bi berakâti enfâsihi't-tâhirati

Âmîn fi zemâni sultâninâ'l-a'zami ve melîkina'l-efhami

illâ ve hüve zıllullahi fi'l-âlemi's-sultâni Abdi'l-azîz hân edâme

allahu mulkehu ve haledellâhu serîra saltaneti mâ-dâme'd

-deverânu bi- nazârati gubâri ekdâmi'l-fukarâ'i

ve hâdimi'l-mesâkîn ve'd-duafa Dervîş

Hakkî er-Rifâî afâ anhü'l-Bârî

fî seneti seb'i ve semânîne ve mieteyn

Ba'de'l-elfi min hicretin

Men lehu'l-izzu

ve'ş-şerafü

Çemberlitaş'ta Ahmed Efendi Matbaasında birinci def'a olarak tab' ve temsîl
olunmuştur.

Fî evâhiri rabî'i'l-evveli sene: 1287

SONUÇ

Yaptığımız çalışmanın arapça yazılmış bir kaynak eser ile aynı olduğu anlaşılmıştır. Bu kaynak eser ki *Ümmü'l-berâhîn fi ba'zi menâkıbı sultâni'l-ârifîn eş-şeyhi'l-kebîr es-seyyid Ahmed er-Rifâî* dir. (Süleymâniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1123). Mustafa Tahralı hocamız, Diyânet İslâm Ansiklopedisinin “Ahmed er-Rifâî” maddesinde verdiği bilgiye göre; Süleymâniye Kütüphânesi'nin Şehit Ali Paşa bölümünde bulunan bu eserin 678 /1279 tarihlerinde veya daha önce yazılmış olabileceğini ve Rifâî hakkındaki rivâyetleri ve bazı sözlerini ihtivâ eden geniş bir menâkıbnâme olduğunu, müellifinin bu nüshasında adı verilmeyen ve Brockelmann tarafından başka bir isimle zikredilen müellifini, Rifâî kaynaklarına dayanarak Kâsım b. Muhammed b. Haccâc şeklinde tesbit ettiğini ifâde eder. Menâkıbnâmemiz âdetâ bu eserin Osmanlıca'ya çevrilmiş bir muhtasârı gibidir. Ayrıca Kâzerûnî'nin *Şifâü'l-eskâm* adlı eseri ki Kâzerûnî bu eserini, adını ve yazarını zikretmediği Hz. Pîr hakkında yazılmış Arapça sîret kitabından istifâde ederek Farsça'ya tercüme ettiğini ve Takıyyüddîn Muhammed b. Abdülmuhsin el-Vâsıtî'nin yazdığı *Tiryâku'l-muhibbîn* ve Abdullah Yâfiî'nin te'lîf ettiği *Hülâsatü'l-mefâhir* adlı eserlerdende nakiller yaparak vücûda getirdiğini ifâde eder. Bu çalışmamız vesîlesi ile *Şifâü'l-eskâm* adlı eserin istifâde ettiği adı bilinmeyen arapça sîret kitabının da *Ümmü'l-berâhîn fi ba'zi menâkıbı sultâni'l-ârifîn eş-şeyhi'l-kebîr es-seyyid Ahmed er-Rifâî* adlı eser olduğunu anladık. Eseri incelediğimiz ikinci bölümde de kaynaklarını dipnotta sayfa numaraları ile göstererek bu tezimizi delillendirmeye ve ispat etmeye çalıştık. Ayrıca bu bölümde, menâkıbnâmemizde geçen ve o asırdaki târihi ve kültürel bir takım bilgilere ulaşmamızı sağlayacak ma'lûmâta da ulaştık.

Hülâsa olarak Hz. Pîr hakkında Osmanlıca'ya tercüme edilmiş bu eser, Hz. Pîr'in Osmanlı Devletinde de bilindiğini ve mühim bir yer teşkîl ettiğini görmekteyiz. Zîrâ Abdülhamid Han'ın Ebü'l-Hüdâ es-Sayyâdî ile yakın bir ilişki içinde olması bize bunu göstermektedir. Bu yüzden Hz. Pîr hakkında yazılan diğer eserlerinde ciddi bir çalışma yapılarak halkımızın istifâdesine sunulması gerekmektedir. Ciddî bir çalışma gerekli zîrâ bu kadar asır geçen eserler arasında bazen aşırı farklılıklar

bulunabilmektedir. İlk dönem eserler ile karşılaştırıldığında birçok farklılıklar kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

Abdülbâsıt, Hasan b. Abdülhakîm. *er-Reşehâtü'l-haseniyye ale'n-nefehâti'l-miskiyye*, Dimaşk, Dâri'l-Beşâir, 1999/1420

Ahterî Mustafa, *Ahterî Kebir Arapça Türkçe Büyük Lügat*, (Baskıya hazırlayanlar: İlhâmi Ulaş-Abdülkâdir Dedeoğlu, Ankara, Osmanlı Yayınevi, 1978,

Aşkar, Mustafa *Tasavvuf Târihi Literatürü*, İz yayıncılık, İstanbul, 2006,

Bezencî, Ebu'l-Kâsım ibnü's-Seyyid İbrâhim, *İcâbetü'd-dâî fi ba'di menâkibi'l-Kutbi'l-Kâmili'l-Ârifiş-Şerîf Seyyidinâ es-Seyyid Ahmed er-Rifâî*, (tercüme: Hayri Kaplan), birinci baskı, Ankara, Ehl-i Beyt Vakfı Yayınları; 2002,

el-Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmâil , *Sahîh-i Buhârî*, çev: Abdullah Fevzi Kocaer, Ankara, Hüner Yayınları, 2004

Baykara, Abdülbâkî; “Tevhit Kelimesinin Tarihi Safhaları”, *Dâri'l-Fünûn İlahiyat Fakültesi Mecmuası*, cilt: IV, sayı: 14, 1930,

Devellioğlu, Ferit; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, 24. Baskı, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları, 2007

el-Fârûsî, İzzüddîn Ahmed el-Vâsıtî, *İrşâdü'l-müslimîn li-Tarîkati Şeyhi'l-Müttakîn*, ter: Hayri Kaplan, Birinci Baskı, Ankara

Hücvîrî, Ebû Ali Cüllâbi *Keşfu'l-mahcûb* (hakikat bilgisi), haz: Süleyman Uludağ, dergah yayınları, İstanbul, 1982

İbn-i Hallikan, *Vefeyâtü'l-a'yân*, tahkîk: İhsân Abbâs, Beyrût, Dâr Sâdır, 1968,

İbn-i Kesîr , *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, (çev: Mehmet Keskin), İstanbul, Çağrı, 11.cilt, 1995,

İbnü'l-Hâc Kâsım b. Muhammed el-Vâsıtî; *Ümmü'l-berâhîn fî ba'zi menâkibi sultânî'l-ârifîn eş-şeyhi'l-kebîr es-seyyid Ahmed er-Rifâî* (Süleymâniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1123)

İbrâhim Cûdî Efendi, *Lügat-ı Cûdî*, (hızr: İsmâil Parlatır, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar), Ankara, Türk Dil Kurumu, 2006,

el-İsfehânî Râğıb, *el-Müfredât fî-garîbi'l-Kur'ân*, (mütercimler: Abdalbâkî Güneş, Mehmet Yolcu), I. Baskı, İstanbul, Çıra Yayınları, 2007,

İzmirli, İsmâil Hakkı. *Yeni İlm-i Kelâm*, (hazırlayan: Sabri Hizmetli), Ankara, Umran Yayınları, 1981

Kanar, Mehmet; *Kanar Osmanlı-Türkçe Sözlüğü*, 1. Baskı, İstanbul, Say Yayınları, 2008,

Kaplan, Hayri; İsmail Şık, “Ahmed er-Rifâî'nin İ'tikâdî ve Kelâmî Görüşleri”, *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, yıl: 7 sayı: 16, [2006],

Kara, Mustafa. *Dervişin Hayatı Sûfînin Kelâmı*, birinci baskı, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2005,

el-Kâzerûnî, Hacı Hüsâm İbrâhîm b. Muhammed. *Şifâü'l-eskâm fî sîreti Gavsi'l-enâm*, trc: Nurettin Bayburtlugil- Necdet Tosun, İstanbul, Vefâ Yayınları, 2008

el-Kazvînî, Şeyh Abdülkerîm bin Muhammed er-Râfî. *Sevâdü'l-ayneyn fî menâkibi'l-Gavs ebi'l-alemeyn*, Mısır, 1301;

Kuşeyrî, Abdülkerim. *Kuşeyrî Risâlesi*, haz: Süleyman Uludağ, 2. Baskı, Dergâh Yayınları, 1981

Margoliouth, D.S.; “Ahmed Rifâî”, *MEB İslâm Ansiklopedisi*, 1. Cild, 1950;

Menâkibu men etâallâhe lehu'l-üsdü ve'l-efâî, Yazarı bilinmiyor, İstanbul, Ahmed Efendi matbaası, 1287/1870

el-Münâvî, Abdurraûf *el-Kevâkibü'd-dürriyye fi-terâcimi's-sâdâti's-sûfiyye*, tah. Abdulhamîd Sâlih Himdân, (tarihsiz) Mektebetü'l-Ezher, Mısır, 1. Cild

en-Nebhânî, Yûsuf b. İsmâîl *Câmi'u kerâmâti'l-evliyâ*, , Beyrut, Dâru'l-fikr, 1. Cild, 1409

en-Nefîr, Ahmed, “*er-Rifâî*”, Mevsûatu a'lâmi'l-ulemâi ve'l-üdebâi'l-Arabi'l-müslimîn”, 10.cild, Beyrut,2006,

Ocak, Ahmet Yaşar. *Türk Halk İnançlarında ve Edebiyatında Evliyâ Menkabeleri*, Ankara, Ankara Basım Evi, 1983

Rifâî, Ebü'l-Abbas Ahmed b. Ali b. Yahyâ el-Hüseyin Ahmed. *el-Burhanü'l-müeyyed*, thk. Abdülganî Nekemi. Beyrut, Dârü'l-Kitâbi'n-Nefis, 1408

er-Rifâî, Ahmed. *Bürhânü'l-müeyyed*, (Kurtarıcı Öğütler), , ter: Sıdkı Gülle, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1997

er-Rifâî, Ahmed. *el-Mecâlisü'l-Ahmediyye- Sohbet Meclisleri*, tercüme : Ali Can Tatlı,İstanbul, Erkâm Yayınları, , 2003

er-Rifâî, Ebü'l-Abbas Ahmed b. Ali b. Yahya Hüseyin Ahmed, *Mecâlis-i Hazret-i İmam Rifâî*, mütercim Kadri Efendi, İstanbul : Malumat Matbaası, 1313

er-Rifâî, Ahmed. *el-Bürhânü'l-müeyyed*, - *Vaazlar*- çev: Nâim Erdoğan, İstanbul, Pamuk Yayıncılık, 2005

er-Rifâî, Ahmed. *el-Hikemü'r-Rifâiyye*, trc: Abdülkâdir Akçiçek, İstanbul, Rahmet Yayınları, 1970,

er-Rifâî, Ahmed; *Hâletü ehli hakîkati maallah-Onların Âlemi*, trc: Abdülkâdir Akçiçek, ilâveli üçüncü baskı, İstanbul, Rahmet Yayınları, 1972

Rifâî, Ken'ân; *Ebu'l-alemeyn Seyyid Ahmed er-Rifâî*, (hızr: Mustafa Tahralı), İstanbul, Cenân Eğitim, Kültür ve Sağlık Vakfı Neşriyatı; 2008,

- er-Rifâî , Yûsuf Hâşim - Mustafa er-Rifâî, *el-Îmâm es-Seyyid Ahmed er-Rifâî*,
I. Baskı, Dâru'l-Beşâir, 2002,
- es-Samarrâî, Yûnus es-Seyh İbrâhîm, *es-Seyyid Ahmed er-Rifâî Hayâtı-
Eserleri*, (trc. Münir Atalar), Ankara-1995
- Sâmî, Şemseddîn *Kâmû-ı Türkî*, İstanbul, Çağrı Yayınları, 2007,
- es-Sayyâdî, Ebu'l-Hüdâ. *Kılâdetü'l-cevâhir fî zikri'l-Gavs er-Rifâî ve't-
tibâihî'l-ekâbir*, Beyrut, 1301
- es-Sayyâdî, Ebu'l-hüdâ, *Hizânetü'l-İmdâd fî-ahbâri'l- Gavsî'l-Kebîri's-
Seccâd*, Mısır, Vâiz Matbaası, 1326,
- es-Sayyâdî, Ebü'l-Hüdâ, *Rifâî Yolunun Esâsları*, tr: Mahmud Nedim Aysoy,
İstanbul, (tarihsiz), Sultan Yayınevi
- Schimmel, Annemarie, *Tasavvufun Boyutları*, Adam yayıncılık, Mart 1982,
- es-Suyûtî, Celâleddîn; *eş-Şerefü'l-muhattem fî-mâ Mennallâhu bi-hî 'alâ
Veliyyihi's-Seyyid Ahmed er-Rifâî min takbîli yedi'n-Nebiyy*, ter: Hayri Kaplan,
Ankara, birinci baskı, 2002
- es-Sübki, Tâceddîn, *Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-Kübrâ*, Dâru İhyâî'l-kütübi'l-ilmî,
VI.cilt, (târihsiz)
- es-Sühreverdi, Ebû Hafs Şihâbüddin Ömer; *Avârifü'l-maârif*, haz.:H. Kâmil
Yılmaz, İrfan Gündüz., İstanbul , Uygun matbaası, 1990
- Şâhin, Hâşim. “Menâkıbnâme”, *DİA*, Ankara, c. 28, 2004
- Şa'rânî, Abdülvehhâb *Tabakâtü'l-Kübrâ*, haz. Abdurrahman Hasan Mahmûd,
1. Baskı, Kâhire, Mektetü'l-Âdâb, 1421,
- Topaloğlu Bekir, *Allah İnancı*, İstanbul, İsam, 2006,
- el-Ubûdî Câsim, “İşbîliye”, *DİA*, , İstanbul, cild 23, 2001

- Uludağ, Süleyman, *Dört Kapı kırk Eşik*, Dergâh Yayınları, 1. Baskı, 2009
- Uludağ, Süleyman “*Fakr*”, DİA, 1995, 12. Cild,
- Yılmaz, Hasan Kâmil *Ma’rifet Yolu*, İstanbul, Erkam Yayınları, 2004,
- Yılmaz, Hasan Kâmil. *Tasavvuf Meseleleri*, İstanbul, Erkâm Yayınları, 1997,
- Yılmaz, Hasan Kâmil *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, 10. Baskı, İstanbul , Ensar, 2004,
- Yûsuf Hattâr Muhammed, *el-Bedrü’l-münîr fî-sîretis’-Seyyid Ahmedi’r-Rifâiyyi’l-Kebîr ve etbâihî ehli’l-ilmî ve’t-tenvîr*, 1. baskı, , Dımeşk, el-Künûz; 2005
- es-Sayyâd, İzzeddîn Ahmed, *el-Maârifü’l-Muhammediyye fi’l-vazâifi’l-Ahmediyye*, Kâhire, Matbaa-i Mehmed Efendi Mustafa, 1305;
- Vassâf, Hüseyin; *Sefîne-i Evliyâ*, haz: Mehmed Akkuş, Ali Yılmaz, İstanbul, 2006, Kitabevi, 1. Cilt,
- el-Vâsıtî, Ali b. Hasan, *Hülâsatü’l- İksîr fî-nesebi’r-Rifâiyyi’l-Kebîr*, , (trc: Hayri Kaplan), Ankara(tarihsiz);
- el-Vâsıtî, Takiyyüddin Abdurrahman Ebü’l-Ferec b. Abdülmuhsin el-Ensâr eş-Şâfiî, *Tiryâku’l-muhibbîn fî-tabakâti hırkati’l-meşâyihi’l-ârifîn*, Kâhire : el-Matbaatü’l-Behiyye, 1305;
- el-Yâfiî, Ebû Abdullah b. Es’ad, *Ravdu’r-Reyâhîn fî hikâyâti’s-sâlihîn* ; 2. Baskı, , Mısır, Mustafa el-Babi el-Haleb i Matbaası, 1374
- ez-Zebîdî, Muhammed Murtezâ; *Tâcu’l-arûs min cevâhiri’l-kâmûs*, (tahkîk: Abdulazîz Metar), II. Baskı, Kuveyt Hükümet Matbaası, 8. Cilt, h. 1414,

EKLER

﴿ مناقب من اطاع الله له الاسد ولافاعي ﴾
 ﴿ حضرت سلطان سيد ﴾
 ﴿ احمد الرفاعي قدس الله ﴾
 ﴿ سره العالی ﴾

(* بسم الله الرحمن الرحيم *)

المجد لله الذي جعل العلماء ورثة الانبياء وخص بعضهم بالمقامات العظمى والكرامات الكبرى والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله وصحبه اجمعين في كل وقت وحين (اعلم) ايها الاخوان كساكم الله جلايب الفضل والغفران (اعلموا) ان الاولياء درجات سنيه ومقامات بهيه بعضها فوق بعض بحسب المراتب العليا عند الملك الاعلى فبهم قطب العارفين وغوث الواصلين صاحب المقامات القدسيه والانوار الالهية الانسيه وارث الانبياء والمرسلين سلطان المحققين والمدققين ولي الله في الارضين محي الاسلام والملة والدين سيدي وجمدي (السيد احمد بن ابي الحسن الرفاعي) قدس سره العزيز فانه ولي الله تعالى له كرامات عجيبه ومناقب غريبه التي جمعها وديونها من قبل بعض الفضلاء المتقدمين رجة الله تعالى عليهم اجمعين (اردت) ان اكتب بعضا منها ليكون سببا لدماء سلطاننا الاعظم وخاقاننا الافخم مالك ممالك الروم والعرب والحجم خليفة الله تعالى في العالم كهف الانام ومليء الامم

﴿ نظم ﴾

* مدار المعالي ملاذ الامم *

* ولي الايادي مفيض النعم *
 معز الدنيا والدين مالك الاقاليم شرقا وغربا خادم الحرمين الشريفين المحترمين * ناظم مناظم المقامين المعظمين * كاسر الاكاسره وقهرمان القدوم سلطان العرب والحجم والروم مالك الاممة العظمى والسلطان الباهر

(وارث)

وارث الخلافة الكبرى كابر عن كابر رافع رايات الدين الازهر موضح ايات التشرع المطهر ولاغرو فانه سيف الله المسلول على اعداء الله تعالى واغداء الرسول جاكم الاقاليم على الاطلاق ناشر لواء العدل في الافاق ظل الله تعالى على كافة الانام

﴿ نظم ﴾

* سلطان وادي سد اسكندر العنبر وافي سعده دلجا *

* جلوسه مسعد طالع شرف وتخته يملك الدنيا ومن درجا *
 السلطان بن السلطان بن السلطان السلطان (عثمان خان ابن السلطان محمد خان) لازالت شمس سعادت له لامعه لانتهاه القرون والازمان فجعله هديه لجنابه الكريم الخطير معتزفا بانواع العجز والتقصير فالمرجو من لطافة الناظر فيه بعين القبول والنفوس عن مواضع السهو والذهول فشرعت في المرام مستمدا من الملك العلام وبه استعين في كل وقت وحين (ايها الاخوان) حاملكم الله تعالى بالفضل والامتنان (معلوم اوله كه) تحقيقا شيخ الامه وكاشف التمه اعني الشيخ (السيد احمد الرفاعي) المزبور نور منير يسه الرب الغفور حضرت تباري اكرجه آخر زمانه كلدي شرف وقدرى اوائله كلن اولياء كرامدن اعليدر وميان كواكب آسمانده اولان ماه جههان اراكبي جله دن انوردر نتكم حضرت سلطان كونيون ورسول الثقليين عليهم السلام آخر انبياء عظام ايكن جله سندن افضل ومراتبه جويوندي اعلى واكمل اولديني

﴿ نظم ﴾

* بحجتي صكره دن كلديسه اول ماه *

* كه دائم عسكر اردنجه يورر شاهه *
 متقولدر كه عزيز مذكور ومر حوم جزه بور عالم ناسوتي تشريف امتدن وجود سعادت خلودين نيجه اعزه فخام واولياء كرام بالكشف والالهام تيسير واعلام اتمش لورد جله دن بري مر حوم (الشيخ ابو بكر قدس سره دن) روايت اول نور بيور مشركه وقتا كه (شيخ) مر قومك همشير نيك زوجي وفات ايديوب كند يار جماعله قالدقده (شيخ مذكور كه) حليه حامله ليله اثناء كلامده اكر سنك حملك ذكور ونم انبي ياخود امر برعكس اولور سد بري رينه بزويج ومناغ فبهر وبحجتي برنجب وتزويج

Digitized by www.ataurora.com

ایلام دیوطلب معاہدہ ایتد کده (شیخ مر قومک) جلیله لرنده نوع اصتراب
 وانحراف مشاھدہ ایتکلله اظهار تحزن وانکسار واشک دینده خونفشانک
 جو بیار ایدر کن (شیخ مز کور) کلوب بونلرک احوالنه واقف وایکسینک
 دخی حلی کشف ربانی والهامی سبحانی ایله عارف اولوب پیور دیلر که
 بنم حلیله مک حلی زکور ظهور ایدوب عمری دراز ایله مسلم و ممتاز اولوب
 آنک نسل پاکشدن برنجل نجیب طاهر النسب و پر فرزند هدایت صدباہر
 الحسب ظاهر اولور که اسم سامیسی (الشیخ السید احمد الرفاعی)
 و تکمیل طریقت احدیہ یہ ساعی * بلکه عامه عالیان مجلس خاص نبویہ داعی
 اولوب بر شہر یارسر بر کرامت و بر جہاندار اقلیم ولایت اوله که پایہ تجنی
 ہمسر سرفرقدان و سایہ تجنی برا بر بلند آسمان اولوب لمعان کرامات
 عجیبہ سی مہر درخشان عالمہ تابان و آثار برکات عجیبہ سی اقطار ارضہ پیدا
 و نمایان اوله

نظم

* او سلطانیہ نوادہ ز سمر رفاعی * کونش نوزندن از تقدر شعاعی *
 * اودر کردون انسه ماہ انور * ولایت پیشہ زارینک شجاعی *
 * جہانی طوغدن قیلدی متور * کلام حق بود ترک ایت نزاعی *
 (ودخی شیخ احمد بن حمیس) قدس اللہ تعالی روحہ اللقیسدن مر ویدر کہ
 اتفاقا بر کون مجلسیندہ او تورر کن بلا تقریب عجلہ ایله قیام ایدوب مہدی
 خروج ایتدی دیر چون بو حال اوج دفعہ واقع اولوب حاضر اولان مر بندر
 بو وضع عجیبک صدوزنہ باعث ندر دیو استکشاف ایتد کلرنده شیخ ایتدی
 حال اوجہ ارضہ بر ولد کرامت اثر و ولایت سیر طوغدیکہ داغتنہ ناصیہ کروه
 مشایخ کرام و حسد کروه زمرہ اولیاء فحام اولسہ سزادر چون شیخندن
 بو کلامی کوش ایتدی لر اولدیغی مکانندن سوال ایتدی لر شیخ خبر و پروب
 وارن زیارت ایدن و بندن اول معصوم عصمت شعارہ ابلاغ سلام و تحیت ایدن
 دیندی بو شیخ قومی (شیخ سید احمد الرفاعی قدس سرہ الباری) حضرت تبارینک
 دو لختانہ لرینہ واردیلر و الدماجد کثیر المحامد علیہ الغفران ربہ الواحد زری
 (الشیخ ابوالحسن قدس سرہ ذوالمن) حضرت تباری قوم مز کوری
 استقبال و مر اسم ضیافت واکرام تمام اکمالدن صکرہ کلہ کن
 مراد کرنہ اولاد یدکده بونلر دخی قصہ بی حکایت و طلب شرف زیارت

ایدیجک (السید الشیخ احمد الرفاعی حضرت تبارینک) مہدش یفلرینہ قریب
 اولوب شیخ تبارینک سلامتی ابلاغ ایتد کلرنده اول طوطی چہستان
 قدس و بیلد کاستان انس حضرت عیسی صفت زبان بلاغت بیان ایله
 کویا ولسان فصاحت عنوان ایله اول محبت نمازم اولوب مانند صوت جام
 رد سلام و ہزار تملق ایله اظهار کلام ایدوب حضار مجلس بو حالہ خیران
 و حضرت خالقل حکمتک تماشا ایدوب بستہ دہان اولدی لر (ودخی شیخ ابراہیم
 الاعزب) نورضریحہ الرب حضرت تباری نقل پیور دیلر کہ اولیاء کربندن
 بر مرد الیہی کہ سن شریفی یوز او تو ز سال ایدنی وقتا کہ اثنا سفر نندہ
 معاصر لی اولان مر حوم الشیخ ابوالوفا حضرت تبارندن اولرزد الیہینہ
 نہ بر سلام ونہ ایکی کلام واقع اولوب بعد مدت خطاب عتاب مآب ایدوب
 نیچون تائب اولر سین دید کده اولرزد الیہی سر نوشتم نظر ایله تا کہ سترہ آگاہ
 اولاسین دیندی چون (شیخ ابوالوفا) اولرزد الیہینک الشہ یاقدی ذرخال
 عیش عارض اولوب مانند کل ترصر صر خیر تله خا کہ برا بر اولدی بعدہ
 زمان افاق ت بولوب اصحابی بو خالک حکمتدن سوال ایتدیجک
 (الشیخ ابوالوفا) پیور دیلر کہ وقتا کہ اولرزد الیہینک جبہ سنہ
 نظر ایتدم (الشیخ السید احمد الرفاعی) قدس سرہ الباری حضرت تبارینک
 اسم شریفی یازلش کورنجہ کتدمدن کتدم انلرا ایتدی لر
 (شیخ سید احمد الرفاعی) حضرت تباری کہیدر (الشیخ ابوالوفا) پیور دیکہ
 یقیندہ جہا نہ بر ولد عالم ربانی و برنجل نجیب فاضل صمدانی کلوب خلق
 عالمی سایہ کرامتندہ مستظل و ہنکام ولایتندہ خوش دل ایتسہ کر کدر
 و بو پیر مرد الیہی انلرک زمان شرف عنواننہ یشوب انلرہ انابت و مجلس
 شریفینہ حاضر اولوب مصاحبت ایدہ جکدر پس (شیخ ابوالوفا
 حضرت تبارینک) بو کشف کرامتک ضبط ایدوب وضع تازیج ایتدی لر
 فی الحقیقہ دیندی کبی اولوب بعد الزمان (الشیخ السید احمد الرفاعی)
 قدس اللہ تعالی سرہ اللطیف حضرت تباری دنیا یہ تشریف پیور دیلر
 مرد کامل و عارف فاضل اولدی لر و اولرزد الیہی انلرہ انابت و نیجہ
 زمان معاشرت ایدوب صکرہ روح قدس پرواز لی لانه جسماتیندن
 نشین اصل روحانی بہ اغاز ایتدی لر (ودخی الشیخ بذر قدس سرہ)
 حضرت تبارندن مر ویدر کہ اول زماندہ صاحب تصرف اولان قطب الاقطان

equum amaq coğalim su

(مرحوم شیخ منصور) قدس الله سره الغفور حضرت تالریک بر کون مجلس شریفارنده ایدم تا که (شیخ منصور) حضرت تالری ایله عریان معانته جسمانیه منیر اولوب بوسبیله بدتم تا ردوز خدن خلاص اولسه دیو خاطره اولدیغی کبی (شیخ منصور) حضرت تالریک ایننه قلبنه منعکس اولوب مرادک اوزره کل دیواشارت اولجه همان لباس بندریان و آغوش تن نورانیدس امید ایله صوکی ایغی توزینه روان اولدم یقین واردیم کبی یوزمه برسه اوروب بنی خا که یکسان و کندیلر دخی زمینه دوشوب لرزان ولا یعقل یاتر کن نعم نعم صوت کثبان اولدی وقتا که بکا (و شیخ منصوره) افاقت کلدی (شیخ منصور) بن بکا ایدر کوروب ایتدی اوردیغ خانته دکدر بلکه سنک بومقواه وضع کساتک جناب حضرت عزت آسماوه یه خوش کلیوب تاگاه کان قضادن بر تیر قدرت نیکان کلوب سکا اصابت آتسون بو طریق ایله دفع ایتدم دیدی بن ایتدم یاسلطامک مغش علیه اولماسنه و اول ائنده بی تقریب نعم نعم دیمه ستمه سبب نه اولدی (شیخ منصور) بیوردیکه بتم حالم اوغلی مرحوم مزبور (الشیخ السید احمد الرفاعی) قدس سره العزیز حضرت تالری اوائل حالده بکا خادم و روز شب خند قمرده قائم ایکن بزم و آخر حال واقاصی سین و سالک واصل اوله جغم منزله اوائل سلوک کنده واصل اولوب شمعی حر تبه سی بکا نسبت بین الثریا و الثری و عند الملاء الاعلی بدن اقرب و اعلی اولدیغی بطریق الغبطه خاطره خطورایتند کده من عندالله تعالی یوحال واقع اولوب غاشیه داری اول دیوامر الیهی اولغله نعم نعم دیو امثال ایتدم و بالضروره غاشیه داری اولوب نیجه زمان خدمت ایتدم (و شیخ مزبور منصور حضرت تالریک خلیله محترمه لری نقل و روایت ایدر که تا که عالم مشاهده کوردم او یزما یچیده برزیتون افابیحی حاصل اولوب اغصانی شرفدن غر به دک بسیط وظل ظلیلی بر و بحری محیط اولدی چون بو حال حضرت (شیخ منصوره) خبر و یردم بیوردیلر که حالم اوغلی السیدالشیخ احمد الرفاعی) قدس سره العزیز حضرت تالری ایچون اول وجود پاک نخل ذات سعادت سماتی بردوجه عظیمه الاغصان اوله که کروه مشایخ کمال (اکلهم الله عزوجل) سایه کرامات خارقه العادائنده استظلال ایدر نکتکم (عبدالمطلب) رویای صالحه سی که ظهردن بر شجر حاصل اولوب شرقا و غربا عامه عالمیابه سایه سنده مستظل اولش کورر علی السحر کهنه

قریشه واروب قصه بی خبر و تقریر ایدنجه انلرایتدیلر بونک تعبیری اولدر که سنک نسلندن (بر بیهبر) حاصل اوله که سایه شجر ذات رحمت سمائنده کافه بنی آدم و عامه عالم استظلال استراحت ایده فی الحقیقه تعبیری کبی اولدی (ودخی الشیخ عثمان بن شیخ عبدالرحمان السالم ابادی) روایت ایدر که تا که اثناء ذکر و توحیدده ایکن الشیخ السید احمد الرفاعی حضرت تالری کوردم اصحابیله حقیقه کلدی (مکر شیخ منصور حضرت تالری بی زیارته کیدر کن باران واقع اولوب کیده ممکنه بزی زیارت وجهه کونی اولغله اذمه نماز قصد اتمش لرایدی چون اصحابی هر بری (شیخ عثمان) ایله مضافه ایتدیلر (شیخ سید احمد الرفاعی) حضرت تالری دخی استدیکه مضافه ایلله (شیخ عثمان امتناع کلی ایله امتناع ایدوب الفاظ عجیبه و شتوم غریبه ایله نخل خاطرک شکست و عرض عریضین پایمال و پست ایلدی (شیخ احمد الرفاعی) حضرت تالری نیچون بزم کبی اقل قلیل ایچون بویله غضبان و چاق بوغر تبه ده مضطرب و تعبان اولور سر دیو اصلا جواب و برمدی چون مجلس تمام اولوب هر کس کارینه مشغول اولدی اصحابی بو خالدين استخبار ایدیلرک شیخ ایتدی بو شخص که کورد کوز (الشیخ السید احمد الرفاعی) دیرلر یقینده بروجهاه صاحب ظهور اولسه کر کدر که انوار کراماتی مثالی شمس رخشان تابان و آثار و لایاتی باعث غبطه ارباب فضل و عرفان اوله دیدی مذکور (شیخ منصور) حضرت تالری سنک اصحاب کرامتدن شیخ ابراهیم الخوارزمی علیه الرحمة التهمی دن مر ویدر که بر کون شیخ منصور) حضرت تالری نه السید احمد الرفاعی حضرت تالری ایچون سوال ایتدیلر شیخ منصور حضرت تالری اتی وصف ایدم هم دیدی الخاخ ایتدیلر (شیخ منصور حضرت تالری حضرت سید احمد الرفاعی) حضرت تالری برادم در که اوصاف شریفی اقل قلیل جسم شریفنده تقدر قیل و ارایسه هر قلک کوزلری واردز جهات ستمه یه باقوب جمیع موجودات معلوم شریفی اولور دیو جواب و زیدیلر الشیخ السید احمد الرفاعی حضرت تالری برادم در که مجموع حرکاتی و سنکاتی و اوقاتی و ساعاتی آداب و عبادت ماب ایدی حتی جمیع خلق الله تعالی کرک صادق و کرک منافق و کرک ولی و کرک شقی جمله سی اتی یلوب اکا اذمان و اتقیاد ایتش لردر دیدیلر ارام عینده نام قریه ده زمان ظهورنه یقین مزبور قریه ده آئنده و زونده مسافر نه

ضیافت و کبچه و کوندوز ذکر و عبادت ایدر ایکن صاحب الوقت (الشیخ منصور) حضرت تری مرض موته زبون اولوب اصحاب الکشف والبیانندن اصحاب کرامی ظن صائب ایله وفاتی اثبات ایدوب بزیده جمع اولوب (شیخ منصور) حضرت ترینگ قائم مقامی کیم اوله دیو فکر ایشمار انلردن هر فرد (شیخ منصور) حضرت ترینگ یرینه بن اولورم دیو امیددی و ارایکن مکر بز قیصر پلاس پوست و ارامش انلرک قیل وقال و کثرت مقالرینی ایشیدوب باشنی قالدیروب چوق سویلدیکنر لکن صوابه یا قلا شمدایکن (شیخ منصور) حضرت ترینگ یرینه قطب الاقطاب صاحب الزمان (الشیخ السید احمد الرفاعی) ابن ابی الحسن حضرت تری اولسه کر کدر دینی بوسوز غریبی اشدیدیکی کبی هر بری خنده کنان سحریه ایتدیله اول فقیر تکرار غرب و شرق بلکه بیری و کوی دور ایدوب بر علامت بولادم الا (ام عبیده) قریه نظر ایدوب جمیع انس و جن و طیور برداره اولوب اول قطب ایله طواف ایدرلر و بونا شاهدیم اولان (شیخ منصور) حضرت تریدر (دیو خیر و بریدیکننده اصحاب من بورك ماجرا سنک (شیخ منصور) چیتوب کتدکلرنده (حضرت شیخ منصور) معشی علیه بولدیلر غشیندن افاقت ایدوب و ابن مریم دیدکلری فقیر سیزله نه دیمش دیو سؤال ایتدکده بعینه حکایتی نقل ایتدکلرنه نصکره ابن مریم سوزی حقدر زیرا عالم طلویدن عالم سفلیه نزول خیران و هبوط برکات اناک اوستنه طواف و جمیع طیور جهته انعکاف مشاهده ایتدوکندن انی مطلق و صاحب الزمان محقق یلوب تسلیم ایتدم دیو اشارات عالیه و بشارات سامیه بیوردیلر (ودخی شیخ یعقوب ابن کراز) حصه الله بالا کرام و الاعزاز حضرت تریندن روایت اولنور که (شیخ منصور) حضرت تری (مرض موته یا تور ایکن (الشیخ سید احمد الرفاعی) حضرت تری (چاغروب (ای احمد) نبط ولایتنه سنی کوندر مکله جانب حق و قبل فیاض مطلقدن اشارت اولنوب چابق ام عینده به وار اخوان صفا و خلاق و فایه زیارت ایت سکا کائنات مطیع اولسه کر کدر حتی رجالت ظهورنده اولان نطقه لره اینانوب سکا بیعت ایده لر دیو مکاشفه بیوردقنصکره مفارقه جان و مهاجره جهان ایتدوی کبی مذکور (شیخ) ولدنجبی ایله زمزه باران و بقیه اخوان میت یانندن چیتوب کیدرلر ایکن مکر (الشیخ السید احمد الرفاعی) حضرت تری

(شیخ منصور) حضرت ترینگ زخم فراقندن غشه باب الشده معشی علیه یا تور ایدی (حضرت شیخ منصورک) اوغلی بو حال ایله (السید احمد الرفاعی) حضرت تری کوردیکی ایچون یک متأثر اولوب یانته کلوب یوزندن طبرانی سیلوب و مجادته ایدوب شمدنصکره کعبه خفایق و مروه دقایق سنسین هیچ غیری کسه به احتیاجک یوقدر نه عجب غم چکر سین دیدیکی کبی (حضرت شیخ سید احمد الرفاعی) قدس الله تعالی سره الباری حضرت تری (بن شیخ منصور) علیه الغفران الغفور حضرت تری ایله بر خطه او تور مقلخی ثقلینه بادشاه اولمقلغه دکشماز ایدم لکن اگر شمیدی فقراتک خدمته لیاقتم و ارایسه انلره عبد مملوک اولمقلدن فحمام دیو جواب و بر دکده خلق اکا بیعت و فیاض مطلق تواضع ایتدوی ایچون رفعت قلندی (ودخی شیخ منصور) حضرت ترینگ هر یدر ایکن بر یسندن نقل اولنور که مذکور (شیخ منصور) قدس سره الغفور بر کون هر یدر ایله یک اوستنده او تورر ایکن ناگاه طعانی التبدن بر اغوب و مناسبت سز بسم الله بسم الله هملو هملو دیه رک قیام ایتدی صکره عظیم ارتعاد و تغیر لون ایله دوشوب یانندی بو حال تکد کدنصکره هر یدر سؤال ایدوب بعد الامتاع جواب و بریدیکه (حق سبحانه و تعالی) حضرت تری بندنصکره بو وظیفه (احده) عقد و ابرام قیلوب و اهل الثقلینه من بوره اطاعته امر واجب الامثال ایدوب بندخی حق تعالی امر نه اطاعت ایتکله قالقوب خلقه هملو هملو دیوندا ایتدم دیدکده هر یدرک بعضی (احد) دیدیکندن (شیخ منصور) حضرت ترینگ اوغلی احمدی ظن ایدوب (شیخ منصور) حضرت ترینگ حلیله محترمه زیکه احد انه سندن تبشیر ایتدیله صکره (شیخ) کئدو اویته داخل اولدینی کبی من بوره خاتون کلوب تقییل انامل شریفه ایدوب تمهیت ایتدی (شیخ) ایتدی ای مباره که خلیفه اولان سنک اوغلتک (احد) دکدر بنم خالم اوغلی (احمد الرفاعی) حضرت تریدر دیو اعلام ایتدیله خاتون بوسوزی استماع ایتدیکیچون غبطه دن عقلی کیدوب وافر ایشلشدن بعده خاتون عتاب ایدوب سنک اوغلتک و ارایکن انی محروم ایدوب خالن اوغلینه تخصیص ایتک انصافیدر دیدی (شیخ منصور) حضرت تری (بو آیه شریفه نی او قودی (قل اللهم مالک الملك تؤتی الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء) آیه شریفه سین

www.iranicaonline.com

تلاوت ایلدی دیدیکه بن دخی پور عمر تبه اوغلم (احمد) جناب (حضرت عزتدن) هر ارا و کرارا ارنجا ایدوب (حضرت حقه الحاج ایلدیکمه (جناب حقدن) پرنده کلدیکه (یامنصور) عنادته اکر سن امر مه ازمان و تسلیم اولمز سنک طر بهمدن سنی سلب ایدوب و سنک مقامی شونه نام پر عیدمه و پرورموسنی ذر شکله مز بور شونه به قیامت کونته دلک خدمتکارا یلرم بندخی بوتهدیک و تشدید قلبه طوقندینی کبی مخالفه چاره بویه میوب قضایه رضا ایدوب بسم الله بسم الله دیوب قالدقم و فاشیه داری اولدم مذکور خاتون دخی متقاد اولدی مازالذکر اولان شونه ایسه اول قریه ده بر دردمند که هر قباحث و شناعت و جسمنده جمیع درد و ما هد وار ایدی (ودخی شیخ القرا اولان الشیخ مقدم عفا عنه الملك العلامدن) هر ویدن که مذکور مقدم قطب الاقطاب (الشیخ منصور حضرت تری) ایله بر صحرا ده ایدی تا که (شیخ منصور) حضرت تری پیور ای مقدم پرده کی پکا دوشه بر پاره استراحت ایده پدید پرده اوسته یاتوب ایغی (شیخ مزبور) الله ایکن برحاله دوندیکه قیل کبی اولوب گاه خورلر و گاه نعره ایدر (شیخ مقدم) استخبار ایتد کده (حضرت شیخ منصور) پیور دیکه شمعی بو آنده ولایت قلبی عالم امر دن هیوط ایدوب (عثمان الزی نام آدمه تسلیم اولنور ظن اتمکله لایعقل اولدم مکر بز احمد تسلیم اولندی دیو افاده ایتد کده (شیخ مقدم شیخ منصور حضرت تری) اوغلی احمدی ظن ایتدی بعده (حضرت شیخ منصور پیوردی) سنک ظن ایتدوکن احمد دکلدراوله جوق ادم بم خاتم اوغلی که (سید احمد الرفاعی) حضرت تری ایدر (شیخ مقدم) بوسوزی استماعدن خیزان اولوب نیچون اوغانه تسلیم اولنمادی مذکور (احمد الرفاعی حضرت تری) احق دکلدر (شیخ ایتدی) سیف ولایتی طعام و شرابک لذتی بیلک کشی کتوره مز بن عقل ترازوسی ایله مذکور احمدی سموات و اراضی ایله وزن ایتدم انبره جوع و اول راجح اولدی دیو شهادت ایتدی (ودخی شهید اولان السید علی بن عثمان علیه الرحه والرضوان) حضرت تری حکایت اولنور که (شیخ سید احمد الرفاعی) قدس سره العزیز حضرت تری ابتداء امر دن مجالس صلحا و محافل علمایه جوق زیارت و کثرت تردد ایدوب خصوصاً که شیخ طریقه (وکان

(حقیقه)

حقیقه (السید عبدالملك الحر بوی) حضرت تری نه هر سنده بر کره کشفه ولایتنه زیارت و ائدن طلب نصیحت ایلدیر ایدی ظهوری قریب اولدینی زماننده ییل باشنده عادت شریفه سی او زره ملاقات اولوب نصیحتی طلب اید بیک (شیخ مزبور ای احمد) حضرت تری شمذکله بکا کلوب زیارت اتمه زیر سنک نه بکا و نه خلق اللهدن بر کسه به احتیاجک قالدی شو یله بر آدم سنکه سنک طوزاخک جمیع کائنات اوسته آتشدنر که حتی آدم لریک ظهور نده اولان نطفه دن اوسته یله شا مله در شمذنکر واکل حین قیامت کونته دلک حق صریح و کسب صحیح کدر دیو اشارت و بشارت و مبایعت و مشایعت ایلدیلر (ودخی الشیخ حسن الثقیب قدس سره القریب المحیب) حضرت تری نردن روایت اولنور که تقیب مز بور بز صفر ده ایکن فرات یاننده بر قریه دن بر سنه الملق ایچون جانینه توجه ایدوب مکرانده بر دوستی و ارامش تقیب مز بوری کور بیک چکوب اکر ام و ضیافت ایچون اوینه الوب کتدی مکرانده بر پیر کهنه سال واریندی انتری کور دیک کبی بنی قالدیرک دیو قریا ایدوب قالدرد قد نصکره انزله یقین کلوب زیر اسپردن (رفاعیلر) رایحه سنی شم ایتدم دید کده (رفاعیلر) کپلردر دیو استخبار ایتد کلدنده پیر ایتدی ای اخوان صفا بلونکه (رفاعیلر سلطان سید احمد الرفاعی) حضرت تری بنسه منسوبلر دن (سید احمد الرفاعی) حضرت تری ایسه بر اولو سلطان عظیم الشان و صاحب قرآن و مهادی زماندر بطحه سمتده اولوب بو بو نرطائفه سی اولنور کر کدر و حاله جبهه لر نده نقش (طوبیالمهم و حسن ماب) خامة قدرت ایله یازلشدر دیو پیوردیلر (ودخی الشیخ ابوبکر بن السید یحیی قدس سره العلی الاعلی حضرت تری حکایت ایدر که (السید احمد الرفاعی حضرت تری) والد ماجد لریکه (السید ابوالحسن عفا عنه ذوالمنن حضرت تری معدن اسرار و بده اخبار اولان (الشیخ یحیی الجبار قدس سره العزیز الجبار) حضرت تری کرمه محترمه لرینی طو تر ایدی تا که بشریت مقتضایه ایکی دریا ما ایشده بعضی رودت حاصل اولمغله مز بور (شیخ ابوالحسن حضرت تری کند و صلاسته چیقوب کتدی اول کونده اهل اقارب و طامه اخوان و اصحاب ایله دارضیافت و محل کرامتده ایکن اخشام اذاتی اوقوب اداء صلات لازم کلوب (شیخ ابوالحسن) دن مجرد و حسن الصوت و متعین کسه اولمغله ای امامته تقدیم ایدوب نمازده

www.azadlibrary.org

وافر طور و هج برسوز سويلکه قادر اولما مقله محر ابدن چتوب
 و صلابتي کسوب و مغشي عليه دوشدي صکره صحره کلدیکی ساعتده
 ائدن استخبار ايله صحیح خبرک الدقلری کبی بلدیله که من بورالسید ییمی
 حضرت ترینگ قضیله اولمشدیز برادعاسی سیف قاطعدن دخی کسکین ایدوکی
 آفتابدن ظاهر و باهر در بعهده علی السحر (الشیخ ابو الحسن مز بوری
 شیخ ییمی حضرت ترینگه) کتوروب و صلح ایچون النی او یوپ عظیم یلوار دیلر
 (شیخ ییمی حضرت تری) دخی قبول ایدوب و کنا هندن
 عقو ایلدیکنده نصکره ای (سادات کرام اللهم عظمی حقیقون)
 اکرم مز کور (ابو الحسن) ظهرد اولان دره یتیمی اولما سیدی
 یعنی که احمدالرفاعیدر) اکا بدعا ایدر ایدمکه حالاً بو ساعت آخز
 عمری اوله لکن کنا هنی ظهرنده اولان اوغلینه باغشلام دیو السید
 احمدالرفاعی حضرت ترینگ وجودینه دلالت و ظهورینه بشارت ایتدیله
 فی قضائه الشریفه و مناقبه اللطیفه (هبسندن بزی جد اعلاسیکه
 (سید المرسلین و امام المتقین و شفیع المذنبین پیغمبر مز علیه افضل الصلوة
 و اکمل التحیات افندمز حضرت ترینگ) غالب اخلاق کامله و اوصاف
 شامله سنه مشابه و مماثل و مقارن و معادل ایدی اولادنیای دینیه هج
 بر طریقه نظری و تحصیله خبری یوغیدی حتی نیجه کونلر و کچهلر
 طابو یا مزور ایدر ایدی اتفاقاً غالب اوقات و اکثر ایام و ساعات (پیغمبر مز
 علیه الصلوة و السلام) افندمز حضرت ترینگه متابعت و طاعت شریفه سنه
 موافقت که حرم محترمه کیروب یمک وار میدردیو استفسار ایدوب یوقدر
 دیو خبرالد ییچون (انی صائم) دیو صیام ایدردی مع ذلك (سید السادات
 علیه اشرف التحیات افندمز) حضرت تری اهل بیته کثرت مال و وفرة
 مثال و ثواب ايله نیجه بشارت ایتدی ایسه کذلک (شیخ مذکور قدس
 سره العفون) اصحاب کن بن قدس الله تعالی سرهم اجعین حضرت ترینگه
 بشاره صحیحه و اشاره صریحه ایدر ایدی حتی بن عالم لاهوته لاحق و عالم
 ناسوتدن مفارق اولدقد نصکره (باری جل جلاله و عم نواله و لاله غیره
 حضرت تری) سزله ابواب رزاقی فتح ایدر که عدو کتابدن قلم و حصر
 و حسابدن رقم قاصرا ولور دیو هر گاه تبشیر ایدردی ثابیا شویله مواضع
 و خلق ایچنده خاشع و خاضع ایدیکه اولیاء الله از اسنده تواضعده هج نظری

(یوغیدی)

یوغیدی شیخ مقدم متقدمدن روایت اولشدیکه بر کره (شیخ سید
 احمدالرفاعی قدس سره العزیز حضرت تری) ايله بر صفر دن رجوع ایدوب
 (ام عینده قریه سنه) دخول ایتدیکن کون بر کسه بیگ در هیمی (شیخ مز بوره
 نذر دیو تقدیم ایتشدر شیخ حضرت تری ایتدی بن کیم که بکانذر
 و زرشین نزی اولان الشیخ ابو محمد الشنبکی و الشیخ ییمی الجبار
 حضرت ترینگ حق صر ییدر انلر مادامکه قید حیاته اوله بن المنه اقدام
 ایدم دیدم که دارالذکر اولان کیسه ای سیدی بودر هیمی علی الخصوص
 سزور ایتدم دیدی (شیخ حضرت تری سبحان الله) ای مسکین نذر بکامی
 اولور سمندی فرعون و هامان و قارون ايله عذاب حجیره حشر اولم
 اکر بو طاققه به شیخ اولدیقم خاطر مه بیله کلور سه (بن بر عبد ذلیل که
 بو قدمده یندن بر عبد صابی اسیر معایب و معایب یوقدر دیو پیوردیلر
 ثالثاً شیخ یعقوب بن کرازدن) منقولدر که (الشیخ السید احمدالرفاعی
 حضرت تری بر کون نماز قیلدقد نصکره محرابده اوتور رایکن (ای یعقوب)
 دیوندا ایتدی مکر مبارک الله بر بعوضه وار ایدی پیوردیکه ای یعقوب
 بو بعوضه پی کورر میسین دیو سسؤال پیوردیلر کورورم دیدم که یا یعقوب
 بونی برادان و عدمدن ایجاد ایدن (خدا حقیقون) اکر بنم ایچون بر کسه
 (احمدالرفاعی) بو بعوضه دن ذلیل و ضعیف بلکه خبیر و نصیف دیو
 یمین ایدر ایسه حانت اولماز دیو پیوردیلر زیرا (تخلقوا بخلاق الله تعالی)
 فیوا سبجه تواضع و مسکنت صواب دیدی انبیاء کرام و کرامت اولغسله
 (حضرت سلطانی مرسلین) عظام علیهم الصلوة و السلام بالان نشین صدر
 نبوت یومسند آرای قوت اینکن تواضع الله تعالی اصحاب کرام لری ايله مکمله
 ایتدی که هر برینک حائنه کوره ترک اعتبار و تکالیف پیورر ایدی و کینه
 راوی مز بوردن) منقول و مسطوردر که (السید الشیخ احمدالرفاعی)
 قدس سره حضرت تری عدم تکبر و تعظم (و خالق الله شفقت و ترحم
 ایتدی کیچون هج بر کسه بی استخدام ایتک اصلا واقع اولدی حتی مجالس
 عبادت و مقامات تلاوته طلبیه نصیحت ایدر اینکن کاهی صواب ایچمکه
 شده احتیاجی و الم ظما دفعته علاج ممکن اولماز ایدی همان کتابی ید
 شریفندن قویوب و بنفسه صواب ایچمکه کیدوب و عودت ایدوب تکرار

Digitized by eSangar.com

کتابی التوب تکمیل ایدر ایدنی کرامات معظمه ومقامات مکرمه سندن
 بری بوايش که علوم اولين و آخرين ومعلومات عالين نه قدر وارایسه اناک
 معلومی اولشدر حتی مجلس شریف ومحل منقده مذاکره علوم
 اناستنده حاضریندن بر کامل دیدیکه اصحاب تفسیر وارباب تاویل وتعبیر
 جمیع امم وسائر طوائف عرب وعجم سگسان بیک ایدوکنه اجاع ایتش لر در
 دیو افاده ایتد کده (شیخ السید احمد الزفای قدس سره العالی) حضرت تازی
 (وما یعلم جنود ربک الا هو) دیو آیه شریفیه بی تلاوت ایتدی طلبه لر
 بو مسئله ده زیاده بیان طلب ایدوب الحاح ایتدی لر (شیخ حضرت تازی)
 پیوردیکه امم مخلوقه (سکر یوز کره بیک امت) بودنیاده واردن محبوب
 وایچوب وتنا کج وتناسل ایدر لر و آدم اولان ادم اوله من مادامکه بواشترک
 صفاتی واشکالی ومقام ومقالی ارزان واجالی شقی وسعیدی واجرار
 وغیدی بنلیه بلکه بری سندن بر نطقه واقع اولماز الا اول آدمک معرفت
 و اشارتیه اولور طلبه بو حکایه عجیبه وقصه غریبه استماع ایتد کلرندن
 خیران وسر کردان اولوب ای استاد وقت وفر بد نعت وسعید بخت اشارت
 ایتدی ککر آدم آدم دکاندز مکر بر رب ثانی اوله دید کارنده شیخ حضرت تازی لیس
 کذالك ولكن (باری خدا تبارک اسمه وتعالی) حضرت تازی عبدينه نظر ایدر ايسه
 دیدیکم مرتبه تک غایتیه واصل اولوب هر ذره کان و بکون وقطره تحرك
 وسکون جیها معلومی اولور دیو افاده شریفه پیوردیلر (ودخی شیخ حسین)
 مخلص قدس سره حکا یاتندن منقولدر که من بور (شیخ حسین حضرت تازی)
 بر کون قطب الزیانی وعالم صمدانی اولان (ابو محمد ابن عبده) حضرت تازینک
 مجلس ومحل نصیحتده اولوب اول مجلس حسنده (اسماء حسنا بشیوز
 اسمدر دیو استفاده ایدوب اول ساعتده (الشیخ السید احمد الزفای)
 حضرت تازینسه واروب نقل ایتد کده (سید احمد الزفای) حضرت تازی
 (ابو محمد بن عبده و حضرت تازی) بلدو کتی سویلدی انجق بو قدر یلوردیوب
 خبر ووردو کندن (شیخ حسین من کورای سیدی اسماء حسنی)
 بشیوز دن زیاده میدر دیو صورت قیده (حضرت شیخ یاولدی) وجه
 ارضده نباتات و حیوانات بلکه جمیع کائناتدن تقدش وارایسه اسماء الله
 اولقدر در زراتیات واشجار وزهرو اتهار و خالیع و جامد ومقر و جاحد
 ورا کج وساجدهر بری سناک بر بشقه دینی واردن (حضرت خدا تبارک

اسمه وتعالی حضرت تازینی اول دل ایله ذکر ایدر حتی کوملک اسمی به اولور
 (اللهی) پر دل ایله ذکر ایدر مادامکه صحیح اوله اما اجزا رای متفرق اولدیغی
 زمانده هر جزو ک بشقه برادی ویا بشقه بر دلی اولوب انکله ذکر ایدر
 دیو افاده وافغان (وان من شی الا یسیح بحمده ولكن لاتفقهون لتسیحهم)
 آیه شریفه سنی دلیل وبرهان تلاوت ایتدی لر (ودخی کرامات ظاهره
 وولایت یاهره سندن بری مریدی اولان (الشیخ سعید علیه الرحمة
 الحمید الحید حضرت تازیندن مروی ومقولدر که (سعید من بور کندی واونده
 نصف اللیده یاتور ایکن (الشیخ السید احمد الزفای) حضرت تازی
 طرفندن ای چاغر مغه بر رسول واجب الاطاعت والقیوبل حقیقه کلدی
 (سعید من بور) اول آنده اولی الامر طاعت ورسول مقبولک دعوتنه
 اجابت ایدوب (شیخ حضرت تازی) ایله ملاقی ومقارن اولدیغی کبی (شیخ
 حضرت تازی سعیدک) مالک طو توب سر عتله شهر دن خروج ایتدی لر چون
 بر صحرا ی عبیده فتوی نام دیمکله معروف بر بو ستانه کلوب واصل اولدی لر
 (شیخ حضرت تازی سعیده ای سعید) بن کیدرم سن یونده طور بن دیو توب کلمه بجه
 صقین کیمه دیو نسیه ایتدی (سعید من بور) تمجیده دلک انتظان وطوره طوره
 حاجز وعدم القرار اولوب (شیخ حضرت تازی) ایچون اطراف اکتافه نظر
 صالمقده وجهات سسته لادم صالوب وخیر المقصده سعی شدیدت وجهد
 جهید ایدر ایکن فکر اختر کبی شرتو اولغان وشمشیر مانند بریق وشهشان
 ایدر برمایه قایل پیدا اولدی اول طرفه توجه ایدوب یانسه کلدیکی کبی
 (السید احمد الزفای) حضرت تازینک جامه و دستاری موجود و کندی و سناک
 نام و نشانی مفقود کوروب یواحر عظیم وخطب جسمی کورمکله خیران
 وسر کردان اولوب (شیخ حضرت تازی) اکا تعیین ایتدوی بیره دیو توب
 آنده قرار ایتدی برندن مجزوت و بیچاره دلیله لیلایه فراقده مجنون واولاره
 قالبو محنت وغم ایله الفقدی مانند دال ودرد و هم ایله عقلی زلف بر ایشان
 مثال اولدی تفکر وتبدرده ایکن ناکاه طالعی نامی کبی (سعیده) و اختر یختی
 مانند هلاک عید بدید اولغله (شیخ احمد) حضرت تازی صباح پر نور ایله مثال
 نواثم عالم ظهوره کلوب پیدا اولدی (سعید من بور) الشیخ السید احمد الزفای
 حضرت تازینی کوردوی ساعتده سرورندن کندیوبی مست و بی عقل
 ومثابهده ایتدوی قصه اناره سر بسیر نقل ایتدی اصل توفصلی سوال

equim amaqi cogatum sur

و بوقصه نك تفصيلندن محاوله محال ايدوب (شيخ) حضرت تاري اسكت
 (ياسيد فانه لايفيد) ديو بيورديلر (مذكور سعيد) الطاخ ايدوب
 سرور انديا ورهبر اوليا اولان (حضرت پيغمبر روح شريفى)
 ايچون بوسره كتمودن بزي محجوب و محروم ايله ديو قسم عظيم
 و عيبن كريم و يرديكى ايچون (شيخ حضرت تاري) ايتدى اى سعيد نظر
 ايتديك مابنم تن ضعيف و بدن نسيتم ايتدى چون حضرت جناب ايچون
 ذوالجلال و ملك قهار لايزال عين قهريله بن عبد ضعيف و حقير و بنده
 اسيره باقوب تكيم آتشدن رصاص زوبان و كويا كه آب جارى جريان
 ايتدم بعده عين مرحت نظر و رافت و عاطفتينه مظهر قلقله كا كان
 و اول كه كبي انسان اولدم و اكر بى مرحت ايدوب نظر قلماز ايسه
 قيامته ذك ملاقات ايدنه فرسك ديو افاده بيورديلر (ودخى الشيخ عمر الفاروقى
 قدس سره حضرت تارندن) هر ويدركه بر كچه (الشيخ عمر) ايله
 (الشيخ السيد احمد الرفاعى حضرت تاري) موآش آخورينه كبروب
 صغرل ياننده طولاشور ايكن مكر بر حرامى بولمشدر چون مزبور
 (سيد احمد الرفاعى حضرت تاري) كوروب عقلى باشندن كبتدى (السيد
 احمد الرفاعى) حضرت تاري لايتخف سنى رنجيده ايتكه كلك سن محروم
 دوئوب كتمكه هيج رضامن بوقدر ديو قوت قلب و يرديكى چون حرامى
 (شيخ حضرت تاري) ياننه كلوب مقارن اولدقده (شيخ حضرت تاري)
 الك طوتوب (وسيدى ابراهيم الاعرب قدس سره الرب) حضرت تاريك
 آتى آلوب كيدوب كو ستردى حرامى كو سترمكدن مراد كز ندر ديو
 سؤال ايتد كده (حضرت شيخ) بيورديكه اى مبارك فقراتك
 صغرى لاغر اولديغندن ماعدا بزم جهمز دكلدر اما بوآت هم فقراتك
 حق ذكل وهم اوجه سميردر همان كتور كيت ديتدى حرامى مذكور بونى
 لطيفه صانوب اقدام ايتمكله (شيخ حضرت تاري) مزبور آتى چوزوب
 و حراميه تسليم ايدوب و آنكله كسه رنجيده ايتسون ديو چاق شهر اوچينه
 تشيع ايتديلر بعده حرامى هر قوم صله سننه واروب آتى بيع و آنچه سن
 مهماتنه صرف ايلدكدن صكره بركون (شيخ سيد احمد الرفاعى
 حضرت تاريك) خلق حسن و خلق مسخسنى خاطر نه كلوب اول تقرب ايله
 بارقه شوق و لافعه نوق متكاثر و متواتر اولقله علاوه دنيويه سك قطع

و اسباب توبه و انابتى جمع ايدوب (شيخ سيد احمد الرفاعى) حضرت تاريك
 جناب نعم المائنه قصد زيارت و تصميم انابت ايتدى چون يوسف صورت واسكندر
 سيرت يعنى (السيد احمد الرفاعى) حضرت تاريك مبارك يوزنى كوردى مكشوف
 الرأس آب روان كبي اياغنه دوشوب توبه اخلاص ايتدى اول زماندن برو
 كرامات عجيبيه و ولايت غر بنه ايله مشهور افاق ولى الله تعالى على الاطلاق
 اولدى (ودخى كرامات مشهوره و ولايات ما ثوره لرندن بربى
 الشيخ مبارك قدس سره العزيز حضرت تارندن) ما ثوره و مشهور در كه
 مزبور (السيد الشيخ احمد الرفاعى) حضرت تاري مجلس وعظ و محفل
 نصيحتده هر يدره ترغيب ايدوب تكلم (موسى كليم) كرسى طورندن
 خطاب و تكليم ايتديكى زمانده وعظ شريف و تذكر متفك كرسى
 ياننده اولان منعم نجه اشيدر ايسه ايراق اولانر دخى اشيدرلر حتى نصيحت
 قلديغى كونلرده بغير قريه زده اولان خلق سطوح حاره چيقوب استماع
 و وعظ و شريفندن انتفاع ايدرلر ايتدى تكلم (ابراهيم الخليل عليه وعلى نبينا
 صلوٰة الملك الجليل حضرت تاري) وقتا كه كعبه معظمه بنى ايتد كده جانب
 حقدن اكا برنداي شريف كلدى (يا ابراهيم) صوت بلندايله هملوديوندا ايله
 شرق و غربده اولان انسانار بونداي اشيدوب بنا ايتديك ييتك زيارته
 كلسه لر كدر (حضرت ابراهيم عليه الصلوٰة و التسليم حضرت تاري) چون
 بواهر شريف و خطاب منيف معلوم شريفى اولدى (اي علام الغيوب) بن
 مكده اولور ايكن اطراف و اكنافده اولان خلق صوت ضميمى نجه استماع
 ايدنه بيلورل ديد كده (حضرت عزت آسماره و جلت آلاوه حضرت تاري
 جاندندن) كينه بر خطاب عال و نداء سامى كلديك (يا ابراهيم) سكالزم اولان
 همان دعوت ايتكدر چون (حضرت ابراهيم عليه الصلوٰة و التسليم)
 دعوت ايله رفيع صوت ايتدى جمله عالمين و سكان ارضين هر طرفدن اجابت
 (وكل فوج عبيدندن) قصد زيارت ايتديلر (ودخى السيد على بن السيد
 نجم الدين) عنافه حارب المدين حضرت تارندن هر ويدرو ما ثوردر كه مزبور
 (الشيخ السيد احمد الرفاعى حضرت تاري) بلوغ مرتبه سننه واصل اولدن
 (شيخى اولان الشيخ على الواسطى) قدس سره حضرت تاري فقرايه
 برضيافت ايدوب اوينه دعوت ايتديلر مزكور (شيخ سيد احمد الرفاعى
 قدس سره الباري) حضرت تاري معاً كيدوب طفل و صغير اولقله صف نعالده

equin arnagui coğrahiyatı

او توردی صاحب ضیافت و رب کرامت احضار طعام و انواع نبات و اکرام
 ایتد کد نصره اتفاقاً بر مطرب ملیح و مغرب فصیح نغمه داد و مانند و کاستان
 و مجلسه بلبل کبی صوت بلند ایله ارواحه صفا و راحت و اشباحه نشأت
 و استراحت و پردی (شیخ سید احمد حضرت تری) بو حال کوروب همان قیام
 ایدوب و التده اولان دفا یله باشنه اوروب شکست ایتدی اصحاب مجلس (شیخ
 سید احمد) طرفنه عتاب ایتد کلزنده شیخ سید احمد حضرت تری کند و یه صورت
 انشاد ایدر ایکن خاطرینه گلن ندر دیو جواب و پردی اصحاب مجلس مزبور
 عفا عنهم العفو العفور چون منشدن سؤال ایتد یلر منشد ایتدی واقعا
 بن دون کیجه بر مجلس شرایده ایدم یاران صفا و خلاق و فزوق و صحبت و عیش
 و عشرت ایدر ایکن بو شمدی او قود یغ انشادی آنده او قومش ایدم
 و حالا بونی او قومغله دونکه مجلس انیس خاطر فاطمه کلندی بویه دینیکی
 کبی مجلسه اولان و سا را کا بر و اعیان جله سی قیام ایدوب (شیخ سید
 احمد الرفاعی حضرت تری نیک) مبارک اللری پیوس ایدوب وضد ره کوروب
 بیعت ایتد یلر رضی الله تعالی عنهم و نفعنا بهم اجمعین ولایت نشان
 و کرامات بی بیانندن بو که جهد و وجدله تحصیل اولتان علوم خفیه و معارف
 آلهیه خصوصاً که اسرار غیبیه و مواهب لدنیه بلا کسب و لاجتها دفیض
 ربانی و فضل سبحانی ایله اکامیسر اولدیغندن غیری کرار و مرار و هزاران
 ملکوت السموات متعلق بر مسئله غریبه یا خود ادراک دائره سندن خارج
 بر قصه عجیبه نقل ایتدو کی زمانده بعض مریدان بی مراد عقول قاصر ه لری
 عدم قبول و استعداد اتمکله افاده ایتدیکی قصه عالم عقلمن مکان تعقل
 و مرتبه تجرد دن مقام تصور و تشکله تنزل ایدوب حواس ظاهره ایله محسوس
 و پیدا و اهل شک یا ننده تصور و تصدیق ایله خرسید مثال آشکاره و هویدا و اور
 ایدی جله دن (الشیخ یعقوب بن کران قدس سره حضرت تری) روایت
 ایتدیکی قصه زردنکه بر کون (الشیخ السید احمد الرفاعی) قدس سره
 الباری حضرت تری عامه مرید ایله اثناء و عظه برین فقیر قیام ایدوب
 و شیخ حضرت تری نه آسمان رفیع البیاننده عجایب مخلوقات و غرائب مصنوعات دن
 نه وار دیو سؤال ایتدی (شیخ حضرت تری) بعد الامتاع و الادیار و عقیب
 الاخلاص و التکرار جواب و پردیکه سماء زابعده قومدن بر طویل الاعراق
 و اسم الاکتاف دریا واردن که منبع و مجری معلوم ما سوا اولوب الی یوم القیام

(جاری)

جاری و برد و امد و هر دانه رمل دنیا قدر در چون بوقصه استماع ایتدیلر اینه
 (بلی و لکن الیطمئن قلبی) فحوا شیخه تصدیق و اذمان لکن زیاده بیان بلکه
 دلیل و برهان طلب ایتدیلر (شیخ حضرت تری) آسمانه نظر ایدین
 دیوا مر ایدوب نظر ایتد کلری کبی بعینه مزبور دریای مشاهده
 و معاینه کوروب معشی علیه دوشدیلر بعده عالم صحوه کلد کلری آنده تجدید
 توبه و استغفار ایدوب من بعد ذره قدر انکار ایتمکله عهد ایتدیلر (رضی الله
 تعالی عنه وارضاه) بویه علوم و معارف و شوق قدر اسرار لطائف ایله
 مشهور انام و معلوم خاص و عام اولدیغندن ماعدا جله اهل آفاق مدح
 و ثنا سنده اجماع و اتفاق ایدر ایکن مع ذلك (من تواضع رفعه الله)
 فحوا شیخه تواضع و تذلل و اقلن مخلوقات تنزل ایدوب کتدو بی برآن اولیاء
 کرام بلکه عوام انامدن اصلا عدا ایتدیلر حتی حکایه اولور که رجال
 معاصرین ولایت قربندن بر مر دالهی ولایت بصره ده کج ولایت و کان
 کرامت اولان (شیخ ابو محمد بن عبدو) حضرت تری نیک زیارتسه واروب
 شرف صحبت و مجلس ذکر و نصیحت ایله مشرف اولدی تا که بر کون
 اولیاء کز بن قدس الله تعالی سرهم اجمعین مزبور الشیخ محمد بن عیدو
 حضرت تری نیک تذکیر مجلسنده مذکور و مشغول عنه اولغله اولرد الهی
 (شیخ سید احمد الرفاعی) قدس سره الباری حضرت تری ایچون (شیخ
 ابو محمد ای سیدی حضرت شیخ احمد) نه مقوله آدم در دیو سؤال ایتد کده
 (شیخ ابو محمد حضرت تری شیخ احمد) نامی ایله مسمی اولان ایکیدر بر شیخ
 احمد ارزق که (حضرت شیخ منصورک او غلیدر و بر شیخ سید احمد الرفاعی
 حضرت تری دن اولگه احمد) پر ایشا ندر که سید کونین و رسول الثقلین پیغمبر مز
 افندم حضرت تری ایله کونده بش کزه ملاقات و مصافحت ایتدیجه اولر اما
 (سید احمد الرفاعی) حضرت تری بر شهر یار ملک کر امتدر که شرفا و غیر با بعداً
 و قربا مشایخ عظام بلکه جمیع انام سایه کرامات خارقه العاد ایتدنده
 مستظلل اولشدر در حتی ثم اوسته اولو چو دیا کک ظل ظلیلی اولما نیجه بر ذره
 قدر وجود اولر ایدی دیو جواب و پردی بعده الزمان اولرد الهی بصره دن
 دونوب ام عیدیه و واروب (السید الشیخ احمد الرفاعی) حضرت تری ایله
 ملاقی اولدی بار الذکر اولان قصه جناب نعم المآینه نقل ایتد کده (الشیخ
 السید احمد الرفاعی حضرت تری) بکا و آئین و استغفر الله استغفر الله دبه رک صوت

وحزن بن ايله اعلام و اعلان ايتد كد نصكره زمينه دوشوب لرزان و وهم
 و خوفندن خا كيله يكسان اولدى وقتا كد افاقت كلدى مجلس شريفنده اولان
 حضار عقابنهم العزیز الغفار بو خالدين سؤال ايديمك (شيخ مزبور قدس
 سره العزیز الغفور) بنم كبي اقل قليل واختر من قتل ايجون خورشيد انوار
 ومظهر اسم عزیز وستار اولان (شيخ ابو محمد قدس سره الحليم الغفار) بويله
 سويلر مي بن بنده حقير و عبد عسيير مزبور (ابو محمد) حضرت تارينه خادم
 و روز شب خدمت شريفه سنده ديو جواب و پردى (مردۀ مقرب كه
 حضرت ابراهيم الاعزب قدس سره العزیز بن دن حكايث و روايت اولشور كه
 مزبور (السيد ابراهيم) حضرت تاري (السيد الشيخ احمد الرفاعي
 حضرت تاريك استانه سعادت تاري ياننده طور رايكن (شيخ مذكور) حقه
 كلدى (السيد ابراهيم حضرت تاري) اولحال پر كمال كه خورشيد مثال مبارك جالني
 كورد يكي دمده اردينه دوشوب اكا همدم اولدى اتفاقا (شيخ حضرت تاري
 شيخ ابراهيم حضرت تاريك كيدوي جامه ده بردلك كوروب ايتدى اي
 (سيد ابراهيم) بو جامه بي محزون قومه كه شيطان بوندن سكا بر بول
 بولاسين ديوتديه ايتد كده (السيد ابراهيم) فقراتك بر بسندن برا كنه
 شخصيل ايدوب (شيخ حضرت تاريك) اينه و پردى چون شيخ حضرت تاري
 جامه بي ديكوب اصلاح ايتدى (السيد ابراهيم) حضرت تاري ديديكه اي
 مجناه جهان و پناه اهل عصمت بو جامه بي نيجه اصلاح ايتدك ايسه بنم
 حال پر بشانمي اويله اصلاح ايله (شيخ حضرت تاري) تمام ايتدى ديوب
 وسينه سته ضم ايدوب مسلوب الاختيار و محزون بي قرار قلدى نيجه فيض
 الهى و فتح غير نامتاهى بو نظر كه كميناي اثر ايله اكا مقدر و ميسر اولوب
 لكن (شيخ مشاراليه) حضرت تارندن بر دمده مفارق و منفيك اوله مز اولدى
 تا كه ايكي شاه جهان و مهر آسمان بر پرده طور رايكن (شيخ مشاراليه)
 حضرت تاري فائب اولوب (شيخ ابراهيم الاعزب) حضرت تاري محزون
 اولوب جهات سته حواس خسته نشيش و تقصير ايدر ايكن مكر تكيه سنك
 بعض جهات سته طور رايش مبارك الى ايله غرب و مشرقه سهيل و جمله اشارت
 و رويدا رويدا آماده بر كره سته ده كليكن نم نعم ديو تكرار عبارت اينه بور
 (شيخ ابراهيم حضرت تاري شيخ مشاراليه حضرت تارينه) سر فراز جهان
 و نقطه دائره كون و مكان يعنى (احمد) موجودات و مسند كائنات پاك

روحچيون بو قصه نك اصلي ندر ديوسؤال ايتد كده مشاراليه (شيخ سيد
 احمد الرفاعي قدس سره الباري حضرت تاري اكا بن غرب و مشرق و جمله
 خلقده اولان اولياء كرين رضی الله تعالى عنهم اجمعين بو بقعه مبار كديه
 دعوت ايتكله (جانب تبارك اسمه و تعالى) حضرت تارندن بر ندا كلوب
 بند خي امر و فرمان مو جنبه دعوت ايدوب لكن بو بقعه تنكدر تحصل
 ايله بمكله رويدا رويدا ديوتكرار ندا ايتدم ديوجواب و پردى موى اليه
 شيخ السيد ابراهيم عليه الرضوان العظيم الحليم حضرت تاري مشار اليه
 (شيخ السيد احمد الرفاعي) حضرت تارينه تكرار كينه سؤال ايدوب
 (اي سيدى) نيچون نعم نعم ديوب رفع صوت ايتدك ديد كده (شيخ مشاراليه
 حضرت تاري اي ابراهيم) بره لايتاه مطلع اولمكه جمله اهل ليسي كفار
 و جمله سكاني سرتاسر فيجادر اناره دين اسلامي عرض ايتكله اسلامه
 كلوب مبايعت ايتديلر بعده بنم ايله صحبت ايتك اسديلر عجباً ممكن ميدر ديوب
 سؤال ايتدك رنده نعم نعم ديمك لفظيله اجابت ايتدم ديوجواب و پردى
 قدس الله تعالى سره العزیز شويله كون و مكان و دائره امكانه متصرف
 ايكن مكر الهمدن خوف خشيتي زياده وارايديكه شي قليلدن وهمه دوشوب
 هلاك اولورايدى حتى بر كون حريدن واخوان عليهم الرحمة والرضوان
 حضرت تارينه خطاب ايدوب اي اهل نظر و اي مكاشف اثر بن كز چه
 بر معيب و حقير اولديقم معلوم صغير و كبر در اما لطف كرم كردن بر عيب
 صريح يا خود بر جرم قبيح صادر اولور ايسه بكا تنبيه ايديكه دفعنه امكان
 و دردينه درمان بولغه سعي ايديم ديد كده مجلسنده اولان حضار دن بر مير
 كلام و صاحب اقدام (شيخ مشاراليه حضرت تاريك) كليات مانند آب
 و حياتك استماع ايد نيجه قيام (ومشاراليه حضرت تارينه توجه كلام ايدوب
 (اي كل كاستان ولايت و اي بلبل بوستان كرامت) سز بر وجود شريف
 ومظهر اسم لطيف سز اما نوع عيب ايله مدخول ارباب عقول سز ديدى
 (شيخ مشاراليه حضرت تاري) بو زحم كلامدن مجروح اولوب اشك ديدسه سي
 جيحون وسينه سي پر خون جاني بدننده بي جان ودلى سينه سنده خفقان
 محزون و غمناك و خشيتدن بي عقل و ادراك اولدى (چون شيخ مشاراليه
 قدس سره حضرت تاري) افاقت بولوب ذكرايتديكي عيبك ياتك طلب
 ايديمك اول كسبه ايتدى سيرك آينه وجود كز عيوب و تقايدن

www.ameerul-umma.com

بی کد اردر انجیق بزم کی قرناء سوء سبب نقصان و باعث عیوب قراوان
اولش در دید کارنده (عزیز مشارالیه حضرت تلمی) بیوردیکه و من جاوز
الاتقیاء لایچور) فحوا سنجیه بنم ایله مجالست و مصاحبت (عندالله تعالی)
باعث رحمت و سبب دخول جنت در دیو اول قومی غفران بی پایان ایله تبشیر
و الطافی فسیحة الاتکاف انلرک حقتده توقیر ایلیسوب هر بری مسرور
و فرح و فحور اولدیلر . و دخی السید عبدالرحیم ابن السید
عثمان ککشاها لله جلا یب انفران) حکایت ایتدیکه (مشار الیه
السید الشیخ احمد الزفای) قدس سره حضرت تلمی سرور سروان اولیا
و افتاب آسمان زمرة اتقیاء دیوکی بین الجمهور خورشید کی روشن و مشهور
ایکن هر گاه اول جناب سعادت مآب کند و ایچون بن بر حقیر بر تقصیر غریق
بحر عیوب و حریق نار ذنوب اولدم محب روز محشرده حالم نیجه اولور دیو
بکاه و احزان و نوح فراوان ایدر ایدی حتی محاسنده (حضرت جناب الوهیت)
جات هویته یا خود احوال قیامت و احوال حسرت و ملامت مذکور
اولدینی زمانده خوش طالع و مرقد البال زملة سوبلشور ایکن بکری
بوزیلوب که زبانی الال و نالی پر بلبال لایعقل بی مجال دوشرایدی پس
خوادی ذنبدن بر قصه وار ایسه بکا نقل ایدک دیو امر ایدوب بز دخی
ملاطفت ایله محادثه و مکالمه ایتکله تسلی بو اوب عقلی باشنه کلور ایدی
(بتکم سید کاشفات علیه افضل الصلوة و اکمل الخیات حضرت تلمی)
کاهی اعباء نبوت و انتقال رسالیدن صقیلوب تحمل ایده ممکنه اصحاب کزین
رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضرت تلمینه قصائد و اشعار یا خود دنیا تک
احادیث اخبار نندن بزه بر قصه نقل ایدک دیو فرمان واجب الانبیا ن ایدر
ایدی انلر دخی امثال ایدوب اناطیل و اشعار و قصص اخبار نقل ایتکله
(رسول اکرم و نبی محترم صلی الله تعالی علیه و سلم) اقدمن حضرت تلمینه
نشاط و اول سبیله تمهل و انبساط کلور ایدی و گاه اولور ایدی اصحاب ایله
بر هیجده واره واروب یا خود بر صفر ایتدیکه زمانده انلرک خاطر عاظر لری
ایچون یولده بیان یور نیوب سوار اولغه اشارت الهیه اولما نیجه نزل ایدی
و خوف اللهدن انلرہ دائمًا وصیت و وعظ و نصیحت بو ایدیکه بلد و کیکز
علم ایله عمل ایدک که روز قیامتده (جناب حضرت رب الاربابدن) بی
محبوب ایتک دیوانلرہ هر بار کراز و حزار و هزاران هزار سوزیلر ایدی

رضی الله تعالی عنه (و دخی الشیخ منصور المرقوم علیه الغفران ربه
الحی القیوم) حضرت تلمینک انیس یاری و روز شب جلیس غمگساری
مرحوم (الشیخ علم الدوله دن) منقولدر که وقتا که موئی الیه (شیخ منصور
حضرت تلمی) ایدست مراد ایتدی (مشار الیه شیخ سید احمد الزفای)
قدس الله تعالی سره الباری حضرت تلمینک اوائل شبانی اولوب دوزان
و شبان خدمتده دامن در میان ایله ابریق احضار ایدوب معا
بر صحرا یه کتدی لر چون (موئی الیه شیخ منصور) تمام وضوخ ایتدی براه
سرددل حزین پر درد ایدوب (علم الدوله یه) ایتدی بنم حرارت
دروغ بر مرتبه در که آتش پرتابنه نسبت کره نار بر شراهه بلکنی بر آوج
رماد باقم یاره در تا که بو ایتاده مانند عمود ضحیح بر ستون تورانی آسمان دن
زمینه پوسته اولدی و بر صندیق زرین مقفل ظاهر اولوب اولستونه
حکمت نمون صندیق مز بورده پنهان و مکتون اولدی و در حال (موئی الیه
الشیخ منصور قدس سره حضرت تلمی) ذکر اولان صندوقی (الشیخ
السید احمد الزفای) قدس سره حضرت تلمینک الینه و بر دیلر بو اشارت دن
فهم ایتدیکه (موئی الیه شیخ منصور حضرت تلمیندن) صکره (الشیخ
السید احمد الزفای حضرت تلمی) جانشین و اتوار کرامات بدیع الیه
صدر کزین اوله جقدر چوق زمان کیمیوب فی الحقیقه صندوق غیبده
نهان اولان سرالهی اشکار و مشار الیه (شیخ سید احمد الزفای)
قدس سره حضرت تلمی موئی الینه (شیخ منصور قدس سره العزیز)
حضرت تلمینک یرینه خلیفه اولوب اتوار کراماتی بدیدار اولدی

نظم

صاحب وعظ والتدریس * الشیخ علی بن ادریس *
قدس الله سره النفیس حضرت تلمی روایت ایتدیکه قصه لردن منقولدر که
اثناء سیاحتده بر کره صفر البدین خالیا عن التقیدن مدینه بصره دن صفر
ایدوب انواع زحمت و هزار مشقت ایله ام عبیده نام قریه یه واصل اولنجه
مرض فقر و فاقه زبون بی طاقه ایدوب بر کوشه یه چکیلوب کتدی
اول جای محنت و مقام فقر و فاقته کا ، بکاه ذکر و گاه حرما و یاغ اولسه
دیواه ایله فکر ایدر ایکن بر مرد نحیف لکن مهیب و شریف پیغمبر ده
بر صوت ضعیف ایله خذ دیوندا ایدر مکر مبارک الله یاغ و حرما و نان لطیف

www.ansariyan.com

اکاملاقات و دست پوس و مصافحه ابتد کده (شیخ مشارالیه حضرت تلمی) سعادتخانه لینه کتوروب نیجه اکرام و بونیمه احسان و انعام ایلد کدنصرکه (شیخ مکی) حضرت تلمی (شیخ ابوالفتوح) مرحوم حضرت تلمی ایله یکن معاملات خفیه و اقوال و افعال ظاهریه و باطنیه بی بعینه (شیخ مشارالیه) حضرت تلمی بطریق الکشف و الکرامه اکا تحدیث و حکایه قلوب القصه (شیخ) نقدر راز درونی و کار پیرونی وار ایسه کندویه اظهار و مکاشفت و اخبار ابتد (شیخ مکی) دخی خیران و سرکردان و مست لایعقل اولدی بعده نماز برابر کیدوب (شیخ مشارالیه) حضرت تلمی محرابه کچوب ادای صلوة دنصرکه (شیخ مکی) حضرت تلمی تکبیه کوشده سنده او تور ایکن نوم غلبه ابتد عالم خوابه وارد قده رؤیا سنده (شیخ مشارالیه) حضرت تلمی کوروب مکر تن شربی و بدن لطیف شویله عظیم المقدار اولشدر که سموات ارض و طول ارض جسم شریفه حیز اولدی عظیم جسمی ایله کون و مکانی طوتوب طولدر مقله (شیخ مکی) مذکور) بی مکان و امکان و جانی بدننده بیجان اولغله صیقلوب افاقت کلدی ابا بو حالدن بی طاقت و بی مجال قالدی (مشارالیه سلطان سید احمد الرفاعی) حضرت تلمی (شیخ مکی بی) بو حالده کوزوب بالذات یانته کلوب مضافت و معانقت ابتد (شیخ مکی) دخی تصدر و مشیختندن استعفاء و اعتذار و دعوی و لایتدن توبه و استغفار ایدوب مقام عبودیتده قیام (و مشارالیه حضرت تلمینه) متابعت ایتمکله سعی و اقدام ابتد مابعت و معاهدت و برسنه کامله مصاحبت و مرافقت ایتمکدنصرکه (شیخ مشارالیه) حضرت تلمی اکا تودیع و دریا کتارینه تشییع ایدوب برکی یاغ و حرما اهدا و اعطا ایدوب ولایتیه کوندردی رضوان الله تعالی علیهم اجمعین (ودخی شیخ احمد بن رقی روح الله روحه) حضرت تلمندن مر و یدر که مومی ایله (شیخ احمد بن رقی شیخ مشارالیه) حضرت تلمی ایله چفتلکده اولوب برکون (شیخ مشارالیه) حضرت تلمی ابدست ایچون صحرايه چتقدله مومی ایله (احمد بن رقی) عادتقن اوزره ابریق کتوروب (مشارالیه) حضرت تلمینک اردنیمه کتدی (مشارالیه) حضرت تلمی چون یجدید و ضوع ابتد مناسب سز اوچ ساعت مقداری طوروب توقف ایندیلر (شیخ احمد بن رقی) کتبت انتظاردن معنوم و بی زبان اولغله (مشارالیه

شیخ سید احمد الرفاعی) قدس سره الباری حضرت تلمینک یانته کلوب کشف حال و استخبار مافی البال ابتد کده (شیخ مشارالیه حضرت تلمینی) عدم الحس و الحراک مانند میت بی ادراک بولدی چون یوزینه تکرار نگاه ابتد حالته آگاه اولدی مکر دامن پاکنده برجراد ضعیف و بی مرآد مهمان اولوب التیجا ایتمکله (شیخ مشارالیه) حضرت تلمی جراد مزبور مسافری اولدی بیچون جمیع مهمانیدن دور اولوب انی حرم محترمه منده یولداش و محرم و ظل ظلیلدن همسایه و همدم ابتد بعد زمان جراد مزبور زیات قدرت ایله موادعت و ثقلت اولسون دیو اختیار و مفارقت ایدوب چوق فریاد و فغان ایله دخول نارفراق و شعاع شمس ایله کتدوبی پروانه کبری احراق ابتد (شیخ مشارالیه حضرت تلمی) دخی اندن جدا اولدیغندن حزن و بیهوش اولوب لذت معاشرتندن نمازی فراموش ایله یازدی قطب اقطاب مردان و مرکز دائرة اهل جهان الشیخ ابو بکر الخطیب عفا عنه السميع الحیج حضرت تلمندن منقول و مر و یدر که بر زمانده شام شریفدن (الشیخ اصهب) نام بر کبیر المقدار ولایت آثار کرامت شعار قطب الاقطاب کاشف الاسرار عمده الاولیاء و الاخیار درتوز مر ید ایله ام عیبده نام قریه یه چیه کلوب قریه مزبورده هرگاه کروفر ایله عظیم ذکر و تذکیر و شب روز بند نصیحت ایله افاده صغیر و کبیر ایدوب لکن ابناء جنسه تنزل و ملاقات ایتمزایذی اتفاق برکون (مومی ایله شیخ اصهب) حضرت تلمی خطیب مذکورک اوینه چافر مغه بر رسول واجب القبول کوندروب دعوت ابتد خطیب مر قوم (شیخ اصهب حضرت تلمی ایله) ملاقی و مقارن اولدیغی کبی مومی ایله (شیخ اصهب قدس سره الرب) حضرت تلمی اکا ای خطیب انام و کزیده اهل اسلام (الشیخ السید احمد الرفاعی قدس سره اللطیف) حضرت تلمی ایله بی یولشدر مقه قادر مسین دیو سؤال ابتد (مومی ایله خطیب حضرت تلمی) همان کیدام دیدی (شیخ سید احمد الرفاعی قدس سره العزیز حضرت تلمینک) سعادت خانه لینه معامتوجه اولوب شرف صحبتاری ایله مشرف و مرآقو و بخار کرم و احسان نلرندن مستغرق و عارق اولدقدنصرکه مومی ایله (شیخ اصهب) قدس سره الرب حضرت تلمی قحیح کلام و تقریر مرام ایدوب ای مراد مردان و کعبه اهل ایمان جمله اهل سموات و سکان سبع

طبقات حضرت خدا تبارك اسمه و تعالی امر ناله قبول دعا كز ایچون ابواب
 ۴ هوائی اچوب شمعی منتظر لر در سیزه همان خاق اللهدن خیر دعا کری
 بی دریغ پیوره سزیدید کده (قطب العارفین و ذوات الواصلین سلطان الکاملین
 حضرت شیخ سید احمد الرفاعی قدس سره البای حضر تباری (ای اصهب
 الله ایچون بو کلمات ایله بنی مغرور ایدوب تکلیف مالایطاق اتمه بن کیمکه اول
 شهنشاه عظیم الشان و سلطان سلاطین دو جهان بنده لینه احسان اتمکه
 سبب اولم جاشا و کلاشم حاشا و کلاخالق خلق و فیاض مطلق فیض اتمکه
 واسطه یه اختیاجی یوقدن دیو جواب ویرد کده (شیخ اصهب مشار الیه
 شیخ سید احمد الرفاعی حضر تبارینه) مباحث و متابعت واسکی ولایتیه
 قصدر جوع و موادعت ایدوب روان و متوجه اولمشدر بعده خطیب مز کور
 عفاعنه العفو الشکور حضر تباری (شیخ اصهب حضر تباری) ایله وداع اتمک
 ایچون چادرینه کیدوب ملاقی اولدوقده (شیخ اصهب حضر تباری) اثناء
 کلامنده خطیب مومی الیه حضر تبارینه دندیکه (مشار الیه شیخ سید
 احمد الرفاعی قدس سره حضر تباری برمر دصاحب ولایت و واسطه عقد نظام
 کرامتدر که تحقیقا جای نبوت و مقام رسالت (حضرت رسول اکرم
 صلی الله تعالی علیه وسلم) ایله نیجه ختم اولندی ایسه کذلک مرتبه ولایات
 خارقه العادات مشار الیه شیخ سید احمد الرفاعی) قدس سره ایله ختم اولندی
 همان قسیمی الاکتفا فکدن سن رجوع ایدوب ملاقی اولدوقده بندن جتا بلرینه
 وافر سلام و تقییل انامل کرام قیل بو شهادت عجیبه و الفاظ غریبه بی
 سویلد کدنصکره عظیم نعره واه و غبطه سندن صوت شدید ایله (لا اله الا الله
 دیوب وفات ابتدی رضوان الله تعالی علیهم اجمعین و حشر نامعهم امین
 بجاه سید المرسلین) و دخی الشیخ یعقوب بن کراز المقدم) قدس سره
 الاکرم حضر تبارندن هر ویدر که شهر ایچنده اولاد اکا بردن پرولد
 مرض مخوف ایله زبون و دردمند اولوب هر یض من کورک باباسی
 (شیخ سید احمد الرفاعی) قدس سره حضر تبارینه مجلس سماعی
 و محفل کرام بلرینه کوز نیوب مسافر خانه شسته مهمان ابتدی انده بولنان
 اکابر و انامل واعیان اول دردمندی (مشار الیه شیخ سید احمد الرفاعی)
 قدس سره حضر تبارندن نظر غنا بیت و مهمانته خیر دعا سندن
 طلب ضیافت ابتدی کارنده (مشار الیه حضر تباری) انلره غضب

(شدید)

شدید ایله خطاب و عتاب و بن کیمکه مستجاب الدعوه اولم دیور دوجواب
 ابتدی بعده فقراندن بر پیر فقیر لکن فارف و خیر نلره بو طفل
 صغیر مبتلا و دردمند حقیر پر بلا تکیه تک بولنده بر کوشه ده نیاتسون زینا
 (الشیخ السید احمد الرفاعی قدس سره حضر تباری) بر ذات شریفدر که
 اهل شفقت و زبانه صاحب مروت بر ذات شریفدر اوقات صلواتده
 نمازه چیقوب کیدر ایکن بولیکی بومریضی کور مکله حالته مروت ایدیه
 دید کده همان صغیر مز بوری حمل ایدوب راه تکیه یه طرح ابتدیلر (شیخ
 مشار الیه) حضر تباری اوج کون متصل که هر کون بش کره نمازه واروب
 اما صغیره باقوب نظر ایتزل مومی الیه (شیخ یعقوب) بن کراز قدس سره
 المتان حضر تباری (شیخ مشار الیه) حضر تبارینه ای سیدی نیچون بوضعیف
 و مبتلا یه خیر دعا ایتز سکن هیچ صوابدن قاچیلور می دید کده (مشار الیه
 حضر تباری (ای یعقوب) بن عبد حقیرک دعا سببیه هر کونده هزار حاجت
 بتور مکله خدا جل ذکره و تعالی حضر تباری ایله عهد و میثاق ایتدم لکن
 جمله سنی آخره ته تأخیر ایتدم حالا دنیا یه متعلق بر دعا و آخر بدن غیری
 پریشیه رجائیم دیو جواب وریدلر (یعقوب شیخ سید احمد الرفاعی یه)
 ای سیدی قصه چونکه بویله در نظر و مروت و عین صفات تکره
 دریغ پیورلیه دیو تضرع اتمکه (شیخ) حضر تباری نمازه کیدر ایکن
 مریضک یوزینه بقوب (الله لطیف بعباده) آیتنی اوقیوب کیتدی
 پس مریض مسفور محبتدن بی امید و مأیوس امراض فراوان ایله زبون
 و معکوس یا تور کن بر ساعتده لطف الهی و انده فیض نامشاهی حضرت
 عزت آسماره دن ابریشوب برنده صاع و سلیم و مجلس سماع مظهر لطیف
 حکیم و رحیم حضرت ایوب اسا بردمده قواسقا مدن مبر او مفری اولدی
 سیرعتله قیام ایدوب (شیخ احمد الرفاعی) حضر تباری نمازده ایکن واروب
 نمازه یتشوب فقر اسبیه اردنده معا تمام نماز و مجلس شریفده استماع بند
 و ذکر و نیناز آتدی و دخی (الشیخ یعقوب) بن کراز حضر تباری روایت ایدر که
 ازیشان فصل شتاما نند زلف نکار برلیله ظلماده بر مسافر بیمار و غریب الدینار
 مز کور (شیخ یعقوب) عفاعنه الغفور مجاور اولدیغی زاویه یه چفته کلدی
 انده عظمت غربت ایله خور و ذلیل و مریض جوع و وفاقت ایله دردمند و علیل
 کوشه قناعته یا تندی الشیخ السید احمد الرفاعی حضر تباری بویله قیسن و قیامت

equin anacılı cogakimisi

وزمهر بن بن نهایت نصف الیلده باران فراوان واقع ایکن زاویه مز بوره نه
 چیعوب کلوب غریب مز بور یانه واروب او یاندیردی چون غریب مر قوم
 (الشیخ احمد الرفاعی حضرت تازی کوردی جراحی ظن ایدوب خوفندن مجنون
 ود کر کون لایعقل اولدی) (الشیخ احمد الرفاعی حضرت تازی) اکا خطاب ایدوب
 دیدی ازاهد پاکیزه نظر قیلندن سکا یوق خوف وضرر سن فلان بن
 فلان بن فلان نیجه کوند که کزرسین چوعان نه روادر که چکوب درد
 عظیم جسمکی ترک طعام ایتدی سقیم کرمتدن سوزمی ایله قبول جوع
 وسن کل یزه همسایه مز اول خانه ده حاضر اولانی یلوم نان مشکلیه
 قساعت اینه لم ذکر اولان غریب بو کشف عجیبی (الشیخ السید احمد
 الرفاعی حضرت تازندن) استماع ایتکله مطمئن القلب اولوب اکا انسان
 و موافقت وانکله زهاب و مر افقت ایدوب کتندی دارضیافت و مقام
 کرامته واصل اولدینی کبی (الشیخ احمد الرفاعی حضرت تازی) اکا شوققدر
 احسان و بویجه انعام بی پایان ایتد کتندن ماعدا الوف مال و منال
 وظروف فراوان بر نوال اهداء ایصال ایتدی بعسده علی الصباح دریاه
 تشیخ وائده وافر بکا و تودیع ایدوب برسفینه بولنامه طرف آسمانه
 توجه ونگاه و صوت بلند ایله اذهب یا عبدالله دیوب مبارک یدیله اشارت
 و حجت صداسیله تکرار عبارت ایتد کده اول غریب دیار و بهیچمال
 خالق الخلق خداوند ذوالجلال امریله اشهب روزگاره حضرت سلیمان
 کبی سوار اولوب بردمده مر ادنه ایروب بلادنه واصل وجهه اهل و عیال
 و اولادیله (الشیخ السید احمد الرفاعی حضرت تازینک) بیعتنه داخل
 اولدی کینه (شیخ یعقوب حضرت تازندن) منقول و مستطور در که
 بر زمانده (شیخ یعقوب السید احمد الرفاعی حضرت تازیله) بر سفره
 کیدوب بشوز مرید ایله اثناء طریقده ایکن تا که بر سواد عظیم مانندلیل
 بهم پیدا و اشکار اولدی (شیخ السید احمد الرفاعی حضرت تازی) انی
 کروب صویته ادم کوندروب استکشاف ایتد کده مکر قطب الاقطاب
 و فرد الافراد یعنی کم (الشیخ سالم الابدی) قدس سره الصمدانی
 او چوز مرید ایله کتندی ولایتندن چیعوب بروایته کیده یور ایدی
 (الشیخ السید احمد الرفاعی حضرت تازی) اول زاهد مطلق و سالک
 راه حق یعنی (الشیخ عتیق السالم الابدی حضرت تازینک) خبرین استماع

(اشدوی)

ایتدوی حینده خندان و دلشاد و شرف صحبتلر یله سرور القلب و الفوائد
 اولوب همان مشیا علی الرأس لامشیاعلی القدم فینواسیجه آتندن اینوب
 صوب یا صوابنه بیان کتندی چون واصل و ملاقی اولدی استدیکه
 مز بور (شیخ عتیق حضرت تازیله) مصافحه ایله شیخ عتیق اوضاع
 غریبه و شوم عجیبه ایله خاطرین شکست ایتدی (السید الشیخ احمد
 الرفاعی حضرت تازی) شوققدر تحمل و کدورات شومنه دریا دل
 اولدیکه اصلا جواب ویرمدی (شیخ عتیق مز بور) کلمات
 عجیبه سین اتمام و اکمال ایدوب افسانه لرندن تعبان و بهیچمال
 اولدقدنصرکه قطب العارفين غوث الواصلین سلطان الکاملین صاحب
 العین (سید احمد الرفاعی قدس سره الباری) حضرت تازی یوردیار که
 ای بلبل گلستان و لایت و طوطی چنستان کرامت وافر بند و نصیحت
 و جوق تسلیک و تریب ایتدی کیز امانی چون بنم کبی خور و ذلیل و اقل قلیل
 ایچون بویله مضطرب اولور سز اصلا جواب ویرمدی چون مجلس تمام
 اولوب هر فریق بویله دونوب بر طریقدن متوجه اولدی (شیخ عتیق
 هومی ایله) کرو فرایله حوادث فلکدن بی خبر شوکتله یور رایکن هوا
 متغیر اولوب زمهریر روز کار و صرصر پر شرار اسنوب کون و مکان
 مثال زلف خوبان سیاه و پریشان اولدی ناکهان هواده برصوره
 قبیحه المنظر که غول بیابانیدن افحج و بدتر

نظم

- * تیه سی بکرز ایدی کهمساره * کوزلی غارک ایچنده ناره *
- * باش اوزره وار ایدی قاره کلاه * آتش اوزره تکم دودسیاه *
- (شیخ عتیق مز بوره ظاهره و منظور اولدینی کبی)
- * عقل وادراکی کیدوب باشندن * سیلاری اقدی کوزی یاشندن *
- * قره طپراغله اولدی یکسان * قادی آنیده درونده خیران *
- * اولدی بو حادثه ناگاه اکا * اوشدیلر ما خلق الله اکا *
- * دیدیلر بولدی بومسکینه عجب * ندن ایرشدی بونه بویجه تعب *
- * حالی هر وجهه دشوار اولش * نه عجب درده گرفتار اولش *
- بعده زمره طالبین غفرالله تعالی لهم اجعین بو حالدن مهموم و محزون
- اولوب تفکر و تدبرده ایکن جناب عزت آسمانه وجلت الاوه قبلندن انلره

www.azadnet.org

نیچون عتیق بی ادراک و توفیق تأدب ایدوب (احمد الرفاعی حضرت تارینه)
 مرید و رفیق اولغه سعی شدید و جهد جهید ایتمز اکرا کا واروب تضرع
 واعتذار و تجدید توبه واستغفار ایتمز ایسه الیته طائفه ایله هلاک ودمادم
 اسفل السافلینده حشر وقرار اولور دیو بزندانای عالی والهام سماوی
 ایریشوب انلردخی استماع ایتمز کلرنده (مشارالیه شیخ سید احمد الرفاعی
 حضرت تارینه) عتیق موهی الیهی کتوردیلر (شیخ مشارالیه حضرت تارلی)
 انی کور بیجک همام قیام ایدوب و خاطرک صورمغه یا ننه کلوب خطاب
 ایتمدی (ای سیدی) سسک لسائک حامه حکمت و کولک تامه رجندر
 سولندیک کلات چله سنی بکانه بیعت ایلمدی بزم عرضه متعلق بعض کلمات
 سولندی ایسه طرفدن حلال اولسون اما سستدی

نظم

* ذلت سهو وخطادن عفوایت * محنت درد وبلادن عفوایت *
 (شیخ عتیق) مزبور خطاب مستطاب استماع ایلمیجک قیام و تقییل
 انامل واقدام ایدوب اکا مبایعت و شریف سنته متابعت سلاک عودتیه
 منسلاک و محرس و روز محشره دک عقد فقراسنته منعقد و مز تبط اولدی
 ودخی (السید ابراهیم الاعرب قدس سره الرب حضرت تارندن) روایت
 اولنور که برکون سلطان (سید احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تارلی
 مجلس شریف و مخفل لطیفنده زمیره مریدان علیهم الرحه والرضوان
 حضرت تارینه و عطا فاده ایدر ایکن (شیخ صالح البستی) قدس سره
 حضرت تارلی مکتوب اخوت معسوب ایله بر آدم چیقہ کلدی موهی الیه
 (ابراهیم الاعرب) حضرت تارلی (مشارالیه احمد الرفاعی) قدس سره
 حضرت تارلیک امر شریفی ایله مکتوبی اجوب مضمونی او قویوب مکر
 (الشیخ السید احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تارینه دخی آباء کرام
 واجداد عظام حضرت تارینه جمیع کلماتی سب قیج و جله القاطنی شتم
 صریح امش جله مریدین علیهم الرحه اجمعین حضرت تارلی استماعند
 غضبناک اولوب حدته کلوب لایعقل اولدی لر چون مشارالیه (شیخ سید
 احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تارلی بو افسانه لری ایشدی

نظم

* ای کولک حامل اسرار اولی کور * یوزی بر اهل دله تار اولی کور *

* ایله یار آنکه لطیفه کلام * ویر مداراته اعدایه سلام *
 * ایله قبه عالمده صدا * سوز کلور ادمه اندن زبرا *
 * رحمت اکا کولوب خوب حصال * دل پاک اولانک بحر منال *
 فنحو اسنجه لطفله جواب و پروب ترک قال و قیل جزاه الله تعالی خیر ایدیه رت
 مکتوبی الوب تقییل ایتمدی (مشارالیه حضرت تارلی) ای مفرد مفردات
 هفت اقلیم و مظهر اسم حلیم و رحیم هوام عوامه شوله قدر تواضع و تنزل
 و کلام کلامه چاق بومر تبه ایتمدال و تحمل رؤا میدر دیدکده (الشیخ
 السید احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تارلی موهی الیه (الشیخ ابراهیم
 حضرت تارینه) ای ابراهیم ادم اولان تحمل اذیت ایله نفسنی اهانت
 ومدلت ایتمه بیجه جای عزته واصل اوله عز ای ابراهیم بن عبد حقیر و فنا که
 طفل صغیر ایدم اوغلا نجه تار ایله سیران ایدر ایکن ملائکه مقر بیندن
 بر ملک مقرب جناب حضرت رب الاربابدن هبوط ایدوب بی طوب
 خیر قدرت ایله سینته می چاک و آئی آب حیات ایله غل و غشیدن بیز
 و پاک ایتمدی اول سبیلله بزم قدمه و صبا جانان مانند هجران و دم
 ایله مدح بزم پاننده یکسان اولدی دیو جواب و پردیلر بعده مبارک
 الیه بر کاغد آلوب (شیخ بستی نک) نامه سنه جواب
 و کوندر دیکنی الفاظ حسنه به خطاب مستطاب یازدی لر
 صورت جواب ای کنج فراوان ولایت و کان علم و حلم و نصیحت جناب
 نعم الما بکردن بنده کره بر مکتوب محبت معسوب وارد اولوب ایچنده بن عبد
 حاضینک مغایب و مسابو یسنه متعلق یازیلان مغایب کنشاه و عصیان
 فقیرانکله موصوف اولدیغنی افتاب عالماتابدن واضح و روشندر (جزا کم الله
 تعالی خیرا) نصیحت طریقته بگایازدیکن همان خیر دعا کز در نیغ جورلیه که
 حضرت حق و جناب فیاض مطلق چون مبارک نظر یگرایله اصلاح ایتمده
 و اما صورتیه متعلق یازیلان قباحت چهره و شتاعت صورده کر چک
 موجود و مقرر در لکن یارادان باری خدا جل ذکره و علا حضرت تارینک
 تصویرینه اعتراض ایتمک لازم کلور هله بزم طرفدن سیره حلال اولسون
 چون مکتوب مسطور ی یازوب اتمام و اکمال ایتمدی بر کئی بی بریح یاغ ایله
 طولدیروب مکتوب مز بور ایله مذکور (شیخ بستی به) هدیه طریقه
 کوندردی مکتوب مر قوم واصل اولوب (شیخ بستی) متقدم مکتوبک

edin amaqi code msi

مضمون شریفه ناظر واکه اولدیغی ساعتده (سبحان الله صحیح بزالبه)
 اعتراض ایتدک دبوب وافر بکا ونواح وچوق نعره ایله آه و صباح ایدوب
 ایکی دیده سی بردن چیقوب مضمحل اولدی پس رسول مذکور و حامل
 مکتوب مسطور ایله (شیخ بستنی) مر قومک مرید مکرملری سفینه ده
 اولان هدیئه من بوری کتور مکه دریا ککنارینه واروب زاویه به نقل
 ایتدکلر نده (فاصحولا بری الامساکنهم) آیه شریفه سی فوا سنجه (شیخ
 بستنی نک) مکانی موجود کنندی نا موجود و نیاید الی زماننا هذا موت
 و حیاتی نامعلومدر کسه بله ما بشدن (ودخی السید علی بن سید عثمان
 عفا عنه المثنان) حضرتلری روایت ایتدیکی قصه لر دن بری بودر که
 بر کون مومی ایله (سید علی) قدس سره الولی علی الصباح عاذنی قدیمه سی
 اوزره (الشیخ السید احمد الرفاعی) قدس سره العالی حضرتلرینک
 سده سعادتنه اداء خدمته وارد قدده (شیخ مشار الیه حضرتلرینی) داخل
 حلوتده بوتقله تا دبا دخول ایتوب خارج مجلسده اوتوردی انده غم وحدت
 وحسرت و فرقت ایله یالکن اوتورور ایکن اتفاقا بر مرغ عظیم مانند عنقا
 یشل قاتلو کورینور ولی بر پری سیما آسماندن ایتوب بچره دن (مومی ایله
 سید علی) اولدیغی مکاندن کتوب (شیخ مشار الیه حضرتلری) انی
 کوردیکی کبی تعظیم کثیر و کاینیغی توقیر ایدوب آنده عظیم مصاحبت
 و وافر ملاطفت اولدقدنصکره طائر مر قوم سرعته قیام بکا ونواح ایدورک
 موادعت و سلام ایدوب کلدیکی یه ذوتوب کتدی (مومی ایله سید علی)
 بو قصه دن مهوت و دلنکار و طایر جانی قفس تشدن بیزار اولوب همان
 (شیخ مشار الیه حضرتلرینه) دخول ایدوب انکله ملاقات و سؤال
 بو قصه دن تفصیل واجمال طلب ایتدی (مشار الیه شیخ حضرتلری)
 اکا خطاب و سؤالنه رد جواب ایتدی بیوردیکی (ای سید علی) نظر
 ایتدیکنک مرغ احضر کوه قاف یاننده و تد شرفیده قطب اکبر ایدی لکن
 اوچکوندن مقدم قطب اولدیغی جزیره ده یالکن تدبیر بمالکی ایله مشغول ایکن
 باران فراوان واقع اولغله بو مطر کثیر ویران برله واقع اولوب مهور
 قر به له واقع اولسه (امت محمد) عظیم نفعی اولوب بویه ضایع اولما زایدی دیو
 جناب قدرته اطاله لسان ایتکله مر تبه قطبانیتدن دور حضرت خداوند
 لا نزال) طرفندن مهجور و منفور اولدی اکر اعتراضندن رجوع و اعتذار

و خاطرینه خطور ایدندن هزاران توبه واستغفار اتمامش اولیدی
 هلاک و دمار فرعون و هامان و قارون ایله اسفل السافلینده حشر و قرار
 مقرر ایدی ای علی سنی اکا کوندر مک استر مکه سبب توبه سی اوله سن
 (مومی ایله سید علی) بو مقال واجب الاطاعت و الامتثال استماع ایتکله
 نوله علی الراس و العین سنی ایدرم دیو جواب و پردی (کلیم البصر او هو اقرب)
 برنفسده من کوز قطب مهجور یاننده جبل قاف از دنده کندوسنی بواندی
 انکله ملاقات ایدوب و باعث هجری اولان قصه تی اکا اخبار ایتکله عظیم
 نعره ایدوب مغشیا علیه زمینه دوشوب حاکله برابر اولدی چون افاقت کلدی
 (سید علی) حضرتلرینه خطاب ایدوب دیدیکه ای ولی نعمت و سبب دولتیم
 جدا علان (حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمرک زوح
 شریفیون و حضرت (شیخ احمد الرفاعی قدس سره حضرتلرینک
 حرمتیچون) بنی تعزیر شدید ایله کم من بعد نفس خبیثه غرور کلسون
 (مومی ایله سید علی) عفا عنه الولی بو قسم عظیمی و عین کریمی اشدیکی انده
 قیام ایدوب قطب مهجورک بو فائزنده شالک محکم بغلیوب یوز بی زره چالوب
 جناب عزت آسماره حضرتلرینک افعاله دخل ایدنه نک جزاسی بودر
 دیوند ایدنه رک بره سوریدی بویه تقریر و حقارت و شوقتند اوسسیاست
 ایدر ایکن عظیم رعد و برق و باران سرما و زمهریر ایله زمین و آسمان
 طلوب بعده برندای سامی و الهام سماوی (جناب ارخا الراحمین و حضرت
 رب العالمین جانندن) مومی ایله سید علی یه) ایرشدی که لا تفعل یا علی)
 زیرا اهل سموات و سکان سبع طباق شفاعت ایدوب تضرع و نیاز ایتدی لکن
 عبد مقرر هم اولان (احمد الرفاعی یه) کنا هک باغشلم اولکی مرتبه سننه
 دخی ایصال ایتدم (سید علی) بوندا ی شریفی و صوت لطیف ایشدیکی کبی
 بوینندن شالک چیقاروب چوق بکا ونواح و ناله واه و صباح ایدوب موادعت
 و قصر رجوع و مفارقت ایتدکنصکره (جناب تبارک و تعالی حضرتلرینه
 تضرع و سجود ایتکله (مشار الیه شیخ سید احمد الرفاعی)
 قدس سره الباری حضرتلرینک مجلس شریفلر نده کندوسنی موجود بولدی
 ودخی (الشیخ شمس الدین محمد الخطیب عفا عنه القرب المحیب)
 حضرتلرندن نقل و روایت اولتور که (الشیخ السید احمد الرفاعی
 قدس سره الباری حضرتلرینک) زاویه سنده ساکن اولانلردن ایکی اعمی

ما بیننده عظیم عداوت وار ایدی اتفاقا لیلی شتادن بر کجه
 بری برینه زاویه ده ملاق اولخله چوق محاصمه و وافر مجادله و مشاعه
 واقع اولتری اثناء خصومتده ایکن (مشار الیه) حضرت تری عادت
 شریفه سی اوزره نصف اللیلده مزبور زاویه نه چیقہ کلدی چون
 اعماجان مزبوران (شیخ مشار الیه حضرت تری نیک) صداء شریفک
 ایشیدوب پرکوشه به چکیلوب انده سکوت اوزره او تورد یلر (مشار الیه
 حضرت احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تری مجرایه کلوب نماز طوروب تعبد
 صباحه دک نماز و نیاز تهجد ایدوب وقت صباح پر فلاخ تجدید و وضوع
 قصدنه ذهاب و رواح ایدو یورایکن بر اعنی یاتندن مروا ایدو اعنی هر قوه
 (شیخ حضرت تری) خصمی ظن ایتمکله سرعتله قیام اندن قصه تشقی و اتقیام
 ایدوب همان (شیخ مشار الیه حضرت تری) طوئوب بره چالندی بوله ضرب کثیر
 و تشییع و تحقیر ایدو کندن ما عبد مبارک کوشلرندن طوئوب زمینه اوروب
 مجروح ایدی مع ذلک اظهار توجع و اضلالتا وه و تقبیح ایتدی بر اعنی مزبور
 تسلی بولوب انتقام الدقدنصره برینه واروب مگر خصمی انده موجود
 ایش خصمی برنده بولدقده خیران و سرگردان لایعقل اولوب عظیم مشکله
 دوشندی خصوصاً که (مشار الیه حضرت تری) مضروب اولدیغی آفتاب
 عالماندن ظاهر و باهر دیو خبرک حدیثی مثل سائر دن متسلسل و متواتر اولدی
 مزبور اعنی اول خبر قساوت اثر سمعنه و اصل اولدیغی کبی بیهوش و مدهوش
 زمینه دوشوب لرزان جسمی خالک ایله برابر و یکسان اولدی (شیخ مشار الیه
 سید احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تری اعنی نک قصه سنی ایشیدوب
 (ایس علی الاعمی حرج) موجبه عفو ایدوب یاننه واروب تلف و مباسطت
 و اندن طلب عفو و مسامحت ایدوب (و تبتون فثا کبر تعذر) فحوا سنجه
 وافر تذال و اجند ارونخصع و استغفار ایتدی پس هر قوم
 اعنی لطف الله نه فی العقی (شیخ مشار الیه) حضرت تری نه (ای سیدی)
 دار آخرته بنی کوندن هیچه بن راضی اولوب خلال اجم دیو کناهنه
 کفارت و سبب حیات باقیه سنه امانت طلب ایتدی مگر اجلی یقین
 بو قصه نه متعلق و موقوف ایش الحاح و اقدام ایتمکله (شیخ مشار الیه)
 حضرت تری (فاذا جاء اجلهم لایستأخرون ساعة و لایستقدون)
 آیه شریفه سنی تلاوت ایتد کده فقیر اعنی نک روح پرفروغی اولدمده

بدندان مفارق جنته کربوب ارواح شهدایه متلاقی و مرافق اولدی
 غفر الله له فی العرصات و سقاہ بشراب الجنات (ودخی الشیخ محمد بن ابی
 الفضل الخطیب قدس سره السنجع الحیب) حضرت تری ندن هر ویدن که
 (شیخ مشار الیه سید احمد الرفاعی قدس سره حضرت تری) بر ایله
 نازده عشا نمازنی قلقدنصره زاویه دن چیقوب سعادت خانه لینه
 تشریف بیوروب داخل اولدقده مگر حراملردن بر مشهور عیار سارق
 و متافق و بی عار مقدا خفیه کلوب دیواردن کچوب داخل خانه اولوب
 و پرکوشه ده او تورد ایدی حرامی مزبور لطف الله به فی الامور (شیخ
 مشار الیه) حضرت تری کوردیکی کبی خوفندن بیهوش لایعقل اولدی
 مشار الیه شیخ حضرت تری) حرامینک او توردیغی بره واروب اکاملا قات
 و خطاب و سن نه اپلک ایچون بو بره کلدک دیو سؤال و طلب جواب
 ایتکده سارق مار عفا عنه المالك الساردن اول مجلد (شیخ مشار الیه
 حضرت تری نه خطاب فصیح ایله بر عذر ملیح صادر اولوب دیدیکه ای
 بلند هم و معدن حلم و عفو وجود کرم بن فقیر و اهل اعیال سرزده حنظه
 حاللدن بر مقدار ایله کربوب ایتکله بزم اطفال صغار معیشت ایتسونلر
 دیو بو بره کلندم چون (مشار الیه سید احمد الرفاعی) قدس سره
 الباری حضرت تری نه بو مقال عدم المثال سارق مز کوردن صادر اولدی
 اعتذار بارده سین نصی قاطع کبی قبول ایدوب بیوردیکه کر جک بزده
 وافر خطه واردن اما خطه نک اسبابه و یروب اندن الحق کبی وافر قیودی
 واردن شمدی بن قید عطیه و تکالیفسر زهدیه سکا و یرمک کر کدر
 دیوب دقیق بنی نظردن بر قاچ حمل بعیر و اندن زیاده بر مقدار دراهم
 و دنا نیر ایله ثناب فاخره و هدایای وافر الله و یروب تسلیم ایتدی بعده
 حرامی مزبور ساکن اولدیغی محله زهاب و عبور ایتدیکی ساعتده (شیخ
 السید احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تری نک اکا ایتدیکی لطف احسان
 و بی پایانی خاطر قاصره کابکله متعجب و محزون و کوه خیرتده مانند
 محنون اولدی مگر ابواب توبه وانا بتدن داخل و هر تبه قطبا نیته و اصل
 اولدیغی بو قصه غریبه معلق و موقوف ایش همان اول آنده دونوب
 (شیخ مشار الیه) حضرت تری نک آستانه سعادتته کلوب توبه نصوح
 ایله الی وقتنا هذا قطبانیت الله هر کتابده مسطور و مشروح اولدی

www.aramgah.com

روح الله روحه ونور ضریحه (ودخی الشیخ حسین) غفر الله له
 فی الدارین حضر تلریدن متولد که بلاد بصره دن شیخیه نام قریه ده
 بر مرد واصل و انسان کامل متوطن اولوب لکن هر هفته جمعه نمازنی
 (الشیخ السید احمد الرفاعی) قدس سره اعزیز حضرت تباری ایله
 ام عیباده قیلوب استماع وعظ ونصیحت ایدر ایدی یوو صف ایله
 موصوف و مشهور و منوال مذکور اوزره چوق ایام و شهوز مرور
 ایتد کد نصره بر حیلله کار صاحب کذب و تزویر و انکار مزبور اولان قریه ده
 پیدا و اشکاره اولدی هر هفته ده هر قوم مرد واصل ایله (الشیخ السید
 احمد الرفاعی) قدس سره حضرت لرینه بر مکتوب محتوم مضمونی سب
 لعن و شتوم کوندروب (شیخ مشارالیه) حضرت تباری اول مکتوب مزبوری
 هر او قود فجه (وکل اناه بالذی فیه ینضح) فحوا سبجه جزاه الله تعالی خیرا
 دیوب مال فراوان و احسان بی پایان ایله حسن خطاب ورد جواب حامل
 مشهور مسطور ایله ارسال ایدر ایدی اتفاقا بر هفته ده مارالذکر اولان
 سفیه و نادان عادت قدیمه سی اوزره بر مکتوب ایله الفاظ عجیبه و شتوم
 غریبه کوندروب اما اولکشدن زیاده سب لعن اباء اجداد کرامک
 حقتده قدح و طعن ایتدی (شیخ مشارالیه) حضرت تبارینه واصل اولوب
 اکا واقف واکاه اولدقده طرف اسمان رفیع البیسانه نظر و نگاه ایدوب
 اصلحه الله دیوب رد جواب ایتدیلر پس اکا احسان فوق العاده و سابقا
 کوندر دیکه هدایادن زیاده خیرات کثیرات ایله چوق سلام و اکرام
 و بیاض قاشاردن بر شقه خامه ینه حامل مکتوب ایله کوندردی سفیه بی
 ادراک بوکلات طیبات و حسنات بی نهایتدن مسرور و فرحناک اولوب
 (فلیضحکو قلیلا ولیبکو کثیرا) مضمون شریفی موجبجه چوق زمان
 یکمیبوب لباسندن صویوب جنون مطبق ایله بیهوش و مستغرق
 اوچکوندن صکره تیغ حمل ایله مزبوح اولوب انی تأب عن الانکار دیه رک
 تسلیم روح ایلدی (مکر شیخ سید احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تبارینک
 اکا کوندر دیکه سلام قتلنه سکین و ارسال ایتدیکه مال و نقاش میهنه
 تجهیز و تکفین ایچون کوندریش ایدی

نظم

* ای کوکل عقلاک اولسه قیل ازمان *

* منکر اوله کرامت مردان *

ودخی (شیخ ابراهیم الاعزب قدس سره الرب حضرت تلریدن
 روایت اولنور ککه اتفاقا (الشیخ السید احمد الرفاعی) قدس
 سره حضرت تباری زمره هر بدین عفا الله تعالی عنهم اجمعین حضرت تباری
 ایله سیرایتک ایچون بر صحرایه چیقوب اناره عظیم ضیافت و انده چوق
 احسان و کرامت ایتدی ناگاه اثناء مصاحبت و حلال ملاطفته مزبور
 هر یلردن ایکی هر یلنجیب بری برینه خفیه تا خطاب غریب ایدوب دیدیکه
 بزبو بیچه ماه و سننه و شولقدر اوقات ساعات وار (منه) اهل و عیال
 و او طاعمر دن جدا اولوب (بوشیخک اناه اللیل و اطراف النهار) خدمتده
 افتاء عمراندن هله نتیجه سی وار میدرا کر بو اوقات مستطیله اکا ایتد و کز
 خدمت طویله تک فائده سی بوغسه اول جماعات و بی نهایته (شیخ) اولوب
 محض ضلال و تضلیل و مجرد دعوا بلادلیل اولدیغی فتی واضح و لایح اولور
 بزدخی اکا متابعت ایتکله خسر التنبی و الاخره مقوله سندن خسارت
 دارین و رد قض دینین ایدنلردن اولوروز (شیخ مشارالیه) حضرت تباری
 اول انده بو قصه خفیه و قضیه مخفیه بالکشف و العیان بالتحمین و البرهان
 اظهر من الشمس فی رابعة النهار هویدا و اشکاره اولوب بیوردیلر که
 ای سادات ایدکم الله بالکرامات فرعون وهامان وقارون و قوم تبع ایله
 اسفل السافلینده حشر اولایم اکر (سیره شیخ) اولدیغی خاطر قاصرمه
 بیله کلورایسه اما حالا ابواب رحمت و خزان کرم و عطیت شمعی اچمشدر
 سزدن برکسه تک رجاسی واریسه همان قیام ایدن (حضرت حق و جناب
 فیاض مطلقدن) رجاطلب ایتسون پس بو خطاب شریف و معنی لطیف
 سولیندیکی وقت اناردخی استماع ایتکله جمله سی قالوقو اللین قالدروب
 دعاوار دوزخدن معتوق اولغیچون تضمرع ورجا ایتدکلرنده اسماندن
 باران کبی اوراق پریشان واقع اولوب انلردن هر انسان واقع اولان
 کاغدلردن بر کاغدی الوب مکر ایچنده آلاک عینی ایله اسم و رسمی
 مکتوب و مسطور (وانت معتوق من النار) دیو خط شریف و مبرور
 موجود ایش مشاهده ایتدیکه کبی فرحناک اولوب جام سرور انجمادن
 نوش ایدوب سرخوش و کوه خیرت و دهشتده او توروب مجنون و بیهوش
 لایعقل اولدی (ودخی شیخ حسین الخطیب قدس سره السمع الحیب

حضرت نازندن) مر ویدر که (شیخ سید احمد الرفاعی) قدس سره
 حضرت تلمی مریدین مکررین ایله روز قیامتہ بکر بریوم
 شدید الخردہ بر صحراہ چقبوب صحراہ ذکر و تذکیر و اندہ افادہ صغیر
 کبیر ایتد کده بند و نصیحت استماع ایگه شولقدر حق کثیر کلدیلر مذکور
 صحرا فضیحة الاکتشاف و اسعة الاطراف انبارک کثیر تسدن تنک اولدی
 چون (شیخ مشار الیه) حضرت تلمی مجلس و عطفی تمام اتدی نقیب الثقبان
 اولان (الشیخ یعقوب ابن کرار) غفر الله له حضرت تلمی دیدیکه
 (ای سیدی) بو خالق فراوان و جانات بی پانان کترته نه بورر سکر
 سلطنام بن عبد حقیر کن بو قدر زمان کثیر قطب اقطاب اولان (شیخ
 منصور) قدس سره الملك الغفور حضرت تلمی نه خدمت ایدوب دخی
 جوق مشایخ کرام از باب مقال و مقام مجلسین کوردم اما بوجیت کی
 هیچ کوردمم بلکه دیناده (حضرت آدم علیه السلام) زماندن برو
 اصلا بویه مجلس واقع اولدی دیدی (شیخ مشار الیه) حضرت تلمی
 بو خطاب استماع ایتدوی کبی اکا بحضور اولوب اول ساعتده غضب ایله
 قیام ایدوب قریه به دوئوب کندی سعادتخانه لید بیجمال و تعبان و کتش
 اسپسندن مجرور و ظمان داخل اولد قده آتسه یقین یرده ماء خار ایله
 طولی بر ابریق کوروب ایچمه الینه الیدی اتفاقا بر غیر ابریقی پر سلسیل
 و ریحی غیر یرده کور مکله اولکی ابریقی یرینه قیوب ابریق نایدن ایچمک
 اوزره ایکن بر حال عجیب ایله وضع غریب ایدوب ابریق مذ کورنی بره
 چلوب شکست ایدوب بر کوشه به چکیلوب مدهوش و متخیر آنده متأسف
 و متفکر اوتوردی غب ذلك اعظم فقرا عفا عنهم العلی الاعلی جمع اولوب
 (شیخ مشار الیه السید احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تلمی نه کلوب
 سؤال ایدوب دیدیلر که ای سلطنام بر سن کله صحراہ اوتورر ایکن نیچون
 بزنی براغوب یال کن تشریف بورر دیگر دیو استکشاف حال ایتد کلزنده
 (شیخ مشار الیه حضرت تلمی) نیور دیلر که ای اخوان عزیزان حفظکم الله
 تعالی من نزغات الشیطان سنر کله صحراہ چقد بفرزده شیطان لعین علیه
 لعنة الله والناس اجمعین هر مکان وجهندن جمع کثیر و جم غفیری مجلسین
 دعوت ایدوب حشر ایتدیکه بزنی بوسبیلله مغرور ایله (حتی یعقوب
 ابن کرار) دخی انلره باقوب جمعیتلرین کوردیکی کبی مغرور اوله یازدی

(انکچون)

انکچون مجلسدن هروب ایتدیمکه تفریق اولسونلر کسه مغرور اولسون
 دیوجواب و بردی ذکر اولتان سائلان من بوران ینه بر سؤال عظیم المال
 ایدوب دیدیلر که یا صحرا دن دوئوب کلدیکر زمانده اب و حیات ایله ملان
 اولان ابریقی نیچون بی تقریب و سبب شکست ایتدیکر دیدیلر (شیخ
 مشار الیه حضرت تلمی) انلره جواب و روبر نیور دیلر که بن فیکه سیردن
 اریلوب او کلوب ابریقی ایله ایچمه الیدقه انی ماء خار کورمکله نفس
 خبیثم بکا خطاب بلکه تعنیف عتاب ایدوب دیدیکه (ای احمد) بنی
 وافر اتعاب و بو حره شدید ایله شولقدر زحمت و عذاب ایتد کدن
 صکره ینه ماء حیم ایچورمکله عذاب الیم ویزمکی استرسین دیدی بن
 دخی سوزینه مطیع و متقاد اولوب اکا ظم ایتم دیو ایکنی ابریقی اوب
 ایچمک استه دیدیکه بزندی سماوی بکا ایشدیکه سنک نفس امارک
 سکا غالب اولسون بن دخی امر و فرمان موجب ابریقی اطوب بر سنه
 تمامنه قدر صو ایچمکه عین عظیم خدا تبارک اسمه و تعالی حضرت تلمی
 ایله عهد کریم ایتدم اس (شیخ مشار الیه سید احمد الرفاعی) قدس
 سره حضرت تلمی بر سنه بالتمام و الکمال اصلا ائدن صو ایچمک واقع
 اولدی رضی الله عنه وارضاه (ودخی الشیخ یعقوب ابن کرار الثقب
 کسناه الله جلابب النصیر) حضرت نازندن متولد کذ کر اولتان شیخ
 یعقوب) بر کیمه قطب الاقطاب (شیخ منصور قدس سره القدوس
 الغفور) حضرت تلمی ایله عشتا نمازین قلد قد نصکره اوینه واروب انده
 اوراد شریفک تلاوت ایدر ایکن نوم قلبه ایدوب عالم رؤیاده (شیخ سید
 احمد الرفاعی) قدس سره العزیز حضرت تلمی کوردم مکر اصحاب کزین
 رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضرت تلمی ایله جنت یوانده رفتار ایدوب
 کزیمکه کید بور ایدی (الشیخ یعقوب) انبارک جمعیتلر کورمکله ساکریته
 منسک اولوب انلره کتدیوی یولداس ایدوب بیه کتدی چون انلر جنت
 قیوسنه واصل (و شیخ یعقوب بدن) غیر طائفة مذ کوره (شیخ مشار الیه
 سید احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تلمی ایله جنتک اولکی یاندن داخل
 اولدیلر (الشیخ یعقوب حضرت تلمی) دخی استدیکه معا دخول ایلدیه
 انده اولان بواب جنان دخولدن انی منع و عنق قهر ایله قیویاندن طرف
 ورد ایتدیلر (شیخ مشار الیه سید احمد الرفاعی) حضرت تلمی بو حال

www.ameerul-umma.com

مشاهده اشکله غمناک اولوب لاشخف لاشخف ديه رک حيقوب (شيخ يعقوب) المطر و ذلك التي طووب اني داخل باب اول ايدوب باب ثانيه كالجده مر افق اولدي ايكنجي بايه كلوب انرا عادتاري اوزره دخول ايدوب (شيخ يعقوب دخی) دخول استبد كده انده حجاب ينه دخولدن منع وسن كيمك آدميسين ديوظيل جواب ايتديلر (شيخ يعقوب) بن قطب الاقطاب الشيخ منصور) حضر تارينه مر يدونقيب و كندونه جمله طائفه سيندن مقرب و قريب اولدي يقين ما عبادا تكيه سننده، نقيب الثعالب و مجانبنده رئيس الروسا اولورم ديو برفاج جواب و يروپ چاق بن (شيخ سيد احمد الرفاعي حضر تارينك قفرا سيم دينجه باب ثابدين دخوله اجازت و يرمديار القضاة سبكن بايه وارنجه هر بابده مر بور (شيخ يعقوب) بو ابلر ايله سوال ورد جواب چاق بن (شيخ سيد احمد الرفاعي) حضر تارينك ايتاي سيندم ديو سويله مينجه بايدن اني ادخال ايتديلر وقتا كه عالم يقظيه كلوب حيران و محزون همان نصف الليله محلندن چيقوب تكيه تك يولته دوشوب انده واره و مجنون كي اوتوردي مكر (شيخ مشار اليه) حضر تارني تكيه ده اكا انتظار اوزره ايدى مر بور (الشيخ يعقوب) برا حيدان (شيخ مشار اليه حضر تاريني كورد يكي كي ياتنه واروب سينه بر معارف سنينه سنه معانقت و ذكر اولنديغي كي واقعه ده نه شي كوردى ايسه بعينه سر بسر كشف صريح ايله اخبار و حكايه ايتدى بعنه (شيخ مشار اليه) حضر تارني بيورديلر كه (اي يعقوب) بو رو يادن صيقين مغرور اولوب بنم ايچون (شيخ منصور حضر تارني ايله) برابر در ديوظن ايدريسك (حضر تاريسول اكرم و نبي محترم صلى الله تعالى عليه و سلم ايتديمن حضر تارينك) پاك روح شريف ايچون (و شيخ منصور قدس سره الغفور حضر تارينك حرمي حيقون) بن عبد و فقير و بنده صغير عند الخاس و العام (الشيخ منصور حضر تارينه مر يدو غلام و بلكه اقل عبيد خدام ايدو كم اظهر من البدر عند التمامدر (شيخ يعقوب عفا عنه علام الغيوب) حضر تارني بو قصه لري اجتماع اشكله لا يعقل اولوبا و بنه دو نوب محزون و يرينل مقداري ذرد مند زبون ياتدى (ودخی الولي المطلق و القطب المحقق السيد ابراهيم الاعزب بن السيد علي الرفاعي قدس سره الرب) حضر تارندن روايت اولتورده كه مومي اليه (السيد ابراهيم الاعزب) حضر تارينك والده ماجدر نيكه

(السيد)

(السيد علي الرفاعي حضر تارني الشيخ السيد احمد الرفاعي) قدس سره العزيز حضر تارني ايله تكيه ده طائفة رفاقيه ايجنده ايكسي (شيخ صهيب كلاهما صاحب سر عقيب و تصرف غريب ايدى اتفاقا بر كون مومي اليه (سيد علي الرفاعي) حضر تارني ولد نجيب (ابراهيم الاعزب) حضر تاريني چاغروب حدث ايله خطاب عتيق و شدت ايله (اي ابراهيم شيخ سيد احمد الرفاعي حضر تارينه) بني شمدي بولشدر ديو امر شريف ايتدى (الشيخ ابراهيم الاعزب قدس سره الرب) حضر تارني اني استماع ايتدو كي انده اطاعت و الدين موجب سعادت دارين اولغله امر موجبه سرعتله (شيخ مشار اليه حضر تارينك) سده سعادتته واروب لنگن عظيم حجاب و خياه و كثرت فهات و احتشامتن سو يلكه مجال بوليوب تكلمنه اقدام ايدمه مدني (شيخ مشار اليه سيد احمد الرفاعي) قدس سره حضر تارني (سيد ابراهيم) نظر و نگاه ايتديكي دمده حالته واقف و اگاه اولوب (اي ابراهيم) هيچ سو نيك لازم دكلسدر شمدى وار همان ايريق طولتوروب اردنجه ايدست المنه ينله كيده نوم ديدى (شيخ ابراهيم عفا عنه الخليم العليم) حضر تارني ايريق الوب معا صحرايه حيقوب (شيخ مشار اليه سيد احمد الرفاعي) قدس سره البارني حضر تارني بيورديلر كه (اي ابراهيم) همان سرعتله وار يذرك (سيد علي حضر تاريني) بوزره دعوت ايله ديوقر يه يه كوندردى از زمانه نضكره (سيد ابراهيم حضر تارني باباسي) (سيد علي) حضر تارني ايله صحرايه وصول و عبور (و شيخ سيد احمد الرفاعي) قدس الله سره اللطيف حضر تارني ايله مشرف و مشرور اولدي چون بر برينه ملاق اولديار خاطر دلتكاري ايله سلام و خطاب و چوق تاله و زاري ايله كلام بر عتاب ايتدى بعد ذلك ايكي مر دان نالكر بر يره اوتوروب (شيخ سيد احمد الرفاعي) قدس الله سره العزيز حضر تارني علوم الهييه و معارف لدينيه به متعلق لقاء كلمات مؤثرات اول مقامنه نيجه اظهار كرامات بي نهايات اشكله (شيخ سيد علي) المذكور انظف الله به في الامور حضر تارني تاج شريف واجب التعظيم و التشرifi سردن خيقاروب مكشوف الرأس (شيخ سيد احمد الرفاعي) قدس الله سره البارني حضر تارينك همانك اياغنه دوشوب توبه و استغفار ايدوب مر يد و خدمتكار اول انده خاشيه سك كتورون و خاشيه داراي اولدي (ودخی

Digitized by www.iranicaonline.org

موسی الیه شیخ ابراهیم) الاعراب قدس سره الرب حضرت نازندن مرویدر که
 موسی الیه (شیخ ابراهیم) حضرت تازی (الشیخ السید احمد الرفاعی) قدس
 سره العزیز حضرت تازی الیه لیلی شتادن بر کبجه عشا نمازک قیلوب
 تکیه ده او توروب سویل شیرلایکن بر مر دصاحب ظلام شیده پیدا اولوب
 مانند عمود صباح همایه نام قریه دن جیقه کلدی (شیخ مشار الیه)
 حضرت تازینه اهداء سلامدنصکره تقریر کلام ایدوب (ای سیدی)
 بن عبد ذلیل و اقل قلیل همایه قریه سنده متأهل اندم حکمت الله
 زوج وار آخرته انتقال ایتد کده وار تازی بدن مهر مؤجلی که یوز الی
 التون استر بنم ایسه بر ابقه و بر جهم یوقدر بله مم حال نیه نجر اوله سنز
 کرم احسان و لطف بی پایانکردن الله عظیم الشان حضرت تازی ایچون
 مرحوم و مغفورله (حضرت شیخ منصورک پاک) روحیچون وارث مر بوره
 واروب بکا شفاعت حسنیه پیوره سکن دید کده (شیخ مشار الیه سید
 احمد الرفاعی) قدس الله تعالی سره العالی حضرت تازی نوله علی الرأس والعین
 دیوب (من یشفع شفاعت حسنة یکن له نصیب منها) مضمون شریفی
 فیو اسبحة همان قاله یوب اته ینوب بالککن اول شخص من بور ایله
 همایه طرفسه توجه پیوردیلر چیون همایه ولا یینه
 وصول بولوب ائده وضع قدم و وارث من بور دن طلب اسقاط
 و برای زم ایتدی وارث مر قوم عفا عنه الحی القیوم (الشیخ السید احمد
 الرفاعی) قدس سره العزیز حضرت تازینه فصیح خطاب ورد
 جواب مستطاب ایدوب دیدیکه ای سید السادات و حاکم ولایات امر
 شریفکن واجب الامثال و فرمان لطیفکن حرری بالقبول و الاقبالدر لکن
 مازالذکر اولان مال فراوان مقابله سنده جنت عدنده بر جای شریف
 و مقام میشف روز قیامتده حضرت خدادن بکا برجا ایدر میسین دید کده
 (حضرت الشیخ سید احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تازی اولدمده
 اکادارانده بر قصر عظیم الو ویرمکه تعهد و تکفل ایدوب بر خط شریف
 مضی و مخوم بر طویل الزیل تمسک معلوم الینه و یروب ساکن اولدیغی قریه یه
 رجوع و تکیه سنده فقر اسيله صباح نماز بنه یتشوب معاً تمام صلوة
 ایتدیلر بعده وارث من بور عفا عنه المغفور حضرت تازی وفات ایتد کده
 تمسک مسطور و ذکر اولنه رقی مشهور کفینده طی اولتوب اول کبجه

جنت فردوسده قصور عالیه ده او تورب (وقد وجدنا ما وعدنا ربنا حقاً)
 ایه شریفه سک تلاوت ایدر ایکن نیجه ادملر عالم رؤیاده کورندی

﴿ نظم ﴾

﴿ بارك الله ندر بولطف كرم ﴾ لو حش الله نه بو علو همم ﴿
 تنکم روایت اولتور که (سید المرسلین صلی الله تعالی علیه وعلی اله و صحبه
 اجمعین) حضرت تازی بر کون اصحاب کز بن رضوان الله تعالی علیهم
 اجمعین حضرت تازی الیه او توروب محادثه ایدر ایکن برزن فقیر برجبار
 یهودینک رقبه رقبته اسپره سی اغلیه رقی دینک سلطانی حضرت
 (محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم) افتد من حضرت تازینه (کلوب
 دیدیکه ای پناه امت ووجهه عالمینه محض رحمت بن عبد کز فلان یهودینک
 جاریه سی اولوب حال بنی بر قاچ التون الیه برشی المغسه بازاره کوندردی
 حکمت خدا بریان کسیمی بنی یولده کوزدوب اولتونی اوغرو لادی اگر
 التونسز واره جق اولور ایسم بنی البتده قتل ایتک مقرر دز بر یهودی
 مسفور طائفه سنک ایچنده متکبر بر ملعوندر همان سیرک لطف
 و مروت و کرم بانها یتکن دن رجا و استدیکم بودر که امان الامان
 (حضرت الله) ایچون اولسون اکا بر خبر شفاعت اثر کونیده روب
 بنی خلاص ایده سکن دیدی چون (حضرت رسول اکرم و فخر عالم
 صلی الله تعالی علیه وسلم) افتد من حضرت تازی (جاریه من بوره نک
 کلامک ایتدی همان وارالوم دیوب مسفور یهودینک اوینه تشریف
 پیوروب شفاعت جاریه یه طلب عفو مسامحت ایتدیلر مسفور یهودی
 حضرت سید العرب و العجم افتد من حضرت تازینک (دیدار شریفک
 کوروب مشاهده ایتدی کی آنده خیران و تشریف نازندن مست لایعقل و سیر گردان
 اولوب دیدیکه (ای سید ولد ادم موسی و هاروندن) افضل و اجل
 و اکرم بن قولکزه بر خبر کوندرمک بترمی ایدیکه سنجیلن ملک کبیر بنم
 کبی بر یهودی حقیرک منزله کلمکه تنزل ایتک نندبر حاشاکه
 بشر اوله سک

﴿ نظم ﴾

﴿ ما انت الا ملك ﴾ ﴿ سبحان منک ملك ﴾

بعده جاریه نه من بوره مال فراوان باغشیلوب کتدوسک اعتناق ایدوب

اهل واعمال واقاريبي ايله عموم واستغراق اوزره اسلامه كلوم جيغيا مسلمان
 ومؤمنين وجهه موحدين ومقبولين اولديلر رضی الله تعالى عنهم وحبلا
 بقول منهم (ودخی المرخوم شیخ ابو محمد جمال الدين الخطيب عنا عنه
 السميع المحبب) حضرت تارندن مقبول ومرویدر که موحي اليه (الشيخ ابو
 محمد) برزمانده (الشيخ السيد احمد الرفاعي) قدس سره العزيز
 حضرت تاري زيارت ايدوب زايه سنده فقرا ايله نيجه ماه وسال كيجه
 وكوندوز اوچمال پرکال ايله مشرف ومعتنم اولور ايدى اتفاقا برکون
 معاً سيرايتک ايجون صحرايه چيقوب (شيخ مشار اليه) حضرت تاري
 اكا احاديث محبته متعلق روايات مختلفات واحوال تصوفيه مناسب حکايات
 مطولات سويلوب نقل ايدرايکن براسد ضرغام ياننده برضعيف حجام
 پيندا واشکاره اولدى (شيخ مشار اليه) حضرت تاري آنى کوردنيكي کبي
 (شيخ جمال الدين عفا عنه رب العالمين) حضرت تارينه کوستروب ديدیکه
 اى جمال الدين) بو حکمته ندرسين که بر حجام نيچون انسان ماقاندىن فرار
 وحيوان جاهل ايله الفت ايدوب ياننده قرار ايدر حکمتي بلورميسين زيرا
 قلوب حيوانات مانند انسان غل وغش وحقد وحسد ايله مشحون وملان
 دکلدرا کر قلباننده انسان کبي بر زره قدر غل وغش وکدر وارمش ايسه
 ائله بويله ازمان ايتيون انساندن نيجه قاجر ايسه انلردن دخى قاچوب
 فرار ايدرايدى واكر انسان کندوسک غل وغشدن ائک و تيمير ايسه
 ائکله جيغ و خوش وطيبون الفت ايدوب اندن فرار ايتمايدى (شيخ
 جمال الدين حضرت تاري) بو خطاب مستطابى استماع ايدوب ديدیکه (اى
 سيدى) نم قلمده هيج بر زره قدر غل وغش يو قدر فرمان بيورک بو
 حجام مکتاندىن قالعوب بکا کلوب نم ايله اسد کبي دعامله اينده (شيخ مشار اليه
 حضرت تاري حجام مزبوره اشارت وکل ديو فرمان ايله حشش عبارت
 ايتدى اولدغده حجام مکتاندىن قيام سرعته کلوب لسان قدر تله اهداء سلام
 ايدوب (شيخ مشار اليه سيد احمد الرفاعي) حضرت تارينک قويننه کيروب
 ياندى موحي ايد (شيخ جمال الدين حضرت تاري شيخ مشار اليه حضرت تارينه
 اى سيدى) بيمدخى سينم غل وغشدن معرى وحقد وحسدن مبرا ايکن
 نيچون حجام نم قويننه دخول وعبور ايتيوب سيره طوخرى واروب ياندى
 البته بن ستردن الورم ديد کده (شيخ مشار اليه حضرت تاري) حجام مر قومي

مبارک قويندن چيقا زوت (شيخ جمال الدين حضرت تارينک) قويننه
 وضع ايتدوى انده اضطراب شديد ايله فرار ايدوب مکتان بعينه قويندى
 پس (شيخ مشار اليه سيد احمد الرفاعي قدس سره حضرت تاري اى جمال الدين)
 غل وغشدن حالى اولان اذملر سنجلين دکلدردن ائلرک قلباننده دوست
 و دشمنلره اصلاحيات بلکه انلرده ذره قدر دعواى ولايت وکرامت اولان
 افعال خدا جل وعلا حضرت تارينه عموما تسليم وازعان ورضنا ايدر لر
 حتى بر تير زهناک برقتل وموت هلاک ايدر لردن اصابت وعبور صدر لردن
 کيروب نفود ومرو ايدرايسه اردلر نه باقوب بوسهم مسموم وقضاء مخوم
 کيچدن کلدى ديوسول ايتوب اندن خاطر لرينه اشرف وملال کماز اولاب
 اخلاصدن دخول ايدوب بو مر تبه به وصول ايتده کدنصکره جيغ وحوش
 طيور وحيوان سئکله الفت ايدوب سکا القيد وازمان ايدر لر ديو افاده
 واحاله بيورديلر رضی الله تعالى عنهم اجمعين وحشر نافي زمر هم آمين
 (ودخی الشيخ احمد بن سعود غفاعة الملك الودود) حضرت تارندن حکايات
 اولور که اتفاقا (شيخ عتيق) کناه الله جلايب التوفيق حضرت تاري ايله برکون
 (الشيخ السيد احمد الرفاعي) قدس سره البازى حضرت تارينک مجلس
 شريف ومحقق لطيفاننده اوتوروب محادثه ايدرايکن برالاي رجال وفرسان
 وهر طرفدن خلق کثير بي بايان قصد زيارت (السيد الشيخ احمد الرفاعي)
 قدس سره حضرت تارينه کلوب دينار بر اورلرک کوردکلر ائده تر جل ايدوب
 دست پوس ايتديلر (ودخی شيخ عتيق) حضرت تاري بو حالى کوروب
 (شيخ مشار اليه) حضرت تارينه غبطه سندن تقرير کلام واطهار عتاب
 وهلام ايدوب ديدیکه سنجلين ادمره اليکي پوس ايتکده نيچون بر زرسک
 (ولقد کرمتا بنى ادم و جعلنا هم فى البر والبحر) آيه شريفه سک ايشيدوب
 استماع ايتنيد کي بو غسه ائلردن افضل وجهه سندن ککندوبى
 اجل واکملى عد ايدرسک (الشيخ السيد احمد الرفاعي قدس سره
 حضرت تاري) اكا خطاب وسوالنه رد جواب ايدوب بيورديکه (اى سيدى
 سک چئکه کلام التهميدن بريازاش کاغدى بلورسک ظاهرا ايتنيد اسم الله
 يازلد ييچيون پوس وتسميل باشنه وضع وتعظيم وتبجيل ايدوب کتندو
 کاغدى ييچيون تعظيم ايتن سک ديدى نکتکم بن عيد حقيرک الله اسم خدا
 يازلد ييچيون عامه فقرا اى پوس ايدر لر ديو بيورديلر (شيخ عتيق)

edwin arnaout.com

حضرتاری بنه خطاب و سؤله دخی طلب جواب ایدوب (شیخ مشارالیه
 سید احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تری بنه ایتدی ای شیخ جهان
 وحر کز دوار علم و عرفان (لیس الخیر کالعمین) مضمونجه بیوردی بکن
 شایسته بر دلیل و برهان استرم دیدکده (مشارالیه حضرت تری) دست
 شریفک قالدیروب اظهار وجهه حضاره آنی واضح و آشکاره ایتمکین
 اول مجلسده اولان خطی یازوب او قیان و اوقیان نوردن (لاله الا الله محمد
 رسول الله) یدشرفنده خامة قدرت ایه یازلش کوروب و آندن او قودیلر
 بعده (شیخ عتیق) بو حالی کوروب آندن مست لایعقل اولوب اولدمده
 بو کناهدن توبه نصوح ایه توبه و اخلاص (شیخ مشارالیه سید
 احمد الرفاعی) قدس سره العزیز حضرت تری نیک پاک دامنه یا شوب اکا
 عظیم انتساب و اختصاص ایتدی الی زمانه اهدا فریدین مکرمین رضوان الله
 تعالی علیهم اجمعین زمره سندن عد اولتور (ودخی الشیخ حسین
 بن شیرین عفا) عنه رب العالمین حضرت تری نندن منقولدر که (شیخ سید
 احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تری پر کون کندی حلیله محترمه لری
 (سیده رابعه) حضرت تری ایه سعادتخانه لر نده او توروب مصاحبت
 ایدر ایکن سیده رابعه خاتون قدس الله تعالی سرها المصون حضرت تری
 اثناء مصاحبت و محل ملاطفت و مباحثتده (شیخ مشارالیه سید احمد الرفاعی)
 قدس سره حضرت تری بنه عرض سؤال و کشف مافی البال ایدوب دیدیکه
 (ای سید السادات) و کنج علم و حلم و کرامات سیرک نفس نفیسه بر معارف
 مائوسه طعام اتواعندن هر نه شی استر اینه بن عبد کز انی سیره اخضار
 و مجلس شریف کرده شمعی پیدا و آشکاره ایدیم زیرا جناب المابکر بو کون
 بن جاریه کرک ضیافتده در دیدکده (شیخ مشارالیه) حضرت تری
 بیوردیلر که (ای سیده رابعه) نم کوکلم شولقدر دهور و اعوام بو نتیجه
 شهر و ایام هر یسه یکه میل ایدر لکن اگر فرقدان قاچوب او یمده یا لکن
 یسم اختصاص ایتمکله فقرا یه خیانت ایلش اولوب (شرائیس من کل
 وحده و من عرفده) حدیث شریفک مضمونه اولورم دیدی (سیده رابعه)
 عفا عنها فی الدنیا و الاخرة بونی ایشیدوب استماع ایتدیکی آنده سرعتله
 قیام و استبدیکی هر یسه ایه شولقدر انواع طعام اخضار ایتدیکه زاویه ده
 بولنان طائفه فقرا و قصبه ام عبیده ده ساکن اولان اصغر و کبرادان

(ندر)

تقدر آدم وار اینه اکا مستقلا بر صفره طعام و آندن ما عدا ثیاب فاخر دن
 انعام و طعام کوندروب الباس و اطعام ایتد کد نصرکه (مشارالیه شیخ
 سید احمد الرفاعی) قدس سره الباری حضرت تری بنه طعام مذکور دن
 خصه سنی کتوزوب یانه اخضار و بو طعامدن و بویه بر صفره فقرا یه
 ارسال ایتدم دیو اکا حدیث و اخبار ایتد کده (شیخ مشارالیه) حضرت تری
 بو حکایتدن مسرور و فرحتک و حظ ایتدو کنده (خالق الخلق خداوند
 ذوالجلال باسطار زق شهنشاه لایزال بی زوال حضرت تری بنه) حد و ثنا
 و ذکر و بونهمت مقابله سنده سجده شکر ایده یور ایکن بر موش بیهوش
 اولدمده چام اجلدن نوش ایتمک ایچون مائده مسطوریه کلوب و صیول
 و طعام یاننده قرار و خلول ایتد کده مکر بر کر به مانند غول یقین پرده
 و اراغش فاره مزبوری کوردیکی کچی یاننده واروب قتل و بر خطه ده
 بلع و اکل ایتدی (شیخ مشارالیه) حضرت تری سچو ددن قالقوب
 بو حالی کورمکله ملول و محزون اولوب (ان الله وانا الیه راجعون) دهرک
 مجلسدن قیام ایدوب غیر پرده او توردی آنده قرار ایدوب کتدو کتدو یه
 تعریف و عتاب و بر طعام یاننده کی قتل نفس واقع اوله بکا قیامتده دک
 زقوم و حرام اولسون دیو نفسنه مکاله و خطاب ایدوب بکا و نواح
 و نعره ایه ناله و صیاح ایدر ایکن جناب خدا تبارک اسمه و تعالی
 حضرت تری نندن طعام جنت و مقام کرامتدن بر صفره نفسیه ایچنده اطعمه
 مختلفه ایه عصیده و هر یسه و اراغش طیور جنات رضوان ایکی مرغ
 احضران مجلس شریفده موجود و مقرر ایتدیلر (شیخ حسین ابن
 شیرین) حضرت تری افاده ایدوب دیدیکه (الشیخ السید احمد الرفاعی)
 قدس سره حضرت تری بنه نازل اولان جنانین بن عبد حقیر (و شیخ مشارالیه
 حضرت تری نیک) سعادتخانه لر نده ساکن اولان صغیر و کبیر معایدک اما
 بو آنه دک نشانتندن سرخوش و اول زماندن برولدندن مدهوش و بیهوش
 لایعقل اولدوق (ودخی الشیخ حسین بن عثمان سقاہ الله تعالی شایب
 العفو و العقران) حضرت تری نندن منقولدر که الشیخ السید احمد الرفاعی ()
 قدس الله سره العزیز حضرت تری و دائما مجالس عبادات و طاعات و اکثر
 اوقات و ساعاته بسمله شریفه بی تلاوت ایدوب ائک مدح و فضیلتدن
 زیاده و جفته مزیدین مکر فینه اسم الله الاعظم دیو اعلام و افاده

equinarraci.com

ایدز ایدی حتی بر مریض مبتلا کلوب اندن در دینه درمان ودوا استدیکی
 زمان بر بیاض کاغذ البوب بسمله شریفی ایچنده مرکب سز انکشت
 مبارکری ایله یازوب مریض مذکورک باشنه قیوب اول آنده شفا بولور
 ایدی اتفاقا بر منافق شیطان ذکر اولنان کاغذ لک بریسی آکوب تجربه
 و امتحان نیتی ایله (الشیخ السید احمد الرفاعی) قدس سره العالی
 حضرتلرینه کلوب آتی اعطسا واندن بر نسخه شفا طلب ایتدکده
 (شیخ مشارالیه) حضرتلری کاغذ مرقومی البوب نظر ایتدیکی کی
 سائله خطاب ایدوب مر ادک امتحان ایچون بر یازولش کاغذی بکا کتوردک
 ذیو کشف صریح ایله رد جواب ایتدی سائل مذکور سفیه و جاهل
 مغرور تو خطابی ایشیدوب استماع ایتدیکی ساعتده لباس عقل و ادراکی
 مسلوب و قصبه ایچنده وفات اید بیجه به قدر عریان و محزوب کر اولدی
 (ودخی شیخ القرا اولان شیخ ابراهیم ابن عبد الرحمان) عفا عنهما
 الختان المنان حضرتلرندن روایت اولتور که بر یوم عظیم الحره مانند روز
 محشرده مومی ایله (شیخ ابراهیم عفا عنه الحلیم الرحیم) حضرتلری
 فقرادن جمع کثیر و جم غفیر ایله مشارالیه (شیخ سید احمد الرفاعی)
 قدس سره العزیز حضرتلری محبت شریفه سنده تکیه به معا کید یور
 ایدی مکر (شیخ یعقوب ابن کراز) حضرتلری بابا سنک مقبره سنده
 ایمش اندن اغلیه رق گلور ایکن بولده بو جهسته راست کلوب (شیخ
 مشارالیه حضرتلرینی) کوردکده دیندیکه (ای سیدی) بو عبد
 حقیر کرک والد مر حوم بو مقبره ده مدفوندر لکن دفن ایده لی هر کیجه
 عالم رؤیاده بکا کورینور سیز دن دعاء شریف استرالله ایچون اولسون
 لطف واحسان و کرم بی یلیان ایدوب اتی زیارت و یاننده اولان مسلمانره
 یاقوب نظر عنایت بوره سیز دیورجا و نیاز ایتدی چون (شیخ مشارالیه
 سید احمد الرفاعی) قدس سره الیاری حضرتلری مقبره مذکورکده
 یانته دخول (وشیخ یعقوبک) بابا سنک قبرنه وصول ایتدی خلق
 عذابده کوروب نعره وآه و صوت شدید ایله الله الله دیوب زمینه دوشوب
 خاکله برابر اولدی هامة فقرا وهر ندین و سائر اصحاب و تابعین بو حال
 کوروب مشاهده ایتدکلرنده خیران و پرملان و سرگردان و مضطرب
 الاحوال اولوب (شیخ یعقوب بن کرازه) غضب شدید ایله خطاب و سن

(شیخ حضرتلرینی) بوره به نیچون کتوردک دیو عتاب ایتدیلر (شیخ
 مشارالیه) حضرتلری مقبره ماره ده کنش ایستندن نصف نهاردن
 زیاده یاقوب بویه تاوه و توجع و حضرت خدایه نیاز و تضرع ایده یور
 ایکن تا که سر عتله قیام ودعا و سکان مقبره حضرت الیهدن غفران
 و رحمت طلب ورجا ایتدی بعده سجود ایدوب ناله و زار و خاگ اوستنده
 وضع سر و دیدار ایتکله جناب قدس و محل انس حضرتندن (قداجنک
 و قبلناک) دیو صوت شریف و صدای لطیف ایشوب اول جبانه ده
 کبر و تقدیر میت وار ایسه قبرندن ندا ایدوب سندن الله راضی اولسونکه
 بزنی نارجهیم و عذاب الیمدن خلاص ایتدک دیو صوت و صدای ایلدیلر
 حتی مجلسده اولان حضار و فقرادن صغار و کبار جمعاً بو صدای
 ایشیدوب جمله تعجب ایلدیلر (ودخی الشیخ تقی الدین بن ابراهیم علیه
 رخته ره الخلیل الرحیم) حضرتلرندن مشقولدر که آوینه نام قریه ده
 خطیب اولان (شیخ جمال الدین الخطیب حضرتلری شیخ مشارالیه
 سید احمد الرفاعی قدس سره) حضرتلرینک اصحاب مکرمین و اخوان
 مقر بیشدن ایمش لکن اوائل ظهورندن شو ایله بر فقیر و بی نظیر ایدیکه بر اقبه
 و بر خبه سی یوق اتفاقا راوی (مومی ایله شیخ تقی الدین) حضرتلری
 (شیخ مشارالیه سید احمد الرفاعی) قدس سره حضرتلرینک
 مجلس شریف و محفل لطیف لرنده اوتوزر ایکن ذکر اولنان خطیب اول
 مجلسنه چقه کلوب اهداء سلام و تقبیل اناهل کرام ایتد کدنصره
 (شیخ مشارالیه) حضرتلرینه تقریر کلام ایدوب (ای سیدی)
 بن عبد فقیر پر عجز و التقصیر شوق قدر زمان خدمت شریفکرده صغیر الیدین
 حالیا عن الثقدین اولوب حالا آوینه ولایتده (شیخ اولان الشیخ اسماعیل)
 بنده کن اصلا سیره مخالفت ایتمز و طریق اطاعتده سمعت اخره کیتمز حالا
 النده بر بوستانی وارا اول بوستانی بن داعیکزه اندن رجا ایتسکر آنده زراعت
 ایدوب اهل و عیال و نسا و اطفال را ایله تعیش ایدوب جنانکزه خیر دعا ایتدک
 (شیخ مشارالیه حضرتلری)

نظم

ماقال لاقط الافی تشهده * لولا التشهد کانت لاوله نعم *
 فواستجبه نوله اعلی الرأس والعین دیوب اول آنده قیام و ذهاب (شیخ

www.azkarana.com

اسماعيل مولى اليهدن شيخ جمال الدين الخطيبه (بوستان معهودى استيهاب
 ايتد كده (شيخ اسماعيل عفا عنه الملك الجليل حضر تلرى شيخ مشار اليه)
 حضر تلرينه خطاب و سؤال شريفارينه رد جواب ايدوب ديديكه اى فردا فراد
 و قطب اقطاب و خليفه رباب الارباب مارالذكر اولان بوستانى جالا زراعت
 ايله مشهون و ملان اولوب تحمينا پالكر محصول زراعتى بوز بيك درهم
 و بلاعوض بمافيه آنى و يرمك بكاجوق خيف و غدر اولور ديدى (شيخ
 مشار اليه حضر تلرى) انك جوايك ايشيدوب استماع ايتديكمنده (شيخ اسماعيل
 من بوزه اى اسماعيل نجيل سين چونكه بزدن طلب بمن ايلدك حضرت الله
 سكا و بوسون ديو طرف اسمانه توجه ايدوب نظر و مبارك الى ايله اشارت
 و اثر ايتكين بوستان مذكور سيم و زردن ملان وه منظور اولدى (شيخ اسماعيل)
 بونى مشاهده اچكله مغشاعليه يره دوشوب خاكله برار اولدى بعده زمان
 افاقت كلوب العقو (ياسيدى) ديه رك قيام (شيخ مشار اليه) حضر تلرى نيك
 يد شريفك تقبيل و الشام ايدوب ديديكه اى ولايت اثر و صاحب غير
 و كيمى نظر سندن بوستان مقابله سندن مال و مبالدن بر شئ طلب
 ايتم لكن جور ولدان و جوار غلمان ايله جنت نعيم ايتننده بر قصر عظيم
 و آخرنده بكاشفاعت ايدر ميسين ديد كده (شيخ مشار اليه سيد احمد الرفاعى)
 قدس سره البارى حضر تلرى نعم ديو اليه بر كاغد الوب ايجنه سبب
 تهر بر كتاب شيرعى بودر كه (اسماعيل بن عبدالمعتم) نام كسسه جنت
 رضوان قصر زردن اولوب اطراف اربعه سى جنت عدن و جنت المأوى
 و جنت الخلد و جنت الفردوس ايله محدود اولان منزلى (احمد ابن ابى
 الحسن الرفاعين) اشتر ايدوب اقباض بمن ايتدى ديو ميباعه جنتين
 يازوب (شيخ اسماعيلك) الله و يروپ تسليم ايلدى

نظم

بو سعادت يتر كه اهل دله * سوديكى نامه سنى الدى اله *

بعده وفات ايدوب دفن اولنديغى حينده كاغد مسطورى كفتنه وضع
 اولوب على الصناخ اهل واقار بنى كلوب زيارت ايتدكرنده جزارى اوستنده
 زعفران ايله صدق الله و رسوله يازاش كوروب تجب ايلدبلر (ودخى
 شيخ الفز اولان السيد الهمام الشيخ مقدم قدس سره العزيز العلام
 حضر تلرينه) روايت و اعلام اولنديكه عصر اولده خارز به نام قرينه ده

بريزر فقير صاحب كرم و عقل تدبير ساكن اولور ايدى اتفاقا بركون
 مزبور قرينه ده عظيم ضيافت ايدوب (شيخ سيد احمد الرفاعى) قدس سره
 حضر تلرينه كلوب اول بزه دعوت ايتدى (شيخ مشار اليه حضر تلرى)
 دعوته اجابت واجب اولغله جمله مهر يدين مكرتمين عفا الله تعالى عليهم
 اجعين حضر تلرى ايله واروب ولايت مذكور به واصل اولديلر مكر قرينه
 مذكورده (شيخ ابراهيم البقرى) قدس سره حضر تلرى ساكن
 و متوطن و اهل ولايته آنده شيخ و متمكن اولور ايمش (شيخ مشار اليه
 سيد احمد الرفاعى) قدس سره العزيز حضر تلرى نيك كلوب واصل
 اولديك ايشيدوب خبرالديغى كى غبطه سندن مجنون لايعقل اولوب
 جمع كشر و جم غفير ايله ملاقاته چيقوب انكله بخار به ايتك استدى چون
 الشيخ مشار اليه سيد احمد الرفاعى) قدس سره حضر تلرى ذكر اولتان
 (شيخ بقرى بنى) كوردى تعظيما آتدن اينوب انكله مضافحه و دست
 پوس ايتك استدى (شيخ بقرى حضرت شيخ مشار اليه حضر تلرينه
 شولقتدر سب و اعن و شتوم ايدوب پرده عرض عريضك هتك و خاطر
 خاطر ين خاكله يك ايتد كدن ماعدا ركابى ايله سر شريفنه
 اوروب مجروح ايتد مع ذلك كله (الشيخ السيد احمد الرفاعى)
 قدس سره حضر تلرى اكا تقبيل اقدام و تضرع ايله تلين
 كلافدن غيرى اصلا جواب و يرمز ديكه (اى سيدى) بنجلين
 بر غريب و فقير بنى كس ذليل و حقير دن سرز بويه مضطرب اولغله سبب
 ندر حالا بوقفرا ايله بر فقيرك ضيافته كلدم بزى قبول ايترسكن امر اللحك
 دونوب كيدرز اما سزا كر قرينه كز دن رد غربا و مساكين و اخراج
 فقرا و مسافرن ايدو چك اولور سكرن قور قرمكه (حضرت خداجل ذكره
 و علا) حضر تلرى سره غضب اينده ديدى (شيخ بقرى شيخ مشار اليه
 حضر تلرى نيك) كلمات شريفه سنك استماع ايتكين اكا خطاب ايدوب
 ديديكه همان ولايتدن كيت سنك ايجون الله تعالى حضر تلرى بك غضب
 ايدر اينسه آيتسون تكسى بو پرده كورمهم بوغيبسه بشدى سياست
 عظيمه ايله سنى قتل اينده زم ديدى بعده (شيخ مشار اليه حضر تلرى) اول
 آنده كشد و طاقه سنه دونوب انرا ايله خارج بلده ده ضيافت اكل ايدوب
 ولايته قصد رجوع ايتديلر اول كيمه ضياحه دك بالتمام صقر ايدوب

صباح نمازك قلدقدنصكره (شيخ مشاراليه حضرتلري شيخ بقرينك) اوغلي شمدي وفات ايدوب همان ميتبه نماز قيلام ديوندا ايتدي مزبورك نمازك قيلول يونه زوان اولوب ام عبيديه واصل وقراسيله كندوا تكيه ستمه داخل اولديغي كبي (شيخ بقرى شمدي) ميت اولدي نماز به خاضراولون ديوتنبه ايتدي بقرينك دخي نمازك قيلول درت كون هرور ايتد كدنصكره (شيخ مشاراليه سيد احمدالرفاعي) قدس سره الباري حضرتلرينك بيوردنغى اوزره موت بقرينك وكشف ايتديكي كبي هلاك ائين مزبورين تواترايه نص قاطع واصر ساطع كبي ثابت ومقرر اولدي بعده (ابراهيم بقرى) حضرتلرينك تكيه ستمه قائمقماي لابوين قريداشي (الشيخ صالح) قدس سره الواضح حضرتلريدر كه قريداشي فرافتدن شويله محزون وبرادري وفات ايتديكشدن دست دهشته ليلي وهامون خيرت وفكرنده مجنون اولديكه بيت احزانه ملازمت وشفيجي قبرينه مداومت ايدوب اندن چهمن اولدي تا كه بركون مزار مزبورده اوتوررايكن (حضرت ابوالعباس الخضر قدس الله تعالى سره العطر) حضرتلري چيقه كلدي زيارت وقرآن شريفدن براق سوره تلاوت ايتدي بعده (شيخ صالح مومني اليه) حضرتلري اكا ناظر اولديغي دمده قيام ودست پوس ايله مشرف اولوب اكا احضار طعام ايدوب تكليف ايتد كده (خضر عليه السلام) طعام مذ كوري كوروب اكا خطاب وتوجيه كلام ايدوب اي مسكين اطعام طعام ومسافرله ضيافت ايتكله مقيدسين اما برادر ك حيم عذاب اليمه معذب ومتميدر سكا بوتدن انفع واهم اولان بودر كه واروب (حضرت شيخ قطب العارفين غوث الواصلين سلطان سيد احمدالرفاعي قدس سره العزيز) حضرتلري ايله ملاقات ايدوب اندن قريداشتمه رحاي عفو دما ودردينه طلب درمان ودوا ايدوسنك زيرا باري خدا جل ذكره تعالى حضرتلري رضاسنك انك رضاسننه تعليق ايتشدن تحقيقا (شيخ مشاراليه) حضرتلري مادامكه قريداشتمه بمحضوراوه حضرت الله تبارك وتعالى عن الاضداد والاشباه حضرتلري راضي اولوب قريداشك دخي عذابدن چيقوب طعامكز ابراره خدا اولن ديدني (شيخ صالح حضرتلري) بو كلامدن بي عقل اولوب اول آنده شد رجل ايدوب صفره عزيمت ايتدي چون (شيخ مشاراليه)

حضرتلري ايله جمع اولوب قريداشتمه طلب دما ايتدي (حضرت شيخ مشاراليه) حضرتلري ايتدي ابي مبارك اللهم غضبي ايله راضي اولان آدمه نيجه خير دما ايدرسين ديور رد جواب ايتدي القصة (شيخ صالح مومني اليه) انقذه الله من بخار العموم انواع فكر وحيل وهر فن وعمل ايله (شيخ مشاراليه سيد احمدالرفاعي قدس سره حضرتلرينك) رضاسنه واصل اولدقده رجوع ايدوب ولايته داخل اولدي چون قريداشتمك مزارينه كلوب انده اوتوردى ولي الله ابوالعباس (حضرت خضر) چيقه كلدي زيارت ايدوب عادتي اوزره تلاوت قرآن شريف ايتدي پس (شيخ صالح) حضرتلرينه (اي صالح) سنك طعامك شمندر و بزه حلال اولدي اكر حاضر وار ايسه همان كتور يه اوم زيرا برادر ك (ابراهيم بقرى) هر حوى حضرت رب العالمين و جناب ازحم الراحين حضرتلري (شيخ سيد احمدالرفاعي) قدس سره حضرتلرينه هينه ايدوب نار دوزخدن چيقاروب جنت فردوسده اسكان ايتدي ديو بشارت شريفه وسائر خلقه (السيد احمدالرفاعي) قدس سره حضرتلرينك بهر حال رضاسنى المغه تنبيه و اشارت لطيفه ايتدي

نظم

- * اي كرم اس خداوند كريم * بقرى وشريزه قيل لطف عيم *
 - * اول شهك ايله رضاسننه وصول * كه ايدر جنت رضوانه دخول *
 - * يعنى كم حضرت خورشيد جلال * نقطه دائره علم وكمال *
 - * احمد الاسم وجود پر جود * مظهر اسم لطيف وحمود *
 - * اول رفاعي كه عديم الامثال * ملكي الصفت والافعال *
 - * يسرا لله علينا لقياه * وكسانا بجلايب رضاه *
- (امين يا حبيب السائلين الشيخ شمس الدين محمد بن عثمان عليه الرحمة ربه الرحمان) حضرتلرندن حكايه اولنور كه برتار ينده (الشيخ السيد احمدالرفاعي) قدس سره العزيز حضرتلري هر يدين مكرمين رضوان الله تعالى عليهم اجعين حضرتلرندن بعض كسسه لر ايله فرات كشارنده اوتوروب انده تصوفه متعلق بعض حكايات عجيبه سويلوب انلره افاده ايدنه يورايكن صاحب روايت وناقل حكايه اولان) محمد بن عثمان (شيخ سيد احمدالرفاعي) قدس سره حضرتلرينه توجيه سوال ايدوب

www.amin-rahman.com

ديديکه (ای سيدی) هر يد اولان زهره هر دان مرتبه سته چيچن واصل اولوب آکوانده. نينا واثباتا تصرف ايلر (شيخ مشاراليه حضرتلری شيخ محمد بن عثمان حضرتلرينه خطاب وسوالته رد جواب ايدوب بيورديکه (ای محمد) آدم مادامکه نفسک ضبط ايدوب کندي وجودندن عالم صغيرده ديه ديکی کي تصرف ايتيه اول ذکر ايتديکن مرتبه واضل اولوب عالم کبيرده تصرف ايدو مرتا کر نفس عاضيه سين تحت قهرنده قيوب کون وجودنده کا پشا متصرف اولغه قادر اولورسه اللهم احرى ايله کون مکنانده دخي نينا واثباتا تصرف ايتيکه قادر اولور حتى بو بجزک ماهيلرينه خطاب ايدوب سزردن براق بالق صودن چيقوب فقراک اوکته بشمش کلسون ديواحر ايدز ايسه حضرت خدای بچون تقدس وتعالی عن الافکار والظنون قدرتی ايله امرينه امثال ايدوب دزيادن چيقوب فقراک اوکنه بشمش کلوزر ديدي اولجلسده اولان مرتدان مکرمان حضرتلرندن (الشيخ عمر الخطيب) قدس سره القريب المحيب حضرتلری کلمات ماده بي ايشيدوب استماع ايتکين (حضرت شيخ مشاراليه حضرتلرينه ای سيدی) شمدی بيورديغکر آدم مخلوق دکل مکر رب ثانی اوله ديدي (مشاراليه حضرتلری) شيخ عمر الخطيب حضرتلرينک کلام بچيندن ديوانه کي اولوب غضب شديد ايله بيورديکه تأدب يا عمر (لا فليح من كفر) حاشائهم حاشا که آدم مرتبه ربو پيشه واصل اوله اما تکرينک استماع صفاتي ايله متصف اولوب وجود شريفنده فاني ومصحح اولان بو غلده امری نافذ اولوب پس دريايه باقوب آنده اولان ماهيلره خطاب ايدوب براق بالق بزه کباب اولوب کلسون ديواحر وفرمان واجب القبول والا ذمان ايتکله استماعک من بوره دسکزدن ظهور طائفه يه سلام بزدن تغدي ايدنکه سعيد دارين اولهلم ديولسان فصيح ايله خطاب وکلام ايتديلر (شيخ مشاراليه) حضرتلری جماعات من بوره وطوائف مذکورده ايله ماهيلری اکل ايدوب آندن قضاء وطن ايتدنسکره (مشاراليه شيخ سيد احمد الرفاعي) قدس الله تعالی سره الباری حضرتلری اکل اولتارن بالک حکاکرينه واروب صنغلق ايله شمدن سکر واولکی فالمرکده اولوک ديوب عظام من بوره بعده البعاز والهالك على ملاع الناس قالقوب کا کانت اسمالک اولوب کلديکری بزه واروب ذکرده غائب اولديار (ودخي الشيخ

شمس الدين محمد المذكور) عليه رحمة ربه العفو الغفور حضرتلرندن متقولدر که اتفاقا مومي اليه (شيخ شمس الدين حضرتلری الشيخ السيد احمد الرفاعي) قدس سره العزیز حضرتلری ايله صحرايه چيقوب کزرايکن براسد کبير وشير مرد کيری آنده کوردي مکر اول شير غدار برآدی طيوب آنده کرفقار ايدوب قولک قوياروب اکل ايدو بور ایدی (شيخ مشاراليه حضرتلری) بو حال کوروب واقف اولديجی کي اسد من بوره غضب ايله شتم وتفریح وين سکا تنبيه ايتدمی که ولايته دخول ايدن آدملره تعرض ايتي اکلانو بچ وتشنيع ايتد که ليث هصور واسد من بور (شيخ مشاراليه) حضرتلرينه کلوب اهداء سلام وتوجيه خطاب ولسان فصيح ايله ايتديکی قباحته عذر وشيخ مشاراليه حضرتلرينک سوالته رد جواب ايدوب ديديکه ای سيد سادات ومعدن علم وحلم وکرامات بن بنده حقير وعبد ذليل پرتقصيرک بيش کوندن برو اصلايمک ايتدم حالا طوتدوغم شکار والده سنک غضبي سبيله ايه کرفقار اولوب خدای رزاق وخداوند باسطلار رزاق حضرتلری انی اکل ايجون بکا کوندروب جناب شريفکر کلسدن بني منع ودفع ورزق مقسومي قطع ايتک استرسکر نيليم امر سلطانتکدر قضايه رضا وفرمانه انقياد ايتکدن غيری برنسته يه قدرتم يوقدر ديدي بعده (شيخ مشاراليه حضرتلری) اسد من قومک عذر يار ددن استماع ايديجک اگا خشم عظيم ونظر جلال ايله نکاه ايتکله اسد من بور في الحال يره دوشوب من داو لدی پس (شيخ مشاراليه سلطان سيد احمد الرفاعي) قدس الله سره اللطيف حضرتلری انسان من بورک خلع اولتارن قولی الوب (بسم الله الرحمن الرحيم) ديوب مکنانه وضع ايتدوی حاله باهر الله تعالی خالق الاشيا کا کان بلکه اولدن اشد واقوی اولوب ايتکله اسد من بورک دريسنی صويوب الی زماننا هذا تکیه ده اصلش طور رحب ناسدن تکیه من بوره يه کيروب زیارت ايتنار باقوب بالمشاهدة والعيان نظر ايدزلر (ودخي المفضل الصادق في المقال الشيخ حسن النقيب) قدس سره السميع المحيب حضرتلرندن حديث عجيبه نقل اولتور که ذکر اولتان حسن النقيب بر زمان ديار بطلده اصحاب مقامات وارباب کرامات وحکام ولاياتدن (الشيخ الرباني حضرت حيان بن قيس الخرائی وسیدی عقيل المنجي والشيخ عبدی بن مسافر الاموی وسیدی

Digitized by www.foolana.com

ابوسعید الخزاز علی الخزومی والشیخ جاد الدیاس وسید عبد الرزاق
 الواسطی وشیخ علی بن نجیس وسیدی الشیخ شمس الدین محمد بن عبدو
 والشیخ تاج العارفین ابوالوفا وسیدی الشیخ عبدالقادر الکیلانی قدس
 الله تعالی اسرارهم حضرت تری قرات ازمنی کنارنده (الشیخ السید
 احمد الرفاعی قدس سره العزیز) حضر تری نیک مجلس شریفه
 وحقول لطیفاننده اوتورب مصاحبت علیه اندر ایدی اتفاقا آنده اولان
 حضار مجلسندن برکنشته انله توجیه سؤال واطهار مافی البال ایلدوب ای
 سادات کرام ایدکم الله تعالی بصدق الکلام جله کردن هر فرد (شیخ
 الشیوخ خلقی) کندونه ضم وهر بریکزن بو جماعت کشته نیک
 دیو بلا دلیل دعوی وزعم ایدر سکن بز دخی بلیر که کیه انقیاد و تسلیم
 و قنعی شیخه زیاده تعظیم و تکریم ایده لیم دید کده (شیخ مشارالیه
 احمد الرفاعی) قدس الله سره الباری حضرت تری سائل مذکور حیوان
 و یروب بیوردیلر که وسواس و خناس علیهما لعنة الله والناس ایله
 السافلینده حشر اولیم اکر سیره شیخ اولدیغم خاطر مه یله خطور ایلر
 لکن نهر فرات کنارنده سنک مقابله کرده بر شجره عظیمة الاعصان
 ممدت الافتان وارد رسر آنی بویره کلمکه جله کزد دعوت ایدک هر قنعی
 سنک دعوتنه کلوب اجابت (وشیخ) اولدیغنه لسان فصیح ایله اقرار
 وشهادت ایدر ایسه بو جماعته شیخ ومقدم وعندالله والناس جله
 اعظم واکرم اولدیغنی اظهر من الشمس اولور دیو بیوز دیار بعده جماعت
 مذکورین واولیاء مقربین قدس الله تعالی اسرارهم اجعین حضرت
 جله شجره هر قومیه سلام و مجلسنارینه کلمکه دعوت قلوب اصلا اجابت
 ایجاب کلیدی لکن فومی ایله قطب الوجود (الشیخ تاج العارفین ابوالوفا)
 حضرت تری دعوت ایتدیکی حینده مکانندن صالتوب حرکت عظیمة ایله
 مضطرب اولوب قریله یازدی آندن (قطب الاقطاب السادات وحرکز
 دائرة موجودات السید الشیخ عبدالقادر الکیلانی) قدس سره العزیز
 حضرت تری نیک دعوتنده شجره مذکوره مکانندن چیقوب اوتوردقلری جهته
 توجه ایدوب چاق نهرک کنارینه کلوب اجابت ایلدی چون (حضرت
 شیخ سلطان سید احمد الزفاعی قدس سره اللطیف حضرت تری نیکه نوبت
 کلوب شجره هر قومی دعوت ایلدی

بیت

جائت لدعوتیه الا شجار ساجده * تمشی البیه علی ساق بلا قدم *
 فحوا سنجه حضرتیه سنی ایدوب دعوتیه اجابت ولسان عربی ایله
 اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله وانک شیخ الشیوخ
 احمد الرفاعی ولی الله (دیورک انله اخبار شهادت ایلدی شیوخ مسطورین
 و اولیاء حاضرین حضرت تری بو حال عجیبی و سر غریبی کوروب مشاهده
 امکان بخیزان و سر کردن اولوب اول آنده سرعته قیام (مشار الیه
 شیخ سید احمد الرفاعی) قدس سره الباری حضرت تری نیکه متقاد اولوب
 سائل اولان واقدم اکا مبايعت و سرعته قیامته دلته اذمان و متابعت
 ایتدی (ودخی السید حسن النقیب المقدم علیه الرحمة ربه الاکرم)
 حضرت تری نیک روایت اولتور که اتفاقا کون (الشیخ السید احمد الرفاعی)
 قدس سره اللطیف حضرت تری نیک مجلس شریفاننده اوتورر ایدم ناگاه
 ایلم متحیر ومقم ایچرو کوروب ایتدی سلطانی سنک ساقیه ده اولان
 او کوز ققرايه ایدست ایچون صو چقارر ایکن براسدی خرد و برادر غیر
 محمد انی اکل ایلدی دیندی (شیخ مشار الیه) حضرت تری (بور دیکه
 همان وارین ارسلانی بکا دعوت ایدین کلسون دیدیلر طاقه کرامندن
 مستعین کلام ایتدیلر بز نیجه دعوت ایده لکه وار دیغمن کچی بز
 ک وسینه پرسکیتنه مزی چاک ایدر دیدیلر (حضرت شیخ) تکرار
 دیدیلر که خوف ایمن آندن سزه برززه قدر ضرر اولز بعده طاقه
 کرامتین قدس الله تعالی اسرارهم اجعین حضرت تری چون واروب
 ارسلانی دعوت ایتدیلر بلا توقف کلوب (شیخ مشار الیه) حضرت تری نیک
 او کنده یوز بی بره قویدی چون (شیخ مشار الیه حضرت تری) اکا خطاب
 پر تو ییخ وعتاب ایدوب بیوردیکه ای ارسلان نیچون بو یله کسب تا خلق
 ایدوب فقرا خدمتده اولان او کوزی یدین حضرت الیهدن قور قد می
 دید کده (اسد مزبور و شیر پر قصور) لسان فصیح ایله جواب و یروب
 دیدیکه ای مفیض لطف عیم ومظهر اسم حلیم ورحیم جدک حضرت
 پیغمبر روح شریفیچون اولسون بکا غضب ایدوب بددیا ایله) زیرا یدنی
 کون ایدیکه آخلق جائمه کار ایتمش ایدنی (من کثر حله کثرت الخیرات
 علیه) مضمون نیجه سلطانی احلم واولیاء عظام واکرم مشایخ کرام بلکه

equin amaqi qobanum qur

عفو کره اعتمادا ناچار بووضع کستاخی بی ارتکاب و اختیار ایتدم دیدی خون (حضرت شیخ سید احمد الرفاعی قدس سره العزیز حضرت تلمیذی) العذر مقبول عندالله و عند کرام الناس فحوا سنجہ (عذرک قبول ایدوب بیوردی که کناهنک عفو ایتدم اما بشرطایله که نیسلا بعدہ نسل الی انقراض الدوران اول او کوزک خدمتده سک دامن در میان اولاسک اسد مزبور دخی اول عهدی قبول ایدوب خدمتده مشغول اولدی الی هذا آلان اول اسدک نسلی اول خدمتده مقیم زدر قدس الله تعالی سره (ودخی الامام الکامل والسید الفاضل الشیخ عمر الفاروقی قدس سره العزیز) حضرت تلمیذین شایع و مبولدر (الشیخ السید احمد الرفاعی) قدس سره الباری حضرت تلمیذی) القطب الربانی الشیخ حیا بن قیس الخرائی حضرت تلمیذی و الشیخ عقیل البنجی حضرت تلمیذی و الشیخ علی ابن مسافر الشامی حضرت تلمیذی و الشیخ عبدالرزاق الواسطی حضرت تلمیذی و الشیخ عبدالقادر الکیلانی حضرت تلمیذی ایله او توروب مضاحت ایدرز ایدی ناکاه ظهر الحق صوت بنسده ایله (شیخ مشارالیه سید احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تلمیذی (ندا ایدوب حضار مجلسدن) حضرت شیخ علی بن مسافر الشامی و الشیخ السلطان عبدالقادر الکیلانی) حضرت تلمیذی الموب بز حج شریف و زیارت رؤضه لطیفه به کتمک امر و فرمان اولندی دیو بیوردیلر اندر دخی استماع ایتدکاری کبی

﴿ نظم ﴾

﴿ نؤمر بامر فانا لا نخالفه ﴾ و فآخذ حذانا عنده تقف ﴿

فحوا سنجہ سمعنا و طاعة دیو احباب فراوان و طوایف بی پایان ایله سفر ایدوب روان اولدقلری انده بر غلام رایء اغنامه راست کلوب (ای حسن) کل دیو دعوت ایتدکارنده هر بزی (حسن بنم مریدم اوله چقدر دیو یانته المئی دیلدیلر) (الشیخ الخسید احمد الرفاعی قدس سره حضرت تلمیذی) بیوردیلر که (ای غلام) ستنده سود واری دیدکده (غلام) ایتدی واردر اما صاحبک اذنی اولما یجبه ویره مم بنم بر قیونم واردر اما قابل انتفاع دکلدن زیرا سنی اون سنه دن زیاده درا کر بیورر سکر ذبح ایدوب سیره کتوریم دیدی (شیخ مشارالیه سید احمد الرفاعی قدس سره حضرت تلمیذی) بیوردیلر که وار کتور غلام مزبور قیونی کتوردیکی کبی (شیخ مشارالیه

حضرت تلمیذی) لازالت کراماته دائمه الظهور ارقه سنی مسح ایتدیکی دم بر مر دنازه غم اولوب سودی روان اولدی (الشیخ السید عبدالقادر الکیلانی و الشیخ علی بن مسافر الشامی حضرت تلمیذی) بو کراماتی کوزوب واقف اولدقلری کبی رایء مزبور دن حقلین (الشیخ السید احمد الرفاعی) قدس سره اللطیف حضرت تلمیذی اسقاط ایدوب دعوی و نواعدن فارغ اولوب دیدیلر ای مظهر ایات بیئات و مظهر کرامات باهرات بو طفل صغیر از زمانده قطب کبیر اولسه کبر کسدر انکیچون هر بریمز بنم مریدم در دیو یانته چکوب المی استندی لیکن سز چونکه اکا رغبت ایتدیکن سبزه مبارک اولسون اما فلان ولایتده ابو مسلم الصمادی نام بر حرامی مشهور و اول ولایتده ظلم و فسق فجور ایله مقیدر اوده قطب کبیر اولسه کر کدر انی بو اوغلان مقابله ستنده بزیمزه باغشلیوب اسقاط حق ایدسینز وینه بلادا بکراده حالا کفار و اهل فساد لرنده اولوب بر مرید کبیر و مرید بی نظیر الی ایله فتح اولسه کرک انی دخی بریمزه باغشلیوب اندن فراغت ایده سکر (مشار الیه شیخ سید احمد الرفاعی) قدس سره العزیز حضرت تلمیذی بو شرطه قائل اولوب خرامی مز قومک توبه و انابه تک (الشیخ السید عبدالقادر الکیلانی) حضرت تلمیذی و بلادا کرادک فتح و فتوحک (الشیخ علی بن مسافر الشامی حضرت تلمیذی) هیه ایدوب آنده اولان حق حقوقک طفل صغیر مز بورک مقابله ستنده اسقاط حق ایلد کدنصکره غلام مز بورک اغزیننه فتح ایدوب و یاشتنه مبارک الی ایله مسح تمکین اول ساعتده اقطاب کرام قدس سره الی قیام الساعة و ساعة الیامدن عدا اولندی بعده (الشیخ السید احمد الرفاعی) قدس سره حضرت تلمیذی اندن سعادتله برابر سفر ایدوب بقعه لطیفه واصل و روضه شریفه به داخل اولدقلرنده بکاوشدیدا ایله بو نظم شریفی او قودی

﴿ نظم ﴾

- ﴿ فی حاله البعد روحی کنت ارسلمها ﴾ تقبل الارض عنی وهی نابئی ﴿
- ﴿ وهذه دولة الاشباه قد حضرت ﴾ فامد دیمینک کی تخضی بها شفی ﴿
- ﴿ یارسول الله جناب حضرته ﴾ کوندر دم عشقه دائم سلام ﴿
- ﴿ شمدی جسمانی حضور عزته ﴾ بوز سوروب چکدم تحسیر صبح و شام ﴿
- ﴿ دست پوسک ایلرم شمدنی امید ﴾ ایله مجروم ای خیر الانام ﴿

بالاشباح

Digitized by www.amin.org

تا كه حضرت رسول اكرم و نبي محترم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديز
 حضرت تاري علامه الناس مبارك يد سعادت تاري چيقاروب اظهار (وشيخ
 سيد احمد الرفاعي قدس سره الباري) حضرت تارينه پيدا وآشكارايدوب
 (شيخ مشار اليه حضرت تاري) هزار وهزار تعظيم ايله تقبيل والوف
 تكريم ايله تجليل وتبجيل پورديبار جليله مسلمان وججاج بيت الله اجعين
 بوقصة كوزوب حجره شريفه نك ديوارينه جلي خطايه يازوب شمدي بهدك
 نقل ايدرله كه طور رديو (صلى الله تعالى عليه وعلى آله واصحابه) وعلى
 كافة الانبياء والمرسلين والاولياء والصلوات وحشرنا معهم في اعلاي
 عليين امين (ودخي الشيخ يعقوب بن كراز القيب قدس سره المحب
 حضرت تارندن) مرويدر كه دائما (الشيخ السيد احمد الرفاعي قدس الله
 سره العزيز) حضرت تارنيك اغزندن مسموع ايديكه بن يوز يكرمي ياشنده
 وفات ايارم بعده يوزاون بش ياشنده وفات ايتديلر بونك حكمتندن
 استخبار ايتدكلرنده خليله محترمه لري كه (السنيده رابعه قدس الله تعالى
 سره العزيز في الدنيا والاخرة) حضرت تاري بيوز مشار كه بر كجه مرحوم
 (شيخ حضرت تاريني) جامه خابنده بوليوب سقف بيده مكشوف الراس
 ساجد بولدم كوشمي طووب كورد مكه دركاه سامع الاصوات ودافع
 البنيات ومجيب الدعوات حضرت تارينه يوز طووب ياري عبادته تقديري
 ايتديكك قضاي وبلاي محو ايدوب بني انله بوسته فدا ايله بقيه نقد عمر
 انله نثار ايتدم ذير بو ائناه اسمان رفيع اليباندن برصدا كلوب دعاك مقبول
 وعبادته خدمت ايتديكك خير قبولده واقع اولدي دينلدي بو واقعه دن فرق
 كون صكره طائر زوج قدس پروازلري اشيان اضلي اولان اغصان رياض
 جناه طيران ايتدي حال مر ضلزنده كه زحير ايدي هر كون قرقي كره
 ايدست الوب ايكيشر ركعت نماز قيلارل ايدي وفات تاري تاريخي (ثمان
 وسبعين وخمس مائه جازي الاولي سنك اون ايكيجي كوني يوم خيسنده
 واقع اولددر قدس الله تعالى روحه وجعل من الرخيخ الختوم خبوقه
 وصبوخه وهذا آخر ما اردنا جمعه واثباته هتامن متناقبة الشريفة وكراماته
 اللطيفة والحمد لله اولا وآخر اوياطنا وظاهر اوصلي الله على سيدنا
 محمد النبي الامي وعلى اله واصحابه وعلى سائر الانبياء والمرسلين
 والحمد لله رب العالمين

هذه الصلاة الرفاعية الشريفة الصحيحة المجرية لكشف الشدائد ورؤية
 النبي صلى الله تعالى عليه وسلم وتستغفر الملائكة لقائلها
 ومن قرأها مرة واحدة فكأنما صلى مائة الف صلوات
 وثلاث مرة منها تعديله بثواب دلائل الخيرات
 كما اشار اليه سيدي الشعراني
 نفعنا الله بهما
 في الدارين
 آمين

بسم الله الرحمن الرحيم

اللهم صل وسلم وبارك على نورك الاسبق وضراطك المحقق الذي ابرزته
 راحة شاملة لوجودك واكرمه بشهودك واصطفيته لنبيوتك ورسالتك
 وارسلته بشيرا ونذيرا وداعيا اليك باذنك وسراجا منيرا نقطة مر كن بالدارة
 الاولية وسر اسرار الالف القطب الذي فتقت به ريق الوجود وخصصته
 بحرف المقامات لموهب الامتان والمقام المحمود واقسمت بحياته في كتابك
 شهود لاهل الكشف والشهود فهو سر لك القويم الساري وماء جوهر
 الجوهريه الجاري الذي احيت به الموجودات من معدن وحيوان ونبات
 فهو قلب القلب وزوج الارواح واعلام الكلمات الطيبات القلم الاعلا وعرش
 المحيط روح جسد الكونين وروح البحرين وثاني اثنين ومجري الكونين
 ابو القاسم سيدنا ونبينا محمد ابن عبد الله ابن عبد المطلب
 وعلى عبدك ونبيك ورسولك النبي الامي وعلى اله
 وصحبه وسلم تسليما بقدر عظمتك ذاك في كل
 وقت وحين سبحان ربك رب العزة عما
 يصفون وسلام على المرسلين
 والحمد لله رب العالمين الفاتحة
 مع صلوات
 م م

www.aramq.com

* تمت هذه المناقب الجليلة والكرامات الوفيرة لسيدنا و مولانا *
* ذوالمناقب والكرامات هو من اطاعت له الوحوش والحيات سيد *
* النسيب ابو العليين مر شد الثقلين الشيخ السيد احمد الرفاعي *
* قدس الله سره ونفعنا الله ببركات انفاسه الطاهرة *
* آمين في زمان سلطاننا الاعظم ومليكننا الافخم *
* الا وهو ظل الله في العالم السلطان عبدالعزى زخان ادم *
* الله ملكه وخلق الله سرير سلطنة مادام *
* الدوران بنظارت غبار اقدم الفقرا *
* وخادم المساكين والضعفادر ويش *
* حق الرفاعي عنى عنه البارى *
* فى سنة سبع وثمانين ومائتين *
* بعد الالف من هجرت *
* من له العز *
* والشرف *
* * *
* * *
*

* جنبرى طاشده اجدافندى وطبعه سنه *
* برنجى دفعه اوله رق طبع وتمثيل اولمشر *

فى اواخر ربيع الاول سنه ١٢٨٧

Prof. Dr. Cahay TÜMER
Kütüphane

Türkiye Diyanet Vakfı
Kütüphanesi